

HÁROMSZÉKI OKLEVÉL-SZÓJEGYZÉK

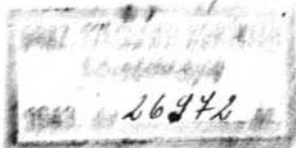
GYŰJTÖTTE
CS. BOGÁTS DÉNES

KOLOZSVÁR, 1943
AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET KIADÁSA

11.213/163

Szőcs-nyomda Kolozsvár, Mussolini-út 67. Telefon : 21-72. — Felelős vezető : Szőcs Lajos.

Felelős kiadó : Az Erdélyi Múzeum-Egyesület megbízásából : Dr. Szabó T. Attila.

ELŐSZÓ

Az alábbi szójegyzék adatait a Székely Nemzeti Múzeum levéltárából szedtem össze. Csak oly szavakat vettem fel bele, melyek a Háromszéken keltezett és az itteni városokra és falvakra vonatkozó levéltári anyagban fordulnak elő; azért nemcsak az Oklevélszótár kiegészítésének, hanem történeti Tájszótárnak is tekinthető.

Külön ki kell emelnem azt, hogy igen becses anyagforrásom volt a Törzsgyűjteményen kívül a Múzeumban elhelyezett háromszéki és az altorjai br. Apor-család hatalmas anyagú levéltára, valamint a pávai Vajna-, az alsócsernátoni Damokos-, a hatolykai Pótsa-, a karatnai Köntzei-család ezrekre rugó oklevele, a Balázs Márton-féle és a Kézdivásárhelyre vonatkozó gyűjtemény, továbbá a XVII. és XVIII. századbeli rendkívül értékes sepsi, kézdi, orbai és miklósvárszéki törvénykezési jegyzőkönyvek, nem szólva igen sok család kisebb-nagyobb és itt fel nem sorolt levelesládájáról. Sajnos, nem volt felhasználható a székely huszár- és gyalogezred által a XVIII. század végétől 1848-ig elhalt székely katonák, özvegyek és árvák halála után felvett vagyonleltárak több ezerre menő darabja, mert e leltárak, néhányat kivéve, mind — németnyelvűek. Igen érdekes azonban ezekben a leltárakban az, hogy egyes tárgyakat, melyeket német nyelvre nem tudtak lefordítani, magyarul írták be. Pl. *zeke*, *harisnya*, stb.

Ebben a gyűjteményben nagyon sok olyan szó van, mely hiányzik a Szinnyei József szerkesztette *Magyar Tájszótár*ból, a Szamota István és Zolnai Gyula gyűjtötte, illetőleg szerkesztette *Oklevélszótár*ból. Nem egy szó régibb keltezésű az említett Oklevélszótárba felvettnél.

Külön függelékben soroltam fel a gazdasághoz tartozó állatok szín-, tulajdonság-, tulajdonneveit, stb.

Végül e helyen hálás köszönetet kell mondanom mindazoknak, akik útbaigazítással, tanácsukkal ennek a gyűjteménynek összeállításában, irányításában barátilag segédkezni szívesek voltak, különösen Herepei János múzeumi igazgatónak, kedves barátomnak, ki útmutatásával mindig készségesen rendelkezésemre állott.

Sepsiszentgyörgy, 1943 március havában.

Cs. Bogáts Dénes

A RÖVIDÍTÉSEK MAGYARÁZATA

al. = alatt.

Adi. = Adóösszeírás.

Ap. = altorjai br. Apor levéltár.

Bethl. vöi. = gr. Bethlen vagyonszeírás.

B. M. = Balázs Márton levelesládája.

B. P. = Barabás Péter diáriuma.

Biál. = illyefalvi Biális család iratai.

BD. = csikmadarasi Bogáts Dénes levelesládája.

C. Tábl. = Continua Tábla jegyzőkönyve.
cs. = csomó.

Cseh = szentkatolnai Cseh család levelesládája.

d., de., den. = dénár.

Damok. = alsócsernátoni Damokos család levéltára.

Deák = kovásznai Márkos Deák család levelei.

Don. = szörcei Donáth család levelei.

Ejk., S. ejk. = Sepsi Egyházmegyei jegyzőkönyvek.

é. n. = év nélkül.

F. I. = Farkas Ignác számadás könyve.

fl., flor., frt. = forint.

Gid. = Gidófalvi család levelesládája.

Harm. = Harmos levelek.

hiány. = hiányos darabok.

ideg. = idegen jelzésű köteg.

Imreh = étfalvi Imreh Domokos gazdasági feljegyzései.

Incze = nagyajtai Incze család levelei.

K. = Kézdiszéktörvénykezési jegyzőkönyve.

Káln. = gróf Kálnoki család levéltára.

Ki. = Kéziratosok gyűjteménye.

k. n. = kelet nélküli.

Kiss = kovásznai Kiss család levelei.

Ksztl. = Kézdiszentlélek.

Kvh. = Kézdivásárhelyre vonatkozó adatok.

L., l. = lásd.

l., lt. = levéltár.

Láz. = dálnoki Lázár család levelesládája.

Mih. = árkosi Mihály család levelei.

Mikl. = Miklósvárszék törvénykezési jegyzőkönyve.

Mikó = gr. Mikó családra vonatkozó adatok.

Ml. = Háromszék vármegye levéltára.

NS. = sepsiszentgyörgyi Nagy család levelesládája.

O. = Orbaiszéktörvénykezési jegyzőkönyve.

Pótsa = hatolykai Pótsa család levéltára.

Rf., rfl., rflor. = rénes forint.

s. = selejtes anyag.

S. = Sepsiszéktörvénykezési jegyzőkönyve.

Séra = illyefalvi Séra család levelei.

sz. = szám.

Sz. = csíkszentmártoni Szabó család levelesládája.

sz. n. = szám nélkül.

Szty. = Sepsiszentgyörgy történetére vonatkozó iratok.

Sztk. = br. Szentkereszty Zsigmond 1848/49-re vonatkozó iratai.

Szöts = kovásznai Szöts család levelesládája.

Tgy. = Törzsgyűjtemény.

ua. = ugyanakkor.

uo. = ugyanott.

Vad. = Vadadi Filep család levelesládája.

vegy. = vegyes iratok.

Vö., vö. = vesd össze.

xr. = krajcár.

Abárló 1. föld- al.

Abárló-fazék. 1750: egy *abállo füles fazék* (Ap. B. XXIV.).

Abárló-szita. 1750: egy *abállo szita* (Ap. B. XXIV.).

Abárló-villa. 1808: két *abárló villa*. Betsü Ár 18. Dr. (Deák.). 1838: két *abállo villa* 12 xr. (150. cs. 75.).

Ablak. 1627: *Ablak* 4 azon Pappiros (Ap. A. II.). 1643: az *ablakjatt* berontotta (O. 1642—48.). 1659: ejnek czien-desegiben hazamra ieot az J(nctus) az *ablakomot* be verte (S. 1658—65.). L. még *lantorna-, papiros-, rostély-, üveg-, vak-* al.

Ablak-dugó. 1640: az *ablaknak* dugojatt be' taszitotta az leaniom be dugta az ablakott, azon *dugott* ki nomta az Inctus, ismet be haitotta az ablakon (O. 1632—42.).

Ablak-kereszt. 1651: Atiam fia hazanak aytaiat, *ablak keresztet* reank bevagtak (K. 1647—52.). 1765: Vagyon csere Ablak mellyékek közé Csere *Ablak Keresztfára* sűrű fenyőfából csinált rostély Ablak (Betl. vői.). 1764: Egy paraszt *ablak kereszt* rámajával és táblájával edgyütt 30 xr [a munkadij] (147376. I.).

Ablak-ráma. 1758: egy *Ablak ráma* kamarába való (8468. vegy.). 1840: Nyoltz uj *ablak rámát* (64/839.).

Ablak-tok. 1840: Négy *ablak Tokok* (64/839.).

Ablak-üveg. 1681: egi romlot *ablak üveg* (Deák). 1798: *Ablakok üvegel* (11019. It.).

Ablakos. 1797: Stadinger Kristof *ablakos* felesége 38 esztendő (731/798).

Ablakos pohárszék. 1708: Az nagy házban az falban egj *ablakos pohár szék* (3. cs. 7.).

Ablakos szotyor ,rácsos ablakhoz hasonló fonadékú szotyor'. 1805: az Urbariumban 18-ik szám alatt fel irattatott *ablakos-Szotyor* megszakadozván, annak helyiben Gy(alog) katona Ferencz János eő kegyelme más jó szotyort adott (S. ejk. 1801—6.).

Abrak-vásár. 1630: az *Abrak vasart* varostokban meg tiltvan (Kvh.).

Abrakos-tarisznya. 1692: öt *abrakos Tariszna* (B. P. diar.). 1700: a pénzt *abrakos tarisnyába* tették, mely tarisnya Mikes Pál és Kozma Simon uramék kezén állott (Tgy. 1700—10.).

Abrons. 1631: egy hordo borrol lepattant vala az *abroncz* (Ap. A. II.). 1765: ... félviseltes Malom kövek körüllette levő sendellyből *abrontsba* apro vas szegetskékkel foglalt kérgével ... (Deák). L. még *fa-, hordó-, vas-* al.

Abronsvonó. 1805: *Abronts vono*

(Szöts 1800—896.). 1838: *Abronts vono.* Betsü ár 6. xr. (177. cs. 60.).

Abronsos-véka. 1736: Kádár csi-nálta *abroncsos régi véka* (Ap. O. I.).

Acél. 1684: késit, Erszényit, övit, *aczéllját* elvette (K. 1678—88.).

Acéloz. 1732: a Czigánnak *perpentze* csinálás és az Darék Vasat is *megatzé-loztatta*, költésire és itára 15 pénz (Kvh.).

Acél falitükör. 1831: egy *atzél fali tükör* megvette 31 xr. Tiszteletes Boér ur (150. cs. 77.).

Ács-fűrész. 1809: *Áts fűrész*, a vevő neve Fodor Mihály 50 xr. (154/62. cs.).

Ács-mester. 1726: *Áts*, Asztalos, kőmives és egyéb *mester* embereink munkájának megfizetésit absolute meg-kívánjuk (Ap. B. XI.). 1859: *Ács* és kőműves munka edgyütt 1394 Rf. 48. (Gid. 1664—864.).

Ács-pallér. 1859: Kőmives és *ács-pallérnak* 400 léczszeg (Gid. 1664—864.).

Ágas. 1805: 1 *Ágas* végire valo kapots (Szöts 1800—96.). L. még *elő-, kút-, szekér-, utó-* al.

Ágas-szárny. 1840: Hét pár *ágas Szárny* eladatott 57. xr. (64/839.).

Ágy. 1615: Azzoniom Aniank adot ennekem ... Egi *agiatt* (Mikó). 1617: Zeredara vyrradolagh eolthek meg oth Gelenchen egy Zaz Peter neveo legenient fekweo Agyaban (O. 1613—27.). 1619: az en Jobbagiom most holt elevenen fekszik az *agjban* (O. 1613—27.). 1684: egy cziki legennyel az *agyban* sokat viszkolodott (K. 1678—88.). 1808: két festett *ágy*, s egy karikás. Betsü ár 4 h. flor. (Deák). L. még *festett-, fiókos-, gyaluvas-, karikás-, karos-, láncos fék-, rostélyos-* al.

Agyag. 1764: Egy szekér *agyagért* a vár mellől 4^{1/2} xr. (147/764.).

Ágyás. 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik Három *Ágyás* Murok, egy *Ágyás* Petresejem (8468. vegy.).

Ajtó. 1613: ... az zoba mellet valo haznak es az pinczen valo zobanak sem *ajtaja*, sem padlása az zobanak, az belseo pinczenekis vagjon *ajtaja* ... (Tgy. 1606—25.). 1617: Az *Aython* kúul el esset (O. 1613—27.). 1623: az *Aytho* eleoth az vdvaron zida kathona fektanak (uo.). L. még *bélelt-, deszka-, deszkás-, eresz-, félszer-, festett-, hevederes-, levél-, vaspántos-, vésett-, záros-* al.

Ajtó-félfa. 1840: Az *ajtó félfák* a' Tornátfáihoz két vas kaptsokkal vagy-nak hozzá kaptsolva (Ap. Ksztl.).

Ajtó-melyék ,a ház talpfájába be-eresztett két függőleges gerenda, mely ajtókeretül szolgál'. 1686: oda mene az Dosa András uram malmára egy mezitelen karddal s megh vágá az malomház *ajtájának az melyékét* (Harm.). 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a' konyhára avagy kémény allyára egy felszer fenyő deszka ajto minden vas nélkül, tölgy fa *ajto mellyékivel*, szemöldökivel edgyütt (Ap. A. V.).

Ajtó-sarok. 1708: *Ajto Sorok* három (3. cs. 7.). 1762: attam György Kovács-nak 3 *Ajto Sorokért* párjáért 15 xr. et sic teszen xr. 45 (8468. Mih.).

Ajtó-zár. 1586: Egj *Aytora valo zar* d. 60 (Mikó).

Akol l. *dísznő-, juh-, marha-*.

Akol-kert. 1634/1637: ki az Vdvar-haz kerwl wagian maradgion eppen Mikes Sigmondnenek *akoly kertivel* (Ap. A. II.).

Alakor. 1695: Zabnak, Tönkölynek, *Alakornak* vékája 30 pénz (Kvh.). 1695: *Alakor* vagyon cub. 1/1 (Ap. A. VII.).

Áldomás-ital. 1660: Annak színe alatt hogj *aldomas itallal* emberseges emberek eleot lopot marhat vegjenek, Hogj valakik marhakot vagnak Meszar szekre penzre emberseges emberek eleot *aldomas itallal* igaz marhat vegjenek (S. 1658—65.). 1661: Doceallia emberseges emberekkel hogj *aldomas Itallal* veotte (S. 1658—65.).

Ál-föld, kb. egy kishold nagyságú föld'. 1846: Vagyon egy egész *áll föld* az Also-Torjai határban (8468. ideg.).

Al-kő l. *lisztelő*.

Alj l. *árnyék-, kémény-, szekér-, szín-, talp-*.

Állás. 1777: Hárs kötelet *állás* kötözni 1 Rf. (442/1777.). Fenyőfa szarvazatra és *állásra* 80 száll, szálát xr. 12. (uo.).

Állásfa l. *tekenyő-*.

Állazó. 1810: Egy kantár szárával és kantár zabolával együtt *állazo* nélkül 4 Rf. (740/810.).

Állazós fék. 1644/1788: egy *állazos féket*, egy szügyellőt (104/1788.).

Álló szék-oszlop. 1829: 30 darab gerenda *Állo szék oszlop*nak, hossza 2 öl (2245/829.).

Alma. 1609: anak a kerthnek az Gyömeolchet Byrtha, Az *Almayat* elvytte (O. 1608—711.). 1678: tiz köből *alma* (K. 1678—88.).

Alma-ecet. 1680: negy veder *alma ecet* (Ap. A. VII.). 1721: hordo 4 ket-teiben *alma ecet* (4692. lt.).

Alma-fa. XVII. e. Tudom azt, hogi Bogdan Georg Czereszniét, meggifat, *almafat* vagdalt azon az ioszagon,

mellien most lakik (B. M. 1574—699.). L. még *édes-* al.

Alma-rontó bot. XVIII. v. három almatarto polcz, egyiken két *almaronto bot* (N. S.).

Alma-sajtoló-sróf. 1840: Egy *alma sajtoló sróf*. Eladatott 36 xr. (64/839.).

Alma tartó-polc. XVIII. sz.: három *almatarto polcz*, egyiken két almaronto bot (N. S.).

Alma törő bot. 1758: két *alma törő bot* (8468. l. 1565—800.).

Alma-törő-kölyű. 1765: Vagyon benne *Alma töréshez való kölyű*, ki sajtoláshoz minden accidentiával edgyütt elkészített, de más helyyin-helyyin gyengülni kezdett Sajto (Bethl. vői.).

Alma-törő-vályú. XIX. sz. eleje: *Egy alma törő válut* Forró Károly ur 20 pénz (t. i. megvett.). [B. M. hiány.] 1821: Egy *alma törő válu* másfél öles 1 Rf. (B. M. sz. n.).

Alól csapó malom. 1688: az malom *alol Csapo*, az gáttját annyra felvette jmmar, hogy az malom fellyeul Csapo (Ap. A. I.).

Alól-csapó-zsilip. 1736: Mikor az *alol Csapo zilibet* Csinaltattuk Turót vettünk de. 24 (Kvh.).

Alom. 1756: Szotyori senior Nagy Ferencz *Alomában* . . . hevervén (S. 1755—60.).

Alsó párna l. *fűrész*.

Alsó-polc. 1743: Az *also polczon* egy ládában száz szál viasz gyertya (Ap. J. I.).

Által-foglaló-vessző. 1764: Egy ablak rá mákra szegeletes Sorkokért, *által foglaló vesszőkért*, kivono gombocskák-

kal és bezáró fordítókkal 1 Rfl. 8. xr (147/764.).

Által-vető. 1672: egy *által vető* gyapiu den. 48 (B. M. 1674—700.). 1758: két *átal vető*. (8468. l. 1565—800.). — L. még *szőr-, vászon-* al.

Általjánban. „nem napszámra, az élvezést étel, ital nélkül vállalva”. 1837: *általlyában* felrakatta, a Házam befedéseig (F. I.).

Anyaház. XVIII. v. Hogy az öreg Anya Méh többet ne eresszen Kis Aszszony nap tájba szedd ki az *Anyaházokat* (Ki. F. 22.).

Anyaméh. 1756: Két *annya méh* (Tgy. 1702—99.) XVIII. v. Hogy az öreg *Anya Méh* többet ne eresszen Kis Aszszony nap tájba szedd ki az *Anyaházokat*. (Ki. F. 22.).

Aprólék l. *sértés-*.

Apró-míves. 1755: Az *apro Míveseknek* is hogy bele unnyák a mindennapi terhes munkát néha néha pálinkára adtunk 2 Rfl. 15 xr (Kvh.).

Apró-szeg-fejező. 1720: Lakatosnak requisititumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagj verő nro 1, Szarvas üllő nro 1, Félkéz verő nro 1, *Apro szeg fejezo* nro 3 . . . (Káln.).

Ár. 1740: Tíz lapos és csapot elő vésők és egy *ár* (64/839.). L. még *szoba-* al.

Arany-ásó. 1783: Investigáltam az *Aranyász* és kalános és más mesterségű Fiscal Czigányokat (463/789.). ua. Oltszemin *Aranyás* és Kalános fiscalis Czigányokat Kalános Vaszit és Kalános Ádámot találtam (uo.). ua. Szemerján, Szent Királyon, Illyefalván, Al Dobolyban és Szotyorban sem Fiscalis Czigá-

nyokat, sem *Arany* és ezüst követ keresőket nem találtam (uo.).

Arany-mérő-kompona. 1840: edgy *Arany mérő réz kompona*.

Arany-műves. 1679: hoztam Eperjesről az *Arani művestől* az kinek munkájáért és az *Arany műves* hozzája adot fizettem flo. 80 (Ap. A. IV.).

Arat. 1618: Az I(nctus) vyulag meg *Arattatta* es elvytte (O. 1613—27.).

Aratás. 1606: az *aratas* előtt tartottam amikor penigh az dolognak az Süllia volt (Mikl. 1605—6.). ua. fogattam volt meg zolganak vgian ezen ez-tendeoben, vgymint az *Aratas* előtt Zent Janos Napp tayaba Karacsonigh. (uo.) 1642: voltak adosok egi nehani nap *aratassal*, meli *aratasban* elmaradvan egi nehani nap (O. 1642—48.).

Arató-kaláka. 1760 dje 9-na Augusti itten Kézdi Székben Dálnokba a midőn is a senior Nobilis Dálnoki Lázár Mihály Uram *Arato kalákája* volt (50376. l.). 1801: ma egy hete éztaka a Cserei Kis Aszszony udvarába *Arato kaláka* lévén ottan öszvetalálkoztunk (1057/802.).

Árbóc-fa. 1836: A' kut négy *Árbotz fákkal* cserefa detzkával kirakott oldala jo gárdájával, egy fenyő fa abrontos vederrel, a' kut ostor végibe jo küpüs horog, gyenge kut ágas (1836. cs.).

Árnyék ,szin, ahol szekereket és mezőgazdasági eszközöket tartanak'. 1677: jo *Arnyek* (Ap. A. IV.). 1730: ezen Csürnek az *Árnyékja* avagy Eszterheia alatt találtatik valami régi éppületből álló némely részi meg veszet nyár borna (Ap. B. XXIV.). 1793: Egy sendelyes Sütő Házacska egy *árnyékkal* valet 10 Rf. (8468. l. 1565—1800.).

1839: egy kis Pajta mellette lévő lábakra kötött *Árnyékal* (155. cs. 82.).
L. még *szekér-* al.

Árnyék-alj. 1720: nagyobbik istállóval, *árnyék allyakkal*, Tyukollal (11786. l. 1597—847.).

Árnyék-szék. 1666: egy *árnyék szék* köből rakott ülő szék nélkül való (Ap. A. IV.). XVII. v. Nyilik ezen boltból az *árnyék székre* vas sarkos pántos bevonos bélelt Ajtó (Ap. A. VII.).

Árnyék-szin. 1755: az Istallo előtt egy *árnyékszin* (Ap. B. XV.).

Árpa. 1615: *Arpank* zazket kalongia leven (Mikó). 1707: Az szép *Árpának* vékája 60 p(éNZ) (Kvh.). 1788: az *árpát* a bolha megvesztegette (2283/1788.).
L. még *borsós-, elegyes-, tavasz-, utó-* al.

Árpa-kása. 1736: *árpa kását* Udvar hire nélkül egy szoval senkinek nem csinál (Ap. B. Ksztl.).

Árpa-vetés. 1616: az Vra megh zegedeoth volt vele azt megh tartozyk adni, vgy mint fl. 8. masfel keobeol buza, 1 keobeol zab vetes, 1 keobeol *arpa vetes* ... (O. 1613—27.).

Árpás-körte. 1680: Borkat keczer is lattam az *Arpas Keorteveljen* (8468. vegy.).

Ártány. 1723: Két öreg Sertés, egyik *ártán*, másik gölye (Ap. A. I.). 1840: két kesej *ártán*. Eladatott 24 Rf. 1 xr. (64/839.).

Ártány-disznó. 1653: egy kantza tsiko, egy *ártán Diszno* (11796 l.).

Áru. 1711: ki is holmi *Árruinkat* hozván le' Németországból mig mi oda mentünk ki érkezet volt, szekerest is fogadván az közös Marhánk és *árunk* alá (Kvh.). L. még *céhes-, kufár-* al.

Árul. 1620: Kis Farkas Georgy *arul* 69 veder Bort (Ap. A. I.). 1623: szanto vasat, sorlot, cziki vasat es mindenfele vasat szabad volt vasarkor *arulni* mindenkor (Kvh.). 1632: bort is sokadalom napian szabad volt *arulni* (Kvh.) u. a. fejszet, mint apro vasat köz vasárnap is *arultanak* (uo.).

Áruló l. gyümölcs-.

Áruló-asztal. 1800: 5 Torotzkai kasza vasát és 6 lapossat erőszakosan el vétette az *áruló asztaláról* héti vásár alkalmatosságával (440/800.).

Árultató-hely. 1740: nemzetes Szőtsi Istvánné Hanko Erzsébeth Asszony és Kováts Miklosné Gan Ilona ő kegyelmek kufárkodó Sátorok vicinumába levő *árultató helyemet* ... elfoglalták. Privilegialiter akar a Város engemet *árultató helyemtől* amovealni, vagy nem? (Tgy. XVII—XIX.).

Árvíz. 1662: az *árvíz* el vitte az eo kegyelme füvit (S. 1658—65.). 1723: Tudgyae' a Tanu ezen Halasto Vapaian le' Folyo *Arviznek* le' folyo Arka ennek előtte' hol volt? (8454. l. 1705—60.).

Ás. 1605: mikor Istvan Vaida Molduvaba bemenne az Alperessel edgiut *Astunk* vel két zaz forintot az feoldbe (Mikl. 1505—6.).

Ásó. 1681: egi czonka *Aso* (10908. l.). Egy *Áso* s egy Kapa den. 18. (B. M. 1674—700.). L. még *fa-, vas-, vasas fa-* al.

Ásó-kapa. 1676: *Aso kapa* (Don.).

Ásó-lapát. 1758: egj *ásó lapát* vas nélkül (8468. l. 1565—800.).

Aszalás. 1617: az *azalast* elvegheztem vgyan eontheozihemis az tuzet az Azalo torkaba vgy indultam az zalad levenny (O. 1608—711.).

Aszaló. 1541: toaba az *aszallot* az melleth az ambarws Kovachy epyttetth wolt afelwl meg Irt Joszagon (Kvh.). 1616: Egy *Azalom*, mely teob Atthyam-fjayval egyyút keoz *azalonk* volt (O. 1608—1711.). L. még *gyümölcs-, szalad-, szilva-* al.

Aszaló-deszka. 1840: Egy *aszalo Deszka* (Mikó).

Aszalság. 1635: az falu mellett valo patak *aszalsag*, avagy Hideg deer miatt elapatt (O. 1614—35).

Aszalt szilva. 1678: Egy desa *aszalt szilva* (K. 1678—88).

Ászok. 1736: egy kisded fenyőfából álló káposztás kád két darab *aszkon* áll (Ap. O. I.). 1758: két hordo alá valo tsere *ászsok* (8468. vegy.).

Asztag. 1554: hagyom feleségemnek hazamot es Jozagomot ket *asztag* Buzat (Sz. 1371—700.). 1599: holtom vtan neki haginy Bwzank, *asztagunk* es vete-swnk (Ap. A. I.). 1659: az *Asztagja* keozeot talaltam megh az Arpamban (O. 1658—65.). L. még *búza-* al.

Asztag-láb-fa. 1666: Ezen tsür előtt vagon egy *asztagláb fák* (Ap. A. IV.).

Asztal. 1592: az Törsök tamas hazanal az *asztalon* egi fazekben (Ap. VIII.). 1615: Egi kisded *Aztaltt* (Mikó). 1840: Egy fenyőfa négy lábu kis *asztal*. Eladatott 1 fr. 15 xr. (64/839.). L. még *áru-ló-, cipőszakasztó-, cseléd-, fiókos-, kaláka-, keresztlábu-, kézvono-, ládás-, paraszt-, szabó-, szeges-, vagdaló-* al.

Asztal-fedél. 1660: Hazamnal kaborolvan egy *Asztal fedelet* vit el (S. 1658—65.).

Asztalos. 1726: Ats, *Asztalos*. kömives és egyéb mester embereink mun-

kájának megfizetésit Absolute megkivánjuk (Ap. B. XI.). 1847: nemes Veress Lajos *asztalos* mester (194. cs. 4.).

Asztalos-fűrés. 1744: egy *asztalosnak valo fűrés* rámajával együtt aestimáltatott ad den 18 (45/744.).

Asztalos-mérték. 1809: *Asztalos mérték*, a vevő neve Huszár katona Barra Bálint (15/462. cs.).

Asztalos-műhely. 1720: *Asztalosnak műhelyére* készített két hoszszu asztal, azon edgj Furo, magyar Kovátsnak való (Káln.).

Asztalos véső. 1809: *Asztalos véső*, a vevő neve Kováts Antal 10 xr. (154/62. cs.).

Aszú-ág. „a fákról lehullott száraz ág”. 1789: ahol mi Erdölünk ott aproság *aszszuságott* szabadon erdőlték és máig is erdőlhettek (731/789.).

Aszú-gyümölcs. 1752: három véka *aszszu gyümölcsöt* (Ap. B. Ksztl.).

Átalag. 1616: I. szerszám alatt I 1627: *áttagh* üres egi (Ap. A. I.). 1681: Egi kis *Alttag* (Deák). L. még *ecetes-, pálinkás-* al.

Átalag-hordó. 1688: 5 *áttag hordo* (Ap. A. IV.).

Atya-mester. 1831: egy *atyamester*, két Láto mester [csizmadia] (1973/831.).

Avas-szalonna. 1673: egy nagy darab *avas szalonnát* hozza, palastot is hozanak, fonalvetőt is hozanak (2724. l.).

Áztatás I. *kender-*.

Azsag. „a kenyérsütő kemence hevítésekor használt hosszú rúd, mellyel a szenet piszkálják és szétverik”. 1670: a kemenczeitől az *Asagot* elhozta (Egyh. 1662—98).

Bab. 1615: *Babunk* három kalongia leven (Mikó). 1627: *Bab* egj vekaval (Ap. A. II.). 1818: 44 Véka *bab*. Vékája pro 72 Dr. (Deák).

Bács. „oláh származású önálló juhász-gazda”. 1569: hitwan *baczynak* hozasayrt ew maga marazta harminczketh forinton. ua. Zabo Mathe volt kezes harmincz keth forintig az hitwan *baczynak* hozasairt (8468. l.). 1692: Anno 1690 Szent Mihály nap tájban lévén *Báczunk* maradot el egy juh hiján egj tömlő károm (K.).

Bádóg-cső. 1818: Egy öntöző kártya *badug csőivel* (Cseh).

Bádóg-gyertyatartó. 1843: vagyon egy Torma reszelő és *badik Gyertyatarto* 1. Rf. 10 kr. (B. M. 1821—48.).

Bádóg-kanna. 1838: egy fertájos *badik kanna* (150. cs. 75.).

Bádóg-kávés-bokály. 1818: Egy *badik kávés bokály* (Cseh).

Bádóg-kolbásztöltő. 1831: egy *badik kolbász töltő* megvette 31 xr. Nagy Lajosné (150. cs. 77.).

Bádóg-ládácska. 1708: Egy *badog* üres *ladatska* (3. cs. 7.).

Bádóg-lámpás. 1698: Egj *baldogh lámpás* (Ap. A. VI.).

Bádóg-lopó. 1838: egy *badik lopo* megvette 36 xr. Nagy Sámuelné (150. cs. 77.).

Bádóg-palack. 1708: Egy *badog palaczk* (3. cs. 7.).

Bádóg-szívárvány. „bádogból készült borszívó”. 1688: *Báldok szívárvány* edgy (Ap. A. IV.). 1840: Egy *Badok* Bor szívárvány (64/1839.).

Bádóg-tölcsér. 1688: két *báldok*

tölczér (Ap. A. IV.). 1755: Egy kis *bádok tölcsér* (Ap. J. I.).

Bak. 1716: Egy hinto hat lo háموك-
kal, fékekkel, lánctzal, *Bakra* valo medve
Börrel, egy nyereggel, Egy Francia
posztobol valo sárga párna Sákkal
(Ap. J. I.). XIX. e. *Bakrol* hajto ujj
rosz Gyeplő (B. M. é. n.).

Bak-pulyka. 1722: *Bak Pujka* Nr. 5.
(Ap. O. I.). 1772: *Bakk Pujka* Nro. 9.
(B. M. 1791—800.). Öt Tojo egy kakas
Pujkát, ugy két Tojo és egy *Bak Rétzét*
vittenek által a Torjai udvarban (Ap.
B. XV.).

Bál. 1714: Hat öszsze kötött *bál*
Dohány, ketteje küsded (Ap. B. XXIV.).

Balta. 1647: Thot Istvan hoza kj
egj szabliat es egj *ballat* (K. 1647—52.).
L. még *körömfaragó-* al.

Bálvány. 1736: egy romlott kis kapu
balvany Ajto nélkült (Ap. O. I.). L. még
faragott- al.

Bánya l. *kénkö-, köszörűkö-*.

Bányász. 1647: Lukacz Balas es
Vizi Mathe maior Alsotoriai Vram eo
na[gy]sa[ga] *baniashi* (K. 1647—52.).
L. még *kénkö-* al.

Bányászás. 1789: a' nevezett helyen
[t. i. Étfalván] *bándszni*, ottan a *bányá-*
száshoz szükséges fa béli haszonnal
élni ne impedialtassanak (1656/789).

Bárány. 1659: Nosteny *Bárány* 8.
(B. P.). 1678: Ugyan adtam számba
Berbeczeket 9, egy czapot, Item 36 *bá-*
ránt, 13 fekete (Ap. A. VII.). L. még
diszke-, hasi-, kos-, metsző-, nyári-,
nöstény- al.

Bárány-bőr. 1703: Csávált *bárány-*
bőr feje Nr. ött, Fekete nro. 9 idest

kilencz (Ap. A. VII.). 1808: Két fejr
bárány bőr 1 hflo. 68. Dr. (Deák).

Bárány-címer. „egy negyedrészbárány”. 1736: Fejer Samuel uram Biro uramnit leven költöttünk kenyere *Csemerre* Bora Szalonara Borsra Tojasra flo. 1. de. 64. (Kvh.). ua. hetfőn Fejer Samuel uram Zendey Szeget Szedetet akkor költöttem *Csemerre* Serre de. 9. (uo.) 1738: Vettünk bőrös húst, malacot de. 57. *baranj czemert* de. 12. (uo.)

Bárd. 1815: *Bárd* akár farago fésze (sz. n.). 1837: Egy *Bárd* és kapa Hájja Antal 1 Rf. 40 xr. [t. i. megvette] (Cseh.). L. még *faragó-, húsvágó-, kétkéz bárdoló-* al.

Bárdolt-deszka. 1770: Tiszta fenyő *bárdolt Deszka* egy ölni hosz 12. (Tgy. 1548—798.).

Bárka. „deszkából készült és emelő-rúddal ellátott láda, melyben meszet, répát, burgonyát, stb. hordanak”. 1840: egy hamu hordó *Bárka*, eladatott 20 xr. (64/839.).

Barom. 1577: Az mi hatarunkon ez eleot sem volt szabad iarnj az kezdi vasarhely *baromnak*, mert ingyen sem hatarosak vagyunk veleték (Kvh.). 1584/XIX. e.: az eő kegyelme *barma* és Jobbágysai mind *barmokkal* s mind szekerekkel rajta jár (Ap. B. XV.). 1618: Mathis ihamas *Barmath* be haytatta volt az Tilalmas helyreol, akkor az teob Emberek marhayat be haythotta volt (O. 1613—27.).

Barom-ítató. 1616: az *Barom Itato* Vcyayara epitet volt (O. 1613—27.).

Barompiac. 1750: Sokadalmi alkalmatossággal mindenkor szabados *Ba-*

rompiattza volt Szent Györgynek (8468. Szgy. t.).

Baromvásár. 1750: Miolta itt *Barom Vásár* kezdett lenni még a Kurutz világ kezdetétől fogva (8468. Szgy. t.). ua. Szabo István nagy kiáltással felkiálta ily szókkal: Hallyad *Barom Vásár* senki a’ Sepsi Szent Györgyiek mellett fel ne támadgyon, azonban látom, hogy Béres László Császár Mihály Uramhoz hunyászkodik, le is üté (uo.).

Bécsi csap. 1689: egy *bécsi csap* (Ap. A. VII.).

Bécsi font. 1701: minden kereskedő, adó, vevő rendek, lakosok és idegenek mindenféle árukban nem az eddig usualt, hanem *Bécsi fonttal* éllyenek (Tgy. 3/1701.).

Bécsi kompona. 1720: egy *Bétsi réz Compona* rész fontjával edgjüt (Káln.).

Bécsi mérték. 1840: Edgy rosz kompona *Bétsi mértékkel* edjüt (sz. n. vegy.).

Bécsi tál. 1716: két nagy *Bécsi tál* (Ap. J. I.).

Bécsi tányér. 1716: Tizenkét *Bécsitányér* (Ap. J. I.).

Becsü. 1656: Attam Mathe Miclosnak flo. 2 három nap dolgozik Sz(ent) M(árton) napig varom udgi hog ha *büczüvel* fizetne, ket any legien (9786. l.).

Becsü-marha. 1569: En az Nagy Martont tellyesseghvel ky fizettem az örökből penzvel es egyeb *Bötyw Marhaval* (8468. l.). 1656: szegen attiam hozot volt el *Bucusu marhat* harmat (9786. l.). 1679: *böczü marhaval* akarnanak fizetni (8468. vegy.).

Békafogó szigony. 1840: Egy *béka-fogo szigony* 2 Rf. Vevő neve Benkő Rafael (64/839.),

Bekertel. 1616: vgyan azon megh zantoth földet az had alatt bevethette kapoztaval es *bekerthelte* (O. 1613—27.). 1618: Th(eorven)y zerent ment volna veghez benne hogy *be kerteltethesse* (uo.).

Békó. 1664: *beko* kulczostol (Ap. A. III.). 1801: 2 *béko* hiba nélkül való 1 Rfrt. 20 xr. (35. cs. 10.). 1808: Egy *Béko* kolts nélkül Betsü árrok 48 Dr. (Deák). L. még *láncos-*, *nyelves-*, *vas-* al.

Békólakat. 1840: *Béko lakat* 2 (sz. n.).

Béldeszka. „az a deszka, amely a fa középső részéből kerül ki.” 1809: *Bél deszkák*, a vevő neve Gyárfás Ferentz 13 Rf. 28. (154/62. cs.).

Bélfaszeg-fúró. 1824: Négy furuk: kettő csapozo, egy hoszszu száru, egy *bel faszeg furuk* (99/84. cs.).

Belkerék 1. *malom és lisztelő*-.

Bélszeg-fúró. egy *bélszeg furu*, megvette 6 xr. Tiszteletes Boér ur (150/75. cs.). 1838: egy *bélszeg furu* 6 xr. (150/77.).

Bélelt. 1627: Az Eöreg hazban három *bellett pad* (Ap. A. II.). ua. egj kemenes abban egj *bellett pad* (uo.). ua. egy küs haz abban kalibas kemencze *bellet pad* 2 (uo.). ua. egj dezkas tornacz abban egj *bellett pad*, egj niozolia (uo.). 1664: a pitvarba nyilik egy vaspantokon sorkokon forgo *berlet Ajto* (Ap. A. IV.). ua. *bellet Ajto* Vas retesz retesző rajta (uo.). 1755: *béllett ajto* vas sorkokon járo vas ránto és retesző rajta (Ap. B. XV.).

Bélyegző-vas. 1636: az a marha akkor enim volt, az *beliegzo vasat* is penig kivel marhaimott meg szoktam

beliegezni ha el nem veszet az telen, elehozom, ha penig el vezet voltna eggiet kettőt kell hozni affele marhaim kozul (O. 1632—42.). 1708: *Bélyegző vas* 2 (3. cs. 7.). 1721: *bélyegző vas* kettő, edgyik öreg, a másik kicsin (4692. l.). L. még *marha-* al.

Bér 1. *bika-*.

Berbécs. 1583: A *berbechek* ky kapnak az fwbe az vtbol (Kvh.). 1615: Azzoniom Aniank adot ennekem... Eoregh *Berbecz* nro. három (Mikó). 1659: az *berbecziet* eo niuzta megh s iol lakot vele (S. 1658—65.). L. még *berke-* al.

Bereg. 1692: *Bergeni* valo tavalyi nösten, in 12 (Ki. E. 20.).

Béres. 1606: Amelly *beres* vel dolgozo ember velem volt, mikor az eokreot lattam (Mikl. 1605—6.). 1695: Az Tüz Szittonak és a favagoknak, *bereseknek* js attak 23/19. (Ap. A. VII.).

Béres-bot. 1794: fordittá egy nagy *béres botyát* és jol meg nyomá farban amint láthattam az Vargánét (Tgy. 312/1797.).

Béres-eke. 1713: *Béres Eke* találtatott nro. 2 (Ap. B. XV.). 1721: *béres eke* talyigájával edgyütt 1 (4692. l.). 1755: *két béres eke* négy vas vagjon benne (Ap. J. I.).

Béres-fejsze. 1695: *Beres fejsze* 2 (Ap. A. V.). 1721: *béres fejsze* 3 (4692. l.).

Béres-inas. 1643: Az *beres inasnak* Poliani Istoknak az meli ket tulikot es egy üneő tinot megh attam azt is el ne vegiek teőlle (Ap. A. III.). 1686: Egy *béres inasát* is elszöktette azért homagio kívánja, hogy reducalja (S. 1682—92.).

Béres-ostor. XVIII. k. egy jo rojtos

és karikás *béresnek valo ostor* 24 den. (Kvh.).

Béres-szán. 1695: *Beres szán* 1 (Ap. A. V.).

Béres-szekér. „szénát és csépeletlen gabonát hordozó szekér, melynek vendégoldala van”. 1628: ha magok marhait *beres zekeren* vitetne (Kvh.). 1695: *Beres szekér* 2 (Ap. A. V.). 1713: Találatotott két *béres fako szekér*, melljeken vagjon hat vaskarika, njolc szál marok vas, 4 fojto karika (Ap. B. XV.).

Béres-szolga. 1797: egy faragni tudo jo *béres szolgának* esztendői fizetése 12 magyar forint, hat véka őszi, hat véka tavaszi vetés (8468. I.).

Beretva-kés. 1795: Egy pár fáin *Beretva kés* tokostol 2 Rfl. (497/1795.).

Berke-berbécs. 1698/720: Edgy *berke Berbéts* (Káln.).

Berke-juh. 1755: a *Berke Juhrol* hat Esztendeigh senki nem adozik, azutánis tsak felit (9/755.).

Berszány. „felfogadott, nem önálló juhász.” 1796: Nékünk Kézdi-Martonosi *Berszányoknak*, kik juh nyájaink után keressük élelmünket és adónkat, mindenkor a’ volt szokásunk, hogy juhaink számára a’ következő Esztendőre elébb majd egy Esztendővel Havast fogadgyunk (390/796). 1798: A Turo-nak szabadon Árulhatását Fontul az 60 Hűtösség kívánja, edigis hogy tsak Costandinak volt szabad miben állott nem tudjuk, holott az *Berszányok* mindenkor oltsobban adnák, azért a Turo árulás szabad legyen (Kvh.).

Bevet. 1602: *bevette* vala az Nemes Janos foldet most is *be vette* (Damok. 1600—44.).

Bevető-lapát. 1770: A Sütő házba. *Bévető lapát* (Tgy. 1548—798.).

Bezáró-fordító. 1764: Egy ablak rámakra szegeletes Sorkokért, által foglalo veszszőkért, kivono gombocskákkal és *bezdro forditokkal* 1 Rfl. 8 xr. (147/764.).

Bicska. 1720: Három penna tsinálni valo *bitskia* (Káln.). 1814: egy *bitsak* eladási ára 14 xr. (175. cs. 15.). 1834: Nagy *bitska* rezes nyelvű 1 darab (sz. n.).

Bika. 1622: egy zeoke zeorw eoregh *Bykat*, mellyet az 3 Zek vegezesse zerint a tataroknak rendeltetet Eleybe hoznanak (O. 1613—27.). 1667: egy *bikat* tartot az falu, az meli szokasos lator bika volt, megh kertek, hogj ki ne vigyek az Czjorda keoze megis ki vidtek (S. 1665—69.). 1784: a *Bihalbikáját* fogja el a Csordából, mert a falu *Bikáját* üldözi (B. M. 1781—90.).

Bikabér. 1621: az Tussa Mihál Thehenet be haytotta volt az *Bika Bererth* (O. 1613—27.). 1659: Fekete Thamasnak tartozik megh adni az *Bika beret* (S. 1658—65.).

Bikaborjú. 1763 és 1817: Egy Esztendőös *Bika Borju* (B. M. 1761—70., 1811—20.).

Bikatartás. 1659: el telt volt az ideje az *Bika tartasnak* (S. 1658—65.).

Bikáz. XIX. sz. vége: Zsemle tehénke *bikázott* V/25. (B. D.).

Bikfa szén. 1801: megis kapánk egy darab alut *bikfa szenet*, ez akkora volt, hogy a Pipára oly nagyot nem lehet tenni (684/801.).

Bíró l. csűr-, határ-, malom-, szerző-, udvar-, vásár-.

Bitang-kanca. „eltévedt, elveszett

kanca'. 1659: egj *bitang kanczat* tartott (S. 1658—65.).

Bitang-marha. 1658: Simon Peternek az *bitangh marha* feleollis video adatik (S. 1658—65.).

Bivaly. 1754: *Bial* nro. 2 (Ap. B. XXIV.). 1755: *Bialra*, hogy lett volna, nem emlékezünk (Ap. B. XV.).

Bivalybika. 1781: a *Bihalbikáját* fogja el a Csordából, mert a falu Bikáját üldözi (B. M. 1781—90.).

Blána. 'Fogarasz megyéből, Alsó-árpásról a zalánpataki és bükszádi üvegcsűrhez szerződött azok az oláh munkások, kik a hamúzsír főzéshez és a katlan fűtéséhez szükségeltető fát vágták és ú. n. blána ölbe rakták'. 1821: Hogy ennek előtte egy *blána* öl fátol jo pénzbe 20 xrokat fizetnek (Ml. 1821.).

Blánás. 1818: A *Blánásoknak* Banco czédulában fizettek egy öll fáért 4 sus-tákat. *Blánásokkal* a mostani Arendatorok egyaránt nem egyeztenek (uo.).

Bocskor-bőr. 1620: Az *Bochkor Beornek* az Jova D(enár) 8. Az alab valoya alab Jaryon (O. 1613—27.). 1623: *boczkor bőrtől*, peczenietol megvetek az ket ket pénzt (Kvh.).

Bodon. 1818: három *budon* (Cseh.). 1837: Egy *Budon* Szabo Ferentzné 6 xr. (t. i. megvette) (Cseh.). L. még *ecetes-, fa-* al.

Bogározás. 1727: Falu csordájából ha az marhák elszaladnak az tilalmasban, vagy *bogároznak*, ha a csorda pásztor meg mer eskünni, hogy elegendő pásztor volt mellette, tehetsége szerint örzötte, nagy marhától két pénzt, aprotol egy pénz a büntetése (Tgy. 1721—30.).

Bok-só. 'köszö.' 1739: *Bok So* nr. 29 (Tgy. 1548—798.).

Boka-fúró. 1762: Egy *boka furu*, egy hosszu száru furu... egy füles véső (Gidóf. 1692—1864.). 1838: egy nagy *Boka furu* 12. xr. (150. cs. 75.).

Bokály. 1721: *bokály* nr. 3 (4692. l.).

Bokály-kemence. XVII. sz. való. Ebből nyílik az bolt hajtásos... melyen levő *bokály kemence* jo. Vagyon ezen házban Tüzelő *bokályos kemence* (Ap. A. VII.). ua. *bokályos* belől fűjtő *kemence* (uo.).

Bokály-tányér. 1689: negy *bokály Tányér* (Ap. A. VII.).

Bokázó-fúró. 1714: jutott nekem 42 szem lántz, egy *bokázo furu*, egy vago veső, egy üst (Ap. B. XXIV.). 1722: egy *bokázo furu* rosda ette (Ap. B. XXIV.). 1817: Egy *Bokázo* és egy *Léczező furuk* mennek Istvánnak (B. M. 1817—20.). 1840: Három *furu*, egyik csapozó, más *bokázo* és *léczező* 1 rf. 30 kr. (B. M. 1821—48.). L. még *bokafúró* al.

Bolt. 1731: hetszer volt perengerben, de ő csak ugj megjen oda, mint az *boltba* (K. 1726—39.). L. még *lakó-, vasáru-ló-* al.

Bolthajtásos. XVII. v.: Ebből nyílik az *bolt hajtásos*... melyen levő *bokály kemence* jo (Ap. A. VII.). ua. Az falai mindenik felől *bokályosok*, *bolthajtásu*, sok féle figurákkal czifráztatott (uo.).

Boltos. 1790 k.: Tompos György nevezetű kereskedő *boltosnak* ados volt feles pénzzel (8468. l. Kiss.).

Boltozat-szivárvány. 1829: Kovásznai deszka állásokhoz és *Boltozat szivárványához* 500 darab ötszáz szál (2245/829.).

Bor. 1606: mert mi az *bort* cum fl. 26. Brassai emberekkel veottuk volt (Mikl. 1605—6). 1620: Kis Farkas Georgy arult 69 veder *Bort* (Ap. A. I.). 1632: *bort* is sokadalom napian szabad volt arulni (Kvh.). L. még *égett-, ó-, új-* al.

Bor-árulás. 1625: Az idej *Bor* arulas niolcz penzen (Ap. A. I.).

Bor-ecet. 1848: 6 Etzetes üveg tele 30 kupa *boretzettel* 9 f. (N. S. I.).

Bor-ecetes-edény. 1771: két *bor Eczetes Edények* ágyával együt, egyik Üveg s az más Föd Edény (444/771.).

Bor-ejtél. 1634: Az *bor* es ser *ejtelek* feleol vegeztetik, hogi minden korczmarosok az Brassaj ejtelhez szabjanak ejtelt (O. 1632—42.).

Borfőző-üst. 1804: a *bor főző üst-höz* valo meregető sibor [csipor?] (866/1805.).

Bor-híresítés. 1720: Egj rez baldog palatzk *bor híresíteni* (Káln.).

Bor-hűtő. 1751: Egy Réz *bor hűtő* (Ap. J. I.).

Borívó-pohár. 1838: Két *borivo* s egy fertályos *pohár*. A vásárló neve nemes Betző Sándor 15 xr. (140. cs. 24.).

Bor-korcsolya. „gerendából készült csúsztató szerkezet, melyen a boroshordót a pincébe lecsúsztatják”. 1840: 6 kisebb és nagyobb *Bor kortsolják* (64/839).

Bor-korcsma. 1623: *bor korczomat* semmi wedeoben az kinek a varosban (egy olvashatatlan szó!) ninczen, arulni nem szabad (Kvh.).

Bor-seprő. 1606: az korczomarlasaert adunk flo. 2. egi eoregh kenieret es az *bornak* az *Sepriet* (Mikl. 1605—6.).

Bortisztító-ecset. 1720: Innen ismét mennek a belső Pinczében job kéz felől, ebben vagjon.. Egj Szivárvány, *bor tisztító etset*, Baldog hordo töltő (Káln.).

Borvető-korcsolya. 1716: két *Borvető kortsolya* (Tgy. 1711—20.) 1763: *Borvető kortsolja* (B. M. 1761—70.). 1824: Egy *borvető kortsolja* (99. cs. 84.).

Borvirág-szedő-kefe. 1840: (64/1839.).

Borvíz-hordó-korsó. 1814: Egy *Borvíz Hordo Korsó*, megvette Komsa György 6 xr. (1643/821.).

Borvíz-sár. „borvízforrások környékén található edénykészítésre alkalmas agyag”. 1720: Ezen házban van... *Borvíz sár*bol tsinált Onsutus Palaczkc circiter 3 Ejteles (Káln.).

Borvizes-üveg. 1851: 100 darab *borvizes üveg* 6 frt. (N. S.).

Borvonó-tők. 1698: egy *borvono tők* (Ap. A. VI.).

Borda. 1681: Egy bokor gereben, melyet a háznál hattanak, öt *borda*, egi vas serpenyő (Deák.). 1708: Egj tizes *borda* (3. cs. 7.). 1721: egj gjolcs szövő nyüst, Egj zeke szövő nyüst, *borda* nro. 3 (4692. I.). 1808: Hét *borda* Betsü árok 1 Hflo. 50 Dr. (Deák.). L. még *festékes szövő-* al.

Borító l. még *kád-, túró-, tyúk-*.

Borító-fa. 1664: egj *borito fa* (Ap. A. III.).

Borító-pléh. 1770: két *borito Pleért* Brassoba adtam 1 Rhf. 42 xr. (Kvh.).

Borító-tégla. 1687: alkuttam meg az Edilis tarsammal özvegy Társommal, özvegy Téglásné Andrásnétol kétezer *borito téglát* (8468. Szgyt.).

Borított-nyereg. 1750. k.: Egy tiszt-

tességes Csontos és *borított nyereg*: 7 Flor. 70 denár (Kvh.).

Borított-pad. 1818: egy *borított pad* (Cseh).

Borjú. 1762: Egy *Bornyus* tehen idei *bornyával* (Gidóf. 1603—1864.). L. még *bika-*, *monyas-*, *szopó-*, *ünő-*, *ünő-bivaly-* al.

Borjús tehen. 1615: Myko Mihály Vramnak *Borjus Tehent* nro. egiett (Mikó). 1667: Egj *borius tehenet* es egj Eokeor tehenet keoteot megh (S. 1665—69.). 1806: három kitsin *borjus Tehén*, két meddű közüllök (B. M. 1801—10.).

Borjús ünő. 1562: neg jo okroth es eg *borjws vnoth* (Tgy. 1437—568.). 1588: az felett egi lovatt es egy *Borius Wneoth* (Ap. A. I.).

Borjuzó tehen. 1721: *borjuzo tehen* nro. 3 (4692. I.).

Borjuzó ünő. 1645: tartoznak Kovacz Istvannak egi *borjuzo ünott* adni (O. 1642—48.).

Borona. 1616: veottem volt *Boronat*, mely meg veoth Brassoban hozok volt egy zekerrel. Hogy az *boronat* el nem hozhattam 4 Eokreomot zekeresteol zenastol vytte be (O. 1613—27.). 1646: *bornat* hozank ide fel, sem szarvazhatok (Kvh.). 1766: Egy *bornabol* rakott Sertes pajta (1766. cs.). 1817: A Gyümölcsös kertben egy Bikfa *Boronából* rakott szalma Suppal szépen bé fedett Csűr (B. M. 1811—20.). L. még *fa-* al.

Borona-ház. 1615/XIX. sz. e.: a' kisebbik Mátyus János házaihoz hasonló *borna ház*at igirének szalma fedéllel (Ap. Kszll.).

Borona-istálló. 1768: Egy lábakra rakott Csűr *borna Istáloval* együtt (460/1768.).

Borona-kert. 1839: A Joszág körül valo *kertek* kevés része *Bornából* építve, s a többi veszöböl fedéllel alkalmas statusba (155/82. cs.).

Boronametsző-fűrész. 1646: Egy *borna mecző fűrész* (Damok.).

Boronál. 1665: Király István Sepsi Sz. György Egyház fia proclamaltata Nagy Balast de Sz. György, Nem *bornalt* volt az Deaknak megbüntetem, törvényre vette ki zalogját, az Szent Szekre vitte ki, ha mit mondana megvarnam (Ejk. 1662—68.).

Boronáló-borona. 1688: *Bornálo Borna* 4 (Ap. A. IV.). 1716: a' szekér szín mellett találtunk három *bornálo bornát* (Tgy. 1702—99.). 1840: egy *bornálo Borna* 37 vas fogakkal, eladatott 4 Rf. 6 xr. (64/839.). L. még *lánc-* al.

Boronáló-lánc. 1676: egj *bornalo hoszu lancz* (Donáth). 1840: Egy *bornálo lántz* eladatott 1 Rf. 12. xr. (64/839.).

Borozda. 1603: mind egy *Borozdan* (Barab. diar.). 1607: két hold feoldet egj *Borozdan* zalogon (Damok. 1600—44.). 1618: Mely feoldek egy *Borozdan* vadnak (O. 1608—711.).

Borozdál. 1584: Ezt valla, hogy w nem tud teobet az egj feoldnel hogj Lukacz vram *borozdoltatott* es czegerezett volna (Tgy. 1569—608.). 1642: hol kertuk volna mű az kiitt el *borozdoltal* volt (O. 1642—52.).

Borsszítáló-szita. 1721: *bors szítálo szita* (4692.).

Borstörő. 1683: *Bors törő* 1 fábol valo (Ap. A. IV.). 1689: egy Brassai

bors törő (Ap. A. 93.). XVIII. e.: Egy kis *Bors Törőt* vöttünk ház szükségére, pro //6. (Ap. A. VII.).

Borsó. 1707: *Borsonak* vékája... 90 pénz (Kvh.). 1807: fél véka *Borsot*, fél véka *Fuszujkát*, két ejtel *Árpakását* (B. M. 1801—15.). L. még *fehér-, fekete-, kerti-, mezei-* al.

Borsós-árpa. 1692: vetettünk az Angyalosi hatarra *Fekete borsos arpat* cub. 3 (Tgy. 1682—92.). 1840: *Borsos Arpa* a felső Csürbe és Csür előtt 15¹/₂ szekér (Ap. B. Ksztl.).

Borz-bőr tarisnya 1808: Egy vásott *borz bőr tarisnya*. Betsü ár 24 Dr. (Deák.).

Bot l. *almarontó-, almatörő-, béres-, fahasító-, ványoló-*.

Boton-kötött. 1708: Erdélyben szőtt új abrosz némellyike *botonkötött*, s némellyike bokor köteles (Ap. A. VI.).

Bölcső. 1716: (Tgy. 1711—20.).

Bőr. 1609: Nem olljan Ember vagy te Mjnth En es az kacholyat levagdalom, chyak az *Beoret* vjzed haza (O. 1608—711.). 1643: egi *börtt* veött Kovacz Istvantol, de nem tudta miczioda *beør* volt (O. 1642—48.). L. még *bárány-, bocskor-, csuta-, gidó-, túró-* al.

Bőr-fúvó. 1758: egi Tüzheljhez valo *Bőr fuvo* (8468. vegy.).

Bőr-rosta. 1664: egi *bőr rosta* (Ap. A. III.). 1736: Egy *bőr rosta* avadag (Ap. O. I.).

Bőr-turba ,tarisnya, melyben pénzt, vagy levelet tartottak vagy vittek.' XVIII. sz. vége: egy nyárfa rud felakasztva, mellyen vagyon egy *bőr turba* (N. S.).

Bőr-zacskó. 1861: szeg tarto *bőr acsko* 10 kr. (Cseh.).

Bőrös-pecsenye. 1680: *Bőrös pecsenye* is vagyon egy nr. 1 (Ap. A. VII.).

Brassói ejtel. 1634: Az bor es ser ejtelek feleol vegeztetett, hagi minden korczmarosok az *Brassaj ejtelhez* szabjanak ejtelt (O. 1632—42.).

Brassói fék. 1768: *Brassai fék*, kender hám (468/768.).

Brassói sótartó. 1744: Egy *Brassai Sotartonak* aestimatioja den. 6 (41/744.).

Bricska l. *ernyős-*.

Buda ,árnyékszék.' 1714: az Kűs Bolt *Budája* (8468. l. 1565—1800.).

Buglya. 1648: az melj ket *buglia* szenat az nehaj vra megh kert Varga Istvantol az eo nekik iutot (K. 1647—52.). 1661: az Bedek tizekben raktam volt egi *buglia* szenat (S. 1658—66.). L. még *széna-* al.

Búg ,párosodik a disznó'. XIX. k.: Ölyves disznó megbúgott (B. D. 1.).

Bugyogós korsó. 1689: *Bugyogos korso* nr. 3 (Ap. A. VII.).

Bugyogós üveg. 1749: Pohárszék, melyben vagyon négy *bugyogos éveg* (Ap. B. I.).

Búza. 1554: hagyom feleségemnek hazamot es Jozagomot, ket aztag *Buzat* (Sz. 1371—700.). 1573: mykor az len es az *bwza* ky keolt (Ap. A. I.). 1580: keobeol *Buzajert* negy forintott adgiak (Könc. 1580—699.). 1615: *Bwzank* negi zaz hetven negi kalongia leven (Mikó). 1616: Ennek az *Buzanak* egy rezet meg Orottak volt (O. 1613—27.). L. még *cséplő-, elegy-, rozsos-, tavasz-, török-, vám-* al.

Búza-asztag. 1554: hagyom feleségemnek hazamot es Jozagomot, ket aztag *Buzat* (Sz. 1371—700.). 1660:

Az mely *buza asztagot* 1660 Esztendőben el csepeltek volt lőt belőlle cub. 89 (Ap. A. VII.). 1677: az olciemi cziurben egj *Buza Asztagot* három szaz forinton (B. M. 1574—699.).

Búza-fej. 1788: A *buzának* apró a *feje* legfellyebb fél termést mutat mostan (2283/788.).

Búzahányó-lapát. 1758: egy *Buza hányó lapát* (8468. vegy.).

Búza-hordás. 1788: a mult esztendőbe *Buza hordáskor* egy Szekér Buzáért menyek vala (1399/788.).

Búza-maglás. 1697: 1695-ben circiter Sz. Mihály nap tájban *buza magláskor* Cimborám lévén három számu kancza lovaimot szörökről protestalok fogatta volt fel, hogy küldjem ki füvelni szolgámtól (S. ejk. 1681—1701.).

Búzamerő-kanál. 1817: Kél *Buza merő kalány* (B. M. 1811—20.).

Búzapalló-rosta. 1840: Egy hitvány *buza pallo rosta* 3 Rf. 7 xr. Vevő neve Fark Márton (64/839.).

Búza-rosta. XIX. sz. e.: *Buza Rostáló* (B. M. sz. n.).

Búza-vetés. 1616: két keobeol *Búza vetes* (O. 1613—27.). 1616: az Vra megh zegedeoth volt vele azt megh tartozik adni, vgy mint fl. 8. masfel keobeol *buza*, 1 keobeol zab *vetes*, 1 keobeol arpa *vetes* (O. 1613—27.).

Búzás-kas. 1615: Egi *kast bwzanak* valot (Mikó). 1664: negj io tapaszos *buzas kas* (Ap. A. IV.). 1682: egy öreg *buza tarto kasomot* kértem pecséttel (K. 1678—88.).

Büdös-kő ,kénkö'. 1705: A *büdös-követ* égető németh vitt el negj kasza vasakat fl. 40 (Kvh.).

Cafrang. 1630: az Melly egi lovat es egi Czitkos kabalat es egi *Czapran-goth* ... adott vala (Ap. A. II.). L. még *marhahajtó*-al.

Cánkoló-vas ,pálca, mellyel a hordó tartalmát mérik'. 1840: Boros hordot *czánkolo vas* 1 Rf. 25 xr. (64/839.).

Cáp ,kecskebak'. 1609: Peter neveo ola az ky eleol elhozthak volt az Juhot meg Ismery az *Czapot* hogy eöve volt az *czap* es megkapja az *czapot* az Ola kezebe (O. 1608—1711.). 1678: Ugyan adtam számba Berbeczeket 9, egy *czapot*. Item 36 báránt, 13 sekete (Ap. A. VII.).

Cégérez ,kijelölt vagy kimért helyre csóvát tesz'. 1584: Ezt valla, hogy w nem tud teobet az egj feoldnel hogj Lukacz vram borozdoltatott es *czegerezett* volna (Tgy. 1569—608.).

Céh 1. *csizmadia*-, *fazakas*-, *mészáros*-, *szabó*-, *szőcs*-, *timár*-.

Céhmester 1. *főcéhmester*.

Céhes-árú. 1800: a Vásárok alkalmatosságával Kézdi-Vásárhelyen minden vásárra ki tett Jokot, a mik *Czéhos árruk* nem voltak bátorságoson árultattam (440/800).

Cérna-varsa. 1760: Egj fazékkal 24 *tzérna varsákkal*, egy vas serpenyővel, három vászon sákkal, két kender kötéllel O. 1758—63.).

Cifrázó-kupás-véső. 1696: Három *Czifrázó kupás véső* (Damok.).

Cigány 1. *vályogvető*-.

Címer 1. *bárány*-.

Cinkus ,sors húzás'. 1794: ... Nyil vonás szerint. Első *Czinkus* ... , Második *Czinkus* (636—806.).

Cinkus-vonás. 1728: ki ki *czinkus*

vondása után való részivel bene contentus leszen (Ap. B. XXIV.).

Cipósütő-kosár. 1840: Öt *czipo sütő kosarak* 5 xr (64/839.).

Cipósütő-teknő. 1712: Kis *czipo sütő tekenyőtt* 1 (Ap. O. I.).

Cipószakasztó-asztal. 1708: Egy *czipo szakasztó asztal* (3. cs. 7.).

Cipószakasztó-deszka. 1688: egy *czipo szakasztó fenyő deszka* (Ap. A. V.). 1695: *Czipo szakasztó deszka* (uo.).

Cipószakasztó-tábla. 1713: Sütőházban egy *czipo szakasztó tábla* (Ap. B. XV.).

Cirkalom. 1840: Két kitsi mutter fogo és egy *czirkalom* (64/839.). ua. Hordo abroncsokhoz való *czirkalom* (64/839.). L. még *cseber-, kerékfalazó-* al.

Cövek. 1659: ki iartattak volt az feoldet hites emberekkel *czeoveket* vertek fel (S. 1658—65.). 1798: Arasz kerületű és 4 Bétsi öll hosszúságú csere *Czövek* (729/798.) L. még *hidszárny-, támasz-, terühordó-* al.

Cövekkapocs. 1817: *tzövek kapots* [hidépítéshez]. (67. cs. 71.).

Cöveklukasztó. 1840: egy *czövek lyukasztó* fa eladatott 7 xr. (64/839.).

Cövekverő. 1840: egy *czövek verő* (64/839.).

Cövekes-kötél. 1772: az Falunak Szabadításakor is Loval se egyébb Marhával Éttzaka Gabonák között való Gyepen háltni ne légyen Szabad *Czövekes kötel* nélkül (Különf. i.). XIX. sz. e: Egy *Czövekes kötele*t Sánta István 6 pénz [ti. megvett]. (B. M. hiányos.).

Csákány. 1647: Birtalan Gergely proclamáltatta Peter Istvant Esztelnekít Egy *czia*kannak teorvenire való kivetele

feleol, melj *czia*kannjert Juramentumot kellet deponalnom (K. 1647—52.). 1647: *Czia*kaniával ugj wteot arczul, hogj az feoldre le estem. (K. 1647—52.). L. még *hegyes-, lapos-, kövágó-, vas-* al.

Csap. 1695: Malom tengely végiben való *csap* 2 (Ap. A. V.). 1721: Malom tengelyre való vas *csap* egy pár (4692. l.). 1762. A kapura egy karikát. *Csapot* Csinált 24 (8468. Mih.). L. még *lisztelő-, bécsi-, német-, vas-* al.

Csap-fúró. 1730: lapos veső egy *Csap furu*nal kisseb (Ap. B. XXIV.). 1778: *Csap Furu* Nr. 1. (B. M. 1771—80.). 1806: egy *tsap furu* (B. M. 1801—10.).

Csap-hányó. 1692: negy furu, egy *czap hanyo*, nadutő, egy kézvonó den. 21 (B. M. 1644—700.).

Csapó-zsinór. 1809: Festékes edény *csapo zsinorral*, vevő neve Gidófalvi István 12 xr (154/62.).

Csapott-elő-véső. 1840: Tiz lapos és *csapot elő vésők* és egy ár (64/839.).

Csapozó-fúró. 1805: egy *tsapozo furu* (Szöts 1800—96.). 1808: Egy *csapozo* s egy hitvány *furu*. Betsű ár 24 Dr. (Deák).

Csatlás. 1791: lőszekérre való *tsatlás*ok (Pótsa). 1850: Egy ujj felhérczen való *csatlást* csináltam 2 f. 30. kr. (8468. l. 1565—800.). L. még *fa-, vas-* al.

Csatlás-vas. 1708: *Csatlás* vas nro. 2 (3. cs. 7.).

Csatló-lánc. 1708: Ket *tsatlo lancz* edgyik 25 szemből, az más 19 szemből álló (3. cs. 7.). 1730: két *Csatlo lánc* (Ap B. XXIV.).

Csatorna. 1613: az *czatorna* nem joo hanem az helliben mas kel (Tgy.

1606—25.). 1763: Hozattam Gelentzéről 17 szál szín deszkát a Pintze *Csatornájának* meg tsinálására, xr 4 facit 68 xr. (1763. k. ml.). L. még *juhvérfogó* al.

Csatt I. *vas*-.

Csával. 1823: A Szötsök dolgozzanak eszerént: Egy Nagy Juh bőrt *csávaljanak* meg 12 xr. (2043/823.).

Csáválás. 1735: Tot Janosnak Hijjuz bőr *csavalasaert* Den. 36. (Kvh.).

Cseber. 1617: az tuzet fel Borszithvan *cheberben* veoth benne az Aszalo torkabol ky vytte (O. 1608—711.). 1679: kész birságban egy *Cseber* sert adni (Ap. A. I.). 1692: egy Lugzo Desa es egy *czeber* den. 12 (B. M. 1674—700). 1759: Fa és tserép tálak, tángjérok, kártyák, sajtárok, *tsebrek*, fazakak, osztovátának appertinentiái és több approbb házi supellekxek valuissent Renes flor 2 x. 30 (B. M. 1751—60.). L. még *csős*-, *faggyas*-, *félkéz*-, *hústartó*-, *itató*-, *kovásztartó*-, *lúgzó*-, *malotás*-, *meszes*-, *moslékos*-, *mosogató*-, *szappanozó*-, *szipuló*-, *tejoltó*-, *vedres*-, *vízfordó* al.

Cseber-cirkalom. 1837: Egy *cseber czikalom* onos végű (Cseh).

Cseber-rúd. 1680: bizony *czeber rudon* vettetem ki (Ap. A. VI.).

Csebres-hordó. 1664: 1. *Csebres hordo* (Ap. A. III.).

Csegely. 1602: az laborfalvi hatarra meneoben beleol mellette az *chiegel*, kuwel mellette Gazda Marthone (8468. ideg.). 1614: egj darab *czegeli* feoldet, meli vagjon az Martonfalvi hatarba (Pótsa. 1581—814.). ua. meghirt *czegliet* eőreők eőreőkbe fiurol fiura meghihatatlankepen (uo.).

Cseléd-asztal. 1808: Egy *cseléd asztal*. Betsü árrok 1 hflor. (11786. l. 1610—919.).

Cseléd-ház. 1739: A *Cseléd házban* találatik egy tisztességes Asztal, ugyan egy tisztességes Pohárszék, az asztal körül két álló pad, ezen házban a' kementze lábánál vagyon négy etzetes hordo, mellynek is háрма tele találatik etzettel, a negyedik pedig félig, egy ágy, az ágy fejinél egy mosár, egy öreg cseber, egy viz hordo kártya, s egy tehén fejő sajtár, három tüz eleibe valo székek s egy fűréz deszkából álló pad, az kementze fejinél egy tölgyfából álló circiter négy ejteles kis plubog tele bor etzettel, egy sotarto, egy vagdalo deszka, ezen házon jo ajto rajta levő vas zárjával edgyütt, fában foglalt két üvegből álló ablak (Ap. B. XXIV.). 1755: A *Cseléd házban* Lábos Lábos 1 (Ap. J. I.). ua. A *Cseléd házban* Küpüllő dása 1 (uo.).

Cselekedő-üst. 1792: vagyon egy *tselekedő üst* 3 flo. (B. M. 1791—800.). 1828: Vagyon a pálinkafőző üst 1 *Cselekedő* Uj Üstök 40. Rf. (B. M. 1821—48.).

Csemete. 1725: az szilvafa *csemetéket* azt is, hogy a Falu gjepit . . . kertelte (K. 1720—25.).

Csempe. 1753: egy kementzére zöld mázu öreg *csempéből* Nro. 91 (8468. vegy.). L. még *paraszt*- al.

Csempe-kemence. 1789: *Kementze* tüzelő a nagy házban Veres *tsempéből* (11019.). 1803: egy *csempe kementze*, egy sütő kementze (B. M. 1801—10.).

Csengetyű. 1840: Egy *csengettyű* Eladatott 3 Rf. (64/839.). L. még *rész*- al.

Csép. 1686: megtamadot, *cseppel*

vert hozzam (O. 1680—88.). 1692: Ket *Csep* den. 3 (B. M. 1674—700). 1801: két tsürbe valo *tsép* 3 xr. (35. cs. 10.).

Csepegés. 1703—5: Dél felől, ha ki építeni akar itt ben varosunkban tartozik illendő *csepegest* id est singnit hadni (Kvh.). Hasonloképpen két Atyafiak is edgj jország, ha edgyben nem ragaszszák épületeiket edgy akaratból araszni *csepegést* hadgjanak (uo.). 1774: Ezen a' helyen a' hol most állunk a' *tspepegésig* azaz a hegytetejéig, mely is Kantaoldalának neveztetik (Vad.).

Csepegés-ház. 1800: a' mi a' *Tsepegés ház*at nézi mivel a' kőfalai romladozottak a' kőfalbeli részét a' nagyobb atyafi a' kisebb Testvéreinek el engedi (128. cs. 25.).

Csépel. 1625: Borbeli Peter is tartozik czepleot aladni es *czepletetni* (B. M. 1574—699.). 1660: Az mely buza asztagot 1660 Esztendőben el *czeplettek* volt lőt belölle cub. 89 (Ap. A. VII.).

Csépelt-gabona. 1611: Egj keves *czeplet gabonaia* is volt (B. M. 1574—699.).

Cséplés. 1635: szolgáltak az pachai Szorcziei Demeterit *ctieplessel* kaszalasal (O. 1635—42.).

Cséplő. 1625: I. *csépel*. 1643: szegheni legen leven *ctiepleim* leven mentem egi aszszonihoz valami szallanat ighertt (O. 1613—27.). 1647: Egj *ctiepleot* találtak megh, melliet találtak megh olj helien az honnat egj lovot loptak el (K. 1647—52.).

Cséplő-búza. 1625: Az *czepleó Buza*nak az Negied rezett, de azt így hogy ha kalongiaúll oztiak el (B. M. 1574—699.).

Cséplő-csép. 1839: egy pár *tsépelő tsép* (155. cs. 82.).

Csere-hordó. 1818: Egy *csere hordo* (Cseh).

Cserép. 1728: Fedni való *Cserepet* Tekintetes Notarius Uram parancsolattya-ból fel Csernátoni Szekeres administralt (1728. k.). L. még *kupás-, lapos-* al.

Cserép-edény. 1772: *cserép edényt* igen felesen (B. M. 1771—80.).

Cserép-fedő. 1689: egy *cserép fedő* (Ap. A. 93.). 1755: *Cserépfödő* 2 (Ap. J. I.).

Cserép - gyertyatartó. 1787: egy *Cserép gyertya Tarto* (1162/787.).

Cserép-korsó. 1821: 30 darab tserép tángyér, 20 fatángyér, 5 portzellány, 10 *Tserépkorsok* 5 Rf. 30 kr. (B. M. 1821—30.).

Cserép-lábas-lábas. 1810: Öt *cserép lábos lábosok*. Betsültetett 86 dr. (740/810.).

Cserép-levesestál. 1800: Egy *Tserép Leveses Tál* más kettőivel (1711/800.).

Cserép-tál. 1708: Három öreg *Cserép tál* 3 (Ap. A. VI.). 1759: Fa és *tserép talak*, tangjerok (B. M. 1751—60.).

Cserép-tányér. 1821: 30 darab *tserép tángyér*, 20 fatángyér, 5 portzellány, 10 *Tserépkorsok* 5 Rf. 30 kr. (B. M. 1821—48.).

Cserepes-kemence. 1627: Az azzoniam hazaban *czerepes kemencze* (Ap. A. II.).

Cseresznyefa. XVII. e.: Tudom azt, hogi Bogdan Georg *Czereszniét meggi-fat*, almafat vagdalt azon az ioszagon, mellien most lakik (B. M. 1574—699.).

Cserge „gyapju pokróc”. 1708: Egj viseltes fejer gypju *cserge* (3. cs. 7.).

Csergő. 1720: Hámra valo *Csergő* nro 8, Szíjjával edgjut (Káln.).

Csetert ,hasáb'. 1740: Mübe valo *Csetert* bikfa nro. 9 (28/740.). 1770: Bik *cseter* fa 8 (Tgy. 1598—798).

Cséza. 1720: Az híjján (az színnek) az *Cséza* allya felivel edgjut, de sine rotis (Káln.).

Cséza-rúd. 1720: *Cséza* rugjában valo két vas Szeg (Káln.).

Csiga-fúró. 1834: *Csiga furu* 1 darab (sz. n. vegy.). 1837: *Egy csiga furu* (Cseh).

Csiga-kerék. 1621: vas veszszeoth, vas szegeket es *cziga kereket* ki vitt volna füreszireol? (B. M. 1574—699.).

Csiga-kötél. 1840: Egy hitván *csiga kötél* eladatott 26 xr. (64/839.).

Csigás alma-sajtoló. 1720: *Csigás alma sajtolo* cum requisitis (Káln.).

Csigás-kút. 1794: Egy *Csigás kut* egész készülettel edgyütt 50 flor. (Gid. XVII—XIX). 1795: Egy *Csigás kut*, ennek minden fábol megkivántato szer-számai megvagynak, egy Lántzal járo vasas vederrel együtt (541/796).

Csigolyavessző-kasornya. 1806: Vagyon egy *tsigollya vesszőcskékből* font fogontsus nagy *kasornya* (S. ejk. 1801—6.).

Csigolyavessző-kosár. 1840: Öt kis *csigolya vessző kosarak* (64/839.). ua. Egy *csigolja vessző füles kosár* (uo.).

Csíki-vas. 1623: Azt is tudom, hogy szanto vasat, sorlot, *csíki vasat* es mindenfele vasat szabad volt vasarkor arulni mindenkor (Kvh.). ua. a' *csíki vastol* meg valva minden fele vasat szabad volt vasar napig arulni (uo.). 1631: *Czíky vas* tizedfel rud (Ap. A. II.).

Csikó. 1622: Egy *citkoth* foga mehg

Molnos Andras (O. 1613—27.). 1625: Ada Borbely Georgy az fianak Peter-nek egy vemhes kanczat *czitkostol* (B. M. 1574—699.). 1646: Demes Georgi ellen egi *Citko* dolgabol Cziutak Laszlo perit . . . (O. 1642—48.). 1806: négy hámos posta ló, két *Csíkkó* (B. M. 1801—10.). L. még *kanca-, ló-, lo-vacska-* al.

Csikóbőr-tarisznnya. 1807: Egy *tsikobőr tarisnya* (B. M. 1801—10.).

Csikós-kabala. 1630: az Melly egi lovat es *Czitkos kabalat* es egi Czap-ranghot . . . adott vala (Ap. A. II.).

Csipke. 1729: edgy fel avas szalonna a *Csipkejivel* a vegiben (11360. I.). L. még *kemence-* al.

Csiptető-pad. 1824: Egy *tsiptető és kerék* falazo *pad* 10 xr. (91. cs.).

Csiptető-szék. 1716: egy *tsiptető Szék* (Tgy. 1711—20.).

Csirke. 1811: egy pár *tsirke* 1 Rf. (430/811.). 1812: egy pár *tsürke* 12 xr. (953/812.). 1851: 8 kappan, 8 pujka, 10 Rétze, 12 *csürke* 16 fr. (N. S.).

Csirke-kakas. 1794: *Csürke Kakas* 3 (Ap. B. XXIV.).

Csiszár. 1750. k.: *Tsiszárokról*: Egy Czapas Hegyes ternek a munkájától mellynek a Czápáját a Gazda adja fizese-nek 7 flor. 50 den. (Kvh.).

Csizma. 1592: Egi fekete *czyzmara* attam fl. 1 (Mikó). 1615: Egy vy *cizma* es egy fejeit *cizma*, Az két *cizma* ys fl. 1 den. 50 (O. 1613—27.). 1692: Vöttem az Árvák számára egy *Czizmat* 11 sustákkal (B. M. 1674—1700).

Csizmahúzó-horog. 1825: Az ablak huzoján egy pár *Csizma huzo horog* (8468. I. Séra).

Csizma-kefe. 1810: Egy *csizma kefe* és egy lo kefe (740/810.).

Csizma-szár. 1658: Killjeni Janos *czyzma szarat* vete el vermibeol (S. 1658—65.).

Csizma-talpalás. 1823: A Csizma-diák dolgozzanak eszerént: Egy párt fordítottal meg *talpalni* 18 xr. (2042/823.).

Csizmadia. 1711: vagyon egy Lakatos Mihály nevű *Csizmadia*, kinek az Istenben elnyugut Feleségem Rácz Éva jobbágya lévén szabadságot adott (Dakmok. 1700—50.).

Csizmadia-atyamester. 1821: Kézdi Vásárhelyi *Csizmadia Atya Mester* (77/57. cs.).

Csizmadia-céh. 1770 k.: Ditső fedelmünk Rákotzi György 1638 Május 1-ő napján *Csizmadia Czehunknak* Privilegiumot ad (Kvh.). 1821: Kézdi Vásárhelyi *Csizmadia Czéh* (uo.).

Csizmadia - mester. 1638/831: A *csizmadia Mesterek* egy közönséges helyre gyűjenek és egy fő s vice Czéh-mestert válasszszanak (1973/831.).

Csizmadia-mű. 1647: keöte arra magat Csizmazia Moyses hogy *csizmazia Mijevel* eöremest szolgállya (Ap. A. III.).

Csizmadia-pad. 1834: Vagyon egy *Csizmadia* mihely *Pad*, 18 pár kapta (155. cs. 82.).

Csizmadia-szín. 1809: Hentesek és más szalonna árulok sértés Husvágok sohult egyebütt ne árulhassanak, hanem tsak tsupán az Ujonnan Épített *Csizmadia szín* ajja alatt és körülötte (Kvh.).

Csizmadia-tű. 1814: 2 papir Varo Tő *Csizmadia Tövel* elegy 18 xr. (2565/824.).

Csobán ,oláh juhpásztor'. 1764:

meg ne háborítsák a *Csobányokat*, meg se huzzák őket (173/764.).

Csont l. *kereszt*-.

Csontos-nyereg. 1758: egy *tsontos nyereg* szerszám nélkül (8468. l. 1565—800.). 1806: Három *nyereg*, kettő *csontos* egy pedig szolga nyereg (B. M. 1801—10.).

Csorda. 1645: az eo Uno marhaja-nak semmi niavaliaja nem volt es ugi üszte az *czjordaban* (O. 1642—48.). 1667: egy bikat tartot az falu, az meli szokasos lator bika volt, megh kertek, hogj ki ne vigjek az *Czjorda* keozi megis ki vidtek (S. 1665—69.). 1781: a Bihalbikáját fogja el a *Csordából*, mert a falu Bikáját üldözi (B. M. 1781—90.). L. még *disznó*- al.

Csorda-délő. 1626: Tudom azt is, hogy az *Cziorda delleo* helyet... Maios Thamas Biria vala (Tgy. 1626—50.).

Csoroszlya. 1841: (123. cs.).

Csótár. 1768: 1 Veres *Csótár* 4 Rf. 8 (Ap. J. I.).

Csóva. 1555/XIX. sz. e.: Továbbá most pediglen ismét azt mivelte Apor János és Péter, hogy ahol a Székelyeknek szabad járo utok volna és mind... (2 szó hiányzik!) *tsovákat*, azt is eltiltották eö töllök, ezt is hütünk szerent írjuk Ti Nagyságtoknak (Ap. B. Ksztl.).

Csózáz. 1581: ahol penig el *czyowazak* aszon belől ne mennyenek velek, ha penig belől mennenek s ot nem kaphatnakis ha asz nyoman el mehetnek tehát asz pasztor Juhot keszben aggyon (Kvh.). 1750: a' legelő Bornyuk számára a' Város *tsovált* ki bizonyos helyeket (8468. l. Sztgy.). ua. néha ki

tsovázták a' Szent Györgyiek, hogy a' Bornyuk füvit el ne tapodgyák (uo.).

Cső. 1708: len fonal gomolyákba 1 *csőn* circiter három font (3. cs. 7.). 1851: Pléh fűtő *csövekkel* 6 fr. (N. S.). L. még *bádog-* al.

Cső-fúró. XIX. sz. e.: egy hoszszu *cső furu* (B. M. k. n.). 1840: egy *cső Furu* (64/1839.).

Cső-fúró-masina. 1840: Egy *cső Furo masina* egy lántzal, 3 furuval, 8 derékszeggel és kerekének egész készü-lével. Becsü árrok 50 Rf. (64/1839.).

Cső-tartó. 1804: Egy Tsölő kerék vasával egy *Csőtarto* vasával (866/805.).

Csődör. 1857: barna *csődör* (Kvh.). pej *csődör* (uo.).

Csős-cseber. 1758: egy *Csős Csöbör* Cső nélkült (8468. vegy.). 1837: egy 5 kártyás Pálínka-fűző üst, *csöscseberrel*, három kádal, csebrekel és Kártyákkal együtt 45 Rft. (Tgy. 1825—897.).

Csős-kád. 1840: Lombik sisakkal és 1 *Csős káddal* (64/839.).

Csős-törökbúza. 1814: Vagyon Egy Török búzas kas, amelybe *tsős Török Buza* vagyon, a felső koszorufáján egy fél Singnival alol (1642/821.). 1851: 18 szekér *csős törökbúza* (N. S.).

Csőrlő. 1681: egi *czollo* (Deák). 1758: egi *tsöllő* (8468. l. 1565—800.). 1804: Kétt pár tekerő Ketske azon *Csölő szerszámok* 8 Szegei (866/805.).

Csőrlő-kerék. 1808: *Csőrlő kerék* Vas orsoval. Betsü ár 1 Rflo. (Deák). 1815: *Csőrellő kerék* (8468. l. 1565—1800.). 1835: egy *tsüllő kerék* vasorso-jával, 10 xr. (1608/835.).

Csucsorkás-kancsó. 1840: Öt *csu-csorkás kancsok* Eladatott 6 xr. (64/839.).

Csujtárszövő-nyüst. 1770: Pokrocz vagy *Csujtár szövő Nyüst* (Tgy. 1548—1798.).

Csupor. 1592: latek ott egi *czuporba* zeold bekat (Ap. A. VII.). 1838: apro-ság *csiprok* és fedők, betsü árok 6 xr. (150. cs. 75.). L. még *főző-, hólyagos-, ivó-, kaláka-, mázas-, meregető-, pénz-es-, suvikszos-, üveg-* al.

Csuta-bőr. 1703: *Csuta bőr* Nr. 1 (Ap. A. VII.). L. még *suta-* al.

Csutura. 1763: 2 nagy vastagságu *Csutoráját* mellyében törte (34/763.).

Csügör „összetört almából és édes körtéből erjesztett hűsítő ital”. 1805: két etzetes hordo egyikben *Csügör* a másokban régi utoly etzet vagyon (Gidóf. 1775—873.).

Csügörös-hordó. 1627: *Czügeoreós hordo* egi eoregh (Ap. A. II.). 1695: *Csügörös hordo* 4 (Ap. A. V.).

Csűr. 1573: tугya hogy az *chywr* meget az vegezerent az vlat Nemes Tamas ky attá (Ap. A. I.). 1592: asz mellien *Czwreonk* vagion az Gywmeölcz kerten (Tgy. 1569—608.). 1615: Erigy Marthon Janos segely a kochisnak az kochit az *Chyurbe* vonny (O. 1613—27.). 1643: senki *Cziurben*, avagi korczioman egiben giúlven ne tancziollianak (O. 1642—48.). 1662: az mi epvleteket epítettvnk szobat, Istallot, *Czyvrt* (S. 1658—65.). 1699: Az Csűrös kertet *Csűrrel* együtt birjad és építsenek oda istálot (B. M. 1574—699.). 1766: Egy lábakra tsinált *Csűr* borna Istáloval edgyütt (460/768.). 1793: egy szalmával fedett Bornából rakott *Csűr* valora 28 rf. (8468. l. 1565—800.). 1817: A Gyümölsös kertben egy Bikfa Boro-

nákból rakott szalma Suppal szépen béfedett *Csűr* (B. M. 1811—20.). 1839: Vagyon egy *Csűr* szalma fedéllel fedve alatta lévő Istálóval és Odorral rajta levő perjével és Csűrkapuval. Vagyon a *Csűr* előtt jobbról egy kis Pajta mellette lévő lábakra kötött Árnyékkal (155. cs. 82.). L. még *üveg-* al.

Csűr-bíró. 1723: Hoszszu Gergelly *Csűr Bíró* (Aöi.).

Csűr-kapu. 1839: Vagyon egy Csűr szalma fedéllel fedve, alatta levő Istálóval és odorral, rajta levő perjével és *Csűrkapuval* (155. cs. 82.).

Csűr-kert. 1627: Egj *czűrkert* abban egj *czűr* (Ap. A. II.). 1634: Az melj helien az keo haz es Istallok *Czwreos kertek* vadnak azert Mikes Sigmondne adgion masut. (uo.) 1640: az Aporok iozagara czinalta Janczio Janos az *Czwr kertit* (Kvh.).

Csűr kert-kapu. 1713: Czifra faragot tölgyfa oszlopokon álló galambugos, j) sendelj fedél alatt levő deszkából való *Csűrös kert kapuja* (Ap. B. XV.). 1807: A *Csűröskert kapuján* kívül levő vete-ményes kert azon hatul Szalmatarto helyck (B. M. 1801—10.).

Dagaszt. 1754: Sütők lako Háza. melyben szítálnak és *dagasztanak* (Ap. B. XXIV.).

Dagasztó-láb. 1689: két *dagasztó láb* (Ap. A. VII.). 1804: kétt Nagy *Dagasztó Tekenyő* hozza tartozo *Dagasztó labal* (866/805.).

Dagasztó-szék-láb. 1759: a' maga házában a' *dagasztó szék lábat* bevitte volna (Ap. J. I.).

Dagasztó-tekenyő. 1627: *dagasztó*

tekeneo 2 (Ap. A. II.). 1798: Ezen jöszagon vagyon egy gabonas abba vagyon egy *Dagasztó tekenyő* (8468. Sztgy. t.). 1804: kétt Nagy *Dagasztó Tekenyő* hozza tartozo *Dagasztó labal* (866/1805.).

Deberke. 1688: két sosteinek való *Deberke* (Ap. A. V.). ua. egy gyertyatartó *Deberke* (uo.). ua. Egy uj fedeles *Deberke*, egy kevés mák benne (uo.). 1713: egj *deberkében* egj kis turo (Ap. B. XV.).

Degettes hordó. 1840: Egy *degettes* hitvány *hordó* (64/1839.).

Délő l. *csorda-*.

Délöz ,delel'. 1642: Tudom azt, hofi az kús mezeoról be haytottak ennek eleötte való ideöben ide az falu czordajat az Eokreokeot is itatni, ittanak az Barmok es ott *Delleozenek*, az pasztorok feredeztek az vizben, de en azt nem tudom, hogj dellohelyly volte, avagj sem (Tgy. 1626—50.).

Dér l. *hideg-*.

Derek-deszka. 1754: Gelentzei *darék doszkát* vettünk száznegyvennyolcz szálát, szálát per dr. 12 (Ap. J. I.).

Derek-fúvó. 1781: Nagy *derek fúvó* (Tgy. 1702—99.).

Derek-ökör. 1744: egy *Derek Ökör* (Ap. B. XXIV.).

Derek-szán. 1806: három *derek szán*, két erdőllő és egy sóra járo (B. M. 1801—10). 1808: Egy viseltes *Derek Szán*. Betsü ár 3 Hflor. (Deák).

Derek-szeg. 1703: *derek Szeg* egj (3. cs. 7.) L. még *vas-* al.

Derek-vas. 1721: *darék vas* 1 (4692. l.). 1736: . . . korongon levő kett vaskarika *derek vassal* együtt (Ap. O. I.).

Deszka. 1592: Egj forint Arra *Dez-*

katt fl. 1 [t. i. vettem] (Mikó). 1615: Czipo szakasztani valo *dezkát* egyet. (uo.) 1624: Jakab papnak aggya meg *Az Nagyob Chyutak Janosne az 18 dezkát* (O. 1613—27.). 1643: az mas ember *doszkajat* el lopta (O. 1642—48.). 1762: 200 Gelentzei *Deszkáért* a 6 Rf. 20, Kovásznai *Deszkáért* Rf. 10 (8468. l. Mih.). L. még *aszaló-, bél-, cipósza-* *kasztó-, derék-, disznóbél csináló-, fű-* *rész-, kormány-, metélő-, metélőfűrész-,* *szakasztó-, szél-, szín-, závora-* al.

Deszka-ajtó. 1688: fenyő *deszka ajtó* minden vas nélkül (Tgy. Harm.).

Deszka-kapu. 1762: Két *Deszka Kapu* a Kis Kapunak kötöt Kapu lábja (8468. Mih.). 1820: egy kis hitvány *Deszka kapuk* kötöt lábakkal (1811/819.).

Deszka-kert. 1837: A' Csűr és Sütő Ház közti csináltattam egy *Deszka kertett* zsendelly fedemény alatt, a' mi készült Sassal, Deszkával (F. I.).

Deszkametsző-fűrészvas. 1721: *Deczka mecző fűrész vas* (4692. l.).

Deszkavágó-fűrész. 1775: kivel építet meg Csiki János azon *deszkavágó fűrész*t? (475/775. s.).

Deszkás-ajtó. 1627: Egj vetemenies kert azon *deszka aito* (Ap. A. II.).

Deszkás-kert. 1713: Sasokban foglalt Sendelj fedél alatt lévő *deszkás kert* (Ap. B. XV.).

Deszkás-szán. 1743: *Deszkás Szán* nro. 2 (Ap. B. XXIV.).

Dézsza. 1678: Egj *desa* aszalt szilva (Tgy. 1678—88.). 1681: egi lapos *desza* (10908. l.). 1692: Egy nagy *désa* den. 12 (B. M. 1674—700.). L. még *fejő-, hamútartó-, juhfejő-, küpülő-, lügző-,*

ordás-, sós-, tejes-, szapuló-, tejverő-, *túrós-, vajverő-* al.

Dinnye l. *disznó-*.

Diszke. 1615: *Diszkek* nro. tizenharom (Mikó). ua. Miko Mihalj Vramnak *Dizkeket* nro. negiett (uo.).

Diszke-bárány. 1663: harmincz *diszke baraniomot* (S. 1658—65.). 1678: Item adtam *diszke* nősten *báránt* kilenczet számban (Ap. A. VII.).

Diszke-gyapjú. 1775: Székely Julianna Aszszony küldött 7 vider turót, három köből elvegy buzát szépet, három fekete *Diszke gyapjut* (B. M. 1771—80.).

Diszke-juh. 1615: Azzoniam Aniank adot ennekem . . . *Dizke Juh* nro. három (Mikó).

Diszke-kecske. 1615: Azzoniam Aniank adot ennekem . . . *Diszke keczke* nro. egi (Mikó).

Diszke-kos. 1639: eg *diszke kos* (9786. l.). 1678: adtam *diszke kosokat* számban 10 tizet (Ap. A. VII.).

Diszke-tehén. 1774: Tanáltatott *Diszke Tehén* 1 (8468. cs. i.).

Disznó. 1554: Hagyok towabba nyolcz okrot es három wnot Tyzenket *diznot* es egy lowat (Sz. 1371—700.). 1577: 1576 esztendeoben mikoron az mj lowunkba es *disznokba* be haytotatokat vala (Kvh.). 1591: Az makkon valo *disznokot* eggiwt tizedeltek (Tgy. 1569—608.). 1615: Myko Mihalj Vramnak Eoreg *diznot* nro. eottot (Mikó). 1616: valamj *diznokot* is oth be rekezthek (O. 1613—27.). L. még *ártány-* al.

Disznó-akol. 1713: *Diszno okol*, melyben találtatott fenyő bornából valo kétrekeszű ajtaja, s egy lábon álló szalma-fedél alatt levő *Diszno oll* (Ap. B. IV.).

Disznó-csorda. 1693: az Kezdi Vásárhelyi *Diszno Csordát* az Szent Leleki Falus Biro ut Falu behajtatvan (Kvh.).

Disznó-dinnye. 1779: Azon leszedett Török Buzák és *Diszno Dinyék* hány szekerekkel voltak? (11786. l. 1743—827.).

Disznó-hús. 1622: Az *Dyzno hus*-nak [t. i. fontja] két penzt erjen (O. 1613—27.).

Disznó-láb. 1680: Negy oldalas, nyolcz *disznolab* (Ap. A. VII.).

Disznó-ól. 1663: az eoreoksegen vadnak Istallok, Czyvr, Svteohaz, Tjukol, két *Diszno ol* (S. 1658—65.). 1755: három szakaszból álló és fenyő bornából rakott alkalmas szalma fedél alatt egy *Diszno Oll*, melly is az udvartól kivagyron rekesztve Sövenből font Gyalog kertvel (Ap. B. XV.).

Disznó-pajta. 1646: az Bitai Janos es Istvan *diszno paitaja* (O. 1642—48.).

Disznó-pásztor. 1691: Oláh István *Diszno Pásztor* (Káln.). 1702: Az *Diszno Pásztornak* adtam árpát m. 1 (11786. l.).

Disznóbélcsináló-deszka. 1689: Egy uy *deszka diszno bél csináló* (Ap. A. VII.).

Dohány. 1707: Az *Dohánynak* fontja 15 p. (Kvh.).

Dohányfűző-tű. 1811: *Dohány fűző* Tő dr. 2 (B. M. 1811—20.).

Dohos. „kátrányból készült szekérenőcs”. 1795: Ló árrában M. for. 50 ... *Dohosért* mf. 1 (514/797.).

Dohottas-hordó. 1770: A Felső Hinto színben ... *Dohottas hordo* 2 (Tgy. 1548—798.).

Dolgos. 1660: Porkolab Andras ados flo. 9. el hattam az iövő Sz. marton napig igirt rea egi eg napi dolgot, de io *dolgost* aliczion, mert ha rossz lesz nem veszem el (9786. l.). ua. Bagoly Laszlo ados flo. 9 asztis el hattam a iovo Szent marton napig, igirt rea tiz napi niari *dolgost*, de ha gyermekeket küld nem kel el veni, mert úgy vegeztünk, hogy io *dolgost* aliczon (uo.).

Dolgozni. 1635: hittam egynehani-szor *dolgozni* (O. 1608—711.).

Dolgozó-ember. 1606: Amelly beres vel *dolgozo ember* velem volt, mikor az eokreot lattam azt a legent az bizony hivatta Mihaly Vram (Mikl. 1605—6.).

Dolgozó-ház. 1829: 96 darab (gerendák) A *Dolgozo* és Ebédülő Háznak menyezetire, hossza 4 öl 3 láb (2245/829.).

Dolog l. nyári.

Donga l. hordó.

Dorong. 1759: vasvillákkal, *dorongok*-kal megtámadva (O. 1758—63.).

Dögös. 1623: Georgy pap a fely doboly minthogy oly Eokreoth njuzot volt megh az ky *Dógós* volt es megh holt volna (1613—27.).

Döngő-harang. 1823: Egy nagy *döngő harang*, egy nagy erdőülő Féjsze, egy kisebb harang (99. cs. 84.).

Drót l. vas.

Drót-rostély. 1831: egy kenyér piritó *drót rostély*, megvette Péter strásames-ter (150. cs. 77.).

Dugó l. ablak-, hordó.

Durgál „orsóra teker”. 1770: festett *durgált* fekete fonal. Szürke *durgált* gyapju fonal 5½ (Tgy. 1548—798.).

Ebédülő-ház. 1829: 96 darab (gerendák) A Dolgozó és *Ebédülő Háznak* menyezetre, hossza 4 öl 3 láb (2245/829.).

Ecet. 1818: Négy Etzetes hordo *etzet* benne (Cseh). L. még *alma-, bor-* al.

Ecet-érlelő. 1740: *Etzet érelő* nro. 1 (28/740.).

Ecetes-álatag. 1658: egy *eczetes altag* (Deák).

Ecetes-bodon. 1805: egy *etzetes Budon* (Szöts 1800—96.). 1808: Két *Etzetes budonya* Betsü ár 78 dr. (Deák).

Ecetes-hordó. 1713: *Eczetes hordo* nro. 3 (Ap. B. XV.). 1744: Egy *hordo öcsétes*, két cseber félig öcséttel [!?] (Ap. B. XXIV.). 1818: Négy *Etzetes hordo etzet* benne (Cseh).

Ecetes-üveg. 1848: 6 *Etzetes üveg* tele 30 kupa borettel 9 fr (N. S.).

Ecseletlen 'fésületlen'. 1708: Kender *etseletlen* 16 fő Kender *etselett* 39 fő (3. cs. 7.).

Ecset. 1708: Egy poszto tisztító *etset* (3. cs. 7.). L. még *bortisztító-* al.

Edény. 1688: Edgy Etzetes földből való *edény* (Ap. A. IV.). 1851: egy festet kendőszeg teli *edénnyel* (N. S.). L. még *borecetes-, cserép-, föld-, gabonartató-, üveg-* al.

Edénytartó-fogas. 1847: két *edény tarto fogas* marad az Árváknak (194/29. cs.).

Édes-almafa. 1668: Egy *Edes Alma* famat vaghta le (S. 1661—69.).

Egér-üttető 'egércsapda, egér fogó'. XIX. sz. e.: *Egér Üttető* 3 xr (különf.).

Egércsél. 1832: *egércsél* a marha a mikor az ágak után kapdos. (Ap. M. VIII.).

Egész-vágás-szekér. 1793: egy

egész vágás vasas talpu *szekér* 40 Rf (8468. l. 1565—800.). 1794: Vasas talpu *egész Hordo Vágás Szekér*, melynek a' negyedik kereke megromlott, de a' vasa jó, ketteje kereke Persejes, a' más kettő Persej nélkül való (Ap. B. XXIV.). 1807: lévén három *szekér*, egy *egész vágás* hordo, más erdőlő, harmadik ide s tova járó ló *szekér* (B. M. 1801—10.). 1839: Egy *egész vágás szekér* fatalpu, ökör ruddal és hordo lajtorjával és ganyézo Lajtorjával. 155. cs. 82.). 1840: Egy fatalpu *egész vágás lo szekér*. (64/839.). 1845: *Egész vágás hordószekér*. 2152/845.).

Égető l. *mész-*.

Égettbor. 1661: ados volt *Égetbor* arraba 2 f. 40 penzel (S. 1658—65.).

Égettborforrázó-kád. 1781: *Égett bor forrázó kád* (Tgy. 1702—99.).

Égettborfőző-fazék. 1645: egy *egyet borfeozefazek*, ketserpeneo (Tgy. 1626—50.). 1805: két *éget bor főző fazék*. (Donáth.).

Égettborfőző-katlan. 1758: *Égetbor főző Katlan* (8468. l. vegy.).

Égettborfőző-üst. 1683: az *Eget borfőző üst*it mikor elvette (K. 1678—85.). 1757: *Égett bor főző üst* egy Lom-bik, egy jó egy rossz. (8479 l.).

Égettboros-korsó. 1791: egy *egyet boros korsó* (Pótsa.).

Égetettboros-üveg. 1642: az az Ferencz Andrasné Marta azoni az ő szoty-rabol egy teli *egyetetboros Üveget* lopott ki. (Ap. A. III.).

Egy-kenyéren 'egy háztarásban élő'. 1579: Apor Myklos által Apor Ferencz-tol is kerok myert hogy *egy kenyeren* vadnak (Ap. A. I.). 1635: Bede Peter

junior *egi kenyeren* vagon Andrással (Ml.).

Egy-marhán, egy háztartásban, egy közösségben élő. 1617: az Alperessel együtt *Egy marhan* es kenyeren leotünk volna (O. 1613—27.).

Egyszakaszú-kas. 1800: Két sövényből kötöt *kasok* egyik *két szakaszú*, a másik *egy* (1711/800.).

Egyszemes-nyüst. 1801: *egy szemes nyüst* 6 xr (35. cs. 10.).

Egyes-hám. Egy pár viselt *egyes hám*. Betsű ár 2 Hflor (Deák.).

Egyes-rúd. 1804: Egy kétt kéz *rud*, egy *egyes rud*, fenyő (856/805.).

Egyes-szék. 1688: *Edgyes szék* 2 (Ap. A. IV.). 1758: két *egyes szék*, egy karjos pad (8468. I. 1565—800.).

Egres. 1727. *Egrest* de. 9. (t. i. vetünk (Kvh.).

Ejtél. 1622: az Sernek *eytele* mas fel penzth erylén (O. 1613—27.). Az vthan megh teobitetek 200 berbechel es 200 *eythel* vayal. (uo.). 1816: az egész jóság 289 □ öl mely tézen egy vékát és 7 *ejtelt* (B. M. 1811—20.). 1837: *Ejtél, fél ejtel*, fertály, egy Torma reszelő és egy töltsér pléhből 5 Rfrt. (Tgy. 1825—897.). L. még *brassói*, *pléh*-, *sőr*- al.

Ék l. *fahasító*-.

Ék-szeg. 1736: Vettünk *ik szegnek* valo fat de. 36 (Kvh.). 1738: Bikfat *ik szegnek* a malomra vettünk d. 21 (uo.).

Eke. 1642: Seot kett *Ekewel* my szantottunk vala benne (8468. I. vegy.). 1659; az *Ekembeol* az hambol *salvum* sít egj lovat val(ora) fl. 25. elvettek (S. 1558—65). 1676: A Fiu gyermekeknek edgy *eket* adgyon vasastol, ta-

lyigastol (8468. I. 1565—800.). 1692: Egy *eke* den. 24 (B. M. 1574—700.). 1723: Egy *Eke* Talyigájával és vasával, szántó tésolyával és járommal (Ap. O. I.). 1818: Két *eke* edgyik vas nélkül Tajigájával (Cseh.). 1814: Egy *Eke* Vasaival, Talyigájával, egy Vasas Leszántó Rud 1 pár Hámmal (sz. n.). 1834: Edgy *eke* hosszú vasával edgyüt (B. M. 1821—48.). L. még *béres*-, *kapáló*-, *lő*-, *törökbúza*- al.

Eke-fej. 1698; egy szántó *ekefej* vas karikával (Ap. A. VI.).

Eke-kabala. 1809: (154/62. cs.).

Eke-kaloda. 1716: két *Eke kaloda* (Tgy. 1711—20.).

Eke-talyiga. 1837: *Eke Tallyiga* mindenestől, megvette Nyáguly György 4 Rf. 8 xr. (Cseh.).

Elcsap. 1745: a lovakat kösd az Istállóba, ne *tsapd el*, mert ellopják. (312/797.).

Éledel. 1719: szokatlan sőtt a memoria hominum nemis hallatott *eledellel* kellették magát nyomorgatni (1/719.).

Elegyes-árpa. 1676: Valami *elegyes Árpának* köblit den. 60 (8468. I. 1565—800.).

Elegyes-búza. 1609: Adnak volt is egy keobeol *Elegies buzatt* (Kvh.). 1615: *Elvegi Buzanak* zeme lön cub. 82 VI (Mikó). 1618: melj megh teoth volna 16 kalongya *eleges Buzat* (O. 1613—27.). 1742: *Elvegyed buza* Cub. Nro. 15 (Ap. B. XXIV.). 1775: Székely Julianna Aszszony küldött 7 vider turot, három köből *elvegy buzát* szépet, három fekete Diszke gyapjut (B.M. 1771—800.).

Elegyes-gabona. 1848: 36 véka *elvegy gabona* 28 fr. 48 (N. S.).

Élés-ház. 1688: Edgy *élés ház* azon is üveg ablakok (Ap. A. IV.). ua. Kemencze az *Élés ház*belivel Num. 5 (uo.).

Élés-kamara. 1765: *Élés kamra*, mellynek Padlása négy csere deszkákkal borított Also Padimentuma csak föld. Vagyon csere Ablak mellyékek közé Csere-Ablak-Keresztfára sűrű fenyőfából csinált rostély Ablak (Bethl. vi.).

Élesztő I. ser-.

Élet. 1642: Mikor Ferencz Andrasneval egi *eleten* lakom vala azon udvaromon vetettem Peterselymet, Retket, Fokhagimat, ismet Benediktat egikor nevedken lätam, hogy apronkint ki vonogalyak (Ap. A. III.). 1673: mikor az csürt tsinaltattja vala Dosa Andras uram azon az Szent Imrehi perben forgo *eleten* (Harm.). 1678: falu hatara körül valo meres kertol pap es mester *elete* körül valo kertol... legiek immunis (S. ejk. 1668—78.).

Ellenálló-gerenda. 1829: 16 darab *Ellent álló gerendák* hossza 2 öl 2 láb (2245/829.). ua. *Ellent álló gerendák* a' vizvetők mellé a' flügelre hosszs 2 öl 2 láb (uo.).

Ellenző. 1764: Az *Elenzőnél* a Gát elszakadván a dolgosoknak adtam egy kupa pálinkát és 2 kenyeret [a város malmánál] (Kvh.).

Elő-ágas. 1758: az *elő ágasson* két vas karika (8468. I. 1565—800.). 1840: Egy hitvány *előágas* eladatott 27 xr. (64/839.).

Elő-föld ,szántóföld'. 1583: aszt tuggyuk hogy az peres reth Myndeneknek szabad *eleo feold* volt mynd Kyzdyeknek, Czykyaknak, mynd Erdeye mezeye (Kvh.).

Elő-hám. 1840: *elő hám*, kantárral gyeplővel eladatott 30 Rf. (64/839.).

Elő-hasú ,első izben vemhes'. 1656: jutot ket boriuzo tehen *eleo hasu* es edgy szeoke tehen, ez feieos volt (9786. I.). 1752: Meddű Tehen *elő hasuak* kik meg futoztak a Meddű Csordába vagyon 8 (Ap. A. VII.).

Elő-heveder. 1729: két vánkossal *elő Heveder* (11360. I.).

Elő-kerék. XIX. e.: Egy nagy szekér ajjat két *előkerék* nélkül Forró Károly ur 2 mf. 74 pénz [t. i. megvett] (B. M. hiány.).

Elő-kötél. 1794: Hordo szekérre valo vono és *Elő kötél* 2 (Ap. B. XXIV.).

Elő-paraszt-hám. 1806: két rudas és két *elő paraszthám* (B. M. 1801—10.).

Elő-saroglya. 1840: *Elő sarogja* vasas 18 xr. (64/839.).

Elő-tengely. 1719: Egi *elő tengelj* agassaval egjüt uto tengelj agassaval egjüt vasatlan két vasas löts aestimatioja két forint huszonnyolcz pénz ket, *kerékkel* egjütt (Lázár).

Első-láda. 1810: Egy vasas talpu minden hiba nélkül valo 10 szekér kassal, *első ládával* és sarogjával együtt 135 Hfl (740/810.).

Ember I. dolgozó-, faragó-, köz-, kútrakó mester-, mester-.

Épít. 1541: toaba az aszallot az mellet az ambaris Kovachy *epytthet* wolt afelwl meg Irt Joszagon (Kvh.). 1599: az Gazda Azzoniwal edgiwth *epitetwnk* es cinaltuwnk (Ap. A. I.). 1615: az en hazam Artalmara ne *epithessen* (O. 1613—27.). 1650: Szabo Andrásnak is tartozzanak hasonló épületeket *epíteni* az micsodásakat Szabo Jánosnak *épi-*

tettek s együtt ennek utánna is építettnek, s az házat az hajazattyáig mind tapasztásával földelésével együtt segélylyék (Tgy. 1669—81.).

Épület. 1610: az *Epuletbeol* való rezerth fl. 100 lgherth volna (O. 1608—711.). 1662: az mi *epvleteket* építettvnk, szobát, Istallót, Czjwrt (S. 1658—65.). L. még *szalma-* al.

Érc-üst. 1837: *Értz üst* Héjja András 3 Rf. 30 xr. [t. i. megvett] (Cseh).

Erdélyi font. 1700: egj *Erdelyi fontert* fizet egj Polturat (Kvh.).

Erdő. 1560 k.: az prasmaly *erdeobe*, ki az fekete wyz mellet wagyon (Tgy. 1437—1568.). 1583: aszt tuggyuk hogy a peres reth Myndeneknek szabad eleo feold volt mynd Kyzdyeknek, Czykyaknak mynd *Erdeye* mezeye (Kvh.). ua. Annak vtanna egy esztendeoben a fywet megh kaszalak az *Erdeytjs* birtak (uo.). 1591: hoza tartozokal zantho feoldekel zena retekkel es *erdeyvel* (Dam.). L. még *felfogott-, tilalmas-* al.

Erdő-örzés. 1684: Nagy Borosnyonak olyan törvénye van, hogy ki az *erdőt nem őrzí*, hanem könyörög az falu előtt csak forinton büntetődjék (S. 1678—85.).

Erdő-örző. 1659: Vteo Ferencz mivel kezeset adot az Komollai *Erdeo eorizeonek*, keressek az akkori *Erdeo eorizeot* (S. 1658—65.).

Erdő-pásztor. 1662: egj Lanczomat meli megh ert volna fl. 5 elveottek volt az *Erdeo pasztorok* (S. 1658—65.).

Erdől. „az erdőről fát hoz”. 1643: Szabo Mihali *erdőltt* ott (O. 1642—48.). 1643: Sido Georgi ott az heliben *erdeolt* (uo.).

Erdőlő-fejsze. 1664: egj Öregh *erdőlő Feiszi* (Ap. A. III.). 1736: két *feiszi*, egyik *erdőlő*, más farago (Ap. O. I.). 1808: egy vásott *erdőlő fejsze*. Betsü ár 60 dr. (Deák).

Erdőlő-fúró. 1759: *Erdőlő furu* (11019. l.).

Erdőlő-kender-kötél. 1692: Egy *erdőlő kender Kötél* den. 30 (B. M. 1674—700.).

Erdőlő-lánc. 1696: Egy *erdőlő láncz* (Damok.). 1759: Egy *erdőlő lántz* 4 Rf. (8468. l. 1565—800.).

Erdőlő szán. 1688: Három *Erdőlő* *való szán* (Ap. A. IV.). 1797: két *Erdőlő szán* és egy szántalpába való kis Lántz (B. M. 1791—800.). 1806: Három *derék szán*, két *erdőlő* és egy sóra járó (B. M. 1801—10.). 1808: Egy *erdőlő Szán*. Betsü ár 36 Dr. (Deák).

Erdőlő-szekér. 1677: *Erdőlő szekér* 2 (Ap. A. IV.). 1688: *Erdőlő* *vasas allyu szekér* (uo.). 1743: ketteje a' *Szekereknek erdőlő*, melyben is találtnak jo kerekék, a' tengelye ezen *Szekereknek* vasatlanok, Simely karika pedig 9 találtnak rajtok, vasbol álló három (Ap. B. XXIV.). 1806: egy *vasas talpu szekér*, egy *erdőlő* és egy Malomba járó fako *szekér* (B. M. 1801—10.). XIX. sz. e.: Egy *fatalpu Erdőlő szekér* (B. M. hiány.). 1818: Egy *erdőlő szekér* két hitván kerekivel (Cseh).

Erdőlő-talyiga. 1805: Egy *Erdőlő Taliga* (Szöts. 1800—96.). 1808: Két hitván *erdőlő talyiga*. Betsü ár 4 Hflor (Deák.). 1834: Egy *erdőlő tajiga*, két szán. Edgy eke hosszu vasával edgyüt (B. M. 1821—48.).

Eresz. 1594: Az keő haz penigh

hazával es erezivel egyetembe Barra Istvannak juta (Tgy. 1568—1606). 1618: az felperes zolgaya halwa fekut volna az Erezbe (O. 1613—27.). 1646: enis ott löttem volna masokkal az specificalt haznak eresziben (1642—48.). 1681: közönséges házunknak ereszeről deszkákat vontak le (K. 1678—88.). 1754: a Molnár számára tsinált egy sütő kementze a falu közönséges helljen egy kis Ereszetske alatt (Tgy. 1702—99.). 1754: a háznak előtte vagy on bornából rott eresz, az ereszben egy füst ház (Ap. B. XXIV.).

Eresz-ajtó. 1796: A ház eresz ajtó sorkostol zárostol 1 fl. 50 den. (B. M. 1791—800.).

Ereszt. XVIII. sz. vége: Hogy az Öreg Anya Mész többet ne ereszszen Kis Aszszony nap tájba szedd ki az Anyaházat (Kézir. F. 22.).

Eresztő-gyalu. 1798: Gyaluk: egy Eresztő, három simító, egy párkányozo (11019. l.). 1819: Egy Eresztő, egy Porozo és simitto Gyaluk (B. M. 1811—20.). 1837: Egy nagy eresztő gyalu készen felvasalva (Cseh).

Eresztő-kád. 1664: egy io öreg h eresztő kád (Ap. A. IV.). 1691: egy eresztő kád flo. 1 egy olto kád den. 12 (Tgy. 1682—92.).

Érlel. 1823: A Szij gyártok dolgozának e-szerént: Egy Nagy Marha bőrt hámnak érleljenek 3 Rf. (2043/823.).

Ernyős-bricska. 1859: Egy ernyős pritska szekér, Bacs ár 40 f. (Gidóf. 1779—877.).

Ernyős-szekér. 1596: két Ernyeos zekeret kezichyenek hat hat loval valokat (Ap. A. I.). 1626: egy io vasas

Ernyős gykines zekeret kezichien fel hat io eros lovakkal (Kvh.). 1840: Egy lo után valo kis Szekér Ernyőivel, eladatott 41 Rf. 35 xr. (64/839.).

Eszköz l. fá-.

Eszközfá. 1795: eszköz fáim leg-alább h. flo. 1 (Tgy. 312/797.).

Eszközlő-üst, pálinka főzéskor használt üst. 1774: Tanáltatott Eszközlő Üst 2 (8468. cs. i.).

Esztena, a juhoknak sövényvel vagy deszkával bekerített fejő, pihenő és alvó helye. 1583: Eör hegien eztena jwhatys eoriztem (Tgy. 1574—690.). 1583: az eztenát elvagdalták az teomleoben Saytba sok kartt tóttek (Kvh.). 1616: Eolves neweo havasunkon leveo Ezthenankban . . . vittek Juhokat az Inctusok (O. 1613—27.). 1727: Valamikor a falusi johok egy esztenára kitelnek, senkinek idegen johot behozni nem szabad (Tgy. 1720—40.).

Esztena-fű. 1606: esztenafw helyekkel kyk ugyan maxay hatarba vadnak (Tgy. 1574—690.).

Esztena-üst. 1815: Az Isztina üst pedig méltóságos néhai Nalátzi Boldisár urtól jutván, azt soha ki nem adta (1451/815.).

Esztenás-társ. 1609: Gonoz Emberek Juhainkat felverthek teob Ezthenas tarsayval egethemben (O. 1608—711.).

Eszterga l. kerékfej metsző-.

Eszterga-kés. 1840: Három darab Eszterga kés (64/839.).

Eszterga-masina. 1840: Egy Eszterga Masina szerszám szélyel hányva, eladatott 2 f. 4 xr. (64/839.).

Eszterha. 1661: Szonda Istvan Vram is ott volt, s eo akart az eszterhaba is

leoni, hogj fel gjullion az Neste haza (S. 1658—65.). 1730: ezen Csürnek az Arnjekja avagj *Eszterhaia* alatt találtatik valami régi éppületből álló némely részi meg veszet nyári borna (Ap. B. XXIV.).

Fa 1. *ajtófél-, állás-, alma-, árbóc-, asztagláb-, borító-, cseresznye-, édes-alma-, eszköz-, fentő-, gerendely-, gyümölcs-, hám-, karó-, kaszaj-, kése-, koszorú-, körte-, kötő-, kürtőskalács-sütő-, láncoskése-, lapocka-, malom-, mángorló-, meggy-, nyereg-, orsó-, öl-, paraszt kapufél-, sing-, sirító-, stráj-, szál-, szarú-, szemöldök-, szilva-, tengely-, zsilip-.*

Fa-abroncs. 1848: 4 darab kád vas abrantsal, 10 sajtár 4 darab vas, 6 darab *fa abrantsal* 36 fr. 48 (N. S.).

Fa-horgoló. 1758: jo konyhátska, melljet egy három darab Fenyő Deszkából épült két *fa sorkonn* járo Ajtot zárral és *fa horgoloval* zár bé (Tgy. 7/899.).

Fa-ásó. 1722: egy *ásó fából* valo lapáttya (Ap. B. XXIV.). 1823: Egy hitvány *fa ásó* (1198/824.). L. még *vasas-* al.

Fa-borona. 1713: *Fa borona* nro. 3 (Ap. B. XV.).

Fa-bodonka. 1823: Egy étel hordo *fa budonka* (1198/824.).

Fa-csatlás. 1695: *Fa csatlás* 2 (Ap. A. V.).

Fa-ekekabala. 1758: A ház udvarán találtattak Egy *fa eke kabala* (8468. l. vegy.).

Fa-eszköz. 1648: Ha mi *fa eszközeok*, ladak, tanierok, hordo, kadak, egj szoval minden *fa eszközeok* igjenesen

az gjermekre maradgianak (Tgy. 1626—52.).

Fa-farkas. 1688: Egy sindely csináló *fa farkas* (Ap. A. V.).

Fa-fergettyű. 1758: Egy erdőből *fa fergettyű* (8468. vegy.).

Fa-gárda. 1713: egy kobol valo *fa gárgyákkal* felrakott gémes bő vizű kut (Ap. B. XV.). L. még *gárda-* al.

Fa-gereblye. 1825: Egy *fa* vasfogu *gerebje* (10774. l.).

Fa-gerezdes-kulcs. 1807: mindenik ajtonak *fa sorka* vagyon, egyiken vas reteszű vagyon, a másikon *fa gerezdes koltsa* vagyon (11410. l.).

Fa-gyertyatartó. 1758: egy *fából* tsinált srofos *Gyertyatartó* (8468. l. vegy.). 1810: Három falra valo *fa gyertyatartó*. Betsültetett 18 dr. (740/810.).

Fa-hasító-bot. 1758: egy *fa hasitto Bot* (8468. l. vegy.).

Fa-hasító-ék. 1841: *Fa hasító ék* (123. cs.).

Fa-író-véső. 1838: *Fa író vésű*. Betsű Ára 4 xr. (127. cs. 60.).

Fa-kanál. 1664: 8 *fakalán* (Ap. A. III.). 1689: negy *fa kalán* (Ap. A. 93.). 1805: 10 *fa tángyér* és 5 *fa kalán* (Szöts. 1800—96.). 1805: Két nagy *fakalán*. Betsű ár 6 dr. (Deák.).

Fa-kártya. 1713: *Fa kártja* (Ap. B. XV.).

Fa-kávás-lőcs. XVIII. sz. vége: három *fa kávs lőcs* (N. S.).

Fa-kecske ,favágó bak'. 1824: két *fa kecske* [kézi fűrészszel való favágáskor használják] (99. cs. 84.).

Fa-kilincs. 1722: ajtaja vas sorkokon járo *fa kilincsu* (Ap. B. XXIV.).

1758: Tserefa sorkokon fordulo Ajtotska *fa kilintsivel* együtt (Tgy. 1702—99.).

Fa-kompona. 1808: Egy *fa kompona*. Betsüár 6 dr. (Deák). 1817: Két *fa Kompona* (B. M. 1811—20.). 1824: Egy *fa kompona* vas lántzával (99. cs. 84.).

Fa-kupa. 1664: 6 *Fa kupa* (Ap. A. III.). 1840: *Fa kupa*, eladatott 2 xr. (64/839.).

Fa-lapát. 1815: Egy hitvány *Fa Lapát* 2 xr. (1639/821.).

Fa-mozsár. 1807: Egy *fa mosár* 9 xr. (1761/807.). 1824: Egy *fa mosár* törőjével (99. cs. 84.).

Fa-nyereg. 1840: Egy *fa nyereg* eladatott 40 xr. (64/839.).

Fa-nyirő-olló. 1720: Egj nagy *Ollo* Gjümöltts *fákot nyirnek* velle (Káln.).

Fa-olaj. 1592: *Fa olayra* den. 22 [t. i. adtam] (Mikó).

Fa-óra. 1800: Egy *fa Ora* (711/800.).

Fa-palack. 1744: Egy *fa palaczk* más fél ejteles aestimatioja den. 24 (41/744.).

Fa-paraszt-tálasocska. 1768: *Fa paraszt tálasocska*, 30 xr. (Ap. J. I.).

Fa-rosta. 1708: *Fa Rosták* 1 (Ap. A. VI.).

Fa-sarok. 1713: Gabonás ház, melyben nyilik be fenyő deszkából valo *fa Sorkokon* forgo vas rekeszes ajtó (Ap. O. I.). 1736: Egy feysze köszörű jo ép köszörű *fa sorkokon* allo megkeszítve (Ap. O. I.).

Fa-sótartó. 1689: egy *fa So Tarto* (Ap. A. 93.). 1708: Egj tarka *fa Sotarto* (3. cs. 7.). 1810: Egy *fa sotarto* 14 denár (740/810.).

Fa-szekér. 1793: Egy kicsi *fa szekér* 4 rf. 50 (8468. I. 1565—800.).

Fa-tál. 1677: *Tál fábol* No 27, Tanier 20 (Ap. A. IV.). 1721: *Fa Tát* nro 2. *fa Tányér* nro. 18 (4692. I.). 1759: *Fa és tserép tálak*, tángjérok, kártyák . . . (B. M. 1801—10.).

Fa-tálca. 1847: Egy *fa Tátza* 4 xr (194. cs. 29.).

Fa-talpú-kerék. 1814: 4 Ujj *fa Talpu kerék* (1642/821.). 1844: Egy Gabona hordo szekér *fatalpu kerekekkel* (175. cs. 12.).

Fa-talpú-szekér. 1839: Egy egész vágás *szekér fatalpu*, ökör ruddal és hordo lajtorjával és ganyézo Lajtorjával (155. cs. 82.). 1840: Egy *fatalpu* egész vágás lo *szekér*. Eladatott 17 Rf. 37 xr. (64/839.). 1843: Van egy *fatalpu szekér* nagy 20 Rf. (B. M. 1821—48.).

Fa-talpú-talyiga. 1840: két pár hitvány *fatalpu Talyigák* 52 xr. (64/839.).

Fa-tányér. 1639: *Fa Tangyel* ött (Ap. A. 93.). 1713: *Fa tángjér* nro. 52 (Ap. B. XXV.). 1721: *Fa tál* nro. 2 *fa Tányér* nro. 18 (4692. I.). 1758: *fa tángyér* 4 (8468. I. 1565—800.). XIX. sz. e.: Tizenhat *fa tángyér*. Becsü ár 10 xr. (Cseh).

Fa-tisztító-fűrész. 1840: Két *Fa tisztító Kis Fűrész* eladatott 58 xr. (64/839.).

Fa-vágó. 1695: *favagonak* fizettem negyven eol faert 7/20. Az tűz Szittónak és *favagoknak*, bereseknek js attak 23/19 (Ap. A. VII.) [a zalánpataki üvegcsüárnél].

Fa-vágó-fejsze. 1659: Egj *favago fejsze* val(et) f. 1 (S. 1658—65.). 1848: 4 darab nagy *favago fejsze*, 10 darab véső, 12 darab furo 9 fr. (N. S.).

Fa-veder. 1688: Ezen Gabonás ház

és az Istálló között van egy kőből felrakott Gémeskut, mellyen van egy abroncsos *fa veder*, mind vas nélkül (Ap. A. V.).

Fa-vályucska. 1688: egy so törő *fa vályucska* (Ap. A. V.).

Fa-villa. 1794: Négy *fa villa* (Tgy. 1781—800.).

Faggyas-cseber. 1840: Egy *faggyas cseber*, egy kis zahána fagyúval (64/839.).

Faggyú. XIX. sz. e.: 16 ejtel *fagyu* f. 4.80 (B. M. é. n.).

Faggyúfőző-üst. 1826: edgy Nagy *Fadgyas főző üst* (10774. l.). 1840: Egy *Fagyu főző Üst* (64/839.).

Fakókerék, fatalpú, ráf nélküli szerkerék'. 1681: Két Béres szekér vagy az Udvaron, mellynek edgyikének két vasas *kereke* vagy a többj mind *fakok* (Damok.). 1714: Béres szekér *fako kerekey* (Ap. B. VIII.).

Fakószekér, szekér, melynek kerekei fatalpúak'. 1686: két lo után való *fako szekér* (Damok.).

Fal l. *kerék-, örök-*.

Falazó-pad. 1816: Kerek *Falazo Pad* becsültetett 20 xr. (61. cs. 37.).

Falazó-szalú. 1794: Kerek *falazo szalu* (Tgy. 1702—99.).

Fali-óra. 1847: (194. cs. 29.).

Falka. 1555/1800: jelenték mielőttünk egy *falka* földet (Ap. B. Kszl.). 1562: az che (Cseh) rez fwzybe eg *falka* fwweth (Tgy. 1437—568.). 1639: az elmúlt telen nalam lakek az akkori Bornamisza Thamas szolgálóia egj *falkaigh* (Tgy. 1626—50.). 1640: gyermekek koromban öt lakom vala a scholaban Kelemen papnit tartok vala szállast es akkor Kelemen pap által kertelte

vala az haz eleit az piacz feleől, az Janczio Janos haza szegeleteigh es vgy leön egj *falkaigh* (Tgy. 1626—50.). 1646: egj Sokadalom hetjn egj *falka* marhat kj urit vala Barabas Georgj az udvararol, oztan be zarola az kaput (uo.).

Falu-hagyomány l. *hagyomány*.

Falu-hivogatás, régi időben meghívás a falugyűlésre, melyet a templom előtt, vagy ha faluháza volt, abban tartottak meg. A meghívás rendesen csengetés által történt'. 1717—1804: Hasonló képpen *falu hivogatás* és Gyűjtésor kinek kinek kapuján vagy ablakán békiáltani s declarálni miért kell a falunak összevgyülni (Tgy. 7/719.).

Falu-örzés. 1608: vegeztük aszt is, hogy az *faluth* mjnden Eyel *eoryzzek* sub poena fl. 12. Az *faluba* ha ky meg nem akarna *eoryzni* az *falu* penigh büntesse fl. 1 (O. 1608—711.). 1616: Az *falú eorizeserth* az tyztih senkith ne haborithason se Banthasson, hanem chyak az *falu* büntesse (O. 1613—27.). 1745: A *falu örzés* propositionem pagorum 5—6 és 12 személyek által szokott lenni (Prot. 1744—54.).

Falu-örző. 1647: hallam hogy Peter molnar szida az *falu eorzeokeot* s raiok is tamada (K. 1647—52.). 1648: eo oly reszegh volt hogj az *falu eorzeok* vontak fel fekwveo heliebeol (K. 1647—52.).

Falu-tilalmasa, a falu közös tulajdonát képező le nem vágható, nem legeltethető, nem használható erdő vagy föld'. 1671: Az Killyenieknék olyan törvények vagy on, hogy az hajnalt napalhoz ertik, az kinek marhaia hajnal-

ban jár az *falú tilalmassába* csak úgy büntetik, mint az nappalit (S. 1670—78.).

Faragó l. köröm-

Faragó-bárd. 1789: *Farago Bárd* (11019. l.). 1808: Egy kitsiny *farago bárd*. Betsü ár 36 dr. (Deák).

Faragó-ember. 1681: ugj fogatta az malomhoz Gondos Gyorgyot hogj jo *farago ember* (Tgy. 1669—81.).

Faragó-fejsze. 1708: Egj hitvan *farago fejsze* (3. cs. 7.). 1797: egy hitván *farago fejsze*, rámás fűrész hitván (B. M. 1791—800.). 1815: Bárd akár *farago fésze* (sz. n.).

Faragó-szék. 1716: (Tgy. 1711—20.).

Faragott-bálvány. 1698: A templom felől vagyon egy Tölgyfából *faragott bálványu* Galambugos kapu labu sövényből font kapujának deszkás beiaro kis ajtoival romladozott sendelyezet alatt. Mely udvarházon Északrol nyilik tölgyfából *faragott bálványu* álló vas kávas két fele nyilo fenyő deszka kapu bejáró kis kapucskával vas be tolyo zárjával edgyütt (Ap. A. VI.).

Faragott-szif. 1750 k.: Egy jo heveder *faragott szif*bol 34 denár (Kvh.).

Farhám. 1708: Negj lora valo *farhamok* (3. cs. 7.). 1805: két lora valo *farhám* minden hoza tartozó varásos fékekel és Gyeplővel (866/805.). 1807: vagyon négy lora valo hám, egy pár rudas lovakra valo *farhám* (B. M. 1801—10.).

Farmatring. 1692: Egj par kengjel szif, ket heveder, egj *farmatring*, 4 szif, egj lekötő szif (Barab. diar.). 1708: *farmatring* (3. cs. 7.).

Fátyolszita. 1840: Egy hitvány *fátyol szita* (64/839.).

Fattyú-szarúfa. 1805: Az 1802-ben volt föld ingáskor a' Toronymak Nap Nyugoti része meg romolván, a' *fattyu szarufák* a' párkánnyal együtt le hultván reparaltatott és bé is tserepeztetett az elébbeni formája szerint (S. ejk. 1801—6.).

Fazék. 1592: ot mutata az padon egi wy *fazekban* egi zöld bekat (Ap. VIII.). 1644: az *fazakott* kerte ele, hogi miczioda *fazekban* fozott es oly *fazakot* adott elo, hogi az kiben akkor nem főztek volt, hanem pokhalos volt az *fazek* (O. 1642—48.). L. még *abárló-, égettborfőző-, festőfőző-, föld-, fűviz-főző-, hólyagos-, jártató-, kétfüllő-, kötött-, mázas-, pálinkás-, paraszt-, réz-, szappanozó-, vas-* al.

Fazékhordozó-kantár ,többnyire sásból, néha vastag kenderfonálból font, hálószerű edénytartó, mellyel az ételt a mezőre viszik'. 1801: Egy pár *fazék hordozo kantár* 3 xr. (361/801.).

Fazekacska. 1772: és jól esik neki, ha adok vagy egy *fazekacskát*, vagy egy takarodót (B. M. 1771—80.).

Fazekas. 1763: Oktobernek 13 napján Biro Uram poroncsolatából hogj az őrző házba a kemenczét felrakot *fazakasok* számára egy kenyérért, egy font turoért, fél ejtel égedborért, egy potra Serért, egy szál gyertyáért fizetünk 13 xr. (Kvh.).

Fazekas-céh. 1673: Kézdi Vásárhelyi *Fazakas Czeh* hozván és producivan mi előnkben levelét (Tgy. sz. n.).

Fazekas-mű. 1668: szegődött szolgam levem elhiagiot, mellyet *fazekas mire* fogattam volt be (S. 1668—78.).

Fedél 1. *asztal-, galambbúgos-, pad-, szalma-, zsendely-*.

Fedeles-hordó. 1704: Egy *fedeles hordóban* 9 köből buza. Mas is van egy *fedeles* üres hordo (3 cs. 7.).

Fedeles-kert. 1606: az megh Irtt örökseget myndennemw haznaywal, kórnywille valo *fedeles kerttel* és hozza tartozando szantho földekkel esztena fw helyyekkell . . . (B. M. 1574—699.). 1762: *Fedeles* és gyalog Kert (11019. l.).

Fedeles-kocsi. Egy *fedeles kotsi* 27 arannyas (Ap. J. I.).

Fedeles ónkanna. 1759: Egy *fedeles on kanna* cum hac inscriptione Munus Jo. Győri 1672 (S. ejk. 1759—76.).

Fedeles-pohár. 1645: egy vastag regi *fedeles* ezust *pohar* pogani penzes (Ap. A. III.).

Fedeles-sövénykert ,ágakból font kerítés, melyet tövises ággal, vagy szalmával fednek be. 1698/1720. Az kert körül Észak felől jó lézás egy részig, más részig pedig romladozott *fedeles Sövenj kert* (Káln.).

Fedelet. 1676: Épületeket, kerteket jo gondviseléssel és *fedelettel* tartják (8468 l. 1565—800.).

Fedezett. XIX. sz. vége: A Szellő *fedezettett* (B. D.).

Fedő. 1676: *Fedő* (Don.). 1838: aproság csiprok és *fedők*, betsü árok 6 xr. (150. cs. 75.). L. még *cserép-, kondér-, pléh-, vas-* al.

Fehér-borsó. 1692: buza volt 30 kalongja, egy szekér fekete borso, egy köből hariczka, *fehér borso* (K. 1689—96.). 1758: *fehér Borso* 1 szekérrel, köles 9 kalongya (Ap. B. XV.). 1808:

Négy véka *fehér borso* vékája pro 72 dr. (Deák).

Fehér-kenyér. 1843: *fehér kenyeret* köz kenyeret a torra 2 véka buzából 4 véka rosból 5 fr. 30 xr. (172/88. cs.).

Fehérités. 1753: Adtunk Házak *fehérités*ért a Meszelőnek 1 fo. 2 den. (8468. vegy.).

Fehérvári zabola. 1744: egy pár Czigány csinálta *fehérvári* forma *zabola*, aestimáltatott den 24 (45/744.). 1745: egy *fehérvári* forma *zabola* huszonnégy pénz (41/744.). 1758: Egy ujj dohotas Kantár *fehérvári zabolával* (23/758.).

Fej. 1614: az Damokosfalvi Zenth Egyhazra menthenek es Annak az ke-rytettet el hantak es megh egettek, Juhayt oth *fejték* (O. 1613—27.). 1647: az peres Juhokot haidu János maga számára *fejte*, s eó veotte el az hasznat (K. 1647—52.). L. még *búza-, eke-, kerék-, küpius löcs-, löcs-* al.

Fejekötött-jobbágy. 1607: Es mjerth hogy azt nem mondhatod, hogy *feye keoteot Jobagy*, vagy penzen veoth leottem volna . . . (8468. l. ideg.).

Fejezől. *aprószeg-, singszeg-, szeg-*.

Fejős-dézsza. 1713: *Fejős Désa* nro. 1 (Ap. B. XV.).

Fejős-juh. 1659: Eoregh *fejeős Juh* nro. 31. (Barab. diar.). 1663: Eotven eot eoregh *fejeos Juhomot* . . . (S. 1658—65.).

Fejős-pásztor. 1730: Kovásznai Bács, *Fejős* és Meddü *pásztorok* semmi helyyes mentséggel és jo ratiokkal magokot az számvevő és törvént tevő Gaszdák előt nem mentegethetik (57/748.).

Fejős-tehén. 1616: az Goch georgy

hazatul hozoth volt zalmat, forgachot es fekete eger levelet az vegre, hogy az Eo *feyos tehen*nek az teyet megh hozhassa (O. 1613—27.). 1656: jutot ket boriuzo tehen elő hasu es edj szöke *tehen*, ez *feios* volt (9786. l.).

Fejsze. 1614: zalogon wotte volt el egy *feyzeyth* Posson Balinthnak (O. 1613—27.). 1616: elvezet *feyzeyet* talaltak megh nala (uo.). 1682: Eöt temlonkot es 15 veder ordankot es egy *fejszet* tiltot meg (O. 1680—88.). 1819: Vagyon egy *fészí* és egy nyárs, 1 vas lapotzka 4 fo. (B. M. 1811—20.). 1837: két Küsdék *Fejszi* vallet den. 60 (25/753.). L. még *béres-*, *erdőlő-*, *faragó-*, *favágó-*, *horgas-*, *horogszedő-*, *húsvágó-*, *keskeny-élű-*, *kötő-*, *laposélű-*, *lapostáblájú-*, *szerkerce-*, *véső-*, *vesszővágó-* al.

Fejsze-kapa. 1825: Egy *féjsze kapa* 1 Rf. 4 xr. (1754/825.).

Fejsze-köszörű. 1736: Egy *fejsze köszörű* jo ep köszörű fa sorkokon álló megkésztve (Ap. O. I.).

Fejsze-nyél. 1809: *Fejsze nyél*, a vevő neve Drágamér János 6 xr. (154—62.).

Fejtő. 1655: két lepedőbe valo fejer varrasos *fejtő*vel varrot hjm (Ap. A. III.). 1679: vagion karom fl. ketszaz, vgy-mint egy len vaszon kendeo *fejtő*vel Együt (K. 1678—88.). 1708: kender vaszon kék *fejtő*vel varott (3. cs. 7.).

Fejtő-festő. 1819: Kantai *Fejtő Festő* Katona Mihály (B. M. 1811—20.). 1844: *fejtő festő* cselédjének gondatlansága (Kgy. jk.).

Fék. 1581: Az pej lowat *fekesteol*, Niergesteol az eoregebik niakba veteovel, bonchokal... hagiom Zekel moj-

sesnek (Tgy. XVI—XVII.). 1645: egy lovamott *fekiben* nierghiben leven ellopatta (O. 1642—48.). 1692: Egj par varrot hám egj bokor *fékkel* (Bar. diar.). 1692: Egy hitvány *fek* den. 3 (B. M. 1674—700.). 1807: egy pár késefa hám lántzos késével együtt négy *fékekkel* (B. M. 1801—10.). L. még *állazós-*, *brassói-*, *gyeplős-*, *járó-*, *kötő*, *láncos-*, *paraszt-*, *szerkeres-* al.

Fekete-borsó. 1692: buza volt 30 kalongja, egj szekér *fekete borso*, egj köből hariczka, fejer borso (K. 1689—96.). XIX. sz. e.: Gazdag reményű Török-buzás és *fekete borsos* termő helyét el pusztította (B. M. sz. n.).

Fekete-káposzta. 1720: Koszoru veres hagjma nro 39... *Fekete Káposzta* (Káln.).

Fekete-korsó. 1835: *Fekete korso* 3 xr. (1608/835.). 1838: Három *fekete korsok*. A vásárló neve Kováts Juliánna 14 xr. (140. cs. 24.).

Fekete-zab. 1840: *Fekete-zab* 400 véka 200 Rf. (64/839.).

Felakasztó-pohárszék. 1851: Egy *felakasztó pohárszék* (N. S.).

Felakasztó-üst. 1833: két *felakasztó üstök* 16 fr. (152. cs. 88.).

Fél-ál, kb. egy kis félhold nagyságú földecske. 1574: váltottam megh egy *fel* allat (Damok.). 1587: Ada Ajandekon *fel al* szena fwvet (Pótsa. 1581—814.) 1694: Az melly két *fél áll* föld vagyon az mostani Ugarlo Mezőben (B. M. 1574—699.). 1595: egy *fel al* feöldet eőreők arron (8468. l. 1565—800.).

Felfog. 1710: Mindön a kaszálo helyeket, réteket *fell fogni* szokták an-

nak idejében, míg a kaszálást ell végzik Szénát betakarítanak, hordanak, Se' magáén, annál inkább másokén se' solloval, se' kaszával még az üdüllőkön is kaszálni ne' merészellen... Mikor az sarjut egyező akaratból az határbirák *fell fogják* Senki lovát tehenit barmát oda bocsátani ne merészellen (Tgy. 29/882.).

Felfogó l. vas-.

Felkeresztet. 1738: Mikor az város istáloját *fel kereszteték* és a fát rakatták Lőrincznek attunk Bort, éget Bort d. 15. (Kvh.).

Félkéz-cseber, félkézzel hordozható cseber'. 1714: Vagyon három *fél kéz* Uj kis *Cseber* (Ap. B. XXIV.).

Félkéz-fogó. 1840: Egy *fél kéz fogo* (64/839.).

Félkéz-kalapács. 1840: Három uj *félkéz kalapács* nyelestől (64/859.).

Félkéz-láda. 1635. egy kis *felkez* zaros *lada* (Tgy. 1626—50.). 1693: Ezekből a két vankost, az 1 kendőt, az asztalra való festékest *fél kéz ládát* rendelők vissza Gecző Jánosnak (B. D.).

Félkéz-sajtárka. 1714: Egy *fél kéz* uj *Sajtárka* (Ap. B. XXIV.).

Félkéz-szórólapát. 1720: (tisztartó házában) két padok parasztok, edj hitván edgjes Szék, edgj viz hordo kártya, egy *fél kéz Szoro lapát* (Káln.).

Félkéz-üst. 1735: rosz *fél kéz Üst* (Ap. J. I.).

Félkéz-verő. 1780: ... el loptak egy nagy Szarvas Üstöt, három nagy oreg Fogokot, egy nagy *fél kéz Verőt*, egy nagy Fogzo Vasat (356/780. S.). 1840: Kovács műszerek: Öt *fél kéz verők* (64/839.).

Felkő l. malom-.

Fél-ma rokvas. 1838: Egy *fél ma-rokvas*. A vásárló neve providus Gajdó György (140. cs. 24.).

Fél-vágás szekér. 1758: egy *fél vágás szekér* vasas allyu, az előágason két vas karika (8468. l. 1565—800.). 1789: *Fél vágás szekér* vásot rosz 1, ezen 8 vas karika, 4 Kapots, 4 vas vesző (11019. l.). 1793: egy *fél vágás* vasas talpu *szekér* valet 30 rf (uo.). 1808: Egy *fél vágás szekér* Lajtorjával járommal, hat Tángyér karikákkal és három vas kerék szeggel (1761/807.). 1808: Egy *fél vágás* vasas *Szekér*. Betsü ár 50 H. flor (Deák.).

Feliben. 1661: Arpat is adot volt ugyan az Nehai Aniam hogy *feliben* elvetven megis arassa (S. 1658—65.).

Félhúsú-sertés. 1716: a Disznoolban egy *félhusu sertés* (Tgy. 1711—20.).

Felfogó. 1676: *Felfogó* (Don.). L. még vas- al.

Felfogott-erdő. 1692: két ökröm talyigáján *felfogott erdő*mben ment volt erdőlni (K. 1689—96.).

Felherc. 1708: *Felherczben* való szeg egy (3. cs. 7.). 1758: egy vasas *felhértz* (8468. l. 1565—800.). 1818: Egy hordo szekér vasas Löttsivel, *felhértzivel* négy kupás vasakkal (Cseh.). 1808: Egy fél Vágás Szekérre való *felhértz*. Betsü ár. 1. hflor. 20 dr. Egész vágás Szekérre való *felhértz* Betsü ár 1 Hflor. Derék Szánra való *Felhértz* Betsü ár 1 Hflor 20 dr. (Deák.).

Felró. 1822: A kihajtás előtt mind a' Szarvas, mind a' Ló Marhákot *felró*ni és Lajstromba tenni kötelesek és minden Marhára a' melly *felró*vatott, iratott

és elejekbe adatott szemesen ügyelni (1642/822).

Félszer-ajtó. 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a konyhára avagy kémény allyára egy fél szer fenyő deszka ajtó (Ap. A. V.).

Felső-párna l. *fűrész-*.

Fenő l. *fűrészvas-*.

Fenőkő. 1815: *Fénkő* Tokostol (sz. n.). 1815: kaszaverő kalapáts és üllő *fénykő* tokkal 1 Rf. 12 xr. (1642/821.).

Fenőkő-tok. 1815: *Fénkő* Tokostol (sz. n.). 1838: egy fénkő Tok-kövel, 3 xr. (150. cs. 75.).

Fentő l. *kerék-*.

Fentő-fa. 1805: Valami *fantó* fák 50 xr. (1761/807.). 1840: Egy rakás *fantó*, kiszámláltatván lett 550, eladatott 13 Rf. 50 xr. (64/839.).

Fentős-kerék. 1836: Egy pár *fantős* kerék 20 xr. (1032/836.).

Fentőzött kerék. 1744: négy ujj *fantőzött* kerék falatlanok ajjával együtt vas nélkül, aestimatioja 3 fl. 24 den. (41/744.).

Fentőző-pad. 1837: Egy nagy kemény *fantőző* pad (Cseh).

Fentőző - vaskarika. 1837: Egy *fantőző* vas karika (Cseh).

Fenyő-kád. 1840: Egy hitvány *Fenyő-kád* eladatott 3 Rf. 12 xr. (64/839.).

Fenyő-talp. 1758: vagyon építve jo *Fenyő* talpakra (Tgy. 1702—99).

Fenyő-fa-tányér. Tizenkilencz *fenyő-fa* tányérok 12 denár (740/810.).

Féreg ,egér' [Minden falu köteles volt meghatározott számú egér- és kártekonny madárfejet évente beszolgáltatni]. 1823: Varjak és csókák 1720, Verebek és *férgek* 2300. Hogy ezen fenirt sum-

mában foglalt madarak és férgek fejei müelőttünk égetettek egy rakásban el, aztol ezenel tulajdon neveink all irásával a mü igaz Hütünk szerént bizonyításuk... (Bereck jkv. 1822—29.).

Fergettyű. 1693: szekeremet feldőjtötte', derékszegit, *fergettyűt* az bokorban hánta (K. 1689—96.). 1815: két *Fergettyű* 10xr. (1639/821.). L. még *fa-* al.

Férő. 1678: két köből *fereie* (8468. l. vegy.). 1725: egy darab hat véka *férő* föld (Ap. B. XXIV.). 1743: két-két köből *féreje* föld (Ap. B. XV.). 1758: 6 Véka *férelje* földbe jo köles (8468. l. vegy.).

Fertály. 1753: *Fertály* (128/753.). 1837: egy Ejtél, fél ejtel, *fertály*, fél fertály, egy Torma reszelő és egy töltsér pléhből 5 Rf. (Tgy. 1825—97.).

Fertályos-kanna. 1818: Két kártya egy jó *fertályos kanna* (Cseh).

Festék-törő. 1840: Egy *festéktörő*, kötörőivel, eladatott 30 xr. (64/839.).

Festékes ,tarka székely szőnyeg, melyet falra, ágyra, asztalra tettek'. 1650: Ezen kül hordott, kadat, czebet, *festekest* mind oda testalom holtom utan Barta Mihaly fiamnak (B. D.). 1677: A külső házban... *festékes* az faloldalon és padon (Ap. A. VII.). 1751: Egy Veres láda abban három vég kilim, vagy *festékes* (Ap. J. I.).

Festékes-szövőborda. 1740: (28/740.).

Festett-ágy. 1808: két *festett ágy* egy karikás betsü árrok 4 Hflor (11786. l. 1610—919.).

Festett-ajtó. 1666: *festet* Ajtó zár rajta mind ütkezőivel együtt, fogantyu, retesz reteszfő rajta (Ap. A. IV.).

Festett-guzsaly. 1840: Egy *festett guzaj* lábajával 2 xr. (64/839.).

Festett-kendőszeg. 1834: *Festet kendőszeg*et Rakva edénvely 2-tő (Különf.).

Festett-szék. 1804: egy asztal 6 egyes *festet székek* (866/805.).

Festő. 1823: A *festők* dolgozzanak eszerént: Egy font fonalat festyen meg 1 Rf. 30 xr. (2043/823.). L. még *fejtő-* al.

Festő-főző-fazék. 1740: Nagy *Festő főző fazek* nro. 2 (28/740.).

Fésű l. *gyapot-, ökör-*.

Fésüs. 1755: Testis Libertina Barbara Fekete Libertini Andreae *Füsüs* de Kanta consors (Kvh.).

Fésű-tok. 1698: egj *fesű tok* (Ap. A. VI.).

Fésülő - padszék. 1770: *Füsüllő padszék*, 2 (Tgy. 1548—798.).

Feszítő-rúd. 1841: (123. cs.).

Filegória. 1714: Az ház alat valo Pincze ugj hogj az *Filagoria* alat légyen (8468. l. 1565—800.).

Fiók l. *pulyka-, récze-, tyúk-*.

Fiók-gerenda. 1829: 18 *fiok gerenda* hossza 3 öl 3 láb (2245/829.).

Fiók-szarúfa. 1829: 55 darab *fiok szarufák* a két flügelre, hossza 2 öl 3 láb (2245/829.).

Fiókos-ágy. 1840: Egy fenyőfa *fiokos Ágy*. Eladatott 51 xr. (64/839.).

Fiókos-asztal. 1758: Egy *fijas* io erős lábu *Asztal* (Tgy. 1702—99.). 1758: Egy fenyő fábol vallo *fiokos Asztal* (8468. l. vegy.). 1798: *Asztal* kettős ládjával, vagy *fiokal* (11019. l.).

Fiókos-kas. 1729: ugjan ott egj vészszöböl font *fiokos kas* (4692. l.).

Flügel l. *fiók-szarúfa*.

Fogantyú. 1666: festet Ajto zár rajta mind ütközőivel együtt, *fogantyú*, retesz retesző rajta (Ap. A. IV.). 1708: Ajtora valo cifra *fogontyu* 2 (3. cs. 7.). L. még *vas-* al.

Fogas. 1681: Egi *fokas* (Deák). 1699: minden benne levő appertinentiákkal, kemenczekkel, *fogassal*, kivéven egy *fogasocs*kát és az Tál tartot (8468. l.). L. még *edénytartó-, fonáltekerő-, kantár-, karjos-, katona-, paraszt-, párkányos-, székely-* al.

Fogasgerenda. 1817: (67. cs. 71.).

Fogaskerek. 1840: egy vasas jo *fogas kerék* (64/839.).

Fogasvas. 1758: vagyon egy jo szalma fedél alatt uj Fűrész vassal és a Tőkét elébb vivő kereken valo hasonló uj *fogas vasakkal* és más minden eszközökkel fel készült jo Fűrész Malom (Tgy. 7/899.).

Fog-vonó. 1805: 1 *fogvono* (Szöts. 1800—896.).

Fogó. 1665: holmi Kovacznak valo miszert egy ült, *Fogot*, likasztot, Fuvot es egi vagot (K. 1661—69.). L. még *félkéz-, harapó, kapocscsináló-, kohótisztító, kovács vas-, mutter-, nagy-, pánt-, szén-, zsír-* al.

Foglaló - vaskapocs. 1837: Egy *foglalo vaskapots* (Cseh.).

Fogzó-vas. 1780: ... el loptak egj nagj Szarvas Ült, három nagj öreg Fogokot, egj nagj fél kéz Verőt, egj nagj *Fogzo Vasat* (356/780. S.).

Fojtó-karika. 1686: házambol vesztenek el ... két láncz nyüg, *fojto karika* négy (K. 1678—88.). 1713: Találkozott két béres fako szekér, melljeken vagjon hat vas karika, nyolcz szál ma-

rok vas, 4 *fojto karika* (Ap. B. XV.). 1753: egy *fojto karika* vallet den. 6. (25/753.).

Fokhagyma. 1642: Mikor Ferencz Andrasneval egy eleten lakom vala, az en udvaromon vetettem Peterselymet, Retket, *Fokhagimat* ismet Benediktat ... (Ap. A. III.). 1805: *Fokhagyma* kétt ágyásból lett egy koszoru (666/805.).

Fokhagyma - koszorú. 1720: Koszoru veres hagyma nro 39, *koszoru fokhagyma* nro 10 (Káln.).

Fokhagyma-törő. 1708: *fokhajma törő* (3. cs. 7.).

Foltozó-varga. 1785: egy két hitványság *foldozo varga* kivéven minden mindenekben fogyatkozik (1217/785.).

Folyó-fúró. 1688: Az asztal ladajában vagjon egy öreg furu, ket tolgjer, ket kerek szegh furo, egy *folio furo*, az masik elveszet (Ki. E. 20.).

Fonál. 1692: Szebeni György bokor *fonállal* kénál vala (11786. I. 1577—847.). L. még *kender-, len-, szösz-* al.

Fonálkötőző. 1831: egy *fonalkötőző*, megvette 3 xr. Veress Daniel (3150. cs. 77.). 1838: egy *fonal kötőző* 3 xr. (150. cs. 75.).

Fonáltekerő. 1688: Egy *fonal tekerő* (Ap. A. V.). 1753: az ház hiján a kürtő felé helyeztetvén a *fonaltekerő* fát, aztottottan viszáson tekerte (Ap. J. I.).

Fonáltekerő - fogas. 1808: *fonal tekerő fogas*. Betsü ár 12 dr. (Deák).

Fonálverő. 1807: Egy hitván *fonal verő* (B. M. 1801—10.).

Fonálvető. 1673: egy nagy darab avas szalonnat hozza, palastot is hozanak, *fonal veteőt* is hozának (Harm.). 1699, 1708, 1814 (Ap. A. 93. és Cseh).

Fonálvető-leányka. 1808: *fonal vető Leányka* vas vesszővel. Betsü ár 24 dr. (Deák). 1840: Egy *fonal vető Leányka*, eladatott 10 xr (64/839.). Egy *fonal vető leányka*, eladatott 5 xr (uo.).

Fonálvető-vencsel. 1840: Egy *fonal vető Vencsel* Eladatott 21 xr (64/839.).

Fonókerék. 1810: két *fono kerekek* 2 Hfl. (740/810.). 1843: *Fono kerék*, egy hordo etzetel teli 3 fr (B. M. 1821—48.).

Font. 1608: minden embernek igaz singy es *fonttia* legien. (Kvh.). ha ki nek hamis singit vagy *fonttyiat* talalljak, velle arult, az melly marhat velle arult azt az polgar mind elveszy (uo.). L. még *bécsi, erdélyi* al.

Fordító I. bezáró-.

Fordító-sarok. 1708: *Fordito sorok* (3. cs. 7.).

Forgács. 1616: az Goch geörgy hazatul hozoth volt zalmat, *forgachoth* es fekete eger levelet az vegre, hogy az Eo feyos tehenenek a teyet megh hozhassa (O. 1613—27.).

Forgatás, másodszeri szántás'. 1717: Az *Forgatást* Nagj Boldog Aszony nap utanra kell hadny hogijha az utan Isten jo essöt ad be kell vetni Ugar hatra boronalljak el (Ap. O. I. Ksztl.).

Forgónyelű-fúró. 1840: Kováts műszerek... Egy *forgo nyelvű Furu*, eladatott 55 xr. (64/839.).

Forgólag. 1652: Az mitt *forgolagh* birnak at teob atjafiakkal aszt osztassak el (Ap. A. III.). 1758: egy darab kaszálo fűvemet... Márk Gergely *primipilus forgolag* birja (O. 1758—63.).

Forrázó-kád. 1838: Egy *forrázó kád*.

A vásárló neve nemes Kovács Julianna 51 xr. (140. cs. 24.). 1844: Egy *sorrázo kád*. Eladási árrok 33 xr. (175. cs. 12.).

Fő l. kerék-, retesz-, zsillp.

Fő-céhmester. 1638, 1770 k.: Batiz Daniel *Fő Cehmester* [csizmadia] (Kvh.). 1842: *Fő Czéh mester* (11786. l.).

Fő-látómester. 1770 k.: Tót András *fő Látó Mester* [csizmadia] (Kvh.).

Fő-ló. 1621: kek zeorw *feo lovat* attunk volt megh nevezet Mako Georgy-nak (O. 1613—27.).

Föld. 1592: Balyka Istwan az eo *feolden* hazasodot vala meg es en valek az Nasznagyanak bot palnak szeker vezeteie (Damok.). L. még *ál-, csegely-, élő-, fél ál-, közélő-, láb-, mező-, nyil-, oldal-, ősz-, szántó-* al.

Föld-abárló. 1716: egy *föld abárló* (Tgy. 1711—20.).

Föld-döröszölő. 1840: Öt kitsi *Föld döröszölő*, eladatott 31 xr. Három nagy *döröszölő*, eladatott 1 Rf. 8 xr. (64/839.).

Föld-edény ,cserépedény'. 1716: 12 Vajnak és Méznek valo *föld edény* (Tgy. 1711—20.). 1771: két bor Eczetes Edények ágyával együt, egyik Üveg s az másik *Föld Edény* (444/771.).

Föld-fazék. 1698: A Belső Boltocskában *Föld Fazakak* felesen (Káln.). 1750: Egy abállo *föld fazék* (Ap. B. XXIV.).

Föld-láb-kert. 1645: meli *földlab* kértt nem örök fal volt (O. 1642—48.).

Földmérő-lánc. 1840: Egy *föld mérő Vas Lánc* (sz. n. vegy.).

Föld-sótartó. XVIII. sz. vége: két *föld sotarto* (N. S.)

Főfűlcsapó-malom. 1668: az malom

alol Csapo volt, az gattyat annyira felvette jmmar, hogy az *malom fellyeul Csapo* (Ap. A. I.). 1736: a Torja vizen egy kerekű *felyül csapo malom* (K. 1729—39.).

Fővény. 1764: Egy szekér *fűvenyért* az Ojtozbol 6 xr. (147/764.).

Fővény-rostáló. 1720: ezen Pincze torkában vagjon ... edgy *fűveny rostáló* vas rostélly (Káln.).

Főzeléktartó-almárium. 1840: A költséges kamarába egy *főzelék tarto Almárium*. Eladatott 4 Rf. 26 xr. (64/839.).

Főzés l. salétrom-, sör.

Főzet. 1802: két *főzett* pálinka 33-rom vékából főzettek (1013/802.).

Főző l. pálinka-, salétrom-, szappan.

Főző-csupor. 1688: *Főző csupor* is 18 (Ap. A. IV.). 1689: *Főző czupor* 4 (Ap. A. VII.).

Főző ház. 1800: A *Főző házban* egy hoszszu Asztal fiokkal (1711/800.).

Főző-kutacska. 1680: Az Eos jöszagot kette merven nilat vetven rea, az nil hozza Kovacz Peter uramnak az naptamadat felől valo felit Kerekes Mihaly viciniumiában rajta leveo rakot kuttal es egy küs sendelies *feoszeo kutaczkaval* egiut (Ap. A. V.).

Friskó. 1756: nobilis Fodor Péternek sorloját, *friskoját* az ereszből elvitte (S. 1755—60.).

Furdaló-pad. 1837: Egy *furdalo pad* (Cseh).

Furdaly ,hitvány dohány'. 1796: egy rosz kártya *furdalyal* együt (672/796.).

Furdancs ,fűrő'. 1809: *Furdancs*, a vevő neve Barra Bálint 6 xr. (154/62. cs.).

1841: egy *furdancs* eladott árok 30 megvette Nagy Lajos (166/19. cs.).

Fúró. 1582: Ismet három *furura* [t. i. adtam] d. 75 (Mikó). 1692: negy *Furu*, egy czap hanyo, nadutó, egy kezvono den 21 (B. M. 1674—70.). L. még *bélfaszeg-*, *bélszeg-*, *boka-*, *bokázó-*, *csap-*, *csapozó-*, *csiga-*, *cső-*, *erdőlő-*, *folyó-*, *forgónyelű-*, *galambbűg-*, *gereblye-*, *háromszögű-*, *hegyes-*, *hordócsap-*, *hosszúszerű-*, *kanál-*, *kaszanyél-*, *kerékfej-*, *keréktűró-*, *kerékszeg-*, *kerékszély-*, *kovács-*, *lécező-*, *lécszegeresztő-*, *nádaló-*, *nádütő-*, *nagy-*, *öreg-*, *ötvös-*, *tekerő-*, *tollatlan-* al.

Fúró-hajtó. 1840: Kováts műszerek ... két *Furu hajtó*. Becsü árok 2 Rf. (64/839.).

Fuszujka ,bab'. 1804: *Faszulyka* termet két véka (866/805.). 1807: fél véka *Fuszujka* (B. M. 1801—10.). 1818: *Fuszujka* Héjába (Cseh). 1838: *fuszujka* két véka. A vásárló neve nemes Benkő Lajos 3 frt. 50 xr. (40. cs. 24.). L. még *gyalog-*, *karós-* al.

Fuszujka-karó. 1801: 7 tsomo *fuszujka karo* 20 xr. (35. cs. 10.).

Fuszujka-tartó-téka. 1805: Egy *fuszujka tarto Téka* (Szöts. 1800—96.).

Futó-szán. 1794: Egy *futó Szán* deszkás parasztos (Tgy. 1781—800.).

Futó-szekér ,könnyű szekér, melyen terhet nem igen visznek'. 1658: *Futo szekere* mreol eggiet massat hanta fel (S. 1658—65.). 1794: Egy vasas talpu kitsin *futó Szekér* (Tgy. 1781—80.).

Fúvó. 1668: holmi Kovacznak valo miszert, egy uleot, Fogot, likasztot, *Fuvot* s egy vagot (K. 1661—69.). 1840: Egy *fuvo*, egy legyező, egy görbe vas,

egy kohonyás, egy kalány és egy Tűzhöz valo vas matska. Ezek a' *Fuvohoz* valok. A' *Fuvo* lyukas régi. Becsü árrok 20 Rf. (64/839.). L. még *bőr-*, *derék-* al.

Fű. 1575: Tőnek ilyen drynchelest hogy Illyessy Andras es Illyessy Lőrinch ada Syko Györgnek azt a lako helt mezeobely feoldetül fywetül kj walwa melliet Jako Balas helynek hyttak (Káln.). 1583: Annak vtanna egy esztendeoben az fywet megh kaszalok az Erdeyt js birtak (Kvh.). L. még *esztena-*, *harmad-*, *negyed-*, *ötöd-*, *széna-* al.

Függő-oszlop. 1817: [hidépítéshez] (67. cs. 71.).

Fül l. vas-.

Füles-véka. 1810: két *füles vékák*. Becsültetett 72 dénár (740/810.).

Füles-véső. 1644—1788: egy *füles véső* (104/788.). 1692: egy hoszszu *füles veső* den. 36 (B. M. 1674—700.). 1753: egy *füles véső* vallet den. 9 (25/753). 1808: Egy *füles véső*. Betsü ár 50 dr. (Deák). 1837: Két *füles véső* egyik vas, a' más fa nyelű (Cseh).

Fürdőkád. 1805: Négy *kád*, egy *Feredő* a többi káposzta (B. M. 1801—10.). 1818: Egy *feredő kád* (Cseh).

Fűrész. 1608: Kovaznan Orbay Zekben Egh keoz *fwrezunk* vagyon (O. 1608—711.). 1621: vas veszszeotl, vas szegeket es cigakereket vitt volna el *füreszireol* (B. M. 154—699.). 1627: Az össtől marat Molnunk es *Fwresunk* (Cseh). 1786: Gelentzén sok malom, *fűrész*, ványolo és egres füzes helyek vadnak (C. Tábl. 1786.). 1813: elmentünk az ugynevezett Nagy Zágon vizen levő *Fűrészek*hez, mely építettett az azelőtt el enyészett 1812-dik Esztendő-

ben . . . vennők fel, hogy kinek mitsoda Fa és Vasbeli részek vagyon. A Tisztelt Kolumbán uré három felső Gerenda, Felálló Stempeljek (1 olvashatatlan szó!) kötésekkel együtt. Egy ráma Tok, a ráma Alsó és Felső Cserekereszt; a retzés vasnak a Fája az odajáro Tengelyel együtt, az ör szeg heljet tsinált karika Tokjával együtt. Eszteke Tok a vasas Tengely alatt való Csere pallo, Also Felső Párna közösek; a viz Darék Tengely, egyik silib odros Fa öt szál Silib Padlok (431. l. 1777—857.). 1840: A' *Fűrész* tanálatott hitván Sendely fedéllel, Jo ajjal egy jo *Fűrészszel*, egy vásott Eszteke, egy vasas jo fogas kerék, öt kaptok, a' kereken jo vas karikákkal, a' gangos hajto végibe egy nagy horgas vas, egy *Fűrész* reszelő és egy fogát el hajto vas (64/839.). L. még ács-, asztalos-, boronametsző-, deszkametsző-, fatisztító-, kádár-, oltó-, ostor-, rámás-, táblás-, tőkemetsző-, tönkmetező-, vágó-, vas- al.

Fűrész-deszka. 1720: Ezen Szekér Szinhez közel vagyon a Gabonás ház, vastag *fűrész* Deszkából, sasokban építetet jo sendelyezés alatt (Káln.).

Fűrész-horog. 1789: *Fűrész horgok* (11019. l.). 1805: 4 *fűrész horog* (Szöts. 1800—96.).

Fűrész-kengyel. 1789: *Fűrész kengyel* minden vas Eszközeivel (11019. l.).

Fűrész-malom. 1614: Byrok Egy *fwrez Molnot*, mely mostan puzta (O. 1613—27.). 1775: ennek előtte cir[citer] hét esztendőekkel épített volt *Fűrész Malomot* (460/775. S.).

Fűrész-metsző-vas. 1789: *Fűrész*

Mettző Vas (11019. l.). 1805: *Fűrész Mettző vas* egy (Szöts. 1800—96.).

Fűrész-ösztöke. 1789: *Fűrész Esztekék* (11019. l.).

Fűrész-pad. 1728: egy kalán furu, *Fűrész pad* 1 (Sikó.).

Fűrész-ráma. 1848: 4 darab *fűrész* rámaival 4 fr. (N. S.).

Fűrész-reszelő. 1840: (64/839.).

Fűrész-vágó. 1840: két *fűrész vágó* (64/839.).

Fűrész-vas. 1634: egy *Furez vasat* czináltattunk volt keozul, mely fűrez immar feleségemmel eggjút mi reank devenaltatot, az kivanom hogj az *furez vasat* kezemben ad (O. 1632—42.). 1789: *Furesz vas* végibe való vaskarikák (11019. l.). L. még *deszkametsző-* al.

Fűrész-vas-fenő. 1805. 2 *fűrész vass fenő* rész (Szöts. 1800—96.).

Fűrész-tő l. tubák.

Fűrész-tenenyő. Egy *feresztő tekenőt* Vén Lászlóné 7 pénz [t. i. megveti] (B. M. hiány.).

Füst-ház, konyha. 1644: az *füst házban* tüzel vala (O. 1642—48.). 1653: Istvan papnak ki mérvén az házban tul annyit, mint a ház *füstházastol* (Tgy. 1651—68.). 1758: padlás nélkül való *Füst Ház* (Tgy. 1702—99.). 1803: ezen való épületek, mint egy Ház *füstház*, kamra, *füstházban* allytok (B. M. 1801—10.).

Fűszerszám-tartó. 1708: egy *fűszerszám tartó* plébából csinált ot skatujával (3. cs. 7.).

Fűtő. 1753: A kőmiesnek adtunk *Fűtők*, Kementzék és Pintze rakásáért 13 fr. 73 den. (8468. l.). L. még *pléh-* al.

Fűtő-kemence. 1720: azon házba

(a tisztartóéban) edgj romladozott romlot *fűjtős kementze*, az *fűjtő* mellett edgj eczet tarto (Káln.).

Füvel, 'legel'. 1680: az Lovai ott *füel*-tenek (8468. vegy.). 1697: 1695-ben circiter Sz. Mihály nap tájban buza maglaskor Cimborám lévén három számu kancza lovaimat szőrökről protestalok fogatta volt fel, hogy küldjem ki *füvelni* szolgálmtol (S. ejk. 1681—701.).

Füvelő-hely. 1718: rendeljek ell a *Füvellő Hellyeket* (Tgy. 2/1719.).

Füves-kert. 1647: *fwves kertibeol* ket eokrejt beakarvan hajtani (K. 1647—52.).

Fűvz-főző-fazék. 1720: ... edgj kis pinczében mellyben is találtatak *Fű viz főző fazék*, hidegittő Sisakjával edgjut (Káln.). ...edgj *fű viz főző fazek* (uo.).

Gabona. 1623: nemynemw dologert tartozthatta megh *Gabonayat* (O. 1613—27.). L. még *cséplett-, elvegy-, hüvelykes-, malomvám-, ősz-, tavasz-* al.

Gabonahordó - szekér. 1844: Egy *Gabona hordo szekér* fatalpu kerekekkel külömben kerék ostorán minden egy vaskarika s egyéb szükséges vasai viseltek. Eladott árrok 25 Rf. 25 xr. (175. cs. 12.).

Gabonamerő - kanál. 1825: Szoro lapát és *gabona merő kalány* (10774 l.).

Gakonaszárasztó. 1722: az kemencze előtt egy kis *gabona szárasztó* gusokon álló (Ap. B. XXIV.).

Gabonatartó-edény. 1759: *Gabona tarto* hat edényei, Serfőző és káposztás három kádgyai tsak könnyen meg értek volna Rh. flor. 5 (B. M. 1751—60.).

Gabonatartó-hordó. 1789: *Gabona tarto Hordo* 2 (11019. l.). 1805: Két *Gabonatarto Hordo* (866/805.).

Gabonatartós-kas. 1805: két *gabona tarto kas*. Betsü ár 78 Dr. (Deák.). 1837: Egy *Gabonatarto Kas* Nagy János 1 Rf. 15 xr. [t. i. megvett] (Cseh). 1838: Egy két szakaszu *gabonatarto kas*, a vásárló neve Vég Abrahám 2 F. (140. cs. 24.).

Gabonatartó-puttony. 1751: egy *gabonatarto putonyt* capit cub 4. M. 2. (Deák.).

Gabonatartó-szuszék. 1789: *Gabona tarto szuszék* 3 (11019. l.). 1805: Egy *gabonatarto szuszék* (Szöts. 1800—96.).

Gabonás-ház. 1627: Egj *gabonas haz* annak alatta egj küs pincze (Ap. A. II.). 1649: Latam hogj Marton Istvanne megh nitota vala az Marton Ferencz *Gabonas hazat*, az ajton be nez vala (K. 1647—52). 1660: buzamot loptak volt el *Gabonas hazamból* (S. 1658—65.). 1688: Ezen *Gabonás ház* és az Istálló között van egy köbül felrakott Gémes kut, mellyen van egy abroncsos fa veder, mind vas nélkül (Ap. A. V.). 1713: *Gabonás ház*, melyben nyilik be fenyő deszkából valo fa Sorokon forgo vas retesz az ajto (Ap. B. XV.). 1721: Egj ujj *gabonás Ház* jo Sendely alatt (4692 l.). A *gabonás ház*-ban vagy on egj kis Szuszék (uo.).

Gabonás-lisztes-zsák. 1788: *Gabonás Lisztes Sák*ok Nr. 6 (Tgy. 1702—99.).

Gabonás-zsák. 1615: Az *gabonas Sák*ok is ment azon kezessegre f. 4 (Mikó.).

Galamb. 1713: Tyuk és *galamb* megszámlálhatatlan (Ap. B. XV.).

Galambház. 1755: a kertek legye-
nek szép faragot lécekből Sasokba desz-
kával fedve, Zabola Gelencze kertet
nem tsinál, hanem Cserefából tisztés-
séges galambugos kapukot kis kapuk-
kal levélkapukkal együtt *galamb házakot*
nem tsinálva, hanem szépen befessék
(72/755.).

Galambbúg. 1640: aztis tudom, hogi
a talp alatt valo keövet Kelemen pap
asa kj, az *Galambugot* a hatarra czi-
naltata (Tgy. 1626—50.). ... az *Galamb-
bugot* Kelemen pap csinaltatta vala az
haza elibe es kert is vala hozza ra-
gasztva (uo). 1761: kétt szakaszú régi
meg romlott *galambug* zendelj fedél
alatt (Ap. B. VII.).

Galambbúg-fúró. 1721: *galambug
furu* (4692, 1.).

Galambbúgos-fedél. 1688: Ezen
csűrös kertnek vagjon egy felé nyiló,
fenyő deszkából csinált fa sorkokon
forgo öreg kapuja sindelyes *galambugos
fedél* alatt (Ap. A. V.).

Galambbúgos-kapu. 1677: Lege-
nyiek haza mellette *Galambúgos kapú*
(Ap. A. IV.). 1698: A templom felől
vagyon egy Tölgyfából faragot bálványu
Galambugos kapu (uo. A. V.). 1713:
cifra faragott Tölgyfa oszlopokon álló
galambugos, alkalmas sendely fedél
alatt levő, fenyő deszkából valo romla-
dozott *kapu* (uo. B. XV.). 1765: A'
kapu: négy ujjabb, tíz viseltesebb fel-
lyül csipkésen metztett Fenyő deszkák-
ból, cserefa Hevederekre ött rend Létz
szegekkel össze szegezve, vas persellybe
eresztett vas karikás vas csapon, fellyül

a' kapuzábéhoz egy kemény lapos vas-
pánton foglalt cserefa sorkokon járo
kapu zábéllyi jo kemény vastag csere-
fából valok, ugy szemöldöke és kötése
is cserefából, sendellyel fedett ép *Ga-
lambug* alatt. Ezen kapunak (bémenőleg
gondolván) bal kéz felől valo részen
levő vas sorkokon, pántokon forgo, fa
bé rántos fogantyúju, párkányoson félig
bérlett két rendbeli vas szegekkel össze
foglalt fenyő deszkából valo, Kis Ajto-
nak is felette a fennebb irt kapun levő
Galambug kinyulik a' végéig. És mind
a' kapu zábéllyi, szemöldöke és kötése
mind pedig a' Kis Ajtonak mellyékei,
szemöldöke és Talpai (cserefából lévén)
külső részekkel edgyütt az Utza felől
igen szép formájú figurákkal, virágok-
kal ki vagyon metztve és azon metzés
veres sárga testszin fejr és fekete szí-
nekkal megfestve ... A' kis Ajtonak
pedig frontispiciumába több rajzolások
között hasonló kerek Táblán illetén
írás: Aedificata Anno Domini 1760.
Dieb(us) que Men(sis) April(is) (Betl.
vi.).

Galy-kert. A jország körül penig
galj kertek csak tüzre valok, a Csűrön
belől nagyobb része kert nélkül pusztá
(Ap. B. XXIV.).

Ganci 'gúnár'. 1778: *Ganczi* Nro. 1
(B. M. 1771—80.).

Ganéjhányó-falapát. 1758: Egy
Gané hányo falapát (8468. vegy.).

Ganéjhányó-lapát. 1716: egy *gané
hányo lapát*, az Istálló hijához támasztva
egy lajtra (Tgy. 1711—20.).

Ganéjhányó-villa. 1841: *ganéj
hányo villa* megvette gyalog katona
Beke János 41 xr. (Tgy. 1821—97.).

Ganéjtartó. 1807: belől pedig a Csürhöz járó ut *Ganēj tartóval* (B. M. 1801—10.).

Ganéz. 1602: az hozzuba Tavali telbe *ganeztata* Nemes Elek (Damok. 1600—44.). 1617: de mynt hogy meg *Ganezta* az feoldet es nem ellenzette Vgron Moyses Akkor, *Ganiezon* mast helyebe Vgron Moyses (O. 1613—27.).

Ganézó-kapa. 1836: Egy *ganézo kapa* 30 xr. (1036/836.).

Ganézó-lajtorja. 1767: hágdoso és *ganéjozo rajtorják* (460/768.). 1839: Egy egész vágás szekér fatalpu, ökör ruddal és hordo lajtorjával és *ganyézo Lajtorjával* (155. cs. 82.). 1840: két *ganyézo Lajtorják*, eladatott 26 xr. (64/839.).

Ganézó-szán. 1722: *ganéjozo szán* egy, járom kettő (Ap. B. XXIV.).

Gang. 1839: Csináltattam egy *Gangot* vagyis Tornáztot a Házam eleibe (F. I.).

Gangos „a fűrészmalom egyik részének neve”. 1706: infra octavum az *gangost* szabadicsa meg Mihály Deákné... az *gangos* árrát cum duplo adgya meg (O. 1706—11.). 1707: hitesse el Olosz Samuelné, mit ért volna az *gangos* (uo.). 1840: a’ *gangos* hajto végibe egy nagy horgas vas (64/839.). 1813: Vagyon egy *Gangos*, egy Csap, három nagy karika, a retzés Vas, Pofa Vasak szoritto karikával együtt, Párnába valo két fogontyu bele járó horogal együtt, Két Eszteke (431. l.).

Garat. 1640: az Butyka Laszlo buza-jat az *garatból* ki merte (B. M. 1574—699.). 1642: szaladomat öntöttem volt fel az *garatban*, elrontotta az *garatott* (O. 1642—48.). 1765: a’ mellyen álla-

nak négy also és négy felső hatadfél arasnyi szélességű félviseltes Malom kövek, körülette levő sendellyből abrontsba apro vas szegetskékkel foglalt kérgével, Garat tartojával, *Garattyával* és Tejhéjével edgyütt (Beth. v. öi.).

Garattartó l. garat.

Gárda-ház. 1830: Egy Gémeskut kőből rakott *gárda házzal*. Betsü ára 25 Rf. (112. cs. 95.).

Gárgya. 1666: Az Udvaron vagyon egy kőből rakott *gargya* nélkül valo kut (Ap. A. IV.). 1667: egj eoreoksegemre az l(nctus) rea menven az rejta leveo kutnak *Gargjaiat* fel rotta (S. 1665—69.). 1730: egy kőből rakott kut a *Gádrája* megromlott, Gémje, karikája, ágossa hitvánok (Ap. B. XXIV.). L. még *fa-* al.

Gát l. malom-.

Gát-ág, malmoknál gátkötésre használt ág, rőzse. 1635: hogy *Gatt agat* vittem vala kegyelmednek az Fazakas-sal el lopta vala egj poklcziomot es te adatad meg vele (O. 1632—42.).

Gát-vetés. 1752: ujj *Gát-Vetéssel* hompolással az erre Járo Viz fojását mostan szük Viz idejin ugy el fogták, dugták, hogy a közönséges Szentegyház ágára járo Viz tellyességgel effogyott, száradot (160/752.).

Gazda. 1642: pasztornak fogattuk volt meg több *gazdakkal* eggiut (O. 1642—48.).

Gazdasszony. 1599: az *Gazda* Azzoniwal edgiwth epitetwnk es cinaltatwnk (Ap. A. I.). 1617: Ez vdeo alat peniglen latham *Gazdam* Azzon az Sok Gonoz Embereknek Raythunk valo regnalasat (O. 1613—27.). 1627: *Gaz-*

dam Azzont illetj ennek az zaloghna az fele (Don.). 1623: az haz *Gazda* azzon vihan teob atthyankfjaival egygyut mjenk volt (O. 1613—27.). 1642: meghis mondotta az *gaszdaszsonak* hogi ha valaki keresi meg mondgia (O. 1642—48.).

Gazdálkodik. 1617: *Gazdalkottak* az Vrammal egygyut (O. 1613—27.).

Gazdálkodó-kanál. 1781: *Gazdálkodo* Nagy Ön kalány 36 (Tgy. 1781—800.).

Gazol. 1727: Valaki más ember füvit kaszával hordaná, marhájával *gazoltatná* 33 pénz a büntetése (Tgy. 1721—30.).

Géber. 1804: a templomnak a Napnyugaton felől valo részinek *gébere* le-esvén azt megtsináltatta (S. ejk. 1800—4.).

Gém l. *kut*-.

Gémes-kút. 1688: Ezen Gabonás ház és az Istálló között van egy kőből felrakott *Gémeskut*, mellyen van egy abroncsos fa veder, minden vas nélkül (Ap. A. V.). 1713: egy kőből való fa gárgjakkal felrakott *gémes* bő vizü *kut* (Ap. B. XV.).

Gerebelő. 1808: Egy pár *Gerebellő*. Betsü Ár 24 dr. (Deák). L. még *gereben* al.

Gereben. 1658: egi bokor *gereben* (8468. l. 1500—880.). 1681: Egy bokor *gereben*, melyet a háznál hattanak (Deák). 1681: Egi kender hehel és *Gereben* (uo.). 1692: Egy par *gereben* den. 15 (B. M. 1674—700.).

Gereblye. 1716: *gereblye* (Tgy. 1711—20.). L. még *fa*-, *kasza*-, *vas*-, *vasfogú*- al.

Gereblyecsínáló-fúró. 1796: egy *Gereblye csindló furu* (672/796.).

Gerenda. 1615: Donat Pal Teleky Mayos Thamassal convyncalanak 12 zal farul ennek 9 zala *Gerenda* 4 Eol, az ketthey kozorufa 5 Eol, Egy Zal Talp 3 Eol. Ezeket 12 Napon aggya megh (O. 1613—27.). 1758: Háznak vagy on négy jo Fenyő *Gerendāju* jo Padlása (Tgy. 1702—99.). L. még *ellenálló*-, *fiók*-, *fogas*-, *húzó*-, *kereszt*-, *párna*-, *torok*-, *váltó*- al.

Gerendely-fa. 1824: két *gerendely fák*, a vásárló neve Csusz Moses ur 12 xr. (91/24. cs.).

Gerendely-karika. 1716: az ekén egy köldök vas, *gerendely karika*, két szánto Tésola (Tgy. 1711—20.).

Gerezd. 1679: a haz *gerezdelitől* igazan az Istallo szegeletire vigye a keretet (Tgy. 1679—743.). 1804: Szöllő termet *Gerezden* 4 Ejtel (866/805.).

Gerezdes-kulcs. 1640: Pal Mihaly *Ghereszdes kolczia* cziak jambortol valo (O. 1632—42.).

Gidó. 1847: Egy *Gidó*, Molnár Ádám solvit Rf. 2.31 (Kvh.).

Gidó-bőr. 1703: *Gido bőr* Nr. 1. tarka (Ap. A. VII.).

Gomb l. *kemence*-, *kivonó*-.

Gombkötő. 1728: Mester Emberek: *Gombkötő* Kristoph (S. adó.). 1755: Slesiai *Gombkötő* Dániel magával Sze-keren ki vün Karatnára (Kvh.).

Gombkötő-kerék. 1698: Egy kús tojogatos Ládában Egi *Gombkötő kerek* (Káln.).

Gombolyag-szeg. 1813: Kanko, Lapos Szeg, *Gombolyag* Szegbeli szakadások tartozzék a maga Kóltségén heljre állittani (431. l. 1777—857.).

Gombolyagtalpú-kalapács. 1840:

Kováts műszerek: ... *gombolyag talpu kalapáts* (64/839.).

Gombolyító l. *szegfej*-.

Gombolyító-kalapács. 1840: Egy *gombolyító kalapáts*. Becsü árok 20 xr. (64/839.) ... Egy vastagabb vas *gombolyító kalapáts*. Becsü árrok 20 xr. (uo.).

Gomolya. 1708: len fonal *gomolyákba* 1 csőn circiter három font (3. cs. 7.). L. még *gyapot*-, *szősz*- al.

Gondviselő. 1610: az nehay Donat Janosnak Teleken Orbay Zekben lakónak Arvaynak Annoknak *gongya vyseleoyth* (O. 1608—711.). 1659: Nagy Aytai Miklosvar szeki hazamnal *gondviseleonek* hadtam volt (S. 1658—65.).

Gölye. 1694: egy *gölye* Diszno négi malattzával (3. cs. 7.). 1730: Öreg *Gölye* Sertés 2 (Ap. B. XXIV.).

Görög, minden bolgár, görög vagy oláh származású kereskedő közös neve. XVII. sz. e.: Pal Istvan Zentkatolnay primipilus Annorum 60 juratus, examinatus fatetur. En Mihaly Vayda ki jeovelele eleott vittem mind Bort, Buzatt, Berert az *Geöreögöknek* be Moldovaba (Kvh).

Grádics. 1568: talalam asz o hazanak asz *gradichyon* es el hywa oda asz malomhoz (8468. l. 1565—800.). 1614: az hol lakom az eoreksegemre jeoven, Az mely *Garadichon* az zobaba fel Jarok az Eleybe Jeoven (O. 1613—27.). 1736: egy hyuban fel jaro deszka *garadics* (Ap. O. I.).

Gúnyás-láda. 1840: Egy nagy *Gúnyás láda* zárva (64/839.).

Gúzs. 1722: az kemencze előtt egy kis gabona szárasztó *gusokon* álló (Ap. B. XXIV.).

Guzsaly. 1614: Kemen Janosne azzonyom kuldeoth vala Oszvat Balasne leanyahoz ket *Gusal* Gyapyuerth (O. 1613—27.). 1708: Husz *gusalj* szősz 20 (Ap. A. VI.). L. még *festett*-, *kerekes*- al.

Guzsaly láb. 1840: egy festett *gusaj* lábával 2 xr. (64/839.).

Guzsaly szék. 1750: (Ap. B. XXIV.).

Guzsalyos. 1794: *gusallyosba* nállam hagyám (312/797.). 1802: Barabás Moses Uram feleségivel el mene *Gusajosba* Málnási László Uramni (1057/802.).

Guzsalyoskodik. 1679: Éjjel az uczákon kik rikotoztak, ki házánál tánczoltak, ittak, *gusalyoskodtak*, szemetet, ganéját, étöt, az elő vízbe, vagi az utra más ember ártalmokra ki hánt? (Tgy. 1671/93.).

Gyakor-szita. 1708: *gyakor szita* egy (3. cs. 7.). 1810: Két *sziták* egyik *gyakor* a' más gyér 1 Rfl. (74/810.). 1831: egy *gyakor szita*, megvette 22 xr Bedő Áron (150. cs. 77.).

Gyakorló - liszt. 1737: *Gyakorló Liszre* [adtam] 1 Rfl. 50 (43/740.).

Gyalog-fuszujka. 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik 400 Gyökér répa, 200 Karos fuszujka, *Gyalog fuszujka* 100 (8468. vegy.). 1840: Sárga *gyalog Fuszujka* 1 véka és 4 kupa. Eladatott 1 Rfl. 24 xr. (64/839.).

Gyalog-kapu, 'alacsony, kis kapu'. 1754: Nagyobb léczből csinált *gyalog kapu* (Ap. B. XXIV.).

Gyalog-kert. 1713: Marha okol, mellyis az Udvarból *gyalog kertel* van elrekesztve (Ap. B. XV.). 1755: három szakaszból álló s fenyő bornából rakott alkalmas szalma fedél alatt egy Diszno Oll, melly is az udvarból kivagyron re-

keszltve Sövénből font *Gyalog kertvel* (Ap. B. XV.). 1762: Fedeles és *gyalog Kert* (11019. I.).

Gyalogszeres. 1750: In Anno 1750 Áprilisben egy hétig két marhával egy taiga és két *gyalogok szeres* (140/752.).

Gyalogszék. 1834: 4 *gyalog szék* 40 xr. (Különf.).

Gyalom. 1663: *Gyalomhoz* való koteleket szerezze kegyelmetek (Ap. A. III.). 1770: Nagy vizre való *gyalom* (Tgy. 1548—798.).

Gyalu. 1689: egy *gyalu* (Ap. A. 93.). 1805: 1 Eresztő *gyalu* és egy kis *gyalu* (Szöts. 1800/96.). L. még *eresztő-, párkányozó-, porozó-, siktó, simító-* al.

Gyalu-vas. 1683: egy *gyalu vas* agyastul (11786. I. 1577—847.). 1840: Négy *gyalu vasak* ágyastól (64/839.).

Gyaluló-pad. XIX. sz. e.: Egy srofos *gyalulopad* (B. M. k. n.).

Gyalult-káposzta. 1720: az Pinczében találtattnak tiz kád káposzta, az öte kisdedek, négye *gyalult káposzta*, Edgj türes káposztás kád (Káln.).

Gyapjú. 1614: Kemen Janosne azzonyom kuldeoth vala Oszvat Balasne leanyahoz ket Gyusal *Gyapyuerth* (O. 1613—27.). 1678: *Giapju* vagy on három vegh (K. 1678—88). L. még *diszke-* al.

Gyapjufésülő-pad. 1809: *Gyapju füsülő pad* füsüvel, a vevő neve *Gyalog* katona Kováts László 7 xr. (154/62. cs.).

Gyapjúmosó-kerek-kés. 1805: Egy *gyapju Moso kerek kés*. Betsü Ár 6 Dr. (Deák).

Gyapjú-nyüst. 1838: két pár *gyapju nyüst*. A vásárló neve Kováts Julianna, 86 xr. (140. cs. 24.).

Gyapjú-pokróc. 1666: *Egj giapju pokrocot* kerettem (K. 1661—69.).

Gyapotfésű. 1721: *Gjapot fésű* 1 (4692. I.). 1810: Egy Uj *gyapot füsű* 1 Hfl. 20 (740/1810.). 1839: *Gyapot fésű*, egy lehelly 3 Rf. (B. M. 1821—48.).

Gyapotfonó-kerék. 1688: *Gyapot fono kerék* (Ap. A. IV.). 1758: Egy *Gyapot fono* és egy Csölli kerék Vaas hajtoval együtt (8468. vegy.). 1819: Vagyon egy *Gyapot fono kerék* 3 fr. (B. M. 1811—20.).

Gyapotfonó - orsó. 1808: Három *gyapot fono orso* (1761/807.).

Gyapot - gomolya. 1688: *Gyapot gomolya* num. 4 (Ap. A. IV.).

Gyapotmérő-kompona. 1721: *Egj gjapot mērő kompona* (4692. I.).

Gyékenyes - szekér. 1626: egy io vasas Erniös *gykines szekeret* keszichien fel hat io eros lovakkal (Kvh.).

Gyeplő. 1692: Egy darab hars kötel, egy *gyeplő* es ostor (B. M. 1674—700.). XIX. sz. e.: Bakrol hajto ujj rosz *Gyeplő* (B. M. kn. sz. n.). 1807: egy fel ág sziju *gyeplő* (B. M. 1801—10.). 1808: volt hat pár uri hám, kantárokkal és *Gyeplőkkel* edgyütt (B. M. 1801—10.). L. még *kender-, száraztó-, szij-* al.

Gyeplős-fék. 1830: egy *gyeplős fék* 1 f. 40 (Cseh).

Gyeplős-hám. 1801: 2 *gyeplős hám* gyeplöstől kantárostól (35. cs. 10.).

Gyepülés. 1760: azon *Gyepülés* általl conserváltáke azon helynek füvit anyira, hogy ottan kaszáltanak és szénát tsináltanak volna valaha, egy szoval azon *gyepülés* általl a Kálnoki marhák legeleje azon helyről el fogatotte, vagy hasznát azon helynek vették a kik le

gyepülték volt azon *gyepülés* által (17/760.).

Gyér-szita. 1736: egy *Gyér szita* (Ap. O. I.). 1810: két *sziták* egyik gyakor a' más *gyér* 1 Hfl. (740/810.). 1837: két viseltes *gyér szita*, megvette 22 xr. Darosz Mihály (150. cs. 77.).

Gyermek-ló. 1581: Az martonfalvi Zekel Lazlonak hattam eg *giermek lowat* (Tgy. XVI—XVII.). 1615: az lo felől, ki veres holdos *gyermek lo* (1613—27.). 1646: egj fekete *giermek lovat* negjed fuvet tizenynolcz forintert (Pótsa. 1581—814.). 1642: egi szürke *Negied fure keleod giermek lowa* valora fl. 20 (O. 1642—48.).

Gyermek-tehén. 1642: nem penzt ada, hanem *giermek tehenet* (Tgy. 1626—50.). 1662: ket *giermek Tehenemet* vidte el az praedalaskor a Czjrdabol (S. 1658—65.).

Gyertya. 1617: En az Aztaltul az *Gergyat* vyem az tuzhoz hogy meg Gyucham... Mykor az *Gergyat* megh Akartam Gyutany tazigalt Illyien zoval mondva Mjerth olthod megh az *Gergyat*... azon *Gyorta* megh Avas veget vezekedny Akara (O. 1613—27.). L. még *kén-, viasz-* al.

Gyertya-gyapot-mécs. 1837: *Gyertya gyapot méts* (177/837.).

Gyertyamártó. *Gyertya Márto* Nro. 1 (Tgy. 1702—99.).

Gyertyaöntő. 1840: hatvankilentz darab *gyertya öntő*. Becsü árra 2 f. 38 xr. (64/839.).

Gyertyatartó. 1805: Egy *Gyertya tarto* koppantoval Betsü Ár 60 dr. Más *Gyertyatarto* Betsü Ár 60 Dr. (Deák).

L. még *bádog-, cserép-, fa-, ón-, paraszt-, réz-, vasvessző-* al.

Gyolcsszövő-lábitó. 1758: Egy *Gyolcs szövő Labitto* (8468. vegy.).

Gyomlál. 1583: eois giakorta ieot ide len *giomlalnj* (Tgy. 1569—608.).

Gyomláló. 1809: Egy étel nélküli szénát takaro, *gyomláló*, kaszálló, arató ésehez hasonlonakbére 20 xr. (1152/809.).

Gyontáros-böcsü-lábas. 1774: Egy Brassoban készített *gyontáros böcsü lábos*, aestimáltatott den. 48 (41/744.).

Gyökér l. veres-

Gyökér-répa. 1758: A Háznál levő kertben tanáztatik 400 *Gyökér répa*, 200 Karos fuszuljka, Gyalog fuszuljka 100 (8468. vegy.).

Gyökevényágó - kapa. 1740: *Gyökevényágó kapa* Nro. 3 (28/740.). 1840: két *gyökevényágó kapák*. Eladatott 1 Rf. 16 xr. (64/839.).

Gyöngykása. 1837: (177/837.). 1840: *Gyöngy kásából* 2 vékának $\frac{1}{3}$ -ad részébe és két napra kell jönni pénzül 4 fr. 8 xr. [t. i. malomvám] (Ap. B. Ksztl.).

Gyúró-tekenyő. 1627: *giuro tekeneo* egj (Ap. A. II.). 1692: Egy *gyuro es Sütő Tekenő* den. 30 (B. M. 1674—700.). 1758: három *gyuro tekenőtske* (8468. I. 1565—800.). 1805: Három *Gyuro tekenő* betsü Ár 48 xr. (Deák).

Gyümölcs. 1609: annak a kerthnek az *Gyömeolchet* Byrtha, Az Almayat elvytte (O. 1608—711.). L. még *asszú-* al.

Gyümölcsáruló. 1809: A *Gyümölcs Árulok* az Utak széllyeinél és ismét amot valo árulásoktól szorittassanak a Timár Szin napkeleti oldala mellé végig (Kvh.).

Gyümölcsaszaló. 1698—1720: téglából rakot kéményes négy fioku Szilva vagj *gyümölts aszalo*, rajta lévő hitván ajtajával és előtte való Szalmával fedet hitvánság Szinnel (Káln.).

Gyümölcsfa. 1541: az warosra szalylon... mynd *gyumölchy fayval* egettembe es comloyaval es kerthywel egetembe (Kvh.). 1680: egi darab Eörögseget az *Gümölcz faian* kul (B. M. 1574—699.).

Gyümölcs(ös)kert. 1592: asz eöreök asz mellien mostan Cswreom vagion es *Gywmeölcz kertem* es asz nekem senkelt eöreökeöt vgj Boczattam vissza (Tgy. 1569—608.). 1620: Kovaznan egy Darab *Gyomeolcz kerthet* byr (O. 1613—27.). 1627: kett *gjumeolczeos kert* (Ap. A. II.). 1643: az *giümolcziös* is dividalatlan (O. 1642—48.). 1713: Kis virágos kert az *gyümölcsös kертől* fenyő vesszőkkel van elrekesztve (Ap. B. XV.). 1817: A *Gyümöltsös kertben* egy Bikfa Boronákból rakott szalma Suppal szépen bé fedett Csűr (B. M. 1821—48.).

Hágdosó - lajtorja. 1767: *hágdoso* és ganéjozo *rajtorják* (460/768.) ... Egy hat öles *hágdoso rajtorja* (uo.). XIX. sz. e.: Egy *hágdoso Lajtorját* Máté István uram 14 pénz [t. i. megvett] (B. M. hiány.).

Hagyma. 1644: *hagimatt* ültetett (O. 1642—48.). 1656: sok *hagimaiat* tepte ki (K. 1653—57.). L. még *fok-*, *mogyoró-*, *veres-* al.

Hagyma-kapa. 1840: 8 kisebb és nagyobb *hagyma kapák* 1 Rf. 15 xr. (64/839.).

Hagyomány ,a falu törvénykezésére, falugyűlésre való idézés, meghívás'. 1593: Mi falustol hatunk vala egi masnak Ily *hagiomant* egy forinthig, hogy valamely Kalnoky ember videk faluból való szanokoth latna meg tartosztassa es az Kalnoky Erben Erdeolt volna megh tartosztassak (Tgy. 1569—608.). 1617: eggyk az Idey Czikot haythatta be az az Inctus melynek *hagyomány*aval kenaltam hogy el Bochassa (O. 1613—27.). 1727: mikor penig törvényre való *hagyoma* (!) hagyatik hetfün tartozzék két hütös előtt megfelelni (Tgy. 1721—30.). 1727: Ha az Biro *hagjomant* és törvény napot akar hagjni, mint hogj hetfün vagyon törvény napunk az előtt való vasárnap az Templom előtt meg alitván az Falut ugy kel hagjni *hagjomant*, de nem csak magatol, hanem az Falu akarattyabol, fő képpen az Hütösök meg edgjezeseiből (Tgy. 1721—30.). Ha valaki Falu szeriben szolgáló ember az *Hagjomanyra* nem menne, hanem az Biro zalogolja honn éri megbüntettetik denar 20, ha jo okokal magat nem mentheti (uo.).

Háj. 1627: *hai* nagjob fel (Ap. A. II.). 1692: Egy *Háy* den. 36 (B. M. 1674—700.). XIX. sz. e.: *Háj* két font 84 xr. (B. M. k. n. cs.). 1818: Két szalonna orjassával, lábaival és egy kised *háj*-jal (Cseh).

Hájszír. 1820: Olvasztott *Hájszír* volt egy fél fazékkal (Pótsa. 1816—20.).

Hajzat. 1650: Szabo Andrásnak is tartozzanak hasonló épületeket építeni az micsodásokat Szabo Jánosnak építették s edgyütt ennek utánna is építtek, az házat a *hajzattyáigh* mind ta-

paszszával földelésével együtt együtt segélykék (Tgy. 1669—81.).

Hajtás l. *bolt-*.

Hajtó. 1648: Magiari Mihály Juralion az *hajtó*kal hogj az buzaban legeltetek volt az eokreoket (K. 1647—52.). L. még *fűrő-, köszörű-, ló-, marokvas-, vas-* al.

Hal. 1682: Kezdi Vasarhelyi piaczon a Csötörtök napi vasaron Dunatol hozott *halat*, vasat, mesert arultanak volna. az sokadalmakon kívül (Kvh.).

Halhordozó-hordócska. 1716: egy *hal hordozo hordocska* (Tgy. 1711—20.).

Hal-horog. 1807: Egy *hal horog* (K. i. F. 65.).

Halsütő-rostély. 1805: Egy hus vagy *hal sütő rostély* Betsü ár 36 Dr. (Dak.).

Halász. 1691. Domokos Miklos *Halász* (Káln.).

Halász-háló. 1663: tooban akarnank halaszatni, de most alkalmas Gyalomunk arra nincsen, egy oreg *halo* legyen (Ap. A. III.). 1817: Két Nagy *Halász háló* roszak (B. M. 1811—20.). 1840: egy rossz *háló* 47 xr. (64/839.).

Halász-varsa. 1779: *Halász varsa* Mihálynak juta 3, ugy Josephnek 3 (Tgy. 1781—800.).

Halász-víz. 1646: Ugron Moses Uram és Poczia Ferencz litigálnak az *halasz víz* felől (O. 1642—48.). 1642: mivel ott az I(nctus) *halász* viziben halászott potentian vagion (uo.).

Halászní. 1628: az Olt vizen szabad volt *halászní* (Tgy. 1626—50.).

Háló l. *halász-, madarász-, vadász-, vonó-*.

Hám. 1633: hat lora valo *hamott* (Ap. A. II.). 1658: egi zij *ham* (8468.

l. 1500—800.). 1681: két *hám* Istranggal (Deák). 1692: Két *hám* Istrangival den 48 (B. M. 1674—700.). 1692: Egi pár varrot *hám* egi bokor fékkel (Barab.). 1807: vagyon négy lora valo *hám* egy pár rudas lovakra valo farhám (B. M. 1801—10.). 1840: 10 darab *hám* istrang az végibe valo lántzok, eladatott 1 Rf. (64/839.). L. még *egyes-, elő-, előparaszt-, far-, gyeplős-, ide s tovajáró-, kender-, német rudas-, paraszt-, párnás-, rudas-, szíj far-, uri-* al.

Hámfa. 1805: 1 *hámfára* valo kapots (Szöts. 1806—96.). 1840: Egy *Hámfa* logo Lántzával (64/839.).

Hámtő. 1833: Vagyon egy vas kapots egy pár ferhértzre valo *hámtő* fél kengyel vassal (1608/835.). 1834: edgy *hámtő* (B. M. 1821—48.).

Hámtő-kapocs. 1836: 1 Pár *Hámtő* kapots (1036/1836.).

Hámos-ló. 1583: *Hamos Lovak* volt négy (11786. l. 1577—847.). 1755: *Hamos lo* nro. 4 (Ap. B. XV.).

Hámos-paripa. 1806: négy piros szőrű *hamos paripa* (B. M. 1801—10.).

Hámos-postaló. 1806: négy *hamos posta ló* (B. M. 1801—10.).

Hambár „gabonatartó láda”. 1757: Égett bor főző üst egy Lombik egy jo egy rossz, az Kolozsvári háznál volt négy *hambár* (8439. l.). 1817: Egy Bikfa *hambár* Ajtajával (B. M. 1811—20.). 1818: Egy üres *hambár* kettős (Cseh). L. még *lisztes-* al.

Hámor l. *vas-*.

Hamis-mérték. 1679: *Hamis mérték*-kel ugi mint vékával, ejtellel, fontalsingel ki mért? (Tgy. 1669—81.).

Hamuhordó-bárka l. *bárka*-.

Hamutartó-dézsza. 1837: Egy *hammutarto Dézsza*, megvette 1 fr. Séra Elek ur (150. cs. 77.).

Hamu-tüzes-ház. 1729: Vagyon edgy Udvarház Supos azon fedél alatt *hamu tüzes ház* és edgy tapasztatlan és készületlen Ház (11360 l.).

Hamuverő. 1778: *Hammaverő* Nro. 1. (B. M. 1771—80.).

Hamúvevő. 1811: egy *hamma vevő* 33 xr. (750/811.). 1821: két *hamovevők* (B. M. 1821—48.).

Hányó l. *csap*-.

Harang. 1614: Egy vrozoth lovath talalt volt megh az Capitan vram Jobagya az faluban es *Harangoth* czengetet az karos ember (O. 1613—27.). 1795: Az avadag Réz viz meregetőből a Biro két *Harangott* veretett meg a Marhákra (Ap. B. XV.). 1806: volt még két vas lapotzka és Három Marhákra valo *Harang* (B. M. 1801—10.). 1808: kitsiny marha nyakára valo *harang*. Betsü Ár 30 Dr. (Deák). L. még *döngő*-, *ökör*- al.

Haranglanc. 1642: az *Harang lancz* dolgabol menedeket fog (O. 1642—48.).

Harap-égés 'avarégés'. 1737: Gya-korta Esvén az Erdőn *harapégés*, melyből nem kevés kár szokot következni azért mikor olyan Casus történik, hogy az Erdő ég, tartozik oltani, minden ember Házától egy egy ember kimenni (587/802.).

Harapófogó(cska). 1658: egi patkolo vero *harapo fogoval* egioť (8468. l. 1500—880.). 1714: Az atyámnak magának maradot hála (!) után patkoláshoz szükséges szerszáma ugyan *harapofogo*, kö-

römfarago etc. (B. M. 1711—33.). 1753: egj kisdet *harapo fogotska* (25/753.). 1805: Egy *harapo fogo* Betsü Ár 48 Dr. (Deák). L. még *patkoló*- al.

Haricska. 1614: Masfel kalongya *hariczkaval* volt ados (O. 1613—27.). 1615: *Harjskank* negiven egi kalogia leven zeme az *Hariskanak* lõn cub. 11. (Mikó). 1707: *Hariczkának* vékája 60 p. (Kvh.).

Harmadfű. 1614: Annak eleotte vezthettem volt el az mynth megh Iratham Akor peniglen *harmadfw* volt (O. 1613—27.). 1627: egj *harmadfű* bika (Ap. A. II.). 1642: egi *harmad fu* Tulikom valora fl. 5 oda vagion szaam-adattlan (O. 1642—48.). 1648: Vas Istvan Osdolaj Jurala az *harmad fw* berbecz feleol, hogj igaz marha gianant veotte (K. 1647—52.).

Háromágú-fúró. 1744: egy *3-rom águ furu* más csapozo, 3-dik kerekaszeg furu, aestimáltatott ad den. 24 (45/744.).

Három singes-öl. 1796: Le tet Igaz Hitünk szerint felmérvén *három singes öl* az Udvarház helyet (1780/796.).

Hárs-kötél. 1692: Egy darab *hars kötéł* égy gyéplő es ostor den. 5 (B.M. 1674—700.). 1777: *Hárs kötelet* állás kötözni 1 Rf. (442/777.).

Hasi-bárány. 1681: Az Gidofalvi Szöcsnek attam czinálni Egj Ködmönre valo oreg bőrt, három fejr *hasi báráni* bőrt (Ki. E. 20.).

Határ. 1561: kynek *hatara* az seppetek (Tgy. 1487—568.) L. még *nyomás*-, *ősz*-, *tavasz*-, *ugar*-, *váltó*- al.

Határbíró. 1710: Mikor az Sarjut egyező akaratbol a *határ bírák* felfogják senki lovát, tehenit barmát oda bocsá-

tani ne merészellen mig meg szabadítja a *határbiro* sub poena flo. 11 den. 50 (Tgy. 29/882.).

Határkő. 1623: egi *hatar keovenek* hatalmasul valo ell viteliert (Ap. A. II.). 1659: az mint ki iartattuk volt az feoldet... s *keovet* teottek volna az *hatarra* (S. 1658—65.).

Határpásztor. 1618: Az pakaj *hatar paszthorok* es az Zagony Mezey Istvan dolga Bijonichanak futura Sede (O. 1613—27.).

Határszabadítás. 1632/XVII. sz. v.: Ha valaki falu törvénye nélkül *határt szabaditana* flo. 1 büntethesse az falu (Tgy. 117/886.).

Hátas-paripa. 1615: Myko Mihaly Vramnak *Hatas paripat* nro. kettot (Mikó).

Hátló-szeg. 1809: *Hátló szeg*, vevő neve Fodor Lajos 7 xr. (154/62.).

Hátulsó-saroglya. 1840: Egy vasas *hátulso sarogja*. Eladatott 22 xr. (64/839.).

Havasalföldi - hordó. 1708: egi *Havasalföldi hordo* (3. cs. 7.).

Ház. 1554: hagyom feleségemnek *hazamot* es *Jozagomot*, ket azlag Buzat (Sz. 1371—700.). 1583: Zent Margit Azony Nap taiba jeottek az en *hazamra* Jobbagiom Heya Andras Mayor *hazara* (Kvh.). 1615: az en *hazam* Artalmara ne epithessen (O. 1613—27.). 1754: Ezen funduson tanáltatott fenyő bornából kirakott alkalmas jo Sendely fedél alatt egy *Ház*. A *házba* vagyon egy zöld mázas kemencze tisztességes két üveg ablak rajta fába rakottak. Az ajtaja a *háznak* fenyő deszkából valo alkal-

mas vas sorkokon forgo, a *Háznak* oldalán az Füstház a *házzal* egy fedél alatt, ennek is Fenyő deszkából valo vas sorkokon forgo ajtaja (Ap. B. XXIV.). Az harmadik *ház*, melyis nyár bornából rott kisdéd alkalmas házatska, a *házban* egy paraszt Csempe kemencze, két lantorna ablak, ajtaja fenyő deszkából valo fa sorkokon forgo. Ezen *háznak* egy kisdéd eresze bornából rot ajtaja fenyő deszkából valo fa sorkon forgo (Ap. B. XXIV.). 1769: A *házba* éget el egj Csempe kementze, az ereszibe egj más hasonlo, két ágy, két Tullu derekaj, hat vánkös, 3 kötött festékes, kendő-szeg 2, Táltarto 1, asztal 1, két ládás pad, karjosszék 1, edgjes szék 2, osztováta fonalastól, báránybőr 5, ketteje feje, ujj nagy cselekedő üst, egj Serpenyő, 9 Saák négy nyüsttös, Saáknak valo vászon 70 Sing, vászon lenfonal 8 mellyékkal vetett, egy böcsü egy vánkossal edgyütt, 3 pár csizma ketteje ulj, két kalap, egj süveg, 3 abrosz, két kendő (Teleki Mihály lovas katona kára Dálnokban). L. még *anya-, borna-, cseléd-, csepegés-, dolgozó-, ebédlő-, élés-, főző-, füst-, gabonás-, galamb-, gárd-, hamutüzes-, iratos-, kásátörő-, kerthölvaló-, korcsma-, kovács-, kovács-művelő-, kő-, közsörü-, kulcsos-, lakó-, ló-, major-, malom-, molnár-, nagy-, nyári-, pálinkafőző-, sövény-, süttő-, tapaszos-, tapasztatlan-, tiszta-, tüzelő-, tüzes-, udvar-* al.

Házhely. 1554: hagyok ket tulkot es eg *haz helyet* az meggyes kert helyen (Sz. 1371—700.).

Hely l. *árullató-, ház-, lak-, lőkötő-, lőkötöző-, ülés-*.

Hegyes-csákány. 1825: A Malomba *hegyes tsákán* (10774. l.).

Hegyes-fúró. 1708: *egj hegjes furu* (3. cs. 7.).

Héhel. 1681: Egy kender *hehel* es Gereben (Deák). 1710: *egj osztovátája*, *egj vető*, *egj héhely* (B. M. 1701—10.). 1805: Három *Héhelő* Betsü Ár 1 R. flor. (Deák). 1843: Egy pár *Héhely*, 1 tserpenyő, 1 kasza, 1 Sallo 1 for. 42 (B. M. 1821—48.). L. még *kender-*, *len-*, *levonó-*, *pácoló-* al.

Hengergő. 1809: *Hengergő* 1. Betsü ár 2 xr. (154/62. cs.). 1846: ... mi a csapjait illeti a belkerék felől tiszta uj *hengergővel* vagon (Tgy. 1825—97.).

Hentes. 1809: *Hentesek* és más szalonna árulok sertés Husvágok sohult egyebütt ne árulhassanak Petsenyét ne váglassanak, hanem csak tsupán az Ujonnan Épített Csizmadia szín ajja alatt és körülötte (Kvh.).

Herélt-ló. 1583: az eo vranak *herelt loway* voltanak (Tgy. 1569—608.). 1645: az egyik loo *hereltt* az másik kanczia mindenek fejer kekek (O. 1642—48.).

Heréletlen-ló. 1797: Vagon egy Pej mén ló Csiko is, mely még *heréletlen* 3 esztendő (673/797.).

Heveder. 1692: *Egj pár kengjel* szi, két *heveder*, *egj farmatring* (Barab.). 1758: két *hevederre* csinált Tserafa sorokon fordulo két paraszt kapu fél fák között valo Nagy kaput találtunk (Tgy. 1702—99.). L. még *elő-*, *pokróc-* al.

Hevederes-ajtó. 1764: Egy *hevederes ajtóért* 30 xr. [t. i. munkadij] (147/764.).

Héver l. *vas-*.

Hid-karfa. 1817: (67. cs. 71.).

Híd-szárny-cövek. 1817: *hid szárny tövek* [hidépítéshez] (67. cs. 71.).

Hídlás. 1758: egy bornából tsinált Istálló szalmával földött Csere *hidlás*-sal meg van Padolva (8468. vegy.).

Hideg-dér. 1635: az falu mellett valo patak aszalsag avagy *Hideg deer* miatt elapatt (O. 1614—35.).

Hideg-vágó. 1840: Kováts műszerek ... egy *hideg vágó* (64/839.).

Hidegítő-sisak. 1720: ... *edgj* kispinczében mellyben is találtattak Fű viz főző fazék, *hidegittő* *Sisakjával* *edgjüt* (Káln.).

Hintó. 1666: Küsfaludi uram penigh az *hinto* mellet jar vala (8468. l. 1565—800.).

Hintó-szekér. 1633: egy *hinto szekeret* (Ap. A. II.).

Hitel. 1638: ada egi lovat ugián praescriptus Dobos Ferencznek pro flo. (renis) 20. *hitelbe* (Damok.). 1659: ada *hitelbe* *egj lovat* 32 forintra (S. 1658—65.).

Hiteles-levél. 1797: midőn a szolgálatnak ideje kitélik, tartozik a gazda *hiteles levelet* adni (Tgy. 1702—99.).

Hiu ,padlás'. 1680: hált azon Eyel az Payla *heian* (Ap. A. V.). 1703—5: Szalmás épületen, ha ki a ház *hijján* bocsáttya kementze kürtjeit az Tiszt cum poena fl. 3 bontassa, ha ugjsem szabadossan le üttethesse (Kvh.). 1773: imitt amott bujva házak *hijján* lappangván (Ejkv. 1765—97.). 1721: A gabonás Ház *hijján* Találtatott bocskornak valo ökör bőr $1\frac{1}{2}$ (4692. l.).

Hízaló-pajta. 1716: Egy romlott *hízaló pajta* kettős, *ajtó nélkül* valo (Tgy. 1711—20.).

Hízó-sertés. 1755: *Hizo sertés* nro 3 (Ap. B. XV.).

Hízott-lúd. 1704: vadnak *hizott ludaim* verő malaczim s bizony Graf-fensnek viszem ajándékba s Németet hozok reája (Tgy. 1702—99.).

Hold. 1542: hoztunk meg *teorwenniel* két *hold* feoldet egy mas mellett (Tgy.). 1562: Votem az bitay hataron egy *hold* feoldet (Tgy. 1437—568). 1581: ada két *hold* feoldet Janko Ferench vramnak (Tgy. 1569—608.). L. még *sajgó-* al.

Hólyagos-csupor. 1716: egy festett pohár szék ládás vas sorkokon vas záros, benne 2 *holyagos tsupor*, két *holyagos fazék*, egy rossz kompona, egy mázas zergős korso (Tgy. 1711—20.).

Hólyagos-fazék. 1716: két *holyagos fazék* (Tgy. 1711—20.). 1758: kétt *hojagos Fazék* és egy korso (8468. l. vegy.).

Homorító. 1840: Az Ülőhöz három *homorítottok* (64/839.).

Hompolás „földtöltés, földhányás”. 1752: ujj Gát-Vetéssel *hompoldással* az erre Járo Viz fojását mostan szük viz idejin úgy el fogták, dugták, hogy a közönséges Szentegyház ágára Járo Viz tellyességet elfogyot, száradot (160/752.).

Hordó. 1606: az *hordot* mi meg mertuk (Mikl. 1605—6.). 1615: Egi *hordot* kapoztanak valot, Egi *hordot* sernek valot (Mikó). 1623: Byzonyt-hatta azt Chyutak georgy hogy az peres *hordo* az eo Byrodalmaba volt (O. 1613—27.). L. még *átalag-*, *csebres-*, *csere-*, *csügörös-*, *degettes-*, *ecetes-*, *fedeles-*, *gabonatartó-*, *gabonatartó kas-*, *hal-hordozó-*, *havasalföldi-*, *lúgos-*, *moldo-vai-*, *moslékos-*, *seres-*, *üstökös-* al.

Hordóabroncs. 1840: *Hordo abroncshoz* valo czirkalom (64/839.).

Hordócsap-fúró. 1840: Egy *Hordo csap furu* eladatott 17 xr. (64/839.).

Hordódonga. 1840: Egy kis rakás *Hordo Dungo* fák, eladatott 3 Rf. 35 xr. (64/839.).

Hordódugó. 1840: Két veres *hordo dugok* a Hordokba tétetett (64/839.).

Hordólajtorja. 1716: a' Szekér szín felett 3 oldal *hordo lajtra*, egy nyujto (Tgy. 1711—20.). 1723: Más Nagyob hordo szekér és két lo után vagy on azon formában jo vasas készletel de az faluzásra nem jo, arra *hordo Lajtorjáival* és ketél rudgyával együtt (Ap. O. I.). 1839: Egy egész vágás szekér fatalpu, ökör ruddal és *hordo lajtorjával* és ganyézó lajtorjával (155. cs. 82.).

Hordólőcs. 1758: két *hordo lőts* egjiken vas káva (8468. l. 1565—800.).

Hordószekér. 1677: *Hordo szekér* 2 (Ap. A. IV.). 1692: Egy *Hordo szekér* flo 2. den 36 (B. M. 1674—700.). 1723: Más Nagyob *hordo szekér* és két lo után vagy on azon formában jo vasas készletel, de faluzásra nem jo, arra hordo Lajtorjáival és ketél rudgyával együtt (Ap. O. I.). 1789: *ordo szekerek* fél vasottak 2, egyiken vas karikák vagnak 11, a másikon 10, vas veszők a kettőn 8, kaptok 8, a két szekéren tángyér karika 7 (11019. l.). 1794: Egy *Hordo Szekér* fa talpu kerekkel az alya vasas úgy a Loecsei is (Tgy. 1781—800.). 1805: Egy *hordo szekér* fél vas-sal (Szöts. 1800—96.). 1805: Egy fa talpu *hordo Szekér* Betsü Ár 12 Rflor. (Deák). 1818: Egy *hordo szekér* vasas Lőtsivel fel hertzivel négy kupás vasak-

kal (Cseh). 1829: Egy *Hordo Szekér* minden készségivel 11 vas karikával, 4 kapotsal, 11 vas veszővel. Ezen kívül két vas löts (B. M. 1821—48.). 1834: Edgy *hordo szekér* minden vasával, edgy küss szekér elő minden vasával (uo.).

Hordótargonca. 1844: Egy zöld *hordo targontza*. Eladatott 16 xr. (175. cs. 12.).

Hordótöltő. 1681: Egi *hordo töltő* (Ap. A. VII.).

Horgas-fejsze. 1767: *horgos fejszi* nro. 1 (Tgy. 1548—798).

Horgoló. 1658: Fenyő Deszkákbul csinált Ajtaja *horgoloval* együtt (Tgy. 1651—68.). L. még *fa-* al.

Horog. 1688: *Horgokkal* nagy karikakkal együtt attam Zoltani Georgi keziben 41 sz. lánczot (Ki. E. 20.). 1730: egi Láncz karikaival *horgával* együtt 55 Szemből allo. 1716: egy rengő bölcso láb egy *horgával* (Tgy. 1711—20.). 1840: Hat Szilva Szárastok tsere kötással kihuzojával és *horgaival* (64/839.). L. még *csizmahúzó-, fűrés-, hal-, vas-* al.

Horogszedő - fejsze. 1829: *Horog szedő fejszi* (B. M. 1821—48.).

Hosszúpecsenye. 1840: 21 *hoszszy petsenye* per 6 xr. (64/839.).

Hosszú-sarok. 1764: Egy pár *hoszszy Sorokért* (ajtóra) 42 xr. (147/764).

Hosszúszerű-fűrő. 1681: Egi *hoszszy szaru furu* (10908. I.). 1806: egy *hoszszy száru furu* (B. M. 1801—10). 1837: két *hoszy száru* egy *singes furuk* (Cseh).

Hosszú-vas. 1707: Öregh *hoszszy vas* 2 (Kvh.). 1707: A Toroczka *hoszszy vas* 1 (uo.). 1807: egy szántó lóekéjével lapos és *hoszszy vasakkal* Talyigá-

val patingal, ahhoz valo lo ruddal (B. M. 1801—10.). 1834: Egy Erdőlő *tajiga*, két szán, Edgy eke *hoszszy vasával* edgyütt (B. M. 1821—48.).

Hunyadi vas, Vajdahunyadon gyártott *vas*. 1707: Egy *masa hunyadi vas* 9, 1 (Kvh.).

Hús. 1622: Az jo es keover *husnak* fontia d. 2. az eosztever *husnak* fontia d. 1. (O. 1632—42.). L. még *ösztvér-, sertés-, tehén-* al.

Húsořlő. 1794: Egy *hus öllő* (Tgy. 1781—800).

Hússütő-rostély. 1805: Egy *hus* vagy *hal sütő rostély*. Betsü Ár 36 Dr. (Deák). 1838: egy *hussütő rostély*, megvette 19 xr. gyalog katona Szabo Dávid (150. cs. 77.).

Hústartó-cseber. 1817: Egy *Hus tarto Cseber* (B. M. 1811—20.).

Húsvágó-bárd. 1840: *Husvago Bárd* eladatott 2 Rf. (64/839.).

Húsvágó-fejsze. Egy *husvago fejsze* (Damok.). 1794: *Hus vago fész* 2. (Ap. B. XXIV.).

Húsvágó-pad. 1729: edgy *Hus vago pad* (11360. I.).

Húzó l. ráf.

Húzó-gerenda. 1829: 8 darab *Huzo gerenda* *hoszsza* 8 öl (2245/829). Egész *Huzo gerenda* a két flügelre 3 öl 3 láb (uo.).

Hüvelyes-gabona. 1727: Ha valaki *hüvelykes gabonát* lopna tarisznával, szotyorral puszlitana 33 pénzig megbüntessék (Tgy. 1721—30.).

Ide-s-tova-járó-hám. 1730: két pár vagj Szakadozott *hámok* *Ide s tova*

Járok, Szakadozott Istrangokkal (Tgy. 1721—30.).

Ide-s-tova-járó-szekér, könnyű szekér (ma futkosó szekérnek mondják). 1758: egy nagy Lovas kasos szekér e' mellett kis *idestova járo Szekér* is volt (Ap. B. XV.).

Igaz-marha. 1614: *Igaz marha* gyanant veotte volt el (O. 1613—27). 1643: eó azt a marhatt *igaz marha* gianant veotte keziben (O. 1642—48.). 1659: eo nem tudta hogj nem *igaz marha*, hanem *igaz marha* gianant veotte igaz penzin (S. 1658—65.). 1662: *igaz marha* gianant aldomas itallal veotte volt az tehenet (uo.).

Igaz-véka. 1763: Deczember 8 napjan Biro Uram poron(csolattyából) megkialtatuk, hogy *igaz vékával* merjenek, a kialtonak fizet(tünk) 1 1/2 xr. (Kvh.).

Inas. 1579: Testis Nicolaus Biro de felseothoria Jobagio Stephany Borsay juratus fassus est. En az Keresztes hadkor meg *inas* valek (Tgy. 1569—608.). 1638/1831: Aprod esztendeit kitöltvén az *Inas* (1973/831.). 1643: vöttem volt . . . egi Bene Ferencz nevüü *Inast* iobagikeppen (O. 1642—48.). 1672: egy *inas* a kit Vajdanak hinak egj pinczetokot hozza be a vallan borostol (Ap. A. VII.). 1679: Egy Olasz Gergely nevü *inast* attak volt nekem hogy tartsam 4 esztendőig (K. 1678—88.). 1830: Minekutánna az *Inas* aprod esztendeit el töltötte, megszollítja a Céh mestert Harmad magával (1078/830.). L. még *béres-* al.

Ingó-bingó marha. 1599: holtom vtan neky haginny . . . *ingo bingó marhat* (Ap. A. I.). 1625: Az *Ingo bingó Marhak-*

bül ugy consummaltatott Ada Borbely Georgy az fianak Peternek Egy vemhes kanczat czitkostul Egy lovattis melj mindenik kek szeoru (B. M. 1574—699.).

Iratos, festett. XVII. sz. v.: ennek [t. i. a szobának] menyezetye parkanyos deszkázott és képirosi mesterség szerint *iratos* (Ap. A. VII.).

Iratos-ház. XVII. sz. v.: Nyilik ezen házból egj kis bolthajtásos *iratos házra* (Ap. A. VII.).

Írós-vaj. XIX. sz. e.: *Iros vaj* 7 1/2 (B. M. k. n. sz. n.). 1811: 1 font *iros vaj* 2 Rf. (430/811.).

Irt. 1755: Az ujonnan irtott Szántó földekről és Szénafü helyyeokről három Esztendeigh nem adozik senki (9/755.).

Irtó-kapa. 1816: Egy *irto kapa* becsültetett 80 xr. (61. cs. 37.).

Istálló. 1615: Egy *Istalloth* . . . tiltottam volt megh pechettel, hogy oda ne epicse (O. 1613—27.). 1617: az magam *Istalloy*abol loptak el 2 lova-moth (uo.). 1642: az Inctusnak eletin az *Istalloi*aban valuia alot (K. 1647—52.) 1699: Az Csürös kertet Csürrel együtt birjad és építsenek oda *istálot* (B. M. 1574—699.). 1755: az *Istállo* előtt egy árnyék szin (Ap. B. XV.). 1788: jo *Istállo* szekérszinivel volt, eszt mind elégette (B. M. 1781—90.). 1817: Bikfából rakott két *Istállo* s közből egy szekér szin (B. M. 1811—20.). XIX. sz. e.: Szalma fedél alatt két *Istállo* valet 25 Rf. (B. M. k. n. sz. n.). 1847: balrol vagyon egy kettős *Istálo*, a végiben todva egy kettős Sertéspajta, Zsup fedelezettal, vagyon benne két sarogja, a Lo *Istáloba* vállu, az Ökör *Istáloba* jászolly, az *Istálo* felin perje és alol hidlás, egészbé jo

állapotba, betsültetett 50 Rf. (29/847.).
L. még *borna-*, *sövény-* al.

Istrang. 1678: Hét szál *istrangh* tsinálásért adtam D. 8 (Ap. A. VII.).
1764: két kötelet egy szál *istrangot* vettem 1 flo. 32 den. (B. M. 1761—70.).
L. még *hám-* al.

Italárulás. 1750: az *Italárulás* is azon helyen Város engedelméből volt-e (84/68. Szgyt.)

Itató-cseber. 1758: egy *itató Tseber* (8468. I. 1565—800.). 1818: Két Kártya, egy *itató cseber* (Cseh).

Ivócsupor. 1688: két kis *ivo csupor* (Ap. A. IV.).

Ivókanna. 1838: egy *ivo kanna*, a vásárló neve nemes Farkas Sigmund 10. xr. (140. cs. 24.).

Ivókártya. 1838: Egy *ivo kártya*. A vásárló neve nemes Betzö Sigmundné 9 xr. (140/24.).

Járó-fék. 1861: két darab *járó fék*, 60 xr. (Cseh).

Járó-ökör. 1656: az en reszemre s feleséggel edgiut iutott hat *iaro ökör* (9786. I.).

Járó-szekér. 1730: egy kis *Járo Szer* 4 Simely karikával (Ap. B. XXIV.).

Jármos-ökör. 1772: Vargyasi Ferencz meghalálozék marada egy *jármas ökör* és egy *jármas tehen* (B. M. 1771—80.). 1778: *Jármos ökör* Nr. 4 (B. M. 1771—80.).

Jármos-tehen. 1772: Vargyasi Ferencz meghalálozék marada egy *jármas ökör* és egy *jármas tehen*. (B. M. 1771—80.).

Járom. 1618: az Ekem eleol az *Jarombol* Salvum sit Egy Eokreomet

ky vontá (O. 1613—27.). 1622: Egy *Jarmath* talalt megh nala melj, eo teole gonozúl vezet volt el (O. 1608—711.).
L. még *vas-* al.

Járompálca. 1840: két vas *Járom páltzák* eladatott 52 xr. (64/839.).

Jártató-fazék. 1838: Egy *jártató fazék*, a vásárló neve Balog István (140. cs. 24.).

Jártató-korsó. 1808: Egy *jártató korsó* Betsü Ár 24 Dr. (Deák.).

Jászoly. 1716: Az istállóban Egy kantár fogas, léczből csinált *jászoly* (Tgy. 1711—20.). 1755: Istállóban vagon egy felől alkalmas *jászolly* és sargja (Ap. B. XV.). 1758: Ezen házat Pajtának tartották, vagon két *jászoly* benne (Tgy. 1702—99.). L. még *ökör-*, *vessző-* al.

Jég-odor. 1800: Erdőkbe fával meg rakodván midőn a Tisztelendő Pater Franciscanusok Klastroma kapuja között hazajöve a *Jég odor*ba belé dőlven magok az Esztelneki Lakosok segítének a Szánót kiemelni (34/800. cs. 13.).

Jégtörő. 1836: a nevezett Hid helyre állítására 11 Piloták 4 Tamaszok, 2 *Jégtörők*, 15 külömbféle kötőfák és ezeknek megtámasztására . . . 11 farago emberek és 60 napszamosok kívántatnak (507/836.).

Jégtörő-vas. 1787: (1262/787.).

Jégverem. 1713: (Ap. B. XV.). 1755: szalma fedél alatt egy *jégverem* (uo.).

Jegelő-vas ,a malom kerékre fagyott jég leverésére szolgáló vaseszköz.' 1787: (162/787.). 1840: Egy *Jegelő vas* a Malomba hagyatott (64/839.).

Jobbágý I. *fejekötött-, lelemes-* al.

Jószág. 1541: az *joszagoth* minden ok vettetlen megbochyassak a városnak (Kvh.). 1554: hagyom feleségemnek hazamot es *Jozagomot* ket aztag Buzat (Sz. 1371—700.). 1574: ősytol marat semi *joszaga* hanem lelemese (B. M. 1574—694.). 1691: Az negy ökrököt mellyeket Nemes Tamas Uram Oltszemi *joszagokból* el hajtattott szörin meg igitte ő kegyelme (Káln.). 1766: *Jószág* körül valo Sövény kertek (460/768). 1816: az egész *jószág* 289 □ öl, mely térszen egy vékát és 7 ejtelt (B. m. 1811—20.). L. még *rész-, székel* al.

Juh. 1581: jaryanak welek tudnj illik asz *Johokkal* ahul az Keszdy Vasarhelyek akarjak (Ap. A. I.). 1581: en könyörgöttem az Keszdy wasarhelyeknek hog asz *Johaym* asz holdos hegyn asz Jacabfalwy hatar mellet jaryanak (Kvh.). 1616: Eolves neweo havasunkon leveo Ezthenankban . . . vittek *Juhokot* az Incusok (O. 1613—27.). 1646: az 10 *johnak* az arrat megfizette (O. 1642—48.). L. még *berke-, diszke-, fejős-, tejes-* al.

Juhakol. 1721: Istállók háta meget egj *juhakol* (4692. I.).

Juhfejő-dézsá. 1817: Két *Juh fejő Dézsá* (B. M. 1811—20.).

Juhgyűjtemény. 1658 körül: ezelot az *Juh Giuttement* hogy el osztottuk, harom veder orda maradot keozul (S. 1658—65.).

Juhkosár. 1647: proclamaltata Mihacz Istvant *Juhok kasaranak* el hania-saert (K. 1647—52.). 1647: a *Juh kosart* el haniatni kevana (uo.). 1721: egy veszszővel kertelt *juh kosar* (4692. I.).

Juhnyírás. 1795: Tavasszal *juh*

Nyírásnak idején az Esztenára jövének (744/795.).

Juhnyírő-olló. 1801: egy hitván *juh nyírő ollo* 6 xr. (35. cs. 10.).

Juhnyúzó-pad. 1840: (64/839.).

Juhpásztor. 1772: akár *Juh* akár Csorda *Pásztor* legyen, ha bé adatik az Határ Biro büntesse egy forintig valahányszor a Gabonabeli kár tétel vádol-tatik (Tgy. 1702—99.).

Juhvérfogó-csatorna. 1840: Egy *Juh vér fogó* cserefa *csatorna* (64/839.).

Jukasztó l. mutler.

Kabala ,kanca'. 1583: *kabala* iokotis vittwk wl Inneth (Tgy. 1569—608.). 1642: menesem közül egi eőreg szürke *kabalam* az idey lovaczka vemhivel meli meg ertek volna fl. 28 (O. 1642—48.). L. még *csikós-, eke-, faeke-* al.

Kabala-kemence. 1729: Jobb kéz felől edgy. kis Ház *Kabala kemenczeivel* (11360. I.).

Kacola ,kanca'. 1607: az Istvan *kacholay* at ellopád (8468. I. 1565—800.). 1609: Nem olljan Ember vagy te Mynth En, es az *kacholay* at levagdalam, chyak a Beoret vjzed haza (O. 1608—711.). 1618: három *kacholam* es Egy lovat kyknek zeoreokreol protestalok . . . el-zoktenek (O. 1613—27.). 1620: Az két elöl jaro eőkrököt hagjom Balas fiamnak az veres *kaczoldcskát* is neki hagjom (Tgy. 1606—25.).

Kád. 1648: Ha mi fa eszközeok ladak tanierok hordo *kadak* egj szoval minden fa eszközeok igyesen a két gyermekekre maradgianak (Tgy. 1626—50.). 1659: egj *kadat* is kertem, aztis megh tartotta (S. 1658—65.). 1721:

Kád nro. 5, hordo 4, ketteiben alma ecet (4692. l.). 1808: Három kissebb *kád* Betsü Árok 1 Rflor. 38 Dr. (Deák). L. még *csős-, égettbor forrázó-, eresztő-, fenyő-, forrázó-, fürdő-, káposztás-, keverő-, lisztes-, lúgzó-, malotás-, meszes-, moslékos-, oltó-, pincés-, serfőző-, szapuló-, virics-, vízvontató-, zahána-* al.

Kádborító. 1758: egj szalma *kád* borító (8468. l. 1565—800.).

Kádár. 1736: *Kádár* csinálta abroncsos régj véka (Ap. O. I.).

Kádár-fűrész. Egy nagy *kádár* Fűrész eladatott 1 Rf. 9 xr. (64/839.).

Kádár-kézvonó. 1840: Horgos *kádár* *kézvonó* nro. 1. (28/740.).

Kádározó-kés. 1740: Horgos *kádározó* *kés* fa nyéllel (64/839.).

Kakas. 1615: Azzoniam Aniank adot ennekem... *Kakast* adott egiet (Miko.). 1811: Egy *kakas* 35 xr. (430/811). L. még *csirke-* al.

Kakas-pulyka. 1627: *puika* 7 ketteje *kakas* (Ap. A. II.). 1708: Egj *kakas-pujka*, s egj nősténj (3. cs. 7.). 1795: Ől Tojo egy *Kakas Pujkát*, ugy két Tojo és egy Bak Réztét vittenek által a Torjai Udvarban (Ap. B. XXIV).

Kakasülő. 1751: Fen a *Kakas ülön* egy sák telí Levelekkel (Ap. J. I.).

Kalács. 1669: ha jo *kalacziot* adgiunk Vityaba igazittja (K. 1661—69.).

Kaláka ,szomszédoknak vagy az egész falunak szivességből tett ingyenes munka'. 1703 az idénis mind az Udvarban forgottam mikor *kalákába* kérte lázáralfvát (Ap. A. VIII.). 1779: Hát Midőn Ferero Hadnagy ur itten Egerpatakán lakván és az Urnak *kalákája* lévén, hasonloképpen Nagyobb

Fejér Mihály Lovas katonának is *kalákája* volt és az Hadnagy ur Fejér Mihályní menvén s tiszteségesen az Musikást tiszteségesen kérvén vagy kétt oráig, azon kérésre nem hogy oda adták volna, de kalapját fejéből ki csapván... (280/779. s.). L. még *arató-* al.

Kaláka-asztal. 1740: *Kalákára* való *asztal* 2, ahoz való Pad Nro. (28/740.).

Kaláka-csupor. 1740: *Kalákához* yalo *csuprok* nro 13 (28/740.).

Kaláka-fatányér. *Kalákához* valo *Fa Tángyér* nro. 95 (28/740.).

Kalapács. 1805: 2 *kalapáts* (Szöts. 1800—96.). 1808: Egy *kalapáts*. Betsü Ár 36 Dr. (Deák). L. még *bélyeg-, fél-kéz-, gomolyagtalpú-, gomolyító-, kasza-, kétélű-, patkoló-, vasvágó-* al.

Kalapos. 1798: az *kalaposok* Boltosok és a Viz mellett Levő Ház Árenda fizetések után, mivel ezek legitimáltattak meg szünt volt a Dificultás (Kvh.). 1851: Dimény Ferencz *kalapos* (8468. l. 1749—900.).

Kaliba ,kis kunyhó, viskó'. 1662: menedekre fogh valami *kalibak* elvite libeol (S. 1658—65.). 1617: pokrocza-bol *kalibat* js czenialt (K. 1661—69.). 1680: az *Calybat* is meg gyuitottak (8468. l. vegy.).

Kalibás-kemence. 1626: egj *kalibas kemencze* (Ap. A. V.).. egy küs haz abban *kalibas kemencze* bellet pad 2 (uo.).

Kalmár. 1588: emberekett keozón-seges keppen feokeppen *kalmarokat* avagj kereskedeoket (Kvh.). L. még *külső-* al.

Kalmár-láda. 1829: egy fél kéz fes-

tett láda, egy *kalmár láda*, mellyek jó zárral, sorkokkal felkészítve (178/103. cs.).

Kalmár-mérő-lat. 1677: Egi *kalmár mérő lot* (Ap. A. IV.).

Kalocsa. 1736: Egy bőr rosta avadag varrogatott, két pár *kalocsa*, egy hyuban feljaro deszka garadics (Ap. O. I.). 1756: *kalocza* egy pár (Ap. B. XXIV.).

Kaloda l. *eke*-.

Kalodáz. 1726: Csináltattam egj igen jo jégvermet ki rotatván uj fenyő bornából egész tetejéig megfedve, *kalodázva* (Ap. O. I.).

Kalomás-láda. 1837: egy *Kalomás láda* zárjával, lakatjával együtt (Kvh.).

Kalongya. 1614: mas fel *kalongya* hariskaval volt ados (O. 1613—27.). 1615: Bwzank negi zaz hetven negi *kalongia* leven... Zabunk negi zaz negiven *kalongia* leven... Arpank zazket *kalongia* leven... Haryskank negiven egi *kalongia* leven (Mikó). Koleswnk tizenket *kalongia* leven, Babunk három *kalongia* leven (uo.). 1625: Az czepleo Buzanak az Negied rezett, de azt így hogy ha *kalongiával* oztia el (B. M. 1574—699.). 1758: Fejér Borso 1 szerrel, köles 9 *kalongya* (Ap. B. XV.).

Kályha. 1720: Azon háznak kementzéje romladozott fejér és veres *kájhából* álló (Káln.). 1787: 25 *Kájhából* álló Kementze (809/787.). L. még *paraszt*-al.

Kályha-kemence. 1758: egj veres *kájha kementze* (8468. l. 1565—800.). 1762: Találtatott Egy Ház *Kályha Kemenczével* parasztosan csipke nélkül (8468. Mih.). 1840: vagyon egy viseltes zöld *kályha kementze*, jo vas ajtóval, ennek vas rájáival és ütőközőivel együtt (Ap. Ksztl.).

Kamara. 1613: mind a zoben s mind az *kamáran* egj keoteot pad (Tgy. 1606—25.). 1766: ... jo fedéllel való készült tüveg ablakos Házára és *kamarára*, mely langot veivén aztott megemésztelte, ért volna Rf. 18 xr. (460/768.). 1803: ezenvaló épületek mint egy Ház, füst-ház, *kamara*, fűstházon allytok (B. M. 1801—10.). L. még *élés*-, *kásatörő*-, *ványoló*-, *költséges*-, *oldal*- al.

Kan. 1690: Attam az Ettfalvi Diszno cordaba, tavalj süldőt nr. 17. Az *Kam*-val edgyütt 4 öreg disznót (Ki. E. 20.). 1691: Hajtattam a Zaláni erdőre Tavalj *kan* süldött no. 2 (uo.).

Kanál. 1692: Tiz *Kalán* den. 5 (B. M. 1674—700.). L. még *búzamerő*-, *fa*-, *gabonamerő*-, *gazdálkodó*-, *kovászkeverő*-, *leveses*-, *ón*-, *ordamerő*-, *pléh*-, *szűrő*-, *szénszító*-, *tajtékszedő*-, *vakoló*-, *vas*- al.

Kanálfűrő. 1728: egy *kalán fura*, Fűrész pad 1 (Sikó).

Kanáltartó. 1831: *Kalány tarto* kalányokkal, megvette 4 xr. Vikárius Ferencz (150. cs. 77.). 1851: Egy *kalán-tarto*, nyoltz plé kanál (N. S.).

Kanálvájó. 1838: *Kalán vájó* Betsü ár 6 xr. (Ap. B. XXIV.).

Kanalas-cigány l. *aranyásó*-.

Kanca. 1617: 2 lovamot loptak el az Eggyk Egy Barna vak paripa, az massyk egy pey zeoru *kancha* (O. 1613—27.). 1623: ada egj *kanczat* Eztoyka newuo cigannak (Damok. 1600—44.). 1805: nagy sárga vidám nevű *kancza* lovat két tsikájával (Pótsa. XVII—XIX.). L. még *bitang*-, *számár*-, *zabált*- al.

Kanca - csikó. 1615: Myko Peter

eoceneknek ... *Kancza czitkot* nro. egiett (Mikó).

Kancsó l. *csucsorkás-, üveg-*.

Kandér. 1681: egj *kanter* forma üst (Deák). 1703: Gömbölyeg *Kondér* Nr. 5 (Ap. A. VII.). 1767: Egy fedeles *kondér* (Tgy. 1548—798.). XIX. sz. e.: Négy nagy *Kandér* fedéllel, Kettő lábas, kettő lábatlan (B. M. k. n. sz. n.). 1807: Egy *kandér*, mellyet vett meg Köntzei Gábor ur Rf. 5 xr. 41 (Pótsa. XVII—XIX.). L. még *réz-* al.

Kankó. 1796: Az kut ágas gém vas szegeivel *Kankoval* s lánczal (Ap. B. XV.). 1840: Egy ötven szemből álló Lántz *kanko* és karikával, eladatott 4 Rf. 48 xr. (64/839.). L. még *recés-, vas-* al.

Kanna. 1676/XIX. sz. e.: Egy *kanna* (Don., Cseh). L. még *bádog-, fedeles ón-, fertályos-, ivó-, mosdó-, ón-, pléh-* al.

Kanol l. *megkanol-*.

Kanol. 1824: a kisebb fehér gölye *megkanolt* (B. D.).

Kanta l. *ugorkás cserép-*.

Kantár. 1643: egj veres kecziet, *kantartt* eggutt loptak volt el hazamtól (O. 1642—48.). 1708: Egy *kantar* zabolatlan rez pikelekkel (3. cs. 7.). 1806: volt két párnás Uri hám, *kantárok-*kal és Gyeplőkkel edgyütt (B. M. 1801—10.). két lovaglo *kantár* (uo.). 1808: Egy réz bogláros *kantár*, ahoz valo Szügyellő s farmatring. Betsü Ár 2 Rflor. (Deák). L. még *fazékhordozó-, merő-, moldovai-, rézbogláros-, török-* al.

Kantár-fogas. 1716: Az istállóban Egy *kantár fogas*, léczből csinált jászoly (Tgy. 1711—20.).

Kantár-szár. 1810: Egy *kantár*

szárával és kantár zabolával együtt állazo nélkül 4 Hfl. (740/810.).

Kantár-zabola. 1805: Két viseltes *Kantár Zabola*. Betsü-Ár 12 Dr. (Deák). 1810: Egy kantár szárával és *kantár zabolával* együtt állazo nélkül 4 Hfl. (740/810.).

Kapa. 1632: sarlot, *kapat* kulso embernek szabad volt arulni (Kvh.). 1672: Egy Aso s egy *Kapa* den. 18 (B. M. 1674—700.). 1721: egj áso, egj *kapa*, két rosta (4692. l.). L. még *ásó-, fejsze-, ganézó-, gyökérvágó-, hagyma-, irtó-, kapáló-, vas-* al.

Kápa. 1840: egy el hasadt *kápáju* nyereg (64/839.).

Kapáló-kapa. 1835: *Kapáló kapa* 6 xr. (1608/835.). 1836: Egy *kapáló kapa*, 10 (1032/836.).

Kapdos. 1583: Tudom, hogy a Vasarhelyek *kapdostak* valamy hasznót az peres feoldnek (Kvh.). A hol penygh az fyweth barommal el nem etettek olyan helyen az Varosyak kaszaltak *kapdosva* (uo.). 1643: az articulus continuallya, hogy olaahnak sem *kapdoson* felesetet venni, sokkal inkább magyar-nak nem szabad (O. 1642—48.).

Kapocán ,a hágatáskor a ló orrára húzott vaskarika'. 1840: Imre János kotsis számadásába egy *kapoczn*. Becsü árrok 10 Rf. (64/839.). Egy hitván *kapoczn* (uo.). L. még *lőhagató-* al.

Kapocs. 1789: Hordo szekerek fél vásottak 2, egyiken vas karikák vagynak 11, másikon 10, vas veszők a kettőn 8, *kaptok* 8, a két szekéren tánygyér karika 7 (11019. l.). 1805: 1 Ágas végire valo *kapots* (Szöts. 1800—896.). 1805: 1 hámfára valo *kapots* (uo.).

1829: Egy hordo Szekér minden készségevel 11 vas karikával, 4 *kapotsal* 11 vas veszővel. Ezeken kívül két vas lőts (B. M. 1821—48.). L. még *cövek*-, *foglaló vas*-, *hámtő*-, *sámfa*-, *vas*- al.

Kapocscsináló-fogó. 1838: *Kapots tsindlófogo*. Betsü ár 10 xr. (177. cs. 60.).

Kapor. XVIII. sz. e.: *Kaprot* káposztához vöttem //6 (Ap. A. VII.).

Káposzta. 1616: vgyan azon megzantoth feoldet az had alatt bevethette *kapoztaval* es bekerthelte (O. 1613—27.). 1642: Nekem monda edgykor Szebeni Györi, hogy ő ötven fő *kaposztat* lopott (11786. l. 1577—847.). L. még *fekete*-, *gyalult*-, *sós*- al.

Káposzta-ültetés. 1616: az zabad vthon ra menth az megh nevezet Molnaromra az zanthas, kertheles es *kapoztha* vlthetes feleol. zanthottunk es *kapozthat* vlthetunk (O. 1613—27.).

Káposztás-kád. 1615: Egi *kadat* *kapoztanak* valot (Mikó). 1758: egy nagj *káposztás kád* (8468. l. 1565—800.). 1759: Gabona tarto hat edényei es *káposztás* három *kádgyai* tsak könnyen meg erlek volna Rh. flor. 5 (B. M. 1751—60.). 1806: Négy *kád* egy Feredő a többi *káposzta* (B. M. 1801—10.).

Káposztás-kert. 1600: ott vala az *kapoztas kert* (B. M. 1574—699.).

Kappan. 1848: 8 *kappan*, 8 Pujka, 10 Rétze, 12 csürke 16 fr. (N. S.).

Kápra ,kecske'. 1659: eőregh *kápra* 8 (Barab.). 1660: Leót eoregh fejős *kápra* Nro. 8 (uo.).

Kapta. 1834: két pár *kapta* darab, 4 darab (Vegyes). 1839: Vagyon 18 pár *kapla* (155. cs. 82.).

Kapu. 1593: Bedeo Balas a Bedeo

Janosne fia be se az *kaput* nem ereszte ky nita es az harangot is felen vere ky gwte a falut (Tgy. 1569—508). 1646: kj urit vala Barabas Georgj az udvararol oztan be zarola az *kaput* (Tgy. 1626—50.). 1622: az elmúlt zombeton kolczial fegta el az *kapuiat* (O. 1613—27.). L. még *csűr*-, *csűröskert*-, *deszka*-, *galambbúgos*-, *gyalog*-, *kis*-, *leveles kis*-, *léc*-, *mező*-, *nagy*-, *paraszt*-, *porgalat*-, *tanorok*-, *udvar*- al.

Kapuláb. 1613: Az *kapv lab* el deolt czak tamazok tartiak s az sendeljezeseis hitvan nem io semire (Tgy. 1606—25.). 1640: Tudom azt hogj Kelemen papnak az haza eleot az piac z feleol egj hoszszu *kapulabia* vala (Tgy. 1626—50.). L. még *kötött*- al.

Kaputámasz. 1625: Martj Thamas is az *kapu tamaszhoz* tamaszkodott vala (Ap. A. II.).

Kapuzábé. 1765: fellyül a' *kapu zábé*hoz egy kemény lapos vaspánton foglalt csere fa sorkokon járo *Kapu zábé*llyi jo kemény vastag cserefából valok, ugy szemöldöke és kötése is cserefából sendellyel fedett és Galambbug alatt. És mind a' *kapu zabé*llyi szemöldöke és kötése is mind pedig a' kis kapunak mellýekei, szemöldöke és talpai (cserefából lévén) belső részekkel edgyütt az Uttza felől igen szép formájú figurákkal virágokkal ki vagyon mettzve és azon mettzés is veres, sárga, tetszin, fejr és fekete szinekkel megfestve. Vagyon egy Galambbugos sendellyel fedett jo vastag cserefa lábakon álló kapu, ezen *kapunak zábéi*, szemöldöke az Udvar felől Napnyugotrol formás mettzésekkel vadnak megcifrázva (Bethl.).

Kaptán ,csapda, tör'. 1805: Egy *kaptán* és egy tángyér karika (Szöts. 1800—96.). 1824: Egy hitvány *kaptány* (99. cs. 84.).

Karafina. 1808: egy pár kerek *karafina*. Betsü Ár 12 Dr. (Deák). 1814: Egy *karafin* (Tgy. 1643/821.).

Karika. 1659: lanczokot, *karikakot*, sok vasat adott el (S. 1658—65.). 1692: Egy kasza nyelestől *karikával* den. 50 (B. M. 1674—700.). 1850: A kocsirud szárnyára ütöttem egy új *karikát* 50 xr. (8468. l. 1565—800.). L. még *fantőzővas-*, *fojtó-*, *gerendely-*, *kasza-*, *kerék-agy-*, *korong-*, *lőcs-*, *malomra való vas-*, *simely-*, *talyiga-*, *tányér-*, *tartó-*, *vas-*, *vaslőcs-* al.

Karikás-ág. 1808: két festett *agy egy karikás*. Betsü árrok 4 Hflor. (11786. l. 1610—919.).

Karikás-marokvas. 1805: két *karikás marok* vasak. Betsü Ár 36 Dr. (Deák).

Kárlátás. 1774: A mely embernek *kára* történt határba, gabonába, vagy szénájába tartozott elsőbben a határ-bironak hirt tenni és *kárlátásra* hini (494/774.).

Karó. 1610: kertemnek *karoitjs* vgj mint teobet 12 zalnal vagtak le (8468. l. 1565—800.). ua. az *karoknak* le vagasaert is azonkeppen maior potentian (uo.). 1646: három szaz szal *karonak* le vagasaertt (O. 1642—48.). L. még *fuszujka-* al.

Karófa. 1660: megtartiak az falut az bizonisagok, hogj ket szeker *karo fanal* az rendelt napigh teobbet hozot (S. 1656—65.).

Karófelverő - szulák. 1840: 2-tő

karo felverő Szulák vasas (1839. cs.).

Karos-ág. XIX. sz. e.: Egy *karos ágyat* Gidófalvi Sámuel 3 mf. 33 pénz [t. i. megvett] (B. M. k. n. sz. n.).

Karos-egyes-szék. 1733: két felől valo *karjos edgyes Szék* Nro. 1 (Ap. B. XXIV.).

Karos-fogas. 1769: *Karjos fogas* egy, katona fogas nro 2, mindenik paraszt (B. M. 1761—70.). 1817: Egy fenyő fa *karos fogas* (B. M. 1811—20.).

Karós-fuszulyka. 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik 400 Gyökér, répa, 200 *Karos fuszuljka*, Gyalog fuszuljka 100 (8468. vegy.). 1840: *Karos fuszujka* 2 véka 3 Rf. (64/839.).

Karos-pad. 1688: A házakban 4 *karjos pad* (Ap. A. IV.). 1713: Szekér szin, mellj alatt is találtattak egy hoszszu *karos pad*, három szán, két fako szekér (Ap. B. XV.). 1716: két *karos pad* festett (Tgy. 1711—20.) 1835: egy egyes szék és egy öregnek valo *karjos pad* 1 fl. (1608/835.).

Karosszék. XIX. sz. e.: két *Karos Szék* Becsü ár 50 xr. (Cseh). 1807: Nagy *karjos szék* (B. M. 1801—10.).

Kártya ,fadézsá'. 1632: legeltol, deszkatol, *kargyatol* az vamat mind meg vetek [?] (Kvh.). 1714: Hat *kártya*, háрма kiszebb rend (Ap. B. XXIV.). 1818: két *kártya*, egy jo fertályos kanna (Cseh). L. még *fa-*, *ivó-*, *malotás-*, *meregető-*, *moslékos-*, *öntöző-*, *sövény-*, *szekér-*, *vízfordó-* al.

Kártya-pad. 1834: *kártya pad* 15 xr. (Különf.).

Kas. 1635: egj *kas* szenet astak vala el emlékezetre, de mely helien astak zinten nem emlekezhetem es aranioz-

hatom (Kvh.). L. még búzás-, egy-szakaszú-, fiókos-, gabonatarató-, kerek-, kétszakaszú-, méh-, polyvás-, polyva-hordó-, sövény-, szakaszos-, szekér-, személtörő-, tapaszos búzás-, török-búza-, törökbúza cséplő-, vessző- al.

Kas-kemence. 1758: egy *kas* *ke-*
mentze a kisházon belől (8468. l. 1565—
800.).

Kas-kert. 1729: vagyon edgy rideg
Diszno pajta szalmás, edgy *kas* *kert*
előtte kereken kertelve (11360. l.).

Kas-méh. 1615: Kis Peter az tyzt
kepebe Ada tyzthasagoth az Baratosy
Both Mihalyra 2 *kas* *mehet* lopta volt
el Kis Mihálynak (O. 1613—27.). 1656:
Az mehekből is az kik reszekre jutta-
nak azokis kezemmel maradtanak es
anak az valora volt flo. 14, mert volt
kosarval, es en azokat a hat *kas* *mehe-*
ket elattam akor mind ez ment ki udgh
tiz forinra (9786. l.). 1668: Vice Tiszt
Uramék mindenik faluban kvleon kvleon
computalvan az eokreoket, vneo Tehe-
neket, Juhokot, *Kas* *Meheket*, lovakot
azt is connumeralliak eo kegelymek
(S. 1668—78.).

Kasos-szekér. 1758: egy nagy Lovas
kasos szekér e' mellett kis idestova járo
Szekér is volt (Ap. B. XV.).

Kása l. árpa-, gyöngy-, köles-,
zsemle-.

Kása-rosta. 1840: Egy *kása rosta*,
eladatott 15 xr. (64/839.).

Kásatörő-ház. 1756: egy *kása törő*
ház a malom oldalában alol felől a víz
felől valo fala ruinában, kereke, tengeje
transzibilisek, rajta levő vas ugymint
csap Nro. 2, nagy karika a tengely

végén 2 *Kása törő* vállu, négy törő a
vége vas karikások (Ap. B. XXIV.).

Kásatörő-kölyű. 1736: *Kása törő*
vanyolo kamara fenyő deszkából álló
ajtó vas szegekkel megszegezve, fasor-
kokon álló *kása törő küllü*, négy vas-
karika rajta (Ap. O. I.).

Kásatörő-vályú l. *kásatörő ház*.

Kásatörő-ványoló-kamara l. *kása-*
törő kölyű.

Kasornya. 1788: *Kasornya* Nro. 2
(Tgy. 1702—99.). 1810: két porong,
két vetőllő, öt *kasornya* (836/1810.).
L. még *csigolyavessző*- al.

Kasza. 1594: Farago Lazlo egy fo-
rintal ados es *kazat* adot tiz ozpora
volt az arra az *kazanak*. 1616: Zab-
lyaiat, Suwegeth, *kazayat* Jobbagyom-
nak elvytte (O. 1613—27.). 1654:
Szeoczi Istvan doceallia, hogy eot
kaszat adot volt (K. 1653—57.). 1692:
Egy *kasza* nyelestől Karikával (B. M.
1674—700.). 1808: két *kasza* felkészítve
Betsü Ár 2 Rflor. (Deák). L. még *szecska-*
vágó- al.

Kaszagereblye. 1809: *kasza gereb-*
lye, vevő neve Kováts Antal 8 xr.
(154/62.).

Kaszakalapács. 1691: két *kasza*
kalapács den. 31 (Tgy. 1682—92.).
1764: egj *kasza* karikástol *kolopátsos-*
tol (B. M. 1761—70.).

Kaszakarika. 1805: 2 *kasza karika*
(Szöts. 1800—96.). 1819: Egy *kasza*
karikájával, nyelével és Ülejével jutot
Joseffnek. Más *kasza karikájával*, nye-
lével és két élű *kolopátsával* Istvánnak
(B. M. 1811—20.).

Kaszanyél. 1664: 1 *kasza niel* (Ap.
A. IV.). 1819: Egy *kasza karikájával*,

nyelével és Ülejével jutot Joseffnek (B. M. 1811—20.).

Kaszanyél-fúró. 1664: 1 *kasza niel furu* (Ap. A. IV.).

Kaszaüllő. 1730: egy *kasza Ülő*, egy *kasza kalapács* (Ap. B. XXIV.). 1805: 1 *kasza üllő* (Szöts. 1800—96.).

Kaszavas. 1705: A bűdöskövet égető németh vitt el négy *kaszavasakat* (Kvh.).

Kaszaverő-kalapács. 1789: *Kaszaverő kalapács* és ahoz való *Ülő* (11019. l.). 1805: *Kasza verő kalapács* üllőjével Betsü ár 24 Dr. (Deák).

Kaszál. 1561: az mely *kazalattlan* volth benne azt el *kazaltatta* es az Mely *kazalth* zenath ott talaltatok (Sz. 1371—7000). 1583: Annak vtanna egy esztendeoben az fywet meg *kaszalak* az Erdeytjs birtak (Kvh.). 1591: az ket chernaton keozt valo tanorokoth eloztak, hogy kwleon kwleon *kazalliak* (Damok. 1507—99.).

Kaszás. 1662: az *kaszassit* ki tiltotta az peres szena fvbeol. (S. 1658—65.).

Kászró ,lábos'. 1808: Egy *kasztrol* Betsü ár 1 R. flor. 20 Dr. (Deák).

Kászú. 1714: Egy fél *kászu* szurok (Ap. B. XXIV.).

Katlan ,napon megszáritott, a nyers téglát kiégetés céljából u. n. katlanba rakják'. 1681: az *katlanban* valo tűztől gyult megh az sütő (K. 1678—88.). 1777: Egy *katlan* meszet alkuttam flor. hung. 16 (10966. l. 1776—810.) 1840: a *katlanhoz* rakott ércz szappan főző üst. (64/839.). L. még *égettbor főző-* al.

Katlan-tégla. 1713: két *katlan tégl-*

lánál többet adminisztrálni nem tudok 1835/830.).

Katona-fogas. 1830: egy párkánjos es egy *katona fogas* (Ap. B. XV.).

Káva. 1736: *kavabol* allo fel veka (Ap. O. I.). L. még *kupás lőcs-*, *vas-*, *vaslőcs-* al.

Kávépergelő-nyárs. 1751: Egy *kávé pergelő Nyárs* (Ap. J. I.).

Kazal. 1801: 3 öl *kaszaj* fa (35. cs. 10/801.). 1806: egy Bikfa *kaszaly* (B. M. 1801—10.). 1840: Egy kis *kaszaj* szalma. Más nagyobb *kaszaj* szalma (64/839.). 1794: Az Udvaron találtatik egy nyolcz öles Bikfa *Kaszaj* (Ap. B. XXIV.).

Kecske ,állvány'. 1817: *ketske* tölgyfához jól megvasazva [hidépítéshez] (67. cs. 71.). 1824: Nyoltz asztal alá valo *ketske* (99. cs. 84.). L. még *fa-*, *tekerő-* al.

Kecske. 1615: Myko Peter eoceneknek... Eoregh *keczket* nro. egiett (Mikó). 1678: Anno 1678. die 8-dik Octobris Adtam számban Salamon Mathenak 53 kos alá valo Juhot s *keczkét* egyet (Ap. A. VII.). L. még *diszke-*, *meddő-*, *ollózó-* al.

Kecskeláb. 1797: Ha fa egyes szék *ketske lábra* készítve (673/792.).

Kecskeolló. 1725: Negy Eoreg *kecske ollo* (Tgy. 1701—10.).

Kecskepásztor. 1783: *Ketske pásztoroktól* hogy tilalmasban jártak 1 Hf. (sz. n. vegy.). 1802: Tudom a Barbu István Salamon Mihájtól lőtt *ketske* vásárát, hogj akkoris *ketske pásztor* voltam (486/802.).

Kecske-tekerő. 1805: Praetendál Tsöllő kereket és 2 *Ketskes tekerő* Le-

velekkel, elé is adá Lajos Sándor az tsöllőt, a ketskék jutának az Árvának, a Csöllőkerék pedig az Özvegynek (866/805.).

Kefe. 1824: Egy ujj lovakaro *kefével* együtt (99. cs. 84.). L. még *borvirág-szedő*-, *csizma*-, *köntöskefélő*-, *köntöstisztító*-, *lő*-, *meszelő*- al.

Kemence. 1614: Eyel az Pap Istvanne hazaba az *kemenche* megeol vontak ky (O. 1613—27.). 1644: egi reszeleott enimeit talaltam meg az *kemenchie* meghett (O. 1642—48.). 1836: Vállaltam fel, hogy készítek Három kerek *kementzét*, mellyek közül kettőt tiszta fejr, egy setét zöld mázzal, — és három szegeletes *kementzét*, — mellyek közül edgyet tiszta fejr, a másit hasonlolog setét Zöld mázzal, még pedig ollyformán, hogy mindenik *kementzének* a Csempéji két-két sugos Magaságuaq legyenek, kisebbiknek és a kerek *kementzéknék* egy a szegeletes *kementzéknék* két-két vas ajtojok legyenek (Gidóf. 1818—852.). L. még *bokályos*-, *csempe*-, *cserepes*-, *fűtő*-, *kabala*-, *kalibás*-, *kályha*-, *kas*-, *máz*-, *paraszt*-, *parasztesempe*-, *sövény*-, *sütő*-, *tégla*-, *tüzelő*-, *üvegcsináló*-, *vas*- al.

Kemenceborító-kő. 1738: *Kemencze Borito Koert* attam de. 60 (Kvh.).

Kemence-csipke. 1753: Fűttőkre és *kementzére* vettünk párkányokat, srofokot, könyököket, *Csipkéket* és Gombokot nro. 252 (8468. vegy.).

Kemence-gomb l. *kemence-csipke*.

Kemence-könyök l. *kemence-csipke*.

Kemence-kürtő. 1682: hazamra jöven engemet kiüzve *kemenczemnek* *kürteit* levagta (O. 1680—88.). 1703/5:

Szalmás épületen, ha ki az ház hijján bocsáttya *kementze kürtejet* az Tiszt cum poena fl. 3 bontassa el, ha ugj sem szabadossan le üttethesse (Kvh.).

Kemence-párkány l. *kemence-csipke*.

Kémény. 1666: Ezen hazban egy regi romlott mazas kemencze hoszsu vas rudon allo, Az *kemennye* tsonka leromlott (Ap. A. IV.).

Kémény-alj. 1688: Ezen pítvarbol nyilik be a' konyhára avagy *kémény allyára* egy felszer fenyő deszka ajto minden vas nélkül, tölgy fa ajto mellyé-kivel, szemöldökivel edgyütt (Ap. A. V.).

Kéményseprő. 1766: *Kémény Seprő*-nek 4 kemenczéjért R. 6 xr. 9 (B. M. 1761—70.).

Kemenes. 1627: egi *kemenes* abban egi bellett pad (Ap. A. II.). ua. egy kűs *kemenes* kamara (uo.).

Kender. 1615: *Kenderwnk* viragos tizenket kalongia (Mikó). 1621: Aztatunk volt egy kalongya *kendereket* el egy regy to helyben (O. 1613—27.). L. még *virágos*- al.

Kenderáztatás. 1647: Szeles Janos doceal(jon) Mike Mihalj ellen, hogj eo mindenkor szabadon *aztatot kendert* az peres heljben (K. 1647—52.).

Kenderfonál. 1808: kilencz darab *kender fonal* (Deák).

Kendergyeplő. 1807: egy *kender gyeplő* (B. M. 1801—10.).

Kenderhám. 1758: két *kender hám* ostrangjával egjütt (8468. I. 1565—800.).

Kenderhéhel. 1681: egy *kender hehel* és Gereben (10908. I.). 1696: Egy *Kender héhell* (Damok.).

Kendermag. 1707: *kender magnak* vékája 90 pénz (Kvh.). 1808: 2 Véka

s fél *kender mag* Vékája pro 120 Dr. (Deák).

Kenderszépítő-tiló. 1794: *Kender szépítő tilot* Nro. 1. (Tgy. 1702–99.).

Kendertiló. 1767: *Kender Török, Tilok* (460/1768). 1814: 2 Járom. Egy *kender tilo* (1642/821.).

Kendertörő. 1767: *Kender Török, Tilók* 460/768.). 1805: Egy *kender törő* s két *tilolo* Betsü Ár 1 Hflor. 48 Dr. (Deák). 1817: Egy Uj *kendertörő* két szakaszos 36 xr. (B. M. 1811–20.). 1831: Három *kender törő*, megvette 18 xr. Nagy Lajosné. (150. cs. 77.).

Kendőszeg. 1613: az zobaban ket pad, egj poharzek, egj *kendeozegh*, az kamaranakis ajtaia vagion. (Tgy. 1606–25.). 1664: egj öreg *kendő szegh*. (Ap. A. IV.). 1716: A kemencze végben egy kis *kendő szeg*, azon két kis czérna motollácska. (Tgy. 1711–20.). 1836: egy fogas, vagy *kendőszeg* (2991/836.). 1843: vagyon egy festet *kendőszeg* 1 Rf. (B. M. 1821–48.). XIX. e.: Egy *Kendőszeg* rea valo edényel 1 Rf. 30 xr. (Cseh). L. még *festett-* al.

Kengyel. 1681: egj *kengjel*. (Deák). L. még *fűrész-, paraszt-, török-, vas-* al.

Kengyelszűj. 1692: Egj pár *kengjel szűj*, két heveder, egj farmatring, 4 szűj, egj lekötő szűj. (Barab.).

Kengyelvas. 1753: egj pusztá nyereg két *kengyel* vassal vallet den. 60 (25/755.). 1808: két pár hitván *kengyel vas* Betsü Ár 60 Dr. Egy pár *kengyel vas* Szijával s farmatringgal Betsü ár 1 Rflor (Deák).

Kéngyertya. 1825: Két vagy három Taplo és három tsomó *Kén Gyertya* (8468. I. Séra).

Kénkőbánya. 1631: Testis Mike Thamas de eadem (t. i. Alsótorja) *kenkeo baniaba* valo (Kvh.).

Kénkő-bányász. 1631: Testis. Vizi Peter annorum 50. de dicta Sede et possessione (t. i. Alsótorja) *kenkeo banias* juratus, fassus... (Kvh.).

Kenyér. 1606: az korczomarlásaert adunk flo. 2 egj eoregh *kenieret* es az bornak sepreiet (Mikl. 1605–6.). L. még *egy-, fehér, köz-* al.

Kenyérevő-szolga. 1616: egy Zeoch Janos neveo *kenyer eweo zolgamba* Bele verthe kessyth... mely Bele neveszen kinytotta az en zolgam megh holt (O. 1613–27.). 1642: eo őrzette, mintt fizetett *kenier eveo szolgam* (O. 1642–48.).

Kenyérleszakasztó-teknő. 1788: *Kenyér leszakasztó tekenyő*, Nr. 1 (Tgy. 1702–99.).

Kenyérpirító. 1831: egy *kenyér piritó* drót rostély megvette 6 xr Péter strásamester (150. cs. 77.).

Kenyérsütő-teknő. 1708: két *kenyér sulo tekenyő* (3. cs. 7.).

Kenyértartó-láda. 1804: Egy *kenyér tarto láda* kit vetem volt Lajos Ferentzné aszszonyomtól (806/805.).

Kenyérvető-lapát. 1758: Egy *kenyér bé vettő lapátt* (8468. I. vegy.).

Kenyeres. 1809: A *kenyeresek*, mézesek az Sertéz hus vágo Pad helyeikre az Vertán Botya háta megé [t. i. szoritassanak árulás céljából] (Kvh.).

Kenyeres-tarisznya. 1848: Több *kenyeres tarisnyát*, mellyek hazunol vitettek (Kvh.).

Képirósi mesterség. XVII. sz. vége: ennek [t. i. a szobának] menyezetye pár-

kánjos deszkázott és képirosi mesterség szerint iratos (Ap. A. VII.).

Kéreg. 1765: ... félviseltes Malom kövek körüllette levő sendellyből abrantsba apro vas szegetskékkel foglalt kérgével (Deák). L. még *malom-* al.

Kerék. 1562: eg *kerekem*rol orozoth vala vasakat (Tgy. 1437—568.). 1644: ados volt cum fl. 2 es három *kerek* czinalassal (O. 1642—48.). 1805: Öt reserva *kerek*ek Betsü ár 2 Hilor. 70 Dr. (Deák). 1806: volt még ezen kívül három avadag vasastalpu *kerék* (B. M. 1801—10.). 1816: Négy vasas talpu kitsin szekérbeli *kerek*ek (uo. 1811—20.). 1850: Négy ujj *karék*ra négy avadag ráfot huztam 4 frt (8458. l. vegy.). L. még *bel-, csiga-, csörlő-, elő-, fatalpú-, fentős-, fogas-, fonó-, gombkötő-, gya-potfonó-, malom-, öreg-, pecsenye-sütő-, szekér-, taliga-, targonca-, iőke-vivő-, vasas-, vasastalpu-, víz-* al.

Kerékagy-karika. 1841 (123. cs.).

Kerékfal. 1729: három darób *kerék-fal* (11360. l.). 1840: Husz *kerék*beli *falak*. Eladatott 2 Rf. 55. (64/839.).

Kerékfalazás. 1823: A *kerék* gyártok dolgozzanak eszerént: egy *kereket* *falazzanak* 9 xr. (2043/823.).

Kerékfalazó-cirkalom. 1837: Egy *kerék* *falazo* *czirkalom* (Cseh).

Kerékfalazó-pad. 1824: Egy tsip-tető és *kerékfalazó pad* 10 xr. (91. cs. 1825.).

Kerékfalazó-szék. 1729: edgy hitván *kerékfalazo* *szék* (11360. l.).

Kerékfej. 1695: *kerek főre* valo vas karika 8 (Ap. A. V.). 1814: Egy pár marok Vas 4 *kerék fejire* valo karika, 1 Ostor fűrész 3 fr. 5 xr. (1642/821.).

1836: Öt *kerékfejre* valo karika 3 fr. 5 xr. (1036/836.). 1838: Egy *kerékfőre* valo karika, a vásárló neve nemes Cseh Farkas, 18 xr. (140. cs. 24.).

Kerékfej-fúró. 1823: Egy *kerék fej* furni valo nagy *furu* (1198/824.).

Kerékfejmetező-eszterga. 1837: Egy nagy uj *kerék fej metző eszterga* felvasazva (Cseh).

Kerékfentő. 1809: *Kerék*béli *fentő*, vevő Huszár katona Barra Moses 1 fl. 34 xr. (154/62. cs.).

Kerékfúró-fúró. XIX. e.: két *kerek furó furu* (B. M. k. n. sz. n.).

Kerékgyártó. 1823: A *kerékgyártok* dolgozzanak eszerént: Egy Lo Szekérbeli előágast és Ló rudat 1 Rf (2043/823.).

Kerékgyártói cirkalom. 1809: *Kerékgyártói cirkalom*, a vevő neve Kritza János 2 xr. (154/62.).

Kerek-kas. 1664: egi kűs *kerek kas* *kerek kas* (10908. l.).

Kerékkötő-lánc. 1837: Egy *kerék kötő* *Lántzot* nem tudják kinek adták (1676/837.).

Kerékkötő-pad. 1726: (Ap. O. I.).

Kerékostor. 1844: Egy Gabona hordo *szekér fatalpu kerek*ekkel *külömben* *kerék ostarán* mindenén egy *vas-karika*, s egyéb szükséges *vasai* *viseltek*. Eladott árrok 24 Rf. 25 xr. (175. cs. 12.).

Kerékpánt. 1850: két *kerék pánt* 50 kr. (8468. l. 1565—800.).

Kerékráf. 1848: 8 darab *használató kerék rájf* 18 fr. (N. S.).

Kerékszeg. 1708: *Kerek Szeg* 2 (3. cs. 7.). 1753: egj *vas kerek Szek* vallet den 3. (25/753.). 1799: Egy fél

vágás vasas tengejü szekér, vas Lőtsőkkel, négy Tángyér karikákkal és négy vas *kerék szegekkel*, egy Pár Lajtorja Ökör Rud és Járommal (420—799.).

Kerékszeg-fúró. 1683: egy *kerek szeg furo* (11786. l. 1577—847.). 1844: Egy kurtá *kerékszeg furu*, egy hoszszu száru s egy más (175. cs. 12.).

Kerekszély-fúró. 1778 L. 3. *kerek szély furu* 1. (B. M. 1771—80.).

Keréktalp. 1686: házamból vesztenek el... két sing vas *kerék talpra* valo (K. 1678—88.). 1708: fel darab vas *kerek talpra* valo (K. 1678—88.). 1708: fel darab vas *kerek talpara* valo (3. cs. 7.).

Keréktorok. 1840: Egy *kerék torok* furo nagy furu 3 Rf. 10 xr. megvette András Josef (64/839.).

Kerekes. 1840: Ehedi Mihály *kerekes* (64/839.).

Kerekes-guzsaly. 1698/1710: edgi *kerekes gusaly* (Káln.).

Kerékfejű-szeg. 1728: Kapuba valo nagy *kerekfejű szeget* (sz. n.).

Kereskedés. 1623: Az mj az vasarlas dogat illeti mind a kulseo orzagbelik es mjnd ezen három zekbeliek, ha mit *kereskedesnek* es vasarlasnak okaert behoztak zabadosan arulhattak, kj az zeknek nem keves haznara volt (Tgy. 1608—25.). 1788: *kereskedést* avagy Mészárságot magokra vállalnak (1397—788.).

Kereskedő. 1588: emberekett keözönseges keppen feokeppen kalmarokott avagy *kereskedeoket* (Kvh.). 1758: Zabolán commoralo Tamás János *kereskedő* (O. 1758—63.).

Kereszt l. *ablak-, tokos-ablak-*.

Keresztcsont. 1680: Hat *kereszt Cson*t peczenyestől (Ap. A. VII.).

Keresztgerenda. 1765: Élés kamra, mellynek Padlása négy csere *kereszt gerendára* csere deszkákkal borított (Bethl.).

Keresztláb. 1764: Egy asztalt *kereszt lábra* 90 xr. [t. i. munkadij] (147/764.).

Keresztvágó. 1840: Kováts műszerek... két *kereszt vágó* (64/839.).

Kert ,hortus'. 1603: Marhat Jakab es Istvan hatalmasul el foglaltak *kertheketh* (11786. l. 1568—874.). 1616: az En hazam mellett kertheltetet Egy Darab *kerthet* Oth az mely hazba en most lakom. Az mely helyen peniglen ez *kerthet* kertheltette Ennekemis egy rez zerenith Byrodalmom volt myndeddigh az Ideigh az meddigh be kertheltette (O. 1613—27.).

Kert ,sepimentum'. 1598: az *ker*tet le akariak vagni... vagjak le az *kerthet* fegyveres kezzel (8468. 1565—800.). 1621: nem engettek megh, hogy oth *kerth* legien (O. 1613—27.). 1686: padlását, házam körül valo *ker*teimet elégette (O. 1680—88.). 1779: Kádár Sorbánnak Tekintetes idősb Tompa János ur Sellérinek kárai: Lako Háza *ker*tből valo, valora 96 den. (279/779. s.). L. még *akoly-, csűr-, deszka-, deszkás-, fedeles-, fedeles sövény-, földláb-, füves-, galy-, gyalog-, gyümölcsös-, káposztás-, kas-, köz-, lakatos-, lécz-, lészás-, meggyes-, méhes-, ménes-, mérés-, sátoros-, sövény-, szilvás- támaszos-, tanorok-, vessző-, veteményes-, vetés-, virágos-* al.

Kerttámasz. 1730: találtatik két

helyen az kertek alatt Cserefa *kert Thamasz* Numero 20. (Ap. B. XXIV.).

Kertel. XVI. sz. v.: Tudom hogi el *kertelt* Bede pater benne. Aztis tudom hogi egi törsök vala az hatara Bede pater *elkertelte* Azt az törsököt (Tgy. 1569—1608). L. még *kert-* al.

Kertelés. 1616: az szabad vilhon ra menth az megh nevezet Molnaromra, az zantas, *kerthelés* es kopoztha vilhetes feleol (O. 1613—27.).

Kertész. 1666: Ez mellett vagy on egy küs *kertesznek* valo sövényből fontt haz (Ap. A. IV.).

Kertész-olló. 1840: egy *kertész olló* betsültetett 26 xr. (64/839.).

Kerti borsó. 1615: *Kerti Borsonk* egy zekerral (Mikó).

Kerülő-szíj. 1750 körül: Egy le kötő szíj *kerülő szíjával* együtt 42 denár (Kvh.).

Kés. 1616: egy Zeoch Janos neveo kenyér eweo zolgamba Bele verthe *kessyth*... mely *kes* Beleneveszen kinytotta az en zolgam megh holt (O. 1613—27.). 1617: En sem *kest* nem lattam (uo.). 1618: Donat Borbara megh Byzonichya azt hogy Donat Katha vonta kj az *kest* az zolgalo oldalabol (uo.). L. még *beretva-*, *eszterga-*, *gyapjúmosó-*, *kádározó-*, *körömvágó-*, *méhtisztító-*, *metsző-*, *stekli-*, *szakács-*, *vagdoló-*, *vágó-* al.

Késcsináló. 1720: Siket István *kés csináló* s üst gjárto (Káln.). 1734 (Kvh.).

Késtartó. 1708: Egi *kés tarto* (3. cs. 7.).

Kése-fa. 1695: *Kesefa* 1 (Ap. A. V.). 1788: egy el törött *kese fa* (3. cs. 7.). 1756: *vasas kesé' fa* (Tgy. 1704—99.).

1758: egi lánczos *kese fa* (8468. l. 1575—800.). 1807: egy pár *kése fás* hám láncos kesével együtt négy fékekkel (B. M. 1800—10.). 1861: Egy négyes *késafa* 60 kr. (Cseh). L. még *merő-*, *vasas-* al.

Keskenyelű-fejsze. 1798: *Fejszék* kettő: egyik Lapos Élű, egi kised *keskeny Élű* (11019. l.).

Kétélű-kalapács. 1819: Más kasza karikájával, nyelével és *két élű kolopátsá*val Istvánnak [t. i. jutott]. (B. M. 1811—20.).

Kétfülű-fazék. 1818: Egy *két fülű fazék* (Cseh).

Kétkéz-bárdolóbárd. 1781: egy *kétt kézre* valo *bárdolo bárd*, 24 sustákkal vettem volt (1162/787.).

Kétkéz-rúd. 1804: Egy *kétt kéz rud*, egy egyes rud, fenyő (866/805.).

Kétkéz-szóró-lapát. 1758: egi *é t kéz szoro lapát* (8468. l. 1565—800.).

Kétszakaszú-kas. 1800: Két sövényből kötöt *kasok*, egyik *két szakaszú*, a másik egy (1711/800.).

Ketrec. 1802: A Csür előtt lévő két *ketretz* felett volt egy szekér széna (1013/802.).

Kettős-fésű. 1837: 50 darab *kettős fésűk* (777/837.).

Kettős-láda. 1798: Asztal *kettős ládájával*, vagy fiokkal (11019. l.).

Kettős-tiló. 1801: egy *kettős tiló* 12 xr. (35. cs. 10.).

Kettős-törő. 1801: Egy *kettős Törő* 6 xr. (361/801.).

Kéve. 1662: egi *kevet* sem vit. (S. 1658—65.). L. még *zab-* al.

Keverő-kád. 1826: Pálinka főzőbe *Keverő kádak* (10774. l.).

Kézvonó. 1664: egi küsdégh *kéz-*

vono (Ap. A. IV.). 1692: Nagy Furu egy czaphanyo, nadutő, egy *kezvono* den. 2. (B. M. 1674—700.). 1708: két jo *kézvono* nyél nélkül (3. cs. 7.) 1778: *kézvono* nro. 2 egyik kiseb, a másik nagyobb (B. M. 1771—80.). 1805: Egy *kéz vonolo* Betsü Ár 50 Dr. (Deák). 1834: Egy *kézvono* vas vesszővel, marék vassal edgyütt (B. M. 1821—48.). L. még *kádár-* al.

Kézzvonó-asztal. 1836: Egy *kézvono asztal* 7 frt. (1036/836).

Kézzvonó-pad. 1736: egy *kez vono pad* (Ap. O. I.). 1814: Egy *kéz vonolo pad* (1548/821.). 1836: Egy *kézzvonolo Pad* 9 fr. (1036/836.). 1837: Egy fain uj *kézvono pad* (Cseh).

Kézzvonó-szék. 1688: Egy *kézvono szék* (Ap. A. V.).

Kézi mesterség. 1790: a Helységnek sovány termékeltenségre nézve *kézi Mesterséggel*, *kádársággal*, *Szeke-*rek s egyéb Eszkezek tsinálásával keresik kenyeret (794/790.).

Kikel. 1573: mykor a len es az bwza *ky keolt* (Ap. A. I.).

Kilincs l. *fa-, vas-*.

Királyi sing. 1627: Az mikor az *kiralj singett* rea hoztak vala. Egy feier lovon Hordozzak vala az *kiraly singett*. ua. Az *kiraly singivel* valo meresre nem emlekezik (Ap. A. II.).

Kis-céhmester. 1770 körül: Nagy Daniel *kis Czemester* [csizmadia] (Kvh.).

Kiskapu. 1670: Egy bejaro *kjüs kaput* az melljet fel bulczusztam (K. 1669—74.). 1666: Innen ki jove az *kiskapu* előtt vagyon Egy tyuk Oll (Ap. A. IV.). 1722: A kapun bé menvén vagyon deszkából valo nagy kapu és

más *kis kapu* vas nélkül valo paraszt kapu lábakon álló (Ap. B. XXIV.). 1762: a *Kis Kapunak* kötöt Kapu lábja (8468. l. Mih.). L. még *leveles-* al.

Kis-látómester. 1770 körül: Szöts Mátyás *Kis Láto Mester* [csizmadia] (Kvh.).

Kis-szék. 1736: Tüz eleibe valo *kis szék* három (Ap. O. I.).

Kivonó-gomb. 1764: Egy ablak rá-mákra szegeletes Sorkokért, által foglalo vesszőkért, *kivono gombocskákkal* és bezáro forditokkal 1 Rfl. 8 xr. (147/764.).

Koca. 1763: (B. M. 1761—70.).

Kociáca ,ól'. 1794: Egy *Kotiatza* vagy Tyuk oll (Gid. XVII—XIX.).

Kocsány l. *törökbúza-*.

Kocsi. 1592: Attam Egj *kuczira* Brassoban fl. 12 den. 50 (Mikó). 1616: Erigy Marthon Janos segely az kochis-nak az *kochyt* az Chyrbe vonny (O. 1613—27.). L. még *fedeles-* al.

Kocsirúd. 1702: két hoszsú marok vas *kotsi rudjára* valo (3. cs. 7.). 1850: A *kocsirud* szárnyára ütöttem egy uj karikát 50 kr. (8468. l. 1565—800.).

Kocsitartó-szij. 1711: *kocsi tarto szijj* 48 xr. (Damok. 1700—59.).

Kocsis l. *kocsi*.

Kocsis-ostor. 1708: Szijj gjeplevel *kotsis ostorral* (3. cs. 7.).

Kohótisztító-fogó. 1840: Egy *kuho tiszttito fogo*. Becsü árrok 18 xr. (64/839.).

Kohonyás. 1840: Kováts műszerek... egy *kohonyás* (64/839.).

Kolbász-sütő. 1818: Egy *kolbász sütő* (Cseh).

Kolbásztöltő. 1838: egy bádik *kolbász töltő* 30 xr. (150. cs. 75.).

Kolbászvagdaló-pad. 1831: *kolbász vagdalo pad* megvette 4 xr. gyalog katonára Bedő Dániel (150. cs. 77.).

Kolomp l. *láncos*.

Komló. 1541: az warosra szallyon... mynd gyümölchy fayaval egettembe es *komloyaval* eo kerthywel egettembe (Kvh.). 1635: Nehai Gal Peternek adtak az Saskak *komlott* az eőreokseg Hasznara (Tgy. 1626—50.).

Komló-szűrő. 1688: (Ap. A. V.).

Komondor. 1639: te is olian taczjko *komondor* legj mint amaz nagj hasu bestie kurva fia (Tgy. 1626—50.).

Kompona. 1830: Egy *compona* mértekkel 1 Rf. (Cseh). 1838: Egy *kompona*, a vásárló neve Farkas Gábor 9 xr. (140. cs. 24.). L. még *aranymérő*-, *bécsi*-, *fa*-, *gyapotmérő*-, *mázsáló*-, *réz*-, *szénamérő*- al.

Kondér-fedő. 1703: *Konderok fedője* Nro. 3 (Ap. A. VII.).

Konyha. 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a' *konyhá*ra avagy kémény allyára egy felszer fenyő deszka ajtó minden vas nélkül (Harm.). 1714: Az also Ház mellette levo Bottal s az *konyha* (8468. l. 1565—800.). 1758: Fenyő Deszkákkal bé fedett jo *konyhátska* (Tgy. 1702—99.). 1720: Az *konyhá*ra nyilik edgj közönséges Fenyő Ajtó, két vas Sorok rajta, edgyike el töröt, Fa kilintses horgoloja, vagjon az *konyhán* edgj hitvan asztal, *konyha* oldalában edgj nagj almarium, jo vas Sarkos táblájával edgjüt. Az *konyhá*rol mennek az *konyha* házban, vas Sarkokon forgo fa kilintsü hitván ajton, melly házban most főznek és vagjon ot ezen házban edgj *konyha* asztal, két vas rostélly vas láb, üst. Két

vas matska, vagj inkább két pár petsenye Sütő. Egj öreg serpenyő, edgj petsenye alá valo. Edgj öreg réz mosár törőstől, öt vas fődő. Nagj vágo kés kettő, egjik bárd, Bors tarto Peléh, Fa alá valo vas matska. Bádok kalán tarto edgj. Ismét edgj nagj... [kiszakadva!] Edgj vas lapotzka, Egj vas lévő szűrő, egy küs réz mosár, egy borsolo kis Ládátska kultsal edgyüt, egy forma reszelő, edgy nagy tepsia, edgy pohárszék cum requisitis, edgy fa so tarto, edgy kis tekenyő, két üveg ablakok fában rakva, edgy mázas kementze elől fűjtő kementze (Káln.). 1758: Fenyő Deszkákkal bé fedett jo *konyhátska* (Tgy. 1702—991.). 1823: *Konyha* vagyon jo bérlett ajtaja vas sorkokkal jo zárral, két ablakja, egy tábla hibázik, jo modgyával épült *konyha* kementzével, mellette lévő komlos czipo sütő kementzétskével, más oldalába két vindokkal, találtattak benne két fenyő deszkából készült *konyha* asztal fiokokkal, egy poltz és egy ujj fogas (99/44. cs.). L. még *nyári*- al.

Konvenciós szolga. 1758: báro Apor János urfi ő Nagysága *conventios szolgája* (Ap. B. XXIV.).

Koppantó. 1758: Egy Pár Réz Gyertyatarto hozá valo *koppantokkal* Együt (Ap. J. I). 1771: két Réz Gyertyatarto *koppantokkal* Együtt (444/771.). 1805: Egy Gyertya tarto *koppantoval* Betsü Ár 60 Dr. (Deák). 1825: egy Réz gyertyatarto *koppantoval* együt 3 Rénes (B. M. 1821—48.). L. még *vas*- al.

Korbács. 1698: Egj *korbats* (Ap. A. VI.).

Korcsma. 1643: senki Cziurben, avagi *korczoman* egiben giúlven ne

tancziollianak (O. 1642—48.). L. még *bor-* al.

Korcsma-ház. 1608: A *korchoma* haznal eyel senkjnek az korchmaros se borih se serth ne aggyon, ha ky Innya akar hazahoz hordassa sub poena fl. 1 (O. 1608—711.). 1683: az *korczma haz* kapujaban ugy öklelte (K. 1678—88.).

Korcsma-ser. 1616: az Alperesek hazanal *korchoma ser* volt (O. 1613—27.).

Korcsmárol. 1606: egy hordo bort *korczomarlanak* ki (Mikl. 1605—6.). 1672: Apor Farkas Vramnak Borokot *korczomaroltatta* ki (Ap. A. IV.).

Korcsmárolás. 1606: *korczomarlasert* adunk flo. 2 egi eoregh kenieret es az bornak sepreiet (Mikl. 1605—6.).

Korcsmáros. 1634: Az bor es ser ejtelek feleol vegeztetik, hagi minden *korczmarosok* az Brassaj ejtelhez szabjanak ejtelt (O. 1632—42.).

Korcsolya ,erdölésre használt, rúd nélküli szán'. 1839: Vagyon egy *kortsoja* és egy avadag Lámpás (155. cs. 82.). L. még *bor-*, *borvető-*, *vizhordó-* al.

Korcsolya-szán. 1758: *Kortsoja Szán* Nro. 3. (Ap. B. XXIV.).

Korda. 1840: két *korda* eladatott 1 Rf. 12 xr. (64/839.).

Kormány-deszka. 1844: Három *kormány Deszka*, Eladási árrok 15 xr. (175. cs. 12.).

Korong. 1736: *korongon* levő kett vaskarika derek vassal edgjutt (Ap. O. I.). 1820: Egy *korong* derék vassával, perpentzével (Pótsa. 1816—20.).

Korongkarika. 1735: *Korong karikaert* attunk 3 veka Eleges buzat den. 90 (Kvh.).

Korongvas. 1695: Malomra valo *korongvas* (Ap. A. V.).

Korpa. 1772: a Gátt el szakadása mián Brassobol ondoval és a szeke-rekről *korpával* hizlaltam (507/778. s.).

Korpatartó. 1688: Egy *korpatartó* fenyő deszka szekrény (Ap. A. V.).

Korsó. 1681: három *korso* egjk öreg (Deák). 1689: két éget bornak valo *korsocska* (Ap. A. 93.). 1818: *Korso* T egy nagy köszte (Cseh). 1819: Vagyon 8 *korso* 2 fr. (B. M. 1811—20.). L. még *borvízhordó-*, *bugyogós-*, *cserép-*, *égett-*, *boros-*, *fekete-*, *jártató-*, *mázás-*, *olajos-*, *pálinkajártató-*, *porcelán-*, *töltő-*, *zergős-*, *zöld-*, *zsombori-* al.

Kos. 1663: két eoregh *kosomot*. (S. 1658—65.). 1678: Anno 1678 die 8-dik Octobris. Adtam számban Salamon Mathenak 53 *kos* alá valo Juhot, s keczket egyet (Ap. A. VII.). L. még *diszke-* al.

Kos-bárány. 1659: *Kos Bárány* No. 5 (Barab.).

Kosár l. *csigolyavessző-*, *cipósütő-*, *méh-*, *szalma-*.

Kosár ,a marha vagy juh szabadban való elrekesztésére, deszkából vagy rudfából készített szétszedhelő kerítés'. 1583: Az Varasyak ys byrtak igj hogy az hodos teove alatt *kosart*, czynalanak. 1592: azt is monda hagi az *kosarba* hagi be hajtak egy lyukat nytanak az *kosaron* es oda alla a Zaz Jakab fia peter benedek Janos es Zaz Leorinch rea hajta wgi utek meg ketteot az belet kivetek mind az kettonek s az *kosarba* egi odvas fa wala ebbe tevek el [t. i. az elloptott és leölt két disznót] (Ap. A. VII.). 1777: Akik *kasár* tsinálni elő nem mennének vagy maga

emberit nem küldené Dr. 15 büntet-
tesség (536/777.). L. még *juh-*, *marha-* al.

Kosár-méh. 1648: lakatos kertunk-
beol ket *kosar mehemet* loptak el (K.
1647—52.). 1751: *méh* három *kosárral*
(Deák). 1695: Tiz *kosár mé* (Ap. A. V.).

Kosározás ,a juhoknak trágyázás
céljából a szántóra vagy kaszálóra való
hajtása'. 1841: 13-a 8-bris Nyikulájnak
adtam őszi *kosározásért* egy véka tö-
rökbuzát (Imreh).

Kost ,takarmány'. 1795: a termelt
kostot az Aszszony marhái Consum-
málták, Esztendőnként azok számára
elegendő *kostot* Miklosvárról nem szol-
gáltatván (571/795.).

Koszorúhagyma. 1720: *koszoru*
veres hagyma nro 39, *koszoru fok-*
hagyma nro 10 (Káln.).

Koszorúfa. 1613: Az zeker Istallo
semire nem io, az agasiban valik io
keves, s az zarwfajaba, de az kozorw
faja, leczj es sendelje semire nem io
(Tgy. 1606—25.). 1615: Donat Pal
Teleky Mayos Thamassal convincalanak
12 zal farol ennek 9 zala Gerenda 4
Eol, az kettthey *koszoru-fa* 5 Eol, Egh
Zal Talp 3 Eol. Ezeket 12 napon aggya
megh (O. 1613—27.).

Kova. 1648: *kovat*, taplot probalta-
tot, hogj fel wgiekezet hazat giujtanji
(O. 1642—48.).

Kovács. 1632: egy külföldi *kovacz-*
tol el vevek az sarlot (Kvh.). 1662:
Szeoke Gergeline relictá Anna szollit-
totta... Szeoke Gierrgjet az *kovacziot*
(S. 1658—65.).

Kovács-fúró. 1708: Egy *kovácsnak*
valo furo 1 (Ap. A. V.).

Kovács-ház. 1720: Bal kéz felől
pedig vagjon az *kovácsok háza* (Káln.).

Kovács-mivelőház. 1780: az kapunk
elott egj záros *Kovács mivelő Házunk*
1779-dik Esztendőben ad diem 11-dik
virradolag 7-bris éttzakának idején fel-
verték (356/780. S.).

Kovácsműhely. 1778: Vas ülő *Ko-
váts Mihellybe* valo Nro. 1, Nagy verő
ugyan *Kovács Műhelybe* valo Nro 1
(B. M. 1771—80.). 1781: *Kovátsnak*
valo Mihely (Tgy. 1702—99.).

Kovácsműszer. 1668: holmi *Kovacz-*
nak valo *miszert* egj ülőt, Fógót, likasz-
tot, Fuvot es egi vágót (K. 1661—69.).
1840: Kovács műszerek: egy nagy srof-
vágó 2 Rf. 30 xr. Más kisebb srof vágó
2 Rf. Egy pánt fogo nagy harapo fogo
1 Rf. 30 xr. Más kisebb fogo 1 Rf.
Egy horgas végű fogo 30 xr. Egy fél
kéz fogo 25 xr. Egy kuho tisztító fogo
18 xr. Három ujj félkéz kalapáts nye-
lestől per 30 xr. 1 Rf. 30 xr. Egy nye-
letlen verő hitván 25 xr. Egy gombo-
lyito kalapáts 20 xr. Egy vastagabb vas
gombolyito kalapáts 25 xr. Egy nagy
kettős szeg fejező 20 xr. Egy más kis-
seb egyes szeg fejező 13 xr. Egy nagy
vas csap 25 xr. Egy srof kults 15 xr.
Egy cső furu 1 Rf. Egy köszörű hajto
Tengelyével 24 xr. Egy kő farago nagy
véső 28 xr. Egy vas vágó kalapáts 20
xr. Egy kisebb vas vágó 15 xr. Egy
szeg fejet gombolyito 5 xr. Egy pár
vas egyenesítő vas verő 36 xr. Más
pár lyukasztó kisebb 24 xr. Két nagy
négyesegű lyukasztó 40 xr. Egy pár
vágó 18 xr. Két bélyeg kalapáts 10 xr.
Egy vas tisztító verő nyél nélkül 18 xr.
Három ullőbe álló vágó 18 xr. Két ma-

rok vas hajto. Hat darab üllőbe álló vas gombolyitto. *Kováts műszerek* együtt licitáltatván... mint többet ígérő vette meg Költze Károly Udvari kováts legény (64/839.).

Kovácsszén. 1751: Nyoltz köből *Kováts szénért* egy malomhoz megkivántatóért adtunk 99 den. (Kvh.).

Kovácsüllő. 1708: Egi öreg *kovács üllő* 1 (Ap. A. VII.).

Kovács-vasfogó. 1837: Egy *Kováts vas fogó* (Cseh).

Kovácskeverő - kanál. 1729: Edgy *kovasz keverő kalan* (11360. I.).

Kovásztartó - cseber. 1840: Egy *kovász tarto* fületlen *cseber*, eladatott 4 xr. (64/839.).

Kováasztartó-teknő. 1749: egy liszt vagy *kovasztartó tekenő* (Ap. B. I.).

Kő. I. al-, bűdös-, fel-, fenő-, határ-, kemenceborító-, köszörű-, malom-, palacsintasütő-.

Kőfal. 1755: a házak falait *kőfal* modgyára megvakoltattuk (Kvh.).

Kőfaragó-véső. 1840: Egy *kő farago* nagy *véső*. Becsü árrok 28 xr. (64/839.).

Kőház. 1594: Az *keő ház* penigh hazaval es erezivel egyetembe Barra Istvannak juta (Tgy.). 1618: Nemes Vies helyen Egj puzta *keoházzal* (O. 1613—27.). 1621: az melly *keoház* Killyenben vagyon Nemes Elek czynaltata (Damok. 1600—44.). 1814: Egy benvalo Jozság... azon Jozságon Egy két Continátios Veres Tserepes *kő Ház* (1642/821.).

Kő-kapuláb. 1801: Egy *kőből* rakott kettős *kapu lábak* azon levő *kapukkal* (35/10. cs.).

Kőláb. XVII. sz. vége: vagjon az házban téglából jo felrakott tüzhely, nyul fel ez alatt *kő lábakon* álló kémény (Ap. A. VII.).

Kőlábos. 1761: melj nyilik egy jo nagy palotára, melyben van veres kájhákbol valo paraszt kemencze *kőlábosra* véve (Ap. A. VII.).

Kőpince. 1603: az öröksegre sok boronakoth hordottak seoth hazatys chnaltak egy *keo pynchere* (11786. I. 1568—874.). 1625: az hol az feliel meghnevezet *keo pincze* vagion vgian hazatis ara az feöldre czinalt vala (Ap. A. II.).

Kőrontó-pöröly. 1840: Egy *kő ronto* vas *pöröly*, eladatott 1 Rf. 21 xr. (64/839.).

Kősó. 1692: Vettem az Árváknak fél *kő sot* den. 15 (B. M. 1674—700.). XIX. sz. eleje: Egy *kő só* 36 xr. (B. M. k. n. sz. n.).

Kőtörő. 1840: Egy festéktörő, *kőtörőivel* (64/839.).

Kővágó-csákány. 1758: két *kővdgo* jó *Csákányával* együtt (Tgy. 1702—99.).

Kötöző I. *fonál*-.

Kőből. 1554: egy *keobol* buzat (Sz. 1371—700.). 1597: 6 *kobol* busza arra f. 7. d. 50. Varga Peter kezés 6 *kobol* buzaert fl. 9 (Damok.). 1616: az zegochegh penigh volt f. 4 egy zúr, Egy *keobeol* zab vetés, két *keobeol* Búza vetés (O. 1613—27.). L. még *kút*- al.

Köldökvas. 1716: az ekén egy *köldök vas*, gerendely karika, két szántó Tésola (Tgy. 1711—20.).

Köles. 1615: *Koleswnk* tizenket kalongia leven, Babunk három kalongia leven (Mikó). 1707: *Kölesnek* vékája 30 p. (Kvh.).

Köles-kása. 1779: Egy véka köles kása dr. 60 (279/779.). 1837: (177/837.).

Költséges-kamara. 1780: a mellyeket épített költséges kamarát, szekér szint, mind deszkából, azon deszkákat mind a maga pénzzel vásárolta (381/750. s.). 1840: A költséges kamarába egy főzelék tartó Almárium, eladatott 4 Rf. 26 xr. (64/839.).

Kölyű l. *almatörő-, kásátörő-*.

Köménymag. 1837: (177/837.).

Kömüves. 1726: Áts, Asztalos, kömüves és egyéb mester embereink munkájának megfizetésit megkívánjuk (Ap. B. XI.). 1766: *Kö Miesnek* 5 napi munkája flo. R. 3 (B. M. 1761—70.). L. még *vakoló-* al.

Kömüves-pallér. 1796: Miller Ignatz kömüves Pallér (6. cs. 14.). 1859: *Kömüves és ács pallérnak* 400 lécszeg (Gid. 1664—864.).

Köntöskefélő-kefe. 1810: Egy kitsin köntös kefélő kefe 12 denár (740/810.).

Köntös-seprű. 1794: Egy köntös Seprű (Tgy. 1781—800.).

Köntöstisztító - kefe. 1716: Egy köntös tisztítani való kefe (Ap. J. I.). 1776: egy nagyobb és kisebb köntös tisztító kefe (uo.).

Könyök l. *kemence-*.

Körömfaragó. 1708: egy köröm farago (3. cs. 7.). 1714: Az Atyámnak magának maradot hála (!) után patkoláshoz szükséges szerszáma ugym. harapofogo, körömfarago etc. (B. M. 1711—33.). 1830: ocska körömfarago 8 xr. (Cseh).

Körömfaragó - balta. 1729: Ráspoly, harapofogo, Patkolo verő, *Körömfarago balta* hozza (11360. I.).

Körömvágó. 1708: egj köröm vago (3. cs. 7.).

Körömvágó-kés. 1788: *Köröm vágó kés* Nro. 2 (Tgy. 1702—99.).

Körte. XVII. sz. e.: ha gal Vitaliusne elne nem razna minden Ember azt a *keörteövelt* (B. M. k. n. sz. n.). L. még *árpás-, vackor-* al.

Körtefa. XVII. sz. e.: Az Eöreg *keörtevelj fat* tudom, hofi az galok Birtak raztak (B. M. k. n. sz. n.). 1643: azt az *körtövel fatt* nem tudom ki vagta le (O. 1642—48.).

Körüldezen l. *lészáskert*.

Köszörű. 1621: Imecz Matthyas Vram is kerthe az *koszorút* Donat Borbaratol. Zachvaj Ferentz Ezelnek kerthe az *kozorut* Donat Borbaratol (O. 1613—27.). 1686: a Kovasznay viz melle czinaltam egj *küszürűnek* valo házat (O. 1680—88.). 1837: Egy fáin *küszürű* válluval együtt (Cseh). 1840: Egy *köszörű* Lábastol egy fa hajtoval (64/839.). L. még *fejsze-* al.

Köszörű-hajtó. 1840: Egy *köszörű hajto* Tengelyével. Becsü árrok 24 xr. (64/839.).

Köszörűkő. 1686: az nagj *köszörű* köveket le nem szálltatta (O. 1640—88.). 1805: egy *küszürű kő* 12 1/2 xr. (1761/807.). 1831: egy *köszörűkő* fájával, megvette 12 xr. Ördög János (150. cs. 77.).

Köszörűkő-bánya. 1654: az *keo-szeorw keo baniat* eo kezdette fel (K. 1653—57.).

Köszörűszék. 1809: *Köszörűszék* kövestől, vevő neve Jakó Pál strása mester 2 Rf. 1 (154/62.).

Kötél. 1614: el veotte feyzeyet *keo-*

telet lanchat (O. 1613—27.). 1646: Thamas pap Uram ma(ga)nal tartotta a *kotelett* (O. 1642—48.). 1678: Egy Eöreg *kötelemet* is ellopatta (K. 1678—88.). 1805: Egy Ulyonn *kötél* (Szöts 1800—96.). 1764: két *kötelet* egy szál *istrangot* vettem 1 flo. 32 den (B. M. 1761—70.). L. még *cövekes-*, *csiga-*, *elő-*, *erdőlőkender-*, *hárs-*, *kút-*, *öreg-*, *ruhaszáritó-*, *vonó-* al.

Kötélcsináló. 1639: *kötél czinalok* (Kvh.).

Kötélrúd. 1723: Mas Nagyob hordo szekere vagy két lo után vagy az azon formában jó vasas készeletel, de az faluzásra nem jó, arra hordo Lajtorjával és *ketél rudgyával* együtt. (Ap. O. I.).

Kötélverő. 1823: A *Kötél Verő* dolgozzanak eszerént: Egy Nagy *Kötél*nek ölit a Gazda kenderiből tsinálja 3 xr. Egy szál hám *Istrangot* 2 xr. A Szárazto Gyeplőnek ölit 1 xr. (3043/823.).

Kötőfa. 1836: a nevezet *Hid* helyre állítására 11 *Piloták* 4 *Támaszok* 2 *Jégtörők*, 15 különböző *kötőfák* és ezeknek megtámasztására . . . 11 farago mester emberek és 60 napszámosok kívántatnak (527/836.).

Kötő-fejsze. 1688: egy *kötő fejsze* (Ap. A. V.). 1779: *Kotér Josephnek* juta egy *kötő fejsze* és egy farago bárd (Tgy. 1781—800.).

Kötőfék. 1596: Szent Ferencz vtan valo wasarban wasarlottam Brassoban . . . weotemm 4 *keoteofeket* d. 50 (Mikó). 1645: az mely *kötőfék* egy *Ciganome* volt es attol gonoszul veszett volt el (O. 1642—48.). 1648: két állásbeli *keoteofék* (Tgy. 1626—50.). 1830: Egy *lánczos szíjju kötőfék* 40 xr. (Cseh).

Kötőfék-szár 1. *lánc-*.

Kötőlánc. 1753: egy *kötő láncz* két darabból álló harmincz kilencz szemből vallo, ennek vallora facit flo. 2 (25/753.). 1805: Egy *kötő láncz* 45 szemből álló és 26 szemből (Szöts. 1800—96.). 1818: Két *kötő láncz* darabba (Cseh).

Kötőtű. 1816: Egy *tsomo kötő tű*, becsültetett 8 xr. (61. cs. 37.).

Kötött-fazék. 1806: két nagy *kötött fazék* (B. M. 1801—10.).

Kötött-kapuláb. 1666: Szabo Miklos uram kapuja előtt van egy *hid*, azon felyel van egy *egyel (?) kötött kapuláb*, azon deszka ki nyíló kapu (Ap. A. IV.). 1762: Két *Deszka kapu*, a Kis *Kapunak kötött Kapu lábja* (8468. l. Mih. II.).

Kötött-kas. 1750: egy *kötött kas* aestimatioja den. 15 (Láz.).

Kötött-pad. 1613: az *derek Vdvar* hazban kemence vagyon, s ajtó mind az zoben s mind az kamaran egy *keoteot pad* . . . (Tgy. 1606—25.). 1627: egy *eoregh keoteot pad* (Ap. A. II.).

Kötöző. 1838: Egy *kötöző*, a vásárló neve gyalog katona Imets Mosesné 11 xr. (140/24. cs.). L. még *fondl-* al.

Kövágó-csákány. 1787: két *reszelő*, egy *harapo fogo*, egy *vágo véső*, négy *kövágo Csákány* (1162/787.).

Kövértetés. 1766: két *kövértetés*, két *rideg Sertés* 10 Rf. (460/768.).

Köz-élföld. 1583: Ezt tudom hogy *keoz eleo feoldwnk* volt (Kvh.). ua. Tudom eszt, hogy *keoz eleo feold* volt az *Kaszon rety* mind *eges* *Kezdyeknek* (uo.).

Közember. 1583: mynd nemes emberek es mynd *keoz ember* barmat az *mellyet az eo tylalmasokba talaltak* (Kvh.).

Köz-kenyér. 1754: *Köz kenyérnek* valo liszt három véka (Ap. J. I.).

Köz-kert. 1648: az en fundusom mellett hoszszaban kertel örök fallal tartotta, nem akarvan *keosz kertett* tartani (O. 1642—48.). 1800: az Csepegés az *közkerten* által tsepeg a Vásárhelyi Péter uram jóságára (8468. I. Vás.).

Krinta ,faválu, melyben a juhász a sajtyanyagban lévő savót kinyomja'. 1809: *Kerenta*, a vevő neve providus Kritza György 7 xr. (164/62. cs.). 1840: egy sajtnyomo hitvány *krinta* (64/839.). L. még *sajtoló-* al.

Kufár. 1809: A *kufároknak* 10 ora előtt Gyümölsött, Majorságot, Tojást vásárolni nem szabad, mivel a Vásárhelyi Gazdaszszonyoktól külömben elragadozzák (Kvh.).

Kufár-árú. 1646: engedgiek megh hogi varosokon arullion vetemenyekbol valo *kufar arut* (Kvh.).

Kufárkodó-sátor. 1740: nemzetes Szötsi Istvánné Hanko Ersébeth Aszszony és Kováts Miklosné Gan Ilona ő kegyelmek *kufárkodo Sátorok* vicinumába levő árultato helyemet... el foglalták (Tgy. XVII—XIX.).

Kulcs. 1622: az el múlt zombaton *kolczial* fogta el az kapuiat (O. 1613—27.). 1650: az mely szwszekben gyuiti az molnar az szwszeknek *kulcziat* w nem az compositio szerent tartotta (K. 1647—52.). 1708: Egy oreg *kolts*, kettő küsseb (3. cs. 7.). 1818: Egy ládátskában egy ajtoravaló *koltsok* (Cseh). L. még *fagerezdes-*, *gerezdes-*, *kulcsol-*, *muttertekerő-*, *sróf-*, *sróftekerő-* al.

Kulcs-vas. 1841: két fülű sima *kolcs* vas (123. cs.).

Kulcsol. 1640: eo tudja miczioda *kolczial* nytotta megh a malom ajtaját, megh *koczio*ltam vala ihon az külcz is nalam, megh mutata az *kölcziot* (B. M. 1574—699). 1646: az *istallo* aitaajtatt be nem *koczio*lta, sem pedig be nem *koczio*ltatta (O. 1642—48.).

Kulcsos-ház. 1617: Az mely *haz*-ban alloth peniglen azis *kolchos* volt (O. 1613—27.). 1679: *kulczos* hazamot fel nytotta (K. 1678—88.). 1788: Az *Koltsos Házba* hir nélkült bement (B. M. 1781—90.).

Kulcsos-láda. 1617: Mynthogy Illyen *kolchos* *ladayok*ban alloth azt keoltheottek az Alperesek, hogy onnet az Eo *ladayok*bol az En marham ky vezet (O. 1613—27.). 1659: egj *kolczios* *ladam* leven az J(nctus) *lakatoshoz* vitte fel nyttatta (S. 1658—65.).

Kupa. 1617: poharth, *kupat* az feoldhesz verte (O. 1613—27.). 1805: Tiz *kupa* pálinkát elküldvén a szedőben, eladta (B. M. 1801—10.). L. még *fa-*, *pléh-*, *vámoló-* al.

Kupás-cserép ,a háztető élére rakott félhengeralakú cserép'. 1824: 24 *kupás tserép* (99. cs. 84.).

Kupás-lőcskáva. 1838: Egy *kupás lőts káva*, a vásárló neve gyalog katona Csiki Lajos 9 xr. (140. cs. 24.).

Kupás-marokvas. 1753: egj *kupás marok vas* vallet den. 3 (25/753.).

Kupás-tányér. 1771: Tizen nyoltz *kupás tángyér*, egy kemenczének Csepeje (441/771.).

Kupás-vas. 1730: két szál vékony marok vas és két kis *kupás vas* (Ap. B. XXIV.). 1818: Egy hordo szekér vasas Lőtsivel felhértzivel négy *kupás vasakkal* (Cseh).

Kupás-véső. 1708: egy *kupás veső* (3. cs. 7.). 1805, 1838: egy *kupás vésű* (Szöts. 1800—96. és 150. cs. 75.).

Kút. 1663: *Kutra* valo keotelem [t. i. elveszett] (S. 1658—65.). 1713: kőből rakott *kut*, mellyis pro hic et nunc be van csinálva (Ap. B. XV.). 1840: Egy kőből kirakott fenyőfa gárdáju és Gémü kövel kirakott *kut*, melynek vizhuzo ostora végén egy vastag horog vagyon, Ágossa fenyőfa / vagyon egy kőből kirakott, fenyőfa gárdolattal levő *kut* (Ap. B. Ksztl.). L. még *csigás-, főző-, gémes-* al.

Kútágas. 1730: egy kőből rakott *kut*, az Gádrája megromlott, Gémje, kankója, ágossa hitvánok (Ap. B. XXIV.). 1814: egy *Kut* Ágassával és Gémjével, Vas Derék szeggel 25 frt. (1642/821.).

Kútgém. 1758: Egy kövel ki rakatott *kut* köblivel az Udvaron Ágossával, Gémjével és egy vasas vederrel (8468. vegy.). 1796: Az *kut* ágas *gém* vas szegeivel, kankoval s lánczal (Ap. B. XV.). 1814: Egy *kut* Ágassal és Gémmeel, Vasas Vederrel 30 fr. (1642/821.). 1840: Az Ágassa tölgyfa, benne levő vas derék szeggel, fenyő *gémmeel*, vas lántzal egybefoglalt két részből álló *kut* Ostora, mely a' *gémmeel* és vas lántzal vagyon egybe tsinálva (Ap. Ksztl.). L. még *kútágas* al.

Kút-kőből. 1758: Egy kövel ki rakatott *kut* köblivel az Udvaron Ágassával, Gémjével és egy vasas vederrel (8468. vegy.).

Kút-kötél. 1663: *Kutra* valo keotelem [t. i. elveszett] (S. 1658—65.).

Kútrakó-mesterember. 1753: Az *kut* rako Mester embernek fizettünk 3 fo. (8468. vegy.).

Kút-veder. 1695: *Kutra* valo veder 1 (Ap. A. V.). 1713: *Kutra* valo veder Nro. 1. (Ap. B. XV.). 1764: Egy *kutra* valo vedret adtam 12 den. (B. M. 1761—70.).

Kuvasz. 1667: három sertes marhamot szaggattak volt megh valami *kuvaszok*, kik Leszfalvi szekerekkel ellegjesleg h iartak (S. 1665—69.).

Külső-kalmár. XVII. sz. e.: Sokadalom napian a *kwlseo kalmároktól* ketket penzt d. 2 [t. i. szedtek a piacon mint vámot] (Kvh.).

Külső-mészáros. XVII. sz. e.: Az mely hozzu szint piatzunkra tsinaltunk, alaia vagho szekeket zerezven, az mely *kwlseo meszaros* vásár napokon azon hust vagh azoktól ket penzt d. 2 [t. i. szedtek mint vámot] (Kvh.).

Küpu. 1806: még tanáltatik három *küpu* Méh ezekből az Anya Méh mene a két leánynak (4714. l.). 1824: Egy vas veder vas jármával *küpujével* együtt (99. cs. 84.).

Küpu-véka. 1819: két *küpu véka*. Egyik Joseffé az másik Istváné (B. M. 1811—20.).

Küpillő-dézsza. 1755: A Cseléd házbán *Küpillő désa* 1 (Ap. J. l.).

Küpus-lőcsfej. 1779: Két *küpus Lőcsfej* egyik juta Mihálynak, a másik Josephnek (Tgy. 1781—800.).

Kürtő ,halgogó eszköz'. 1728: az nagy Tootis eo foglala el az teob nemes emberekkel az eleot Nylas Thoo vala, az mint az nyl hozta kiki oda vetette reszere az *kürteöt* . . . Gazpor Istvan hatalmasul vetet *kürteöt* oda (Tgy. 1628—50.).

Kürtő. 1763: Fogadtam meg a kő-

mivest, hogy a Sütő kementzét és a konyhára való Tűzhelyet meg tsinállyá, a Cseléd Ház *kürtejét* a kementzébe vigye és a Házakat megfehéritse, melyekért in summa fizettem 3 flor. 50 xr. (1763. k. ml.). 1805: A hiu földön a *kürtő* mellett egy köből haritska (866/805.). L. még *kemence-* al.

Kürtőskalács-sütőfa. 1810: Egy *Kürtős kalács sütőfa* cseréppel behuzva (836/810.). 1834: *Kürtős sütőfa* 1 xr. (43/834.). 1838: Négy kis lapito és egy *kürtős kalács sütő fa*, betsü árok 22 xr. (75/838.).

Küszöb. 1748: a ház *küszübit* Benke Lőrincz kezdte vágni a Fiaival (Tgy. 1741—55.).

Küszöbláb. 1738: A Varos pincze torkában csináltatunk egy *küszöblabat*. (Kvh).

Láb. 1766: Egy *lábakra* tsinált Csür borno Istáloval edgyüt. (460/768.). L. még *dagasztó-, dagasztószek-, disznó-, guzsaly-, kapu-, kecske-, kő-, kőkapu-, küszöb-, lugzószek-, pad-, rengőbölcso-, sertés-, üst-, vas-, vasüst-, vences-* al.

Lábföld. 1815: 60 vékás *lábföldet* adott a Báróné Ö nagysága Butyka urnak (Ap. B. VII.).

Lábos. 1708: Egy darab *lábás* (3. cs. 7.). XIX. sz. e.: három vas *tserpenyő*, egy *lábos*, egy fertájos leszűrő pléhből (B. M. k. n.). 1838: 14 *lábos*, betsüárok 22 xr. (150. cs. 75.). L. még *cseréplábos-, gyontáros böcsü-, kő-, mosdó-, puliszkafőző-, serpenyő-, tejes-, vas-* al.

Lábás-lábos. 1750: A Pinczében tanálatott Portékák eszserint Hét *lá-*

bas-lábos, három mázas korso. (Ap. B. XXIV.). 1755: A Cseléd házban *Lábos Lábos* 1 (Ap. J. I.). XIX. sz. e.: *Lábás lábósok* (B. M. k. n.).

Lábasmарha. 1726: *Lábás marháimat* oszszak háromrésze (Tgy. 110/891.).

Lábamosdó. 1744: Egy *lábás mosdó* aestimatioja den. 6 (41/744.).

Lábaserpenyő. 1801: egy *lábás serpenyő* 12 xr. (35. cs. 10.).

Lábás -vasserpenyő. 1714: Egy *őregh lábós Vas Serpenyő* (1714. k. Ml.).

Lábito. XVIII. sz. v.: osztovátára való *lábitto*. (N. S.). L. még *gyolcszövő-* al.

Láda. 1581: Egy kis *ladat* bezarolva es pechetelve egj sakot kibe egmas marha vagion (Tgy. XVI—XVIII. sz.). 1617: ugy monta megh azt hogy maga hálgas, merth az tegez is az nyalkkal eggyut el vezet az en *ladambol* (O. 1613—27.). 1681: Egi *láda* láb nélkül való üres (Deák). 1703: Egj *ládára* való zár (Tgy. 1701—10.). 1703: Egj *őreg zöld láda* zárjával (3. cs. 7.). L. még *bádóg-, első-, félkéz-, gúnyás-, kalmár-, kenyértartó-, kettős-, kulcsos-, leveles-, paraszt-, rakott-, szecskavágó-, szekér-, tologató-, záros-* al.

Ládácska. 1818: Egy *ládátskában* egy ajtora való koltsok (Cseh). L. még *varró-* al.

Ládás-asztal. 1691: Egy *ladas asztalt* az ki most az hazban vagyon ad florenum 1 den 50. a környüle levő ket belet padot böcsülettünk ad den. 87 (Tgy. 1693—700.). 1713: egj *szegeletes ládás asztal* (Ap. B. XV.). 1758: egj *ládás asztal* fedelivel egjütt (8468. l. 1565—800.).

Ládás-pad. 1710: *egj ládds pad* (B. M. 1701—20.). 1729: *edgy rövid szerü ládds pad* (11360 l.). 1806: *két pad, egy ládds és egy más féloldalú* (B. M. 1801—10.). 1817: *Egy hoszszu ládds pad* (B. M. 1811—20.). 1847: *Egy Festett Ládás Pad* 194. cs. 29).

Lajtorja. 1691: *Egy ökör szekeret böczülötünk egy bokor rajtolyával es löczivel edgyüt ad flo. 6 azaz hat forintra.* (Tgy. 1682—92.). 1716: *egy gané hányo lapát, az Istálló hijához támasztva egy lajtra* (Tgy. 1711—20.). 1758: *Egy Lajtorja fenyő fábol tsináltatott, meljen a Hijjuban szoktak felhágni* (8468. vegy.). 1820: *két uj Rajtorja Nyárfából.* (Pótsa 1816—20.). L. még *ganézó-, hágdosó-, hordó-* al.

Lajtorja-ráma 1841: *lajtorja ráma* megvette gyalog katona Szász Mozes (Tgy. 1821—97.).

Lajtorjás-szán. XIX. sz. e.: *Lajtorjás szánat* Apor Pál uram 60 pénz [t. i. megveti]. (B. M. hiány.).

Lakat. 1586: *ket lakatot d. 30* (Mikó). 1713: *Lakat* nro. 3 (Ap. B. IV.). 1736: *vamnak valo egy nagy öreg Szuszék három reszben Szakasztott melyen tallatott egy öreg lakatt* Sorofos. (Ap. O. I.). L. még *békó-, srófos-* al.

Lakatos. 1659: *egj kolczios ladam leven az l(nctus) lakatoshoz vitte fel nyttatta* (S. 1658—65.). 1851: *Téglás Gábor lakatos Szóts László házában lakik* (8468. l. 1744—900.).

Lakatos-kert. 1648: *lakatos kertembeol ket kosar mehemet loptak el* (K. 1647—52.).

Lakatos-műszer. 1720: *Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pö-*

röly, nagj verő nro 1, Szarvas ülő nro 1, Fél kéz verő nro 1, Apro szeg fejező nro 3, négj Szegü öreg Reszelő nro 1, öreg sutu horgával edgjüt nro 1, Szoritto Sutu küsedet nro 2, Vas fűrészelő fűrész nro 1, Négy szegü öreg reszelő nro 2, mellj fellyel szakadott. Simitto reszelő nro 1, telljes vas reszelő nro 3 (Káln.). 1788: *Lakatos Műszert egygyüt szerzettek* (2236/788.).

Lak(ó)hely. 1575: *Tőnek ilyen drynchelest hogy Illyessy Andras es Illyessy Lörinch ada Syko Györgnek azt az lako helt, mezeobely feoldetül fywetül kj walwa, melliet Jako Balas helynek hyttak* (Káln.). 1600: *azt a' lak heljet az Eche Lenart engede...* az Batlyanak Boldisarnak (Tgy. 1569—1608.). 1617: *melj lako hely* vgian az felwl megh irt Szentgeorgen az varos piaczon felul az orzag vtia mellet (8468. l. 1565—800.). 1634: *az torvennek az teczik, hogy a lakheliekbol mintt hogy az attia ki eleghitette volt az lak heli azoknak az eőczieinek kezeben marad* (O. 1632—42.).

Lakó-bolt. 1714: *Az also Ház mellette lako Bottal s az konyha* (8468. l. 1565—800.).

Lakóház. 1643: *Az maga irt örökségén vagion egj lako haz fvst hazával egiwtt* (B. M. 1574—699.).

Lámpás. 1808: *Egy roszzs lámpás Betsü ár 12 Dr.* (Deák). 1810: *Egy lámpás 50 dénár* (740/1810.). L. még *bádog-, lantorna-, üveg-* al.

Lámpás-ráma. 1758: *egy Lámpás Ráma* (8468. vegy.).

Lánc. 1. 1579/650: *Annak felette egi niakba veteot es lo niakara valo lanczot*

az eo erdeme szerint (Tgy. 1568—608.). 1616: veoth volt Theorvenyre kezessen kj Chuz Mihaltol egy darab *lanchot* (O. 1613—27.). 1676: *Lancz* vagjon három egjk 39 szem (Don.). 1678: Egy Eöreg *lanczomnak* az felenel nagibbat elvesztette (K. 1678—88.). 1692: Egy darab *lancz* den. 48 (B. M. 1574—696.). 1808: 60 Szem *Lántz* dirib darabba Betsü Ár 1 R. flor. 20 Dr. (Deák). L. még *boronáló-, csatló-, erdőlo-, harang-, kölo-, lógó-, lejtó-, öreg-, szántalpaló-, talpaló-* al.

Lánc. 2. 1841: a Városnak Törvényes *Lántzával* megmervén, Hoszszura száztiz, napnyugoti betűjén 46:3 such, Közepén hatvan, napkeleti betűjén 77.3 such németh Ölekre 3 singes öllel terjedvén ki (Tgy. 1821—97.). L. még *földmérő-, kerékkötő-* al.

Lánc-borona. 1832: *lántz boronálo*, vevő neve Makai Istvánné 33 xr. (Gidóf. 1832—42.).

Lánc-kötőfékszár. 1794: Egy *lántz kötőfék szár* (Tgy. 1781—800.).

Lánc-nyűg. 1686: házambol vesztenek el u. m. két fejsze, két *láncznyűg*, fojto karika négy (K. 1678—88.).

Láncos-béko. 1696: Egy Szegletes *lánczos béko* (Damok.).

Láncos-fék. 1642: *lanczios fek* (O. 1642—48.). 1665: egj *lanczos feket* elidegenitet (S. 1665—69.).

Láncos-fék-ágy. 1648: egj *Lanczos fek agy*, egy rezes kantar (Tgy. 1626—50.).

Láncos-késefa. 1801: Egy *Lántzos kesefa*, aestimalas szerént valo ára 48 xr. (361/801.).

Láncos-kolomp. 1844: Egy nagy

lántzos kolomp. Eladott árrok 1 Rf. 13 xr. (175. cs. 12.).

Lánczó. 1834: három *lántzozó* (B. M. 1821—48.).

Lantorna. 1763: januarius 15-én a város hátulso házának ablakjára *lantornájert*, deszkájért táblának, lécszegert fize(ttem) 15 xr. (Kvh.).

Lantorna - ablak. 1627: *lanterna ablak* 2 (Ap. A. II.). 1736: ket hitvan füstös szakadozott *lantorna ablak* (Ap. IV.). 1755: a' házban vagyon egy sővenből font kemencze, egy *Lantorna ablak* rajta [t. i. a házon] (Ap. B. XV.).

Lantorna-lámpás. 1845: Egy *lám-pás lantornával* behuzva (2152/845.).

Lapát. 1643: egj *lapattal* farban ute Cziutak Demeternett (O. 1642—48.). 1722: egy áso fábol valo a *lapátja* (Ap. B. XXIV.). 1637: azt mondotta Konda Miklos, hogy eö hevedere, egj pokloczia, egj lo vakaroja es egj *lapattja* vezzett volt el (O. 1632—42.). L. még *ásó-, búzahányó-, fa-, félkézszóró-, ganéjhányó-, ganéjhányó fa-, kenyérvető-, kétkézszóró-, lisztmerő-, sütő-, szóró-, vasas-* al.

Lapító. 1681: két *lapitto* deszka (Ap. A. VII.). 1808: két *lapito* Betsü ár 8 Dr. (Deák). 1835: *Lapitto* laska serittöstől 12 xr. (1608—835.). 1837: Két *lapito* egy lugzo Oláh János 41 xr. [t. i. megvette] (Cseh). L. még *párkányos-* al.

Lapocka. 1837: Egy *lapotzka* és Nyárs Demien János 22 xr. [t. i. megvette] (Cseh). L. még *szénszító-, tűzszító-, vas-* al.

Lapocka-fa. 1787: Szakáts László *Lapotzka fának* ött szál бүк deszkát meljel ados vagyokazárrával (1162/787.).

Lapos-csákány. 1825: A' malomba *lapos tsákán* (10774. l.).

Lapos-cserép. 1750 körül: *Lapos Cserépnek ezere 6 flor.* (Kvh.).

Laposélű - fejsze. 1798: *Fejszék kettő, egyik Lapos Élű, egy kisded keskeny Élű* (11019. l.). 1817: *Egy lapos élű fejsze 1 Rf. 30 xr.* (1754/825.).

Lapos szántóvas. 1729: *edgy lapos szánto vas fél viseltes* (11360. l.).

Lapos-szeg. 1805: 1 *lapos szeg* (Szöts. 1800—96.).

Lapos - táblájú - fejsze. 1829: *Egy lapos táblájú fejsze* (B. M. 1821—48.).

Lapos-tál. 1818: 7 on tányér, egy Leveses tál, két *lapos tál* (Cseh.).

Lapos-vas. 1644/1788: egy hossz-szu szánto vasat, két *lapos vasat* (104/788.). 1807: egy szánto lóekéjével *lapos* és hossz-szu vasakkal Talyigával patingal, ahhoz valo lo ruddal (B. M. 1801—10.).

Lapos-véső. 1683: egy kez vono *egy lapos véső* (11786. l. 1577—847.). 1723: *véső Kettő* egyik *lapos*, másik kupás (Ap. Ksztl.). 1840: Kováts műszerek... Tiz *lapos* és csapot elő *vésők* és egy ár (64/839.).

Laskanyújtó. 1808: két *laska nyujto* Betsü Ár Dr. 4 (Deák). 1836: *Laska nyujto* Deszkástol (858/836.).

Laska-recéző. 1837: egy Vas lábos, két nyárs, egy vas kalány és *laska retzéző* és egy Lámpás 4 Rf. (Tgy. 1825—97.).

Laska-sírtő. 1814: *Egy laska serittő* és egy fazék (Tgy. 1643/821.). 1835: *Lapitto laska serittőstől* (1608/1833.). 1838: *Egy laska serittő*, a vásárló neve nemes Farkas Lajos 2 xr. (140. cs. 24.).

Laska-tábla. 1840: *Egy laska tábla*, eladatott 20 xr. (64/839.).

Laska-vágó. 1847: *Egy Laska vágo* 3 xr. (194. cs. 29.).

Lat. 1708: *egj lót* (3. cs. 7.). L. még *kalmár-mérő-, mérő-* al.

Látó-mester. 1842: [a szabóknál] (Vad. 1610—919.).

Leányka l. *fonalvető-*.

Léc. 1637: Demeter Peter az kett lovatt szekerstől kin az *lecziet*t be vitte szorin maganak kivannia, magatt dijavall kivannia, az *lecziet*t búczüvel (O. 1632—42.). 1728: *Letzet Tek(in)t(etes)* Notarius Uram poroncsolattyából Osdolai és Martonosi szekerek hoztanak (1728. M.). 1758: jo Fenyő szarufákon és *Létzeken* jo szalma fedél alatt valo két odru Tsür (Tgy. 1702—99.).

Léckapu. 1719: Az Udvar *lecz kapu* a kis kapu láb köttött, azon jo kapuczka kapu balvanyal jól talattattak. Csűrös kerten *leczkapu*deszkaskiskapuvallalattattott (Lázár). 1801: Egy akolyba nyilo *Létz kapu* tserefa kapu lábakkal (35/10. cs.).

Léckert. 1761: az belső Udvarra bé jövő kapu felett valo háznak szegletéig vagyon hat szakaszból álló fedél nélkül levő romladozott alacsony *létz kert* (Ap. B. XXV.).

Lécszeg. 1728: Nagy *Létz szeget* (3/728.). 1762: attam Czigány Gyurkának 100 *létz szegért* D. 36 (8468. Mih.).

Lécszeg-eresztőfűrő. 1838: két kis *létz szeg eresztő furu* 3 xr. (150. cs. 75.). 1838: két kis *létzszeg eresztő furu*, megvette 14 xr. Imre István Kálnoki Mester (150. cs. 77.).

Lécszeg-fűrő. 1729: egy hitván *létzszeg fűrő* (11360. l.).

Lécező-fúró. 1796: egy *Létzező furu* (670/796.). 1819: Egy Bokázó és egy *Lécező furuk* mennek Istvánnak (B. M. 1811—20.).

Lecsikózik. XIX. sz. vége: Holló *lecsikózott* IV. 17. (B. D.).

Légely. 1615: Azzonniom Aniank adott ennekem... Egi kis *legelt* (Mikó). 1618: Emberseges emberek hogy a Ser el fogoth, megh mertek az *legelt*, zepen es igazan kj teolth (O. 1613—27.). 1632: *legeltol*, deszka^{tol}, kargy^{tol} az vamt mind megh vetek (Kvh.). 1692: Egy *Legel* den. 9 (B. M. 1643—700.). 1730: Mezőre valo *Legel* 3 közrendűek (Ap. B. XXIV.). L. még *virics*-, *víz-hordó*-, *vizes*- al.

Legelő. 1760: azon Gyepülés általl conserváltáke azon helynek füvit, anyira, hogy ottan kaszáltanak és szénát tsináltanak volna valaha, egy szoval azon gyepülés általl a Kálnoki marhák *legeleje* azon helyről el fogatotte, vagy hasznát azon helynek vettéke a kik le gyepülték volt azon gyepülés által (17/760).

Legeltet. 1727: Szent Györgj naptol fogva Szent Mihály napig az tanarok kapun belől az Járo marhán kívül semmi marhat nem szabad *legeltetni*. (Tgy. 1721—30.).

Legény l. *mester*-, *vándor*-.

Legyező. 1840: Kováts műszerek... egy *legyező* (64/839.).

Léhel. 1708: *Lehelt* 2 (Ap. A. VI.). 1751: Egy öreg *léhel* (Ap. J. I.). 1839: Gyapott fésű, egy *lehelly* 3 Rf (B. M. 1821—48.).

Léhelő-léhel. 1778: *Léhellő lehel* nro. 2 (B. M. 1771—80.).

Lejtő-lánc. 1851: *Lőilő Lántz* 1 fl. (sz. n.). 1840: Egy *Lőjtő Lántz*, eladatott 1 Rf. 31 xr. (64/839.). 1840: facsaros szemű *lőjtő lántz*, eladatott 1 Rf. 32 xr. (64/839.).

Lejtő-szij. 1840: Egy vásott *Lőjtő sziju*. (64/839.).

Lekötő-szij. 1692: Egi fel kengjel szí, egi heveder, egi farmatring, 4 szí, egi *lekötő szí* (Bar. urb.). 1729: egy hitván szij pating, hitván *lekötő szij* (11360. l.). 1838: Egy hitván *lekötő sziju*. a vásárló neve Vajda Mozesné 7 xr. (140. cs. 24.).

Lelemes ,csere vagy vásárlás folytán kötött jobbágy- vagy föld-szerzemény'. 1574: Ösytol marat semi joszaga, hanem *lelemese* / twgjak Hogy bardi Matjas lakjk Aszt asz örökseget Borosnyaj Simonne lelte Ig Hög masal dirinczelte. Kjsz borosniay tompa balas fw ember elszw bizonyosag kjsz borosniol meg eskwek es aszt felele Hög twgja Hög míg Andras Ahol lakjk aszt asz Aszon lelte tot Isztwan Iszak benedek Ahol lakjk Asztjs twgja Hög borosnyaj Simon lelte vala mint lelte (B. M. 1574—699.). 1614: Az mi *lelemesim* ennekem vadnak azokat fiaimnak es leanimnak eggiarant hagiom es vallom (Tgy. 1560—626.).

Lelemes - jobbágy. 1617: Az Atthyamtul az nehay Donat Georgtul maradot *lelemes Jobagy* (O. 1613—27.).

Len. 1573: mykor az *len* es bwza ky keolt (Ap. A. I.). 1583: az Bozan vetettek az praszmariaak *lent* (Tgy. 1569—608.).

Lenfonál. 1708: 25 paszma *len fonal* (3. cs. 7.).

Len-héhel. 1696: Egy *len héhell* (Damok.).

Lenmag. 1707: *len* magnak vékája 90 p[énz] (Kvh.).

Lenmag-gyúró teknyő. 1736: *Lenmag gyuró tekenyő* (Ap. O. I.).

Lenmag-rosta. 1801: Egy *Len mag rosta*, aestimálás szerént valo ára 3 xr. (361/801.).

Lencse. 1615: *Lenczenk* negi zekernel (Mikó). 1668: *Lencze* hullast talalt (K. 1661—69.). 1707: *Lencsének* vékája 90 p[énz] (Kvh.).

Lépes-méz. 1648: ket kosar mehemet loptak el, az meljnek *lepes mezi*ben... (K. 1647—52.).

Lésza. 1755: Egy Szál bornáért attunk a *lésza* elromolván annak megujítására 4 xr. (Kvh.).

Lészás-kert. 1615: az örökségnek *io leszas kert*et tartozzanak körös körniul kesziteni (Kvh.). 1713: Az Veteményes kert, mellyis körüldezen alkalmas *lészas kert*tel van bekerítve (Ap. B. XV.).

Leszakasztó - asztal. 1729: edgy *leszakasztó szélyes asztal* (11360. I.).

Leszántó-rúd. 1814: Egy Eke Vasai-val, Talyigájával, egy Vasas *leszántó Rud*, 1 pár Hámmal (1642/821.).

Lészűrő. 1675: egy öreg *lé szűrő* Réz (Tgy. 1669—81.). 1767: Pléből álló njeletlen *lév szűrő* egy (uo. 1548—798.). 1821: egy *léh szűrő* (B. M. 1821—48.).

Levél. 1716: *levelekből* álló kisdéd kapu (Tgy. 1711—20). L. még *hiteles*-, *tekerő*- al.

Levél-ajtó. 1765: Vagyon cserefa Létzekből tsinált, fellyül vas pánton járo haszontalan *Levél Ajtoja* (Beth. vöi.).

Levél-kapu. 1755: a kertek leggye-nek szép faragot léczekből Sasokba deszkával fedve, Zabola Gelencze ker-tett nem tsinál, hanem Cserefából tisz-tességes galambugos kapukot kis kapuk-kal *levélkapukkal* együt galambházakot nem tsinálva, hanem szépen befessék (72/755.).

Levelesláda. 1689: (Ap. A. VII.).

Leves. 1732: Turo *leves*hez puiszká-hoz költ 9 pénz (Kvh.).

Levestartó. 1781: Skatulya *leves*-tarto (Tgy. 1702—99.).

Leveseskanál. 1751: kisdéd *leveses* kalány (Ap. J. I.). 1810: kilentz pléh kanalak és egy *leveses on* *kalán* 60 dénár (740/810.).

Leveses ón-tál. 1817: Egy *leveses Ontál* fedelivel (B. M. 1811—20.).

Levesestál. 1813: két Szejké Tál egy *Leveses Tál* (11786. I. 1610—919.). 1818: 7 on tángyér, egy *Leveses tál*, két Lapos tál (Cseh). L. még *cserép*- al.

Levonó - héhel. 1804: két *levono*-héhely (866/805.).

Liszt. 1659: (Ap. A. II.). 1660: az A(ctor)nak molnat megh lopta, az kar egy sak *liszt* (S. 1658—65.). L. még *gyakorló*-, *munt*-, *rántás*-, *szalad*- al.

Lisztmerő-lapát. 1756: *Liszt merő* Lapát nro. 2 (Ap. B. XXIV.).

Lisztartó-teknyő. 1749: egy *liszt* vagy kovásztarto *tekenő* (Ap. B. I.).

Lisztelő. 1758: egy *lisztelő* jo egy kövü Malom (Tgy. 1702—99.). 1846: A felső *lisztelő* tengelye tiszta uj viz kerekével együtt a folyo kö uj 6 colos, az alköve vékony, de hasznavehető, a Darékvasa jó állapotba lévén uj per-pentzeivel együtt, a Korong ugyan otska,

de karikáji meglehetősek. Mi a tengely végén levő karikákat illeti a belső végén dufla, a külső végén gyenge, de élhető, a csapokra nézve hengergője közepes mind küjél, mind belől. Az alsó *lisztelőre* nézve mi a köveket illeti a folyó kő 3 czolos, alkő vékony, a víz kereke hasznavehetetlen, a tengelye fenyőfa, de élhető, mi a csapjait illeti a belkerék felől tiszta uj hengergővel vagyon, a karikája gyenge, a víz felől való csapja gyenge hengergőjibe karikájával együtt. Különben a belkerék jó, Korongjával, Karikájával, darékvasával mind hámoron készült lett volna, perpentzéje is ép... Mi pediglen a két *lisztelő* körüli Garat és válukat illeti meglévén, mind élhető (Tgy. 1825—97.).

Liszes-hámbár. Egy nagy *lisztes Hámbár*, a vásárló neve Farkas Sándor 33 xr. (140. cs. 24.).

Liszes-kád. 1847: Egy *lisztes kád* 20 xr. (194. cs. 29.).

Liszes-szuszék. 1805: Egy *lisztes Szuszék* egy záros ládával (Szöts. 1800—96.).

Liú. 1664: egy *lius liukas* Üstöczke (Ap. A. III.). 1826: Pálinka főzőbe két *Liuk* (10774. l.). XIX. sz. e.: *Liu* vagy Tölcsér (Cseh). 1840: Egy *Liu* két vas abroncsal 2 Rf. 30 xr. (64/839.).

Ló. 1548: egy *loval* ki megh ert volna fl. 20 (Tgy. 1450—686.). 1554: Hagyk továbbba nyolcz okrot es három wnot Tyzenket disznot es egy *lowat* (Sz. 1370—700.). 1616: 3 *loua* vezet el kinek Egyke menes *lo* volt (O. 1613—27.). 1618: Egy Darab Zegelet feoldet kin *lovakath* tarthot az En meg holt atthyam Donat Janos atta volt Nely

(uo.). 1625: Ada Borbely georgy az fianak Peternek Egy *lovat* is, mely mindenek kek szeorü (B. M. 1574—699.). L. még *fő-*, *gyermek-*, *hámos-*, *herélt-*, *heréletlen-*, *mag-*, *mén-*, *ménés-*, *met-szellen-*, *monyas-*, *rúdas-*, *számár mén-*, *szekezes-*, *vastag-*, *vert-*, *vonó-* al.

Ló-csikó. 1624: Vagion egi harmadfw *lo czikom* (Tgy. 1606—25.).

Ló-eke. 1807: egy szántó *loekéjével*, lapos és hosszu vasakkal Talyigával patingal, ahhoz való *lo* ruddal (B. M. 1801—10.).

Lóhágató-kapocán. 1840: Egy *lo hágato kapotzán*, eladatott 31 xr. (64/839.).

Ló-hajtó. 1645: az *lo haitao* is kerte, hofi allion ki (O. 1642—48.).

Ló-ház. 1585: Hodor Domokosnak vagion egy *lo haza* az Kelemen Deak rezereol, de az ugy vagion hogj valamikor Kelemen Deaknak *lo haz* kellettik tahat zinte egy olyan *lo hazat* epyczen Kelemen Deak az hatulso rezzen Hodor Domokosnak, mivel hogg az koz *lo haz* el ne bontassek (Tgy. 1565—608.).

Ló-iskola. 1765: A *Lo Oskolának* Dél és Nap Nyugot közire néző szegelettiig, mellynek ujj suppal kötött magos ép fedele (Beth. vöi.).

Lókefe. 1810: Egy csizma kefe és egy *lo kefe* 36 dénár (740/810.). 1840: Egy ujj *lo kefe*, eladatott 25 xr. (64/839.).

Lókötő-hely. 1617: az hol my szabad *lo keőteó helylye* Osdola falvanak vagion, valamint abban valaky elfoglalt akar hun Arra tizenket eoregh embereket valasztvan megeskessek es valahun az hatarok az fele keőzeónseges falu mārhaia szabad eleőheljnek ky iariak (Tgy.

1606—25.). 1643: adgjanak az orosz-falviak az Zent Katolnaiaknak három eolnire valo *lokeoteo helylyet* (Tgy. 1626—50.).

Lókötöző-hely. 1650: fel szabadi-toták az megh tiltot *lo keőteőzeő heliet* (K. 1647—52.).

Lómarha. 1822: A kihajtás előtt mind a Szarvas, mind a *Ló Marhá*kot felróni és Lajstromba tenni kötelesek és minden Marhára a melly felróvatott, iratott és elejekbe adatott szemesen ügyelni (1642/822.).

Lómérték. 1840: (64/839.).

Lópásztor. 1787: Ezelőtt néhány Esztendőkkel Lisznyóba *Ló-Pásztorságot* viselvén Szolgatársammal Moldován André nevezetű Oláh emberrel (763/787.).

Lópatkó. 1692: Hat *lo patko* den. 18 (B. M. 1574—696.). 1707: egy pár *lora* valo *patko* felverve szegestől 30 d. (Kvh.). 1808: két pár vásott *lo patko* Betsü Ár Dr. 24 (Deák).

Ló-rud. 1758: *Lo rud* hoza valo vasas karikával (8468. vegy.). 1840: Egy *lórud* nyárfából (64/839.).

Ló-saroglya. 1729: Egy fedél alatt két Istálló edgyikban *lo válu* és felette *lo Saroglya* (11360. l.).

Ló-sing. 1763: Januarius 30-dik napjan *loo singekért* attunk 25 xr. (Kvh.).

Lószán. 1723: Két *Ló szán*, egyik egy *Lóra* valo (Ap. O. I.).

Lószekér. 1621: Gal Janos hilibi 15 napigh 2 *lora* valo *zekeereth* cinalljon megh (O. 1613—27.). 1680: Az aszony-nak juta egy *lo szeker* kese fastol (Ap. A. V.). 1714: Rendes kis *lo szekér* ahoz valo készüllettel, illendőképén va-sas (B. M. 1711—33.). 1762: kis *Lo-*

szekér mely betsültetet öt Forintokbar (Gid. 1603—864.). XVIII. sz. v.: Vagyon egy nagy *lo szekér* mellyenis vagyon hat vas kapocs, két vas csatlás, egy vasas löcs, három fa káváas löcs, két hordo lalytorja és két ganézo lalytorja, egy vasas késefa (N. S.). 1840: Edgy *Lo Szekér* Vasas Talpu, Ernyővel edgjut (64/839.).

Lóvakaró. 1637: azt mondotta Konda Miklos, hogy eő hevedere, egj poklo-czia, egj *lovakaroja* es egj lapattia vezzett volt el (O. 1632—42.). 1824: Egy uj *lovakaro* kaféval együtt (99. cs. 84.).

Lóvályú. 1729: Egy fedél alatt két Istálló edgyikben *lo válu* és felette *lo Saroglya* (11360. l.).

Lófő-örökség. 1578: Kjzdi Zekbe Dalnokba valo *Lofő öröksegekbe* es hazba melly ő reaiok anniokrol damo-kos ersebet azzonrol zalot (Tgy. 1569—1606.).

Lógó-lánc. 1840: facsaros szemü *logó lántz*, eladatott 2 Rf. 18 xr. (64/839.).

Lógó-marha. 1727: Az melly helylyet az falu jaro marhajanak meg szabadi-tott ott *logo* vagy hizo *marhat* nem szabad legeltettni, sub poena denar 40 (Tgy. 1721—30.). 1784: A kik *logó marhat* tsaptak a jármas ökrök legelő helylyekre azokra taxat vetett a falu (1159/784. S.).

Lombik. 1757: Égett bor főző üst egy *Lombik* egy jo egy ros (8479. l.). 1840: *Lombik* sisakkal és 1 Csős kád-dal (64/839.).

Lopó. 1743: Egy *lopo* hoszszu száru (Ap. J. I.). 1838: egy bádik *lopo*, 30 xr. (150. cs. 75.). L. még *bádog-* al.

Lopótök. 1810: Három *lopo tök* 36 denár (740/810.).

Lovacska-csikó. 1615: Myko Peter ecocenknek *Loaczka czitkot* nro. egiert (Mikó).

Lőcs. 1681: egi vasas *lőcz* (Deák). 1799: Egy fél vágás vasas tengejű szekér vasas *Lőtsö*kkal (420/799.). 1818: Egy hordo szekér vasas *Lőtsi*vel felhértzivel négy kupás vasakkal kaptsaival (Cseh). L. még *fakávás-, hordó-, vas-, vasas-* al.

Lőcs-fej l. *küpus-*.

Lőcs-karika. 1695: (Ap. A. V.).

Lúd. 1615: Azzoniam Aniank adot ennekem... *Ludat* adot nro. 18 (Mikó). 1625: az Vrunck eo felsege menyegzoye lakodalmaba igertek *ludat* 300, tsukot ezereth (O. 1613—27.). 1643: monda Cziusz Istvanne, hogi az henger giermeki töckeölek meg az en *ludamott* (O. 1642—48.). 1648: Szaczvaj Janos vram docealion Benedek András ellen hogj 4 *ludgiat* verte s meghi holtak (K. 1647—52). L. még *hízott-, tojó-* al.

Lúg. 1796: Podaschen vagyis *lug* 15 mása 60 Rf. [az üveggyártáshoz] (653/796.). 1818: egy mása *Lugért* rizettek 5. 6 st. egész 10 Rf. (sz. n.).

Lúgfőzés. 1818: A *Lugfőzést* soha senki egy időben is nem tilalmazta (sz. n.).

Lúgos-hordó. 1840: Egy *lugos hordo* tele hamusirral, másája 7 Rf. (64/839.).

Lúgzó. 1805: két kád, négy cseber, egy *lugzo* (Szöts. 1800—96.).

Lúgzó-cseber. 1806: Három *cseber*, kettő tiszta és egy *lugzó* (B. M. 1801—10.). 1811: egy *lugzo tseber* 25 xr. (750/811.).

Lúgzó-dézsza. 1692: egy *Lugzo Desa* es egy cseber den. 12 (B. M. 1674—700.). 1729: edgy *lugzo Désa* (11360. l.).

Lúgzó-kád. 1708: (3. cs. 7.).

Lúgzó-székláb. Egy *lugzo székláb*, a vásárlo neve Kitsi Miklosné 3 xr. (140. cs. 24.).

Lúgzó-üst. 1645: Egy *lugzo wst* (Tgy. 1626—50.). 1648: Egy *lugzo wsteöt* vgian azzoniam hagia Istok szamara (Tgy. 1626—50.). 1659: egy *lugzo vst* val[ora] f. 2 (S. 1658/65.).

Lyukasztó. 1668: holmi Kovacznak valo miszert egi ültöt, Fogot, *likasztot*, Fuvot es egi vagot (K. 1661—69.). 1840: két nagy négyszegű *lyukasztó*. Becsü árrok 40 xr. (64/839.). L. még *cövek-, mutter-, ráf-, szeszám-, vas-* al.

Macska l. *vas-*.

Madárfej-gyűjtés. 1790: A *Madár Fejeket* a Rendelés szerint a Biro fel *gyűjtén* küldöm az Urnak, akik között Egér, Csóka, Varju s Madár fejek elegendőképpen tanálatnak (832/790.).

Madár-írtás. 1790: A *Madaraknak* és vadaknak ki *írtások* iránt meljek kárt tésznek, parancsolatyát az Inclyta Officiolatusnak, hogy minden Contribuens, aki az el mult Esztendőben be nem adta volt 100, aki pedig be adta tavaly 50 ad exitum usque cursum Mensis... azonnal kiis adtam a porontsolatot (832/790.). 1823: Varjak és csókák 1720, Verebek és férgek 2300. Hogy ezen fenirt summában foglalt *madarak* és férgek fejei müelőttünk égetettek egy rakásban el, aztot ezenel tulajdon neveink all irásával a mü igaz Hüttünk szerént bizonyitsuk (Bereck jkv. 1822—29.).

Madarász-háló. 1720: két tsomoban kötve *madarász hálók* (Káln.).

Mag. 1618: Mjkor az feoldet vethy volt Enis oda menthem az *magyaval*, Enis vettem noha az l(nctus) is vetette es Akkor a *magyaval* az kyt aba az peres feoldbe vetet megis kenaltham (O. 1613—27.). L. még *kender-, kömény-, len-, murok-, palánt-, petrezse-lyem-, tök-, vereshagyma-, vetemény-* al.

Mag-ló. 1793: Egy *mag lo* (10966. l. 1776—800.). 1840: barna *mag lo*, setét pej *mag lo* (64/839.).

Mag-méh. 1592: Egi disznót heted-magávall, Egj onn kannatt, Egj *mag mehatt* Boczatottam viszsza (Tgy. 1565—608.).

Magvető. 1821: egy ponya egy sur-dély egy *magvető*, Rf. 8 (B.M. 1821—48.).

Maglás l. búza.

Magyar-kengyelvas. 1750 körül: Egy pár Onnos *Magyar Kengyel Vas*: 60 denár (Kvh.).

Magyar-kovács. 1720: Asztalosnak műhelyére készített két hoszsú asztal, azon edgj Furo, *magjar Kovátsnak* valo (Káln.).

Magyar-nyereg. 1581: eg kozak nierget egj *magiar nierget* ezeket agiak el (Tgy. XVI—XVII. sz.).

Mogyoróhagyma. 1614: valamý elvezet *mogyoro hagymay*at talaltham megh nala (O. 1613—27.).

Majorház. 1583: Zent Margit Azony Nap taiba jeottek az eh hazamra Job-bagiom Heya Andras *Mayor hazara* (Kvh.). 1584: Anno 1582. Zent Margit Azzony nap tayba valami valo gondolat-tiokba az Kjzdiwasarhelyiek egy aka-rattbol eynek weztegsegebe mentenek

Mayor hazamra, mely *Mayor hazam* vagon az holdosban... egy Akarattal hatalmas kezzel mykor az *mayorhazhoz* Juttanak maiorymotth es paztorimott mynth olyan Seotet Eysel az *Maior hazbol* ky kergettek, az *Mayorhazatt* mynd el vagdaltak (Kvh.). 1840: *majorház*, — ennek ajtaja félbérlett — viseltes — vas sorkakon forgo-retesz fövel — vagyon rajta két üveg ablak egyiken 12, a másikon 9 üvegtángyérok vagynak (Ap. Ksztl.).

Majorság ,gazdaság, vagyón'. 1583: az mi *Maiorsagom* benne volt Minde-nekbe Sakmant teottenek, teomleombe, ordaba es Saytokba Szakmant teottek (Kvh.). 1599: holtom vtan neki haginý ... minden *maiorsagunk* (Ap. A. I.).

Majorság ,baromfi'. 1809: A kufá-roknak 10 ora előtt Gyümölsött, *major-ságot*, Tojást vásárolni nem szabad, mivel a Vásárhelyi Gazdaszszonyoktól különben elragadozzák (Kvh.).

Majorság kotec ,baromfi-ól'. 1713: *Majorsag kotjes* / *Majorsag tarto ko-tyes* (Ap. B. XV.).

Mák. 1689: egy sákban fél vékáni *mák* (Ap. A. VII.).

Mákörölő-malom. 1769: *Mák örlő malom* egy, vizhordo kártos kettő. (B. M. 1761—70.).

Máktörő-famozsár. 1808: Egy *mák Törő fa mozsár*, Betsü Ár 34 Dr. (Deák). XIX. sz. e.: Egy *mák törő* Mosdrt Moritz Moses 34 pénz [t. i. megvett] (B. M. hiány.). 1845: *Máktörő famozsár* törőivel (2152/845.).

Makkoltatás. 1583: Erdeynek mak-yaval a' Szentlelekyek dyaznayt megh-deszmaltak (Kvh.). L. még *őszí* al.

Makkos-pásztor. 1732: Mikor a *makkos pásztorok* a város sertésit fel-fogatták áldomás 2 kupa bor árra 15 pénz (Kvh.). 1780: maga is *makkos pásztor* társaival a Pap két makkos sertéseit nem csak eltévesztette 's árokat ugj fizette meg (446/780. s.).

Makkos-sertés l. *makkospásztor*.

Makkos-sertésnyáj. 1802: 1800-dik Esztendőben Őszi Makkolás idején a panaszo Eő kegyelme is mint Kálnoki possessor 4 sertéseit a *Makkos Sertés Nyájban* hajtatván... (566/802.).

Malac. 1614: kinek *malachat* kinek djznajat, kynek eokryt loptak el (O. 1613—27.). 1643: noha ighertt egi tehenett... 3 *malaczott* (O. 1642—48.). 1708: egj gölye Diszno negj *malattzával* (3. cs. 7.). L. még *verő-* al.

Máléfőző-üst. 1808: *málé főző üst* Betsü ár 4 R. flor. (Deák).

Malom 1561: Esmeth chinaltam azon patakon eg *Molnoth* kiben ket kw fut (Tgy. 1487—568.). 1568: Az Olth wyzen az hydon alol egy *molnoth* chynaltatott a falw feolden (uo.). 1609: citaltattya az Zent Lelekyek ellen az *Malom* dolgabol (Kvh.). 1616: Ezthen-geotul Eoreoltam az *Malomba* (O. 1613—27.). 1617: egy *Malomnak* az Arok Torkaba zegetket veretet (O. 1613—27.). 1618: az en eő rea bizott *Molnomban* kett loppott Disznott tartott (Damok. 1600—44.). 1736: Az felső *Malomnak* minden nemű fa szerszam kett tengely vegen valo karika csapjan korongon levő vaskarika derek vassal edgjütt, also felső jo kövek benne (Ap. O. I.). 1756: A' *malom* jo forma készüllettel valo avadag meglehetősen sendellyel meg

sendelyezve, a' viz felől valo oldala vizpaddal együtt erős ruinában, a' külső tornácán le a' padlása megromolva a' silipje is ruinában, egy uj viz kerék, a' más kettő is transibilisek, két uj tengej és egy avadag, a' bel kerekek is Nro. 3 még transibilisek, egy uj fel kő a' többi ugymint Nro. 5. vásottak. A *malom* vasai ugymint derék vas nro. 3. serpenyő nro. 3, csapok Nro. 6. Karikák Nro. 12. hegyes csákány Nro. 1 mind jók, a' kő padnak kiváltképpen a' viz felől valo fele ruinában, a' garatok Nro. 3 jók. Szuszék Nro. 2, de egyiknek sincsen fedele, egy rosz rosta, szita is Nro. 1. Lisztmerő lapát Nro. 2. Kalocza egy pár, kecske Nro. 1. Kő körül valo kergek Nro. 3 (Ap. B. XXIV.). L. még *alólcsapó-, felülcsapó-, fűrés-, mákőrlő-, malomgát, malomkő-, papiros-, sóőrlő-, száraz-* al.

Malombíró. 1787: mennénk a *Malom bíró* Csulak László G(yalog) k(atona) eő kegyelme házához (11786. l. 1610—919.).

Malomfa. 1732: Mikor Erdőre *malomfa* vágni mentek, azoknak kenyér, égett bor 24 pénz (Kvh.).

Malomgát. 1647: ugj vetetek fel az *gatiokot* kj mian az en *molnom* az holt vízben iar (K. 1647—52.).

Malomház. 1640: hatalommal kolcz nélkül be menven az *malom házban* Bogdan gergine, az Butyka Lazlo buza-ját az garatból ki merte (B. M. 1574—699.). 1686: megh vágá az *malomház* ajtajának az mellékét (Tgy. Harm.).

Malomkerék. 1594: az vyz fel ne eryl az (*malom*) *kereket*, Az mely ponk most otth az vyzben vagion Annal fel-

lyel az Gatott ne vetthessek (Tgy. 1569—606.).

Malomkő. 1561: Esmeth chinaltam ezen patakon eg Molnoth kjben ket kw futh (Tgy. 1487—568.). 1643: akar egyik kevett jartassak, a masikatt en, az *malom* el kezdett pusztulni (O. 1642 48.). 1758: Vagyon ezen Malomhoz valo két Uj heverő *Malomkő* (Tgy. 1702—99). 1765: a' mellyen állanak négy also és négy felső hetedfél arasznyí szélességű fél viseltes *Malom* kövek körülette levő sendellyből abrontsba apro vas szegetskékkel foglalt kérgével (Deák). 1820: Volt egy malompad minden készségével egy *Malom kő* is hozza (Pótsa. 1816—20.).

Malompad. 1820: Volt egy *malompad* minden készségével egy *Malom kő* is hozza (Pótsa. 1816—20.).

Malompor. 1736: *Malom por* nak valo regj tekenyő ket darab fenyő deszkabol álló polczon áll (Ap. O. I.).

Malomtengely. 1695: *Malom tengely* végiben valo csap 2 (Ap. A. V.). 1721: *Malom tengelyre* valo vas csap egy pár (4692. l.). 1736: ki faragott bikfa *malom tengelynek* való 1 (Ap. O. I.).

Malomvám. 1652: Apor Ferencz Vramnak az *malom vamiabol* az rovaszt hozza el az molnar (Ap. A. III.).

Malomvám-gabona. 1691: Hasonlokeppen az *malom vám Gabonával* s Tavasz Gabonaris [t. i. adjanak számot] (Ap. A. III.).

Malom-zápora. 1622/XIX. sz. e.: Szőrtsei Jánosnak ki egy volt Salamon Ferentznével szabad be járo uttja volt *Malom záporára* (Don.). *Malom zá-*

poráig szabad uttyokat tudom Salamon Ferentznének (uo.).

Malomba-hordozó-talyiga. 1818: Egy *malomba hordozó Talliga* (Cseh).

Malomba-járó-szekér. 1778: *Malomba járo ló szekér* Nr. 1 (B. M. 1771 80.). 1806: egy vasas talpu szekér, egy erdőből és egy *Malomba járo fako szekér* (B. M. 1801—10.).

Malomra való vaskarika. 1721: *Malomra való vas karika* nro. 3 (4692 l.).

Malotás-cseber, a szeszfőzés alkalmával nyert moslék hordására szolgáló cseber. 1838: Egy *malotás kis cseber*, a vásárló neve Jáni Zsigmond 13 xr. (140. cs. 24.).

Malotás-kád. 1688: *Malotás kád* V (Ap. A. IV.). 1838: Egy *malotás kád*, a vásárló neve gyalog katona Balog László 51 xr. (140. cs. 24.).

Malotás-kártya. 1805: Kétt tiszta *kártya*, kétt *malotás* (866/805.).

Mángorló. 1840: Egy csere *mángollo* készüléttel 11 Rf. 51 xr. (64/839.). L. még *üveg-* al.

Mángorló fa. 1808: Egy pár *mungorlofa*, Betsü Ár 6 Dr. (Deák).

Marha. 1569: az kezesek be jtatak Daczo georgy vramnak minden *marhát* (8468. l.) 1585: huszon Eot forintton maradgion ha lofeosegebe, vagj *marhayaba* vagj joszagaba megh haboritana (B. D.). 1591: az lopoth *marhakerth* vgyan felis Akarta Akasztatny, vgy mint nylvan valo orroth lopoth (Damok.). 1617: az Alperes azzon azt mondotta hogy oly *marhat* Duktam el hogy ha Micola Demeternenek hyre lenne benne Byzon megh Siúalkodnek (O. 1613—27). L. még *bitang-*, *böcsü-*,

igaz-, ingó-, bingó-, lábas-, ló-, lógó-, rideg-, sertés-, szarvas-, vágó-, vidék-, vonó- al.

Marha - akol. 1713: *Marha okol*, mellyis az Udvartol gyalog kertel van elrekeszve (Ap. B. XV.).

Marha-dög. 1755: Tisztán lévő Faluban *Marha dög*i kezdődni tapasztaltatnék azt mingyárt Falusi Biro, Hütösök... jelentsék, külömben ha holl hirtétel nélkül az *marha dög*i eszre' vétetnék az kemény büntetést el nem kerülök (6/755.). 1829: Minden helységet akár legyen, akár ne legyen *marhadög*, vagy más betegség, tizedekre oszszák (2484/829.).

Marhahajtó-cafrang. 1697: kordovany bőrrel megbörözött fecske farku czafrangot, mellyet ez üdö szerent *marha hajto czafrang*nak hinak (Tgy. 1693—700.).

Marha-kosár. 1729: Ezen Istálló háta megett vagy on edgy *marha kosár*, ebben edgy *marha szín lábakon álló* (11360. l.).

Marha-orvos. 1789: *Marha orvos* ember fel hozatására (fizettem) 36 xr. (1627/789.).

Marha-pajta. 1758: egy kis Sövényből tsinált horgokra fedett *Marha Pajtája* (Tgy. 1702—1799.).

Marha-pásztor. 1618: a k(e)g(yelme)d zolgaya ky az *Marhanak pazt-hora* volt (O. 1613—27.).

Marha-szín. 1729: Ezen istálló háta megett vagy on edgy *marha kosár*, ebben edgy *marha szín lábakon álló* (11360. l.).

Marokvas. 1662: adot volt nekem két *marok vasat* (S. 1658—65.). 1708:

két hoszszu *marok vas* kotsi rudgyára valo (3. cs. 7.). 1713: Találtatott két béres fako szekér, melljeken vagjon hat vas karika, nyolcz rud *marok vas*, 4 fojto karika (Ap. B. XV.). 1814: Egy pár *marok Vas*, 4 kerék fejire valo karika, 1 Ostor fűrész 3 fr. (1642/821.).

Marokvas-hajtó. 1840: (64/839.).

Marokvesző. 1794: Egy ujj *Marok vesző* (Tgy. 1781—800.). 1822: A *marok veszők* és kerék pánt megforasztás és fentőre valo karika tanálás után marada ados 6 sustákkal (Kéz. i. F. 13.).

Mártott-gyertya. 1802: 78 szál *mártott gyertyából* hibázik öt (1013/1802.).

Masina l. *csőfűrő-, eszterga-, pityóka reszelő-*.

Mázás-csupor. 1689: egy *mázás csupor* Abban zsendely szegh (Ap. A. VII.).

Mázás-étekmelegítő. 1729: edgy *mázás étek melegítő* (11360. l.).

Mázás-fazék. 1689: egy *mázás fazékban* egy kevés Répa magh (Ap. A. VII.).

Mázás-kemence. 1666: Ezen hazban egy régi romlott *mázás kemencze* hoszszu vas rudon allo (Ap. A. IV.). 1708: Az botban egj *mázás kemencze*. (3. cs. 7.). 1713: egj zöld *mázás kemencze* (Ap. B. XV.).

Mázás-korso. 1729: kilencz *mázos* kicsin rendű *korsok* (11360. l.). 1744: Zöld *mázás korso* numero kettő, három ejteles aestimáltatott den. 12 (41/744.). 1750: A Pinczében tanáltatott Portékák Hét lábas lábos, három *mázás korso* (Ap. B. XXIV.).

Mázsa. 1645: egy *masa* vasatt adni ighirtem volt (O. 1642—48.). 1707:

Egy *mása* hunyadi vas 9, l. (Kvh.). 1736: Egy *Masza* meszert attunk flo. 9 d. 12 (Kvh.).

Mázsáló-kompona. 1840: egy vas lántzon függő vas ruddal felkészített, gerendán függő *másdlo kompona*. Betsü árrok 60 Rf. (64/839.).

Mécs l. *gyertya gyapot*-.

Medence. 1758: egj két *medentze* (8468. l. 1565—800.). XIX. sz. e.: Egy *medentzét* Baktsi Gáborné Asz(szony) 4 pénz, [t. i. megvette] (B. M. hiány.). L. még *mosogató*-, *szappanozó*- al.

Meddő. 1806: három kitsi borjus Tehén, kettő *meddü* közüllök. (B. M. 1801—10.).

Meddő-anyaméh. 1862: Az Ház ablakja mellett lévő kis kertben egy jó kosár *meddü anya méj* el változtatott. (1013/802.).

Meddő-kecske. 1696: *Meddü kecske* Nr. 1 (Damok.).

Meddő-pásztor. 1640: egy eökrömöt loptak volt mellinek husatt bört talaltam meg az eo Esztanajokhoz közel mellien eo' *meddü pásztor* volt (O. 1642—48.). 1730: Kovásznai Bács, Fejős és *Meddü Pásztorok* semmi hely és mentséggel és jó ratiokkal magokat az számvevő és törvént tevő Gaszdák előtt nem mentegethetik (57/748.).

Meddő-tehén. 1719: egy szöke *meddü tehent*, Egy Rigo ökröm vagyon és egy tanulatlan tulkom azt meg kel ütni az toromra (Tgy. 1711—20.).

Megacéloztat. 1732: az Darék Vasat is *megatcéloztatta*.

Megdagaszt. 1661: mindgiart haza viven *megh dagasztotta* [t. i. a malomból a lisztet] (S. 1658—65.).

Megfojik. 1823: a tehenyem *megfojatot* 1823 esztendőben Augustusnak 8-ik napján (Ki. F. 13.). 1843: *Megfojt* a tehenünk junius 30-kán a nagyob Bikától (u. o.).

Meghágat. 1824: *Meghágattam* a Tündért... *Meghágattam* a Csilagot (Ki. F. 65.).

Meglátás. 1634: De ezeknek *meghlatasara* mind sernek es husnak bizonyos emberek valasztassanak minden helljeken fideliter tartozzanak hivatalokban eljarni (O. 1632—42.).

Meggyfa. XVII. sz. e.: Tudom azt, hogi Bogdan Georg Czeresznet, *meggyfat*, almafat vagdalt azon a ioszagon, mellien most lakik (B. M. 1574—699.). 1713: Veteményes kerttel, meljben feles *megj* és szilvafák vadnak, szakasztja meg jó lézás új kert (Ap. B. IV.).

Meggyfa-fiatal. 1651: Es ha ker-teimbeől hogya Szent Georgy inepigh hol mi oly edgyetmasinkott ki nem hordhatnanak es ültetni valo *medgy fa fiatalokat* Pünköstighis avagy azutanis szabadon ki hordhassuk (Ap. A. VIII.).

Meggyes-kert. 1554: hagyok két tulkot es eg haz helyet az *meggyes kert* helyen (Sz. 1371—700.).

Méh. 1617: azt monda Silo geor-nek halgas Bolond mert az *meheket* zekeren vyttek el (O. 1613—27.). 1656: Az aszony reszereis az *mehekből* iutot kilenc kasval (9786. l.). 1665: Talaltam volt az Erdeon egj *mehe* faban, az mellirt *megh* mutattam (S. 1665—69.). XVIII. sz. v.: Április első hetiben Szeredán vagy Csütörtökön bocsásd ki *Méheidet* (Ki. F. 22.). L. még *anya*-, *kas*-, *kosár*-, *küpu*-, *mag*-, *raj*- al.

Méhkas. 1668: Vice Tiszt Uramék mindenik faluban kvleon kvleon com-putalvan az eokreoket, vneo Teheneket, Juhokot, *Kas Meheket*, lovakot azt is connumeralliak eo kegyelmek (S. 1668—78.). 1840: A Ház hijján 18 veszső *méh kasok* öt Deszka felemelővel, eladatott 3 Rf. 21 xr. (64/839.).

Méhraj. 1727: mivel ki nem ére a doss egj *raj méhet* is ada helyibe (20/727.).

Méhsör. 1632: sert, *mesert* szabad volt arulni (Kvh.). 1682: Kezdi Vasarhelyi piaczon a Csütörtök napi vasaron Dunatol hozott halat, vasat, *mesert* arultanak volna az sokadalmakon kívül (Kvh.).

Méhszín. 1809: Van egy *Méh Szín* (164/62. cs.).

Méhtisztító-kés. 1840: Egy *méh tisztító kés*, eladatott 12 xr. (64/839.).

Méheskert. 1754: A Csűrön tul vagyon egy kised *Méhes kert* veszsőből font sendely fedél alatt (Ap. B. XXIV.). XVIII. sz. v.: Vagyon a nagy ház megett egy *méh kert* (N. S.). 1801: Egy *méhes kert* körül Sendellyel földve (33. cs. 10.).

Méhkosár. 1695: Üres *me' kosar* (Ap. A. V.).

Méhész. 1776: Innen [t. i. mentünk] a Száldobos nevű helyre ott egy Fazakas Nyáguly n. Olához, ki Zágoni Vajna István Uram *Méhészinek* valja magát ... (422/776. S.).

Melyék. 1678: tizenkét *melljék* Gyapjufonal, kender fonal, kilencz *melljék* fésült barany Gyapju (K. 1678—88.). 1758: Fonal megvetve 12 *mellyékkal* (Ap. B. XXIV.). L. még *ablak-, ajtó-* al.

Ménló. 1585: weottem *menj lowath* fl. 11 (Mikó). 1667: egj *men lovamot* az karoba szeoktette (S. 1665—69.).

Ménes. 1593: a' kalnoky Erdeobenys mind *menesik* és barmik senky sem haborgatta (Tgy.). 1639: az mostani tavaz hatarban veottem volna el *meneseket* (O. 1632—42.). 1642: fogattam volt meg az l(nctust) *menes pasztornak*, eleiben advan *menesemett* marhaimott (O. 1642—48.). 1678: Egy kobol szabot attam Az *meneseknek* (Ap. A. VII.). 1772: Futásfalván voltam az ell mult télen a *Ménessel* telelni (Tgy. 1768—80.). L. még *ménespásztor* al.

Méneskert. 1754: Az Istállók háta meget vagyon egy *Ményeskert* (Ap. B. XXIV.).

Ménésló. 1616: 3 loua vezet el kinek Egyke *menes lo* volt (O. 1613—27.). 1666: hozot Szent Imrehről *menes* lovakot negyet vagy ötöt, egy kek kanczat, egy deres kanczat, egy feketet (Tgy. Harm.).

Ménespásztor. 1642: fogattam volt meg az l(nctust) *menes pasztornak*, eleiben advan *menesemett* marhaimott (O. 1642—48.). 1772: az néhai Ur flintája felét Oláh János nevezetű Jobbágy *Ménes Pásztor* ellszökvén magával vitte (Tgy. 1768—80.).

Menyezet. 1829: 96 darab geren-dák A Dolgozo és Ebédülő Háznak *menyezetre*, hossza 4öl3 láb (2245/829.).

Mér. 1573: az falw az feoldeket meg *mere* (Ap. A. I.). 1606: mi az hordot ez okon *mertuk* megh, nagiob igazsag-nak okaert ... / az hordot mi megh *mer-tuk* (Mikl. 1605—6.).

Mérce. 1691: egy *merczet* den. 9 [t. i. vettek] (Kvh.). 1736: vámot nem vétet... többet pedig egy Vékából egy *Mérczét* (Ap. B. Ksztl.). L. még *vámvevő*-al.

Meregető l. *réz- víz*-.

Meregető-kártya. 1837: nagy *kártyák meregetők* (Kvh.).

Meregető-sajtár. 1688: Egy *meregető sajtár* (Ap. A. IV.).

Mérés-kert „a hármás határrendszer idején az elvetett határrészt a falu kimérette és a tulajdonosokat a birtok nagysága szerint kerítés felállítására kötelezte, melyen közlekedés céljából kapukat tartottak”. 1678: falu hatara körül való *meres kertol*... legiek immunis (S. ejk. 1668—78.). 1727: Falu *mérés kertin* való résnek kert látáskor, először kilencz pénz az büntetése (Tgy. 1721—30.).

Merítő. 1732: vizet vittének mindenkor az magok *merítőjök*el vittének... edgyik a másik *merítőiről* élni szabad nem volt (B. D.).

Merő-kantár. 1758: Egy *merő kantár* fl. 1. den. 12 (23/758.).

Merő-késefa. 1809: *Merő késefa*, vevő neve Mihály Josef 12 xr. (154/62. cs.).

Mérő-lat. 1677: Egi kalmár *mérő lot* (Ap. A. IV.).

Mérő-véka. 1755: *Merő véka*, 1 (Ap. B. XV.). 1808: Két *merő véka* s egy fél véka. Betsü Ár 36 Dr. (Deák).

Mérték. 1660: Az Birák igaz fontra és *mértékre* gondot visellienek (S. 1658—65.). 1789: hozattam ide az Officiolatushoz egy fontot, 5 fontot, 10 fontot és 50 fontot nyomo kő vagy vas *mér-*

tékeket, nem különben egy vékát, egy ejtel, fél ejtelt, egy fertál, fél fertályos *mértékeken*, egy ölet, egy singet, egy refet, mely 5 fertályos (126/789.). 1830: Egy compona *mértékkal* 1 Rf. (Cseh. 1689—871.). — Különféle terület, ür és hossz*mértékek*: 1846: ál, 1701: bécsi font, 1634: bor bejtél, 1634: brassói ejtel, 1849: col, 1622: ejtel (1753: fél-), 1700: erdélyi font, 1595: fél ál, 1753: fertály 1608: font, 1542: hold, 1849: hüvelyk, 1627: királyi sing, 1554: köből, 1617: kupa, 1841: lánc, 1708: lat, 1789: marok, 1645: mázsa, 1841: német öl, 1779: oka, 1615: öl, 1789: rőf, 1608: sing, 1796: sokk, sukk, 1634: sőr ejtel, 1625: veder, 1615: véka, 1849: vonás.

Mester l. *ács*-, *asztalos*-, *atya*-, *csizmadia*-, *csizmadia atya*-, *főcéh*-, *főlátó*-, *faragó*-, *kiscéh*-, *kislátó*-, *kőműves*-, *látó*-, *őregatya*-, *üveggyártó*-, *vicecéh*-.

Mesterember. 1726: Áts, Asztalos kőműves és egyéb *mester embereink* munkájának megfizetésit absolute megkívánjuk (Ap. B. XI.). 1735: A város Csürit, hogy felraktak a *mester Embereknek* 2 Napra kenyeret, turot, sert, eget bort Den. 18 (Kvh.). 1785: egy két hitványság foldozo varga kivévén minden *mesteremberekkel* foglalkozik (1717/785.).

Mesterlegény. 1638/1831: Ha valamely *Mester legény* Czéhokbeli Mester Ember gyermekét vagy feleségét veszi csak hat forintot adva a Czéhban bevétessék (1973—831.).

Mesterség l. *képipró*-, *kézi*-.

Mész. 1669: igire az eoregh kő háznak végiben való csonka kő falat, egj mása *meszet* és egi rakás követ (8468. l.

Szgy. t. I.). 1736: Negy Masza *meszert* attunk flo. 9 d. 12 (Kvh.). 1753: Vet-tünk ugyan *Mesztett* beoltottat (8468. l. vegy.). L. még *oltott-* al.

Mészégető. 1830: *Mészégető* Zöld Joseff fogadott fel 700 véka *meszet* (Biál.).

Mészoltó. 1848: három *mészoltonak* 54 Kr. fizettünk (Kvh.).

Mészoltó-verem. 1838: Egy *Mészoltó-vermet*, mely mind a földbe egy ölnyre bé ásott feneke, mind a' föld szinitől egy singnyi magosságu Oldala négy szegre laposson faragott vastag csere boronákból vagy on ki rakva két ölnyi hosszúságára és ött singnyi szélességre (Gidóf. 1820—40.).

Mészáros. XVII. sz. e.: Az mely hozzu szint piatzunkra tsinaltunk, alaia vagho szekeket zerezven, az mely kwl-seo *meszaros* vasar napokon azon hust vagh azoktól ket penzt d. 2 (Kvh.). 1643: annak marhaja sem volt, *meszaros* is nem volt (O. 1642—48.). 1682: *meszaros* leven kertem fel potura sütni valo peczenyit (O. 1680—88.). L. még *külső-* al.

Mészáros-céh. 1766: a *Mészáros Czeh* nélkül valo emberek (Kvh.).

Mészárság. 1788: kereskedést avagy *Mészárságot* magukra válnak (1397/788).

Mészárszék. 1660: Hogj valakik marhakot vagnak *Meszaroszerekre* penzre emberseges emberek eleot aldomas itallal igaz marhat vegjenek (S. 1658—65.).

Meszelő. 1753: Adtunk Házak fejé-ritéseért a *Meszelőnek* 1 fo. 2 den. (8468. l. vegy.).

Meszelő-kefe. 1840: két *meszelő kefe* eladatott 1 Rf. (64/839.).

Meszes-cseber. 1840: Egy kis *meszes cseber* (64/839.).

Meszes-kád. 1809: *Meszes kád*, vevő neve Magyarósi Sigmund 10 xr. (154/62).

Meszes-sajtár. 1814: Egy *meszes Sétár* vette me Zajzon Beniámné 5 xr. (1643/821.).

Metelő-deszka. 1688: két *metelő deszka* (Ap. A. V.).

Metelő - fűrészesdeszka. 1720: Egy *metelő fűrész Deszka* (Káln.).

Metszeni. 1637: neki egj gabonas hazra valo falt *meccziet* eppen minden szer számával (O. 1631—42.).

Metsző-bárány. 1784: Kétt *mettő Bárány* megöletett (Ap. B. XXV.).

Metsző-kés. 1787: egy *metző kés* (1162/787.). 1840: Kováts műszerek... Egy *mettő kés* és tiz vésők (64/839.).

Metsző-vas. 1682: az Feketeügyön levő Nyujtodi Fűreszemtől ellopvan a *mecczövasat* (K. 1678—88.). 1837: Hét *mettő vas* ebből öt vágo kettő tisztított (Cseh).

Metszett-nyereg. Egy tisztességes Csontos és *metszet nyereg* 7 flor 70 denár (Kvh.).

Metszettlen-ló. 1729: egy *mecczetlen* pej szőrü lo (11360. l.). 1788: Kitsi pej szőrü *metszetlen* lovatok serénye, farka fekete, négy esztendő s még két tsiko fog van a szájában (1941/788.).

Méz. 1662: Ghidofalvan pinczemet megh asvan egj czieber *mezemet* ki votte (S. 1658—65.). 1740: Sert és *Mézet* azon Executorok számára (vet-tünk) fo. -48 (Tgy. 1731. 40.). L. még *lépes-, szín-* al.

Mézes ,mézeskalács-árus'. 1809: A kenyéresek, *mézesek* az Sertés hus vágó Pad helyeik az Vertán Botya háta megé szoríttasának árulás céljából (Kvh.).

Mézespogácsa. 1764: a Procu-ratornak, Postamesternek 6 nagy és 4 kisebb *Mézes Pogácsákért* Brassoba 1-a Marty 1764, 1 Rf. 6 xr. (Kvh.).

Mezei-borsó. 1615: *Mezei Borsonk* negi zekerrell leven zeme ennek lön cub. 9 v. l. (Mikó.).

Mező. 1583: aszt tuggyuk hogy az peres reth Myndeneknek szabad eleo feold volt mynd Kyzdyeknek, Czykyak-nak mynd Erdeye *mezeye* . . . (Kvh.). L. még *ősz-, tavasz-, ugar-, vetés-, vető-* al.

Mező-bírság. 1647: fizesse meg az *mezeo birsagot* (K. 1647—52.).

Mező-föld. 1749: a kertek teljességgel roszak, úgy hogy *mezőföldön* is gyalázat volna (S. ejk.).

Mező-kapú ,a falu utcáinak a mező felől való végén felállított kapu, hogy a marha ki ne szabaduljon a vetésre'. 1701: Az *Mező kapu* galambugos, Annak fa Horga és Vas Sorka (B. M. 1701—10.). 1802: Imre István Uram és fia Lázár Uram a magok *mező kapujoknál* állanak (1057/802.).

Moldvai-hordó. 1698: Öreg *Moldvai Hordo* Üres (Ap. A. VI.).

Moldvai-kantár. 1708: Egy *moldvai kantár* viseltes nimet zabolával (3. cs. 7.).

Molnár. 1616: az zabad vthon ra menth az megh nevezet *Molnaromra*, az zantas, kertheles es kapotzha vltethes feleol (O. 1613—27.). 1643: az *molnar* nem akar benne lakni (O. 1642

—48.). 1758: a *Molnár* számár tsinált egy sütő kementze a falu közönséges helyen egy kis Ereszetske alatt (Tgy. 1606—25.).

Molnárház. 1758: vagyon egy jo *Molnár Ház* is építve, ex fundamento jo Fenyő fákból kész Gerendáju jo Padlással a Malommal közönséges jo szalma egy fedél alatt, melly *Molnár házból* a Malomba járnak be (Tgy. 7/899.).

Molnár-szán. 1809: *Molnár szán*, a vevő neve Laborfalvi Opra János 4 Rf. 35 (164/62. cs.).

Monyas ,ménló'. 1691: Edgy deres kancza meddő, két negjed fü *monyas* gyermek lovak (K. i. E. 20.).

Monyas-borjú. 1808: Egy *monyas borju* Betsü árrok 12 Hflor. (11786. l. 1610—919.).

Monyas-ló. 1791: Köntzei Eleknek... egy *monyas lovat* Pr. 20 (B. M. 1791 800.).

Mosdó l. lábas.

Mosdó-kanna. 1776: Egy *mosdo kanna* medentzéstől, más kissebb medentzével (Ap. J. I.).

Mosdó-lábas. 1838: Egy *mosdo lábos*, a vásárló neve gyalog katona Csiki Lajos 13 xr. (140. cs. 24.).

Moslékos-cseber. 1847: Egy *Moslékos Cseber* 6 xr. (194. cs. 29.).

Moslékos-hordó. 1719: *Moslék* tartó *Hordok* Nr. 2 (B. M. 1765—70.).

Moslékos-kád. 1781: (Tgy. 1702—99.). 1847: Egy *moslékos kád* 10 xr. (194. cs. 29.).

Moslékos-kártya. 1838: *Moslékos kártya*, a vásárló neve H(uszár) László János 9 xr. (140. cs. 24.).

Moslékos-sajtár. 1758: *egj moslékos sajtár* (8468. l. 1565—800.).

Mosópad. 1794: az ajtó előtt egy *moso padon* (Tgy. 1702—99.). 1839: Vagyon két *moso pad* (155. cs. 82.).

Mosogató-medence. 1808: *Mosogato medentze*, Betsü Ár 12 Dr. (Deák).

Mosogató-cseber. 1744: *Mosogato cseber* aestimatioja den. 9 (41/744.).

Mosogató-teknő. 1817: Egy *mosogató* kerek *Tekenyő* 18 xr. (B. M. 1811—20.). 1831: Vagyon *mosogato tekenyő* 26 xr. (123. cs. 19.).

Motola. 1730: *Motollara* vetett fonal (Ap. B. XXIV.). 1763: Aproság *Motollák* (B. M. 1761—70.). 1805: Egy hosszú *motola* s rövid (866/805.).

Motola-óra. 1840: Egy fonal *motolla ora* formájú ütő, eladatott 1 Rf. 41 xr. (64/839.).

Motolácska. 1716: A kemencze végben egy kis kendő szeg, azon két kis czérna *motolácska* (Tgy. 1711—20.).

Mozsár. 1659: *egj rosz mosar*, *egj onnos czierpenieo val(ora) fl. 10* (S. 1658—65.). 1758: *egj mosár töröstől* (8468. l. 1565—800.). L. még *fa-*, *máktörő-*, *máktörőfa-*, *réz-*, *sótörő-*, *sótörőfa-* al.

Munka l. *tenyeres-*.

Munt-liszt. 1837: (177/837.).

Murok. 1716: *Murok* petreselyem, veres hagyma kevés (Tgy. 1711—20.). 1758: A Háznál levő kertben tanáztatik Három Ágyás *Murok*, egy Ágyás Petersejem (8468. l. vegy.).

Murok-mag. 1696: *Murok magot* vőlt den. 24 (Káln.).

Mutter-fogó. 1840: Kováts műszerek... két kitsi *mutter fogo* és *czirkalom* (64/839.).

Mutter-lyukasztó. 1840: Kováts műszerek... *Mutter lyukasztó* négy (64/839.).

Mutter-tekerő-kulcs. 1840: (64/839.).

Műhely l. *asztalos-*, *kovács-*.

Műszer l. *kovács-*, *lakatos-*, *ötvös-*.

Műves l. *apró-*, *arany-*, *ón-*, *réz-*.

Nád. 1720: az Házban [t. i. vagjon] *edgj Eke vas, nád* rajta (Káln.).

Nádméz-porzó. XIX. sz. e.: (B. M. é. n.).

Nádmézvágó-szekerce. 1840: Egy *Nád méz vágo* kis *Szekertze* 25 xr. Vevő neve Bálint furir (64/839.).

Nádütő. 1692: *negy furu*, egy czap hanyo, *nádütő* egy, kézvono den. 21 (B. M. 1674—700.). 1743: *egy nádütő* (Ap. B. XXIV.).

Nádütő-fúró. 1729: *edgy nádütő furu* (11360. l.).

Nádal. 1736: Mikor a perpentzet *nadlottak* vettünk egy vasat d. 96 (Kvh.). 1764: a Malom kőnek Darék Vasát *megnádoltatván* és hosszában nyujtatván azon kőnek perpentze vasat tsináltatván annak dolgozására vettünk kasza vasat az árra 1 Rfl. (uo.).

Nádaló-fúró. 1821: két *furu*, az egyik kerek szeg, a más *nádolo*, megvette Fazakas Josef 48 xr. (1640/821.).

Nádas-üveg. 1774: (8468. l. cs.).

Nadrágszija. 1708: (3. cs. 7.).

Nagy-fogó. 1788: *Nagy fogó* Nr. 9. Kovács mihelybe valo (Tgy. 1702—99.).

Nagy-fúró. 1840: Egy kerék torkát *furo nagy furu* 3 Rf. 10 xr. megvette András Josef (64/839.).

Nagy-ház. 1641: Emlekezem arra,

hogi Mikes Benedek Uram az *nagi haz*-ban felhivata es Tott Pal biralvan engemett jobbgiul kote magat Mikes Benedek Uramnak (O. 1632—42.).

Nagy-kapu. 1722: A kapun bemen-vén vagy on egy deszkából valo *nagy kapu* és más kiskapu vas nélkül valo paraszt kapu lábakon álló (Ap. B. XXIV.). 1758: két hevederre csinált Tserefa sorkon fordulo két paraszt kapu fél fák között valo *Nagy kapu* találtunk (Tgy. 1702—99.). 1804: Az Udvari *Nagy-kapura* tsináltatam 12 vas Szegeket (866/805.).

Nagy-verő. 1773: *Nagy verő* ugyan Kovács Műhelybe valo Nro. 7 (B. M. 1781—800.). 1840: Kovács műszerek ... Hat *nagy verők* (64/839.).

Napszám. 1685: Lakatos Mihalinak attam buzat gr. 1. ugj, hogj niarban *nap szammal* le dolgozza (Ki. E. 20.).

Napszamos. 1772: Ti(tularis) Janko Ferentz Uramnak *nap számossa* voltam (B. M. 1771—80.). 1859: Tenyeres munka *napszamosok* (Gid. 1664—864.).

Négylábú-szán. 1808: Egy *négy Lábu Szán* Betsü Árok 36 xr. (11786. l. 1610—919.).

Négyszegű-reszelő. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagj verő nro 1, Szarvas üllő nro 1, Félkéz verő nro 1, Apro szeg fejező nro 3, *négy Szegű öreg Reszelő* nro 1 ... (Káln.).

Negyed-fű. 1615: egy *negyed fw* Eokor tino (O. 1613—27.). 1646: egj fekete gjermeke lovat *negjed fűvet* tizen-nyolc forintért (Pótsa. 1581—814.). 1642: es egj szürke *Negied fűre* keleo gjermeke lowa valora fl. 20 (O. 1642—

48.). 1743: *negyedfűre* menő ökörtino (Ap. B. XXIV.).

Néma „persely”. 1689: attam egj *nemat* kezihez, hogj abból valo pro-ventust abba güiczen (Ki. E. 20.).

Német-csap. 1809: *Német csap*, vevő neve Budai Ferencz Dulo 10 xr. (154/62. cs.).

Német-nyereg. 1750 körül: Egy kotsis alá valo *nimet nyereg*: 7 flor. 40 denár (Kvh.).

Német-öl. 1815: Készítették egy jo 20 *Német öles* Gyeplő, melyel fog az egész tizedbeli kaszálló az Imetsfalva felől végén kezdve felmértettni (1451/815.).

Német-rúdas-hám. 1801: Két *Német Rudas Hám* kantárostol, aestimalas szerént valo ára 2 Hf. (361/801.).

Német-sőr. 1806: egy kupa u. nevezett *Német sernek* az árra 2 $\frac{1}{2}$ xr. (566/806.).

Német-zabola. 1708: Egy molduvai kantár viseltes *nimet zabolával* (3. cs. 7.).

Nemez. 1596: Szent Ferencz nap vtan valo wasarban wasarlottam Bras-soban weottem ket *nemezt* egj vakaroth d. 15 (Mikó). 1729: egy viseltes *nyereg* alá valo *nemez* (11360. l.).

Nőszabó. 1851: Makai Ferencz *nő szabo* Benkő Sámuel házában lakik (8468. l. 1749—900.).

Nöstén-bárány. 1637: az karaim Negj dizke baranios jo, Negj *nosteni barani*, negj kos (O. 1632—42.). 1678: Item adtam diszke *nösten báránt* kilenczet számban (Ap. A. VII.).

Nöstén-pujka. 1708: egj kakas *pujka* s egj *nöstény* (3. cs. 7.). 1732: *Nöstény Pujka* Nro. 5 (Ap. O. l.).

Nyáj. 1645: egi disznott az eo *niajok* közül valott eok tekoszlottak el, valahova löttek (O. 1642—48.). 1658: egi sertes marhamat vitte el az *Niajbol* (S. 1658—65.).

Nyak I. vas-.

Nyakkbavető. 1581: Az pej lowat fekesteol, Niergesteol az eoregebik *niakba* veteovel, bonchokál... hagiom Zekel mojsesnek (Tgy. XVI—XVII.).

Nyakló. 1729: edgy szántani valo *nyakló* szijjas vas karikák rajta (11360. I.). 1758: Egy szánto *Nyaklo*, meljnek egyik része kenderből, a másik része szijuból valo egy páár Vaas karikával együtt (8468. I. vegy.).

Nyár-nyomtatórúd. 1716: egy *nyár nyomtatórúd* (Tgy. 1711—20.).

Nyári-ajtó. 1720: Az élés házba mennek bé jo záros vas Sorkokon forgo belső ajton, külső Ajtaja *nyári Ajto* reteszkes lakatos (Káln.).

Nyári-bárány. 1663: huszonhat *niari* *baranyomot* [lopták el] (S. 1658—65.).

Nyári-dolog. 1658: ados volt negy forintal, s negj napi *niari dologgal* (S. 1658—65.).

Nyári-ház. 1594: az felseo haz az *Niari* hazal es pinczevel egietemben Sido Balasnenak juta fiaval egietembe (Tgy.). 1669: az *Nyári házban* isznak vala (Ap. A. IV.). 1761: találtatik egy cserefa sasokon álló *nyári ház* fenyő boronákból kicsinálva (Ap. B. VII.).

Nyári-kaszálás. 1823: A Napszámosok dolgozzanak eszerént: Egy kaszálonak *nyári kaszáláskor* 18 xr, Őszi kaszáláskor 15 xr. (2013/823.).

Nyári-konyha. 1827: Egy más hat öles hosszúságú kőépületet, melyben

lészen egy *Nyári konyha* (Gidóf. 1656 849.).

Nyárs. 1618: azt mondotta, hogy ocset Egy *Nyással* eoklettek (O. 1613—27.). ua.: oth esset raytha az *Nyással* valo Gy(a)kas (uo.). 1693: Egy *Nyárs* den. 18 (B. M. 1674—700.). XIX. sz. e.: egy *nyárs* Becsü árr 15 xr. (B. M. 1811—20.). 1846: Egy *nyárs*, egy vas-kalán 1 frt. 15 (8468. I. vegy.). L. még *kávépergelő-, pecsenyesütő-, vas-* al.

Nyél I. fejsze-, kasza-, vassvilla-.

Nyeles-vágó. 1840: Kováts műszerek... *Nyeles vágó* (64/839.).

Nyelves-békó. 1809: *Nyelves béko* a vevő neve Lisznyói Kese Miklós 15 xr. (154/62. cs.).

Nyereg. 1581: Az pej lowat fekesteol, *Niergesteol* az *niakba* veteovel, bonchokál... hagiom Zekel mojsesnak (Tgy. XVI—XVII.). 1658: egi lowat vitte el fekiben *niergiben* (S. 1658—65.). 1692: Egy hitvan *nyereg* den 9 (B. M. 1674—700.). 1753: egj pusztá *nyereg* ket kengyel vassal valet den. 24 (25/753.). 1806: Három *nyereg*, kettő csontos egy pedig szolgál *nyereg*... (B. M. 1801—10.). 1818: Egy csoré *nyereg* készség nélkül (Cseh). L. még *borított-, csontos-, fa-, magyar-, metszett-, német-, szolgál-* al.

Nyeregfa. 1809: *Nyeregfa*, vevő neve Dancs Ferentz 30 xr. (154/62. cs.).

Nyeregtakaró. 1808: Egy hitván Medve bőr *nyereg takaro* Betsü Ár 72 Dr. (Deák). XIX. sz. e.: Egy *nyereg takarot* Barabás Pál 4 pénz [t. i. megvett] (B. M. hiány.).

Nyeregvánkos. 1719: egj *nyereg vánkös* Deső Benedek Uramnal ujj (Láz.).

Nyereség. 1608: kilencz oraigh sem városbeli zemelynek sem kwlseo embernek nem szabad mindent venni haza zwksegre, *nyeresegre* annak sem szabad migh az szazlo fenn all (Kvh.).

Nyerges. 1719: Vagyon két ládám Brassoban az *nyerges*nitt (Tgy. 1711—20). u. a.: A *nyerges*nitt vagyon egy Derekally, két vankos (uo.). 1851: Demanoczki Elias *nyerges* a város házában lakik (8468. l. 1749—900).

Nyíl ,1. sorshúzás; 2. 12 lépés széles kaszáló'. 1628: az nagy Tootis eo foglala el az teob nemes emberekkel az eleot Nylas Thoo vala, az mint az *nyl* hozta kiki oda vetette reszere az kürteött (Tgy. 1628—50.). 1700: Henter Kelemen *nyila* teszen 39 cub. 2 m. (54/11. cs.). 1801: András Sámuel uram a maga *nyilán* kívül Biro füve helyrölis a Sarjut magaszámára megkaszáltatta (413/1803.).

Nyíl-föld. 1618: egy *nyíl földet* adnak (Tgy. 1606—25.).

Nyíl-húzás ,sorshúzás' (A XII. sz. elején a nyílhúzás már legtöbbnyire apró cédulák alapján történt, melyekre reá írták az osztózásra került földek, állatok, stb. nevét. Ilyen nyílcédula százával van a Múzeumban). 1780: kinálám az Urat Geréb Ferentz Urat hogy *huzzon nyilat*, de azt mondta hogy én *nyilat* nem *huzok* (10966. l. 1776—810.).

Nyíl-vetés. 1675: *nyilat* vetven ra hun kezdödgyék (S. 1668—79.). 1680: Az Eos jozzagot kette merven *nyilat* vetven rea, az nil hoza Kovacz Peter Uramnak az naptamadat felöl valo felit Kerekcs Mihaly vicinumiaban rajta leveo rakot kutal es egy küs sendelies feozeo kutaczkaval egiut (Ap. A. V.). 1680:

Az szallogos Jozzagokat penigh meriek kette s vessek *nylra* (uo.). 1680: Vagion ket kas meh is melyre vessenek *nyilat* (uo.).

Nyíl-vonás. 1794: Jutta Baktsi Mária aszszonynak tartására férjhez meneteléig *Nyil vonás* szerint (636/806.).

Nyíró-olló. 1755: *Nyíró ollo* l. (Ap. J. l.). 1779: Egy *nyiro ollo* Dr. 24 (279/779. s.).

Nyomás-határ. 1576: eoszve is fekszik az Szent leleki *Nyomas hatar es* Canthafalvi niomas (Kvh.). 1814: A faluk határai 3 forduloban lévén felosztva azok közül minden esztendőben egyik ugarnak, vagy *nyomás*nak maradván azon esztendőben nem használtatik. Következésképpen mindenik forduloba két esztendőben egymás után u. m. az elsőbe ősz, a másodikba tavasz vetéssel használtatik. A 3-dik esztendőben pedig *nyomás*ban marad, melyért váltólag használhatoknak mondatik (B. D.).

Nyomó l. *sajt-, vassajtoló*.

Nyomtató. 1751: Vas sajtolo *nyomtató*jával. (Ap. J. l.).

Nyomtató-rúd. 1716: Egy *nyomtató rud* (Tgy. 1711—20.). L. még *nyár-* al.

Nyoszolya ,csuszató saroglya, melyre szénát raknak'. 1822: Bokor András is meghalgattatván egyebet nem felel, hanem hogy az édes Attyáról Bokor Andrástól maradt reá és mind udvarát birta maig békeségesen, de amikor reája maradt csak egy buglyára valo volt és aztán szaporította úgy hogy most 5 *Nyoszolya* széna teremhet. (1274/822. S.).

Nyújtó. 1716: a' Szekér szín felett 3 oldal hordo lejtra, egy *nyujto* (Tgy. 1711—20.). L. még *laska-* al.

Nyúla. 1680: két *nyulla* s három oldal (Ap. A. VII.). 1840: 5 *nyula* per 12 xr. (64/839.).

Nyűg l. *lánc-, szőr-*.

Nyűgöz. 1769: egy gonoszul elvesztet Deres szőrű lovamot a Sepsi Rétyi hidon alol a' füzesben az falu felől egy pej és egy fejr szőrű lovakkal össze kötve és *nyűgözve* egy szál és egy darab istranggal (252/769.).

Nyüst. 1662: az eleot valo nap eo teolle *nivsteot* kert (S. 1658—65.). 1721: egj gjolcs szövő *nyüst* (4692. l.). 1753: Egy fertájos tüveg, Egy sikító tüveg egy *nyüst* az egér elrágta (128/753.). 1808: Négy pár *nyüst* Betsü Ár 90 Dr. ... Négy gomolya *nyüst*nek valo Betsü Ár 12 Dr. (Deák). 1817: Egy *nyüst* és egy borda 30 xr. (1631/821.). L. még *egyszemes-, gyapju-, zekeszövő-* al.

Óbor. 1806: egy kupa jo *Oh bor-*nak az árra 28 xr. (566/806.).

Odor. 1722: egy közönséges két *odrocskájú* Csür ajto nélkül valok (Ap. B. XXIV.). 1758: jo Fenyő szarufákon és Létzeken jo szalma fedél alatt valo két *odru* Tsür (Tgy. 1702—99.). 1789: A Lakta jorzágon vagy on két *odra* jo fedéllel (11019. l.). 1814: Egy Csür Ajtoval, egy *Odor* és egy Istálló mind egy fedél alatt (1642—821.). L. még *jég-* al.

Oka. 1779: Három *oka* gyapju Den. 54 (279/779.).

Ól l. *disznó-, sertés-, törekes-, tyúk-*.

Olaj. 1736: Zsendej szegnek *olajat* vettünk egy fontot d. 14 (Kvh.). 1738: Sendely szeg *olajozni olajat* (uo.). L. még *fa-* al.

Olajtörő. 1736: Az *olaj törő*höz valo romlot lyukas üst (Ap. O. I.).

Olaj-üttető. 1736: Az sütő arnyekja alatt *olaj ütető* (Ap. O. I.).

Olajos-korsó. 1708: *Olajos korsot* 3 (Ap. A. VI.).

Olajoz l. *olaj*.

Oldal-föld. 1772: Az Csitkos kantzákot az *oldal föld*ek mellé ne Czovekellyek, vagy ha Czoveklik Csitkaját Pásztorolják a kiké (Különf. id.).

Oldal-kamrácska. 1758: vagy on egy *oldal Kamrátska* is (Tgy. 1702—99.).

Oldal pad. 1836: 2-do vagy on egy *Odalpad*. Betsü ára 36 xr. (2180/836.).

Oldalas. 1680: Négy *oldal*as, nyolcz diszno láb (Ap. A. VII.). 1721: szalonna idei 3 orjával, *oldal*asival, lábai-val edgyütt (4692. l.).

Olló. 1751: egy nagy *ollo* 18 den. (3. cs. 7.). 1836: kisdud *Ollo* 6 xr. (1605/835.). L. még *fanyiró-, juhnyiró-, kecske-, kertész-, nyiró-, papiros-, sing-szeg kivevő-, vászonmetsző-* al.

Ollózó-kecske. 1698/730: Találtatot ... Fejős vagj *ollozó* számban levő *ketskék* nro 2, ezeknek két ideji Ollójok (Káln.).

Oltó-fűrész. 1841: egy *olto Fűrész*, eladott árok 30 xr. megvette Miko György (166. cs. 19.).

Oltó-kád. 1691: egy eresztő kadat flo. 1., egy *olto kádat* den. 12 (Tgy. 1693—700.). 1729: három *oltó* edgy eresztő *kádat* (11360. l.).

Oltott-mész. 1753: Vettünk ugyan *meszett beoltottat* (8468. vegy.).

Oltovány. 1840: Az Istáló háta meggett levő és a' házak mellett elnyuló kertekbe ... egy néhány *Oltoványok* (Ap. Ksztl.).

Olvasztó-serpenyő. 1838: Más kisebb *olvasztó serpenyő*, a vásárló neve n(eme)s Kovács Ferenczné 30 xr. (140. cs. 24.).

Olvasztott-vaj. 1812: Egy kupa *olvasztott vaj* jó pénzbe 48 xr. (953/812.).

Őn-kanál. 1781: Gazdálkodo Nagy *Őnkalány* 36 xr. (Tgy. 1781—800).

Őn-kanna. 1592: Egi disznót heted magavall, Egi *onn kannatt*, Egi mag mehatt Boczatottam vissza (Tgy. 1562—608.). 1606: két *on kanat*, egik fedeletlen (Damok. 1600—44.). 1615: *On kanat* fedeletlent masfel eitelest egiet. *On kannat* fedelest egi viseltest egiet (Mikó).

Őn-gyertyatartó. 1702: két öreg *on Gyertya Tarto* (Biál.).

Őn-műves. 1750 körül: *On Művesekrről*: Fejjér *on szerszámnak fontya* munkájával 30 den. (Kvh.).

Őn-palack. 1661: oda vagion negj *on pataszkom* egi egi ejteles (S. 1658—65.). 1676: két *on palaczk* (Donáth).

Őn-sótartó. 1712: *On Soo Tarto* edgj (Tgy. 1711—20.). 1778: *Őn So Tarto* Nr. 2 (B. M. 1771—80.).

Őn-tál. 1606: 3 *ontalat* (Damok. 1600—44.). 1615: *On talat* kozep rendet eotolt. *On talat* apro rendet nro. harmat (Mikó).

Őn-tányér. 1615: *On tangert* nro. hatot (Mikó). 1675: három *on tal*, s egy *ontanger* s két *kanna* (Tgy. 1669—81.). 1817: Hat Levesnek valo *On tángyér* (B. M. 1811—20.). 1839: Egy Pár *óntányér* 18 Plé kalányok és 6 kés villával 6 Rf. (B. M. 1821—48.).

Ondó. 1772: a Gátt el szakadása mián Brassóból *ondóval* és az szekekről korpával hizlaltam (507/778 s.).

Ónozó. 1698: Egi öreg *onozo*, három vasabrnts (Káln.).

Ontok. 1635: Tudom azt hogj ez az keszkenő Vaina Mihaline-e, maga szöve Vaina Mihaline, az *ontokott en fontam* (O. 1632—42.).

Óra. 1818: Egy *óra* tokostól. (Cseh). L. még *fa-*, *motola-*, *ütő-* al.

Órás. 1732: az *Órás* mesternek attam 3 köből tiszta buzat Biro Uram poroncsolattyából, ennek árra 6 forint 24 pénz (Kvh.). 1735: Az *orasnak* aprillishnak 20 Napjan attunk 2 köből tiszta buzat (uo.).

Orda. 1583: az mi Maiorsagom benne volt Mindenekbe Szokmánt teotenenek, teomleombe, *ordaba* es Saytokba szokmant teótték (Kvh.). 1613: Anno 1613 die 11 July attam Tegzeo Danielnek egi veder *ordat* Zent Mihalj napigh valo varasra d. 84. (8468. I.). 1663: az elmúlt esztendeobeli hasznok hatod fel Temleo, hatodfel sait, hatod fel veder *orda* s az gjapjok (S. 1658—65.).

Ordafőző-üst. 1654: egi *Orda feozeo wustemot* tartotta oda, melyben két veder *ordat* . . . (K. 1653—57.). 1667: Serfeozeo, lugzo es *Orda feozeo vsteok*, rez mosar es aba is teob eszkeozeokkal eggjvt maradot osztatlan (S. 1665—69.). 1676: Egi *orda főző üst* (Don.).

Ordamerő-kanál. 1751: Egy *orda merő kalán* (Ap. J. I.).

Ordás dézsa. 1818: Egy *ordás Désa* (Cseh).

Órja. 1680: egy *orja* fejestől (Ap. A. VII.). 1721: szalonna idei 3 *orjaval*, odalassival, lábaival edgyütt (4692. I.). 1806: sok sertés lábak, *oriák*, Oldalosok és sodarok (B. M. 1801—10.).

Orot, 1. irt; 2. arat'. 1592: iol tudom, hogy Bola Gaspar *orota* vala, mint hogy feltörök is ot valek, mert en akor Bola Gaspar czimborai vala (Tgy. Harm.). 1615: ... az Atthya az nehaj Mihalcz Georgy *Oroftatta* volt az feoldet es Byrta. 1616: Ennek a Buzanak egy rezet meg *Oroftak* volt. (O. 1613—27.).

Orsó. XIX. sz. e.: Egy vetöllöt, fa *orsokat*, puska tső darabot Mihály József 6 pénz [t. i. megvette] (B. M. hiány.). L. még *gyapotfonó*-, *vas*- al.

Orsó-fa. 1764: 46 Bokor korongbeli *Orsonak* való fákért adtunk egy véka Tiszta Buzát és 1 véka Elegy Buzát 1. R. 12 xr. [a malomhoz] (Kvh.). 1764: Korong karikáért a melly áll tsőgből 12 bokor *Orsófa*val fizettünk egy köből buzát és 2 véka Elegy buzát (uo.).

Ostor. 1692: Egy darab hárs kötél, egy gyeplő és *ostor* den. 5 (B. M. 1674—700.). L. még *béres*-, *kerek*-, *kocsis*-, *szij*-, *vadász*-, *vizhuzó*- al.

Ostorfűrész. 1713: *osztor fűrész* nro. 1 (Ap. B. XV.). 1838: Egy *ostor fűrész*, a vásárló neve Kotsis Sámuel 6 xr. (140. cs. 24.).

Oszkotár, 'pásztor'. 1723: Gyurka János *osztotár* (Aöi.).

Oszlás. 1579: hogy my el mennenk az Wytezo Apor Imrehez, Apor Mykloshoz es Apor Ferenczhez felső Tor-yara es w tollok kálnoky Balyntnak *ozlast* kernek (Ap. A. I.). 1606: Pylbart georke, ki megh holt annak az reze az mi volt *Oslasban*, aequaliter az Atiafiakra maradot (Mikl. 1605—6.).

Osztováta. 1645: egy *osztovatatt* kertt ki tollem (O. 1632—42.). 1662: egy nagy szuszekot, egy edgies szeket,

osztovatatt edgiét (Tgy. 1651—68.). 1681: Egi *osztovata* minden szerszamaival (10908. l.). 1710: egy *osztovátája*, egy vető, egy hékely (B. M. 1701—10.). 1758: egy *eszteváta* (8468. l. 1565—800.) 1808: Egy Széles *osztováta* Betsü Ár 3 Rflor. Más keskeny *osztováta* Betsü Ár 2 Fflor 50 Dr. (Deák).

Ökör. 1544: Hagyok towabba nyolcz *okrot* es három wnot Tyzenket díznót egy lowat (Tgy. 1427—569.). 1575: adot Syko Ghjörgy ket *ökröt*, kynek az Arra fl. 6 (Káln.). 1676: juta hat *ökör* becsültek ad fl. 66 hatvanhat (8468. l. 1565—800.). L. még *derék*-, *járó*-, *jármos*-, *rudas*, *tézsoldás*-, *vonó*- al.

Ökörcsorda-pásztor. 1660: Ugian Bod Mihálynak kezessegire Adtam az *ökör csorda pasztor*nak matenak három veka buzát pro flo 2 den. 50 (?).

Ökörfésű. 1809: *Ökör fűsű*, a vevő neve Kováts Antal 1 xr. (154/62. cs.).

Ökörharang. 1616: Also chernatony Kezdy Zeky Zabo Istvan hozoth egy *Eokeor* nyakra valo *harangoth*. (O. 1613—27.). 1794: (B. M. 1781—800.). 1843: egy *harang ökörré* valo Lántzostol 2 Rf. (B. M. 1821—48.).

Ökörjászoly. 1807: az istálo *ökör jászolyra* vagyón készítve jo hidlással 11410. l.).

Ökör-örzés. 1656: Szántottam bak Mihálynak ket hold paragot pro denare kilencven (!) de az hatvan penzit hat-tam az *ökrök örzesben*, az harminc pen-zivel ados (9786. l.).

Ökörszekér. 1676: adgyon edgy négy *ökör* utaán valo *szeke*ret ... ki-nek allya vasas legyen, Járommal, si-kotyú teslyastol, Az Lánczokból a Gyer-

mekek részére fl. 3 három forint (8468. l. 1565—800.). 1680: Az *eokor szeker* éppen marada Kovacs Peter Uramnak (Ap. A. V.). 1691: Egy *Ökör szekeret* böczülötünk egy bokor rajtolyával es löcsivel edgyut ad flor. 6 azaz hat forinttra (Tgy. 1682—92.). 1801: Egy egész vágás fatalpu *ökörsekér* 6 Rírt. 20 xr. (35. cs. 10.).

Ökörtehen. 1581: *eokeor tehent*, meli meg Er f. 2 d. 50. (Pótsa. 1581—824.). 1587: *eokeor tehent* meli meg Er fl. 2 (uo. 1561—814.). 1618: Egy *Eokeor tehenemet* kellett Th(örvény)re kyvennem (O. 1613—27.). 1625: Ada Borbely Georgy az fianak Peternek... kett *Eokeör tehenet*, Annak az Egyike Barna, az másik szeőke (B. M. 1574—699.).

Ökörtinó. 1615: Egy Neged fw *Eokeoi tino* (O. 1613—27.). 1615: Myko Mihalj Vramnak *Eokor tinot* nro egiett (Mikó.).

Ökörtulok. 1806: két *Ökör tulok* edgyik egy, a más pedig két esztendős (B. M. 1801—10.).

Öl. 1615: Donat Pal Thamassal convyncalanak 12 zal farol, ennek 9 zala Gerenda 4 *Eol*, az ketthey kozorufa 5 *Eol*, Egy *Eol* Talp 3 *Eol*. Ezeket 12 napon aggya megh (O. 1613—27.). 1788: 3 $\frac{1}{2}$ *öll* fának Brassoba valo viteliért 6 rf. 18 xr. (Don. 1760—93.). 1816: az egész jország 289 □ *öl*, mely teszen egy vékát és 7 ejtelt (Deák). ua.: Napkelet felől valo szélje 13-rom *öll* és egy sing (uo.). L. még *német-* al.

Öntő l. gyertya-, üveggyertya-.

Öntöző-kártya. 1818: Egy *öntöző kártya* badug csőivel (Cseh). 1840:

öntöző kártya, eladatott 15 xr. (64/839.).

Öreg-atyamester. 1770 k.: Kiss Daniel *öreg Atya Mester* [csizmadia] (Kvh.).

Öreg-fűrő. 1688: Az asztal ladajában vagion egj *öregh furo*, ket tölgyer, ket kerek szegh furo, egi folio furo, az masik elveszet (K. i. E. 20.). 1669: ket *eoregh kerekkel* volt ados, megh Erte-nek volna fl. 2 (K. 1669—74.). 1678: Egy *Eöregh kötelemet* js ellopatta (K. 1678—88.). 1678: Egy *Eöregh Lanczomnak* a felenel negiobbat elvesztette (K. 1678—88.). 1688: Az asztal ladajában vagion... Egj *öregh veső*, egj kezvono (K. i. E. 20.).

Örlő. 1736: Az *örlökkel* pedig jól és embersegesen él, s ki nem tanította őket a' Malomból sőt a' kit lehet be tanit (Ap. B. Ksztl.). L. még *hús-, torna-* al.

Örök. 1569: En az Nagy Martont tellyesseghvel ky fizettem az *örökből* penzvel es egyeb Bölyw Marhaval (8468. l.).

Örök-fal, a falunak a mező felé készített védőkerítése, hogy a marhák ki ne mehessenek a határba'. 1635: az falu gondviseletlenséghe az, hogy azra az eozhatarunkra az fuggő *örök fala*-kat es hitvan tanorokot meg nem czienaltattanak mostis Nemeli *eöredök falon* 6 eokru szeker salvum sit kiterne oly res vagion (O. 1632—42.). 1737: Erdőről, Határkertekről, *Örökfalakról* és Szénafü étetésről és annak hordásáról tartozzék a Biro minden Esztendőben háromszor esketni (587/802).

Örökség. 1549/1573: az Pelbart *Eoreoksegenek* kyt hynak zent gyergion, mely *Eoreokseg* Sepsy zekben

wagyon (Tgy. 1487—568). 1572: *Eoreoksegbe* vagy *Benne* lakol (uo. 1569—608.). L. még *lófő*- al.

Őröl. 1616: *zabad legien oth eoreolni* (O. 1613—27.). 1616: *Ezthendeotul Eoreoltem* az *Malomba* (uo.). 1678: *Az tiszta buzabol őrlettek megh cubuli* 3 (Ap. A. VII.).

Őr-szeg l. *fűrész*-.

Őrzés l. *erdő*-, *falú*-, *ökör*-.

Ős-föld. 1604: *Eos feoldem* kik nem zallogosok *Padon Apor Andras* feolde mellett egy hold feold... Az Anyamtól maradt *eos feoldem* Oszlason kiveul (Ap. A.).

Őszbúza-vetés. 1617: *egj fell all ősz buza vetést*, *ky mostan az földben vagion* (Ap. A. II.).

Őszgabona. 1738: *Ősz gabonák:* Buza, a rogya érvén, *mediocris* termés remélhetvén... (2283/788.).

Őszhatár. 1635: az *falú gondviseltlenséghe* az, *hogy azra az eo zhatarunkra az fuggo örök falakott es hítván tanorokat meg nem czienaltattanak*, *mostis Nemeli eöreök falon 6 eokru szeker salvum sit kiterne oly res vagion zaita* (O. 1632—42.). 1643: *marhajokott illetlenül benne jartatak az tilalmas eosz hatarban* (O. 1632—42.). 1752: *kivívén az Dálnok felől valo hegybéli ősz Határookra azt velünk Oculáltaták* (105/752.).

Ősz-mező. 1620: *Ismet Cziki Antalnak egj czegely földé nalam zalogon p. denar 80 az elő labba az pokahalma felől ez most az ősz mezeőben* (Tgy. 1606—25.).

Őszi kaszálás. 1823: A Napszámósok dolgozzanak eszerént: Egy kaszá-

lonak nyári kaszálláskor 18 xr, *Őszi kaszálláskor* 15 xr. (2043/823.).

Őszi makkolás. 1802: 1800-dik Esztendőben *Őszi Makkolás* idején a panaszo Eő kegyelme is mint Kálnoki possessor 4 sertésseit a Makkos Sertés Nyájban hajtaván... (566/802.).

Őszi vetés. 1816: A közelebbről mult *őszi vetéskor* mely földeket bé vettem (B. M. 1811—20.).

Ősztőke. 1778: *Eszteke* Nro. 2 (B. M. 1771/80.). 1805: egy *Eszteke* (Szöts. 1800—896.). L. még *fűrész*-, *vas*- al.

Ősztőketok l. *fűrészmalom*.

Ősztővér-hús. 1634: *Az jo es szep keover husnak fontia d. 2, az eo zteover husnak fontia d. 1* (O. 1632—42.).

Ötödfű. 1743: *ötöd füre menő ökör* (Ap. B. XXIV.).

Ötvös. 1640: *tudom, hogj eo kegielme egj talat hozza eo thves Janoshoz Keszdi Vasarhelire, nem tudom mitt beszelle eo kegielme az eo ttvessel* (O. 1632—42.). 1686: Egy *Ötvesnek* valo furo den. 50 (Tgy. 1669—81.). 1751: Szöts István *ötves* (Kvh.).

Ötvös-műszer. 1686: Az *Ötves mészerekből jutottanak külömb külömb féle dib dáb rosdás mészerek* Nr. 23 darabok, kik mind edgiut aestimaltattanak ad fl. 2 (Tgy. 1669—81.).

Pácoló-héhel. 1758: két *héhel* egyik *páczollo* den. 66 (21/66.). 1838: *Páczollo Héhel* 27 xr. megvette Nagy András ur (150. cs. 77.).

Packona-kakas. 1832: *Paszkona kakas*, vagyis kappan (Ap. M. VIII.).

Pad. 1592: *ot mutata az padon* egi

wy fazekben egi zöld bekat (Ap. VIII.). 1659: egy *padotis* [t. i. kértem meg] azertis potentian (S. 1658—65.). L. még *bélelt-, borított-, csiptető-, falazó-, fentető-, furdaló-, fűrés-, gyapjufésülő-, gyaluló-, húsvágó-, juhnyúzó-, karjos-, kártya-, kerékfalazó-, kerékkötő-, kézvonó-, kolbászvagdaló-, kötött-, ládás-, malom-, mosó-, oldal-, srófos-, szijgyártó-, ülő-, vályus-, víz-* al.

Padfedél. 1679: Egy *pad fedelet*, Egy kaposztas kadat... elveött (K. 1678—88.).

Padláb. Egy asztalosnak valo *Pad láb* (64/839.).

Pádimentum. 1765: Éléskamra, mellynek Padlása négy csere kereszt gerendára csere deszkákkal borított. Also *Pádimentuma* csak föld (Bethl.).

Padlás. 1613: ... az zobanak *padlása* vagion (Tgy. 1606—25.). 1686: *padlását*, házam körül valo kerteimet elégette (O. 1680—88). 1758: *padlás* nélkül valo Füst Ház ... Háznak vagyon négy jó Fenyő Gerendájú jo *Padlása* (Tgy. 1702—99.).

Padol. 1758: egy kis színetske Fenyő Deszkákból bé *padolva* (Tgy. 1702—99.).

Pajta. 1713: Az *pajta* háta megett vagyon egy marha akoly (Ap. B. IV.). 1758: Ezen házat már számos eszten-dőtől fogva, marhákat telettetvén benne, *Pajtának* tartották, vagyon két Jászoly benne (Tgy. 1702—99.). L. még *disznó-, hizlaló-, marha-, ridegdisznó-, sertés-, sertéshizlaló-, sövény marha-, sövény sertés-* al.

Pakulár ,oláh juhászlegény'. 1783: Ha Báts és *Pakulárok* idegenek lesz-

nek, azoknak saját aprob és nagyobb marhájak elszenvedtetik, míg Szolgálatban lesznek (Tgy. 1702—99.). 1787: Kurta nevű *Pakulárok* közül kettő u. m. Miklós és János kívánsága szerint elfogattatott (1265/787.).

Palack l. *fa-, ón-*.

Palacsinta-sütő. 1698: *Palacsinta Sütő* (Ap. A. VI.). XIX. sz. e.: három vas serpenyő, egy lábos, másik *palacsinta sütő*, harmadik nyeles (B. M. k. n.). 1808: Egy vas *platsinta sütő* Betsü Ár 1 Rflor. (Deák).

Palacsinta-sütő-kő. 1759: bemenénk Kézdi Vásárhelljre edgjut, de engem ot hagván kijöve, s az alat töllem a *Palacsinta sütő* követ megához vitette volt, s én is haza érkezvén palacsintát akarván sütni után menék, s hát éppen akkor sült edgj palacsinta a kövön (Ap. J. I.).

Palacsinta-sütő-serpenyő. 1714: Egi *palacsinta sütő serpenjő*. (Ml. 1714. k.).

Palánt. 1663: Nagy Thamas, mint A(ctor) per Stephanum Baczio proclama-tata Szaraz Giergjeot Szotyorit Egy kertemben *palantamot* etette meg... Az *palant* megert volna den. 60 (S. 1658—65.).

Palánta-mag. 1696: *Palant magot* is vött den. 12 (Káln.).

Palántál. 1627: Egi *p'antalni* valo szeoleo (Ap. A. II.).

Pálca. 1610: Az mely *palcha* az zolgammal akkor volt azt az l(nctus)nal talaltham meg (O. 1608—711.). 1617: Oth az tuzhelyen talalek Egy Darab *Palcha* zabassu fat (O. 1613—27.). 1643: ighen veri vala egi Nagi *paczia-* val (O. 1642—48.). L. még *járom-* al.

Pálinka. 1755: Kőműveseknek hogy jobb szível és serényebben dolgozzanak *pálinkára* 4 Rfl. (Kvh.). 1805: Tíz kupa *pálinkát* elküldvén a szedőben eladta (B. M. 1801—10.). 1806: Egy kupa *Pálinkának* az árra 32 xr. (566—806.). L. még *szilva-* al.

Pálinkafőző. 1826: *Pálinka főző*-ben két Liuk (10774. l.). *Pálinka főző*be Keverő kádak (uo.).

Pálinkafőző - ház. 1789: *Pálinka Főző ház* kettős sendelj fedéllel, ajtókkal (11019. l.).

Pálinkafőző-üst. 1808: *Pálinka főző üst* Sisakkal s csőjével. Betsü Ár 40 R. flor. (Deák). 1828: Vagyon 1 *pálinka-főző üst*, 1 Cselekedő Uj Üstök 40 Rfl. (B. M. 1821—48.). 1837: egy 5 kártyás *Pálinkafőző üst*, csőscseberrel, három kádal, csebrekel és Kártyákkal együtt 45 Rfl. (Tgy. 1825—97.). 1839: alattomoson többféle portékákat elrekentett u. m. *Pálinka főző üstöt* (Cseh).

Pálinka-jártató-korsó. 1801: egy *pálinka jártató korsó* 4 xr. (35. cs. 10.).

Pálinkás - áttalag. 1763: (B. M. 1761—70.). 1823: Egy vedres *pálinka áttalag* (1198/824.).

Pálinkás-fazék. 1788: *Pálinkás nagy fazék* Nro. 2 (Tgy. 1702—99.).

Pallér. 1737: Az *Palleroknak* serred. 3 (Kv.). L. még *dcs-*, *kőműves-* al.

Palló l. *zab-*.

Palota l. *ebédlő-*.

Pánkó-vágó. 1838: egy *pánko vágó* badik, megvette 7 xr. Köröspataki unitárius pap (150. cs. 77.).

Pánt l. *kerék-*, *vas-*.

Pánt-fogó. 1840: Egy *pánt fogó*,

nagy harapofogó (64/839.). Kováts műszerek... *Pántfoga* egy (uo.).

Papiros - ablak. 1740: *Pappiros Ablak* rosz, kívül fél táblájú két vas sorkon (28/870.).

Papiros-malom. 1731: a' *Pappiros malomban* lako Molnár (11786. l. 1610—919.).

Papirosnyirő-olló. 1720: két öreg *Papiros nyirő Olló* (Káln.). 1822: (1597/822.).

Paraszt - ablakkeret. 1764: Egy *paraszt ablak keret* rámájával együtt 30 xr. [t. i. a munkadíj] (147/764.).

Paraszt - asztal. 1794: négy lábu *Paraszt Asztal* (Tgy. 1781—800.).

Paraszt-csempé. 1744: ...melyben tüzelő kemence negyven veres, avagy *paraszt csempével* fel rakva... (46/744.). 1753: *Paraszt Csempét* vettünk száz hatvant egynek az árra denar 1 $\frac{1}{2}$ (8468. l. vegy.).

Paraszt - csempékemence. 1755: A házban egy *Paraszt Csempé kemence* és két lantorna Ablak (Ap. B. XV.).

Paraszt-fazék. 1689: Uy *Paraszt fazék* 4 (Ap. A. VII.).

Paraszt-fék. 1751: két *paraszt féké* 72 den. (1750—52. k. M.).

Paraszt-fogas. 1744: Ezen házban találtatott egy hoszu és nagy fogas kendő szeg és kétt igen *paraszt fogasok*... (46/744.). 1758: Az első Házban találtatott napnyugot felől egy pohár Szék, a falra felszegezve három *paraszt fogas* (8468. l. 1565—800.).

Paraszt-gyertyatartó. 1716: a' kemence előtt egy fogas egy *paraszt gyertyatartó* rajta (Tgy. 1711—20.). 1794: *Paraszt Gyertya tartó* 1 (Ap. B. XXV.).

Paraszt-hám. 1722: két *paraszt hám* fotos (Ap. B. XXIV.).

Paraszt - kályha. 1698: Fűtőnek avagy kemenczének való *paraszt kályha* tetejére való szép ött lapos kő, selye formán csinált két kűsdeg ládácska tele tüvegel (Ap. A. V.). egy *paraszt kályhás* kemencze sütő kemenczével edgyütt (uo.). 1713: egj *paraszt kályhák*bol rakott kemencze (Ap. B. XV.). 1758: Fenyőfa lábakra rakatott négy sor *paraszt kályhák*bol álla tüzelő kementze (Tgy. 1702—99.).

Paraszt-kapu. 1722: *paraszt kapu*, lábakon álla (Ap. B. XXIV.). 1729: Ennek csűr kert kapuja fenyő deszkából való *paraszt kapu*, edgy bėjáro kis ajtó rajta (11360. l.).

Paraszt-kapufélfa. 1758: két hevederre csinált Tserefá sorkon fordulo két *paraszt kapu fél fák* között való Nagy kaput találtunk (Tgy. 1702—99.).

Paraszt-kemence. 1761: melj nyilik egy jo nagy palolára, meljben van veres kályhákbol való *paraszt kemence* kő-lábakra véve (Ap. A. VII.).

Paraszt-láda. 1708: Egj fejár *paraszt láda* (3. cs. 7.).

Paraszt-padszék. XVII. sz. v.: egy hoszszu *paraszt pad szék* (Ap. A. VII.).

Paraszt-szekér. 1750 körül: A *paraszt szekerek* készületeit s eszközeit a helység Tisztei limitálják (Kvh.).

Paraszt-táltartó. 1817: Egy *paraszt Táltarto* (B. M. 1811—20.).

Paraszt-tornác. 1627: egj *paraszt tornacz* (Ap. A. II.).

Paraszt-vaskengyel. 1729: egy pár *paraszt vas kengyel* viseltes Szíjjával (11360. l.).

Paraszti szolgálat. 1626: Igire magat arra my eleöttwnk, hogj Eleygh lova hatan zolgallia Janko Boldisar Vramot, mikor lova lezen, s mikor lova nem lenne eő kegelme is vdvarbeli zolgaltattal, s nem *paraszti zolgaltattal* zolgaltassa (8468. l.).

Paripa. 1581: Az roh *paripa* fekes-teol niergesteol... hagiom Janosnak (Tgy. XVI—XVII.). 1617: 2 lovamot loptak el az Egyky Egy Barna vak *paripa*, az massyk egy pey zeoru kan-cha (O. 1613—27.). 1643: beszzezh ighen kellene ennekem egi jo erős *paripaa* (O. 1642—48.). XIX. sz. e.: ebből is tartotta eleitől fogva familiám a *Paripalovat* (Pótsa. 1581—814). L. még *hámos-, hátas-* al.

Párkány. 1753: Fűtőkre és kementzére vettünk *párkányokot*, srofokot, könyököt, Csipkéket és Gombokot nro. 252 (8468. l.). L. még *kemence-* al.

Párkányos-fogas. 1713: egj *párkánjos* és egj katona *fogas* (Ap. B. XV.).

Párkányos-lapító. 1834: *Párkányos lapító* 1 darab (43/834.).

Párkányozó-gyalu. 1696: két *párkányozó gyalu* (Damok.). 1798: Gyaluk: egj Eresztő, három simitő, egj *párkányos* (11019. l.). 1837: Öt *párkányozó gyalu*, négy simpla vassal, egy négy vassal (Cseh). 1838: Egy poros és egj *párkányozó gyalu*, megvette 20 xr. Bálint Mihály (150. cs. 77.).

Parlag. 1632: ha valaki az maga *parlagjan* avagy szena fúviben marhaját kótelen tartya, avagy szabadon, ha az mellette való Vicinomjában kaszalo szena fúvere avagy *parlagjában* kart tenne, az karos ember, hűtős emberek-

kel latassa megh (Tgy. 117/886.). 1636: meli föld sokaig *parlagul* leven szegettem volt fel (O. 1632—42.). 1700: egy Hold *Parragot* zalogon otven magyar forintokert (Kvh.).

Párna l. *alsó-, felső-*.

Párna-gerenda. 1817: (65. cs. 71.).

Párnás-hám. XIX. e két *párnás hám* (B. M. k. n.).

Pászma. 1708: 25 *paszma* len fonal /... Egi sakban szösz fonal 64 *paszma* (3. cs. 7.).

Pásztor. 1608: Az olah *paztorok*nak kik az juhót eorzik chedula adassek. (O. 1608—711.). 1609: az my *paztorunk* peniglen Peter neveo Ola (u. o.). 1642: *pasztor*nak fogattuk volt meg több gazdakkal eggiútt (O. 1642—48.). 1659: az mely Juhot az *Pasztor* az uyaval megh mutatot tudom hogj szabad volt niuzni (S. 1658—65.). L. még *dísznő-, erdő-, fejős-, határ-, juh-, kecske-, ló-, makkos-, marha-, meddő-, ménes-, ökör-csorda-, tehén-, tehéncsorda-, török-búza* al.

Pásztoroltat. 1727: Ha valaki szánt-szándékkal marháját gabonában hajtattya, avagy *pásztoroltattya* forinton marad, minden kegyelem nélkül toties quoties. (Tgy. 1702—99.).

Pásztorokodás. 1822: A kihajtásnak ideje kezdődik miként az Űdő annyira kedvez, hogy a' fü Nőni kezd és tart a *Pásztorokodás* ideje mindadig a mig eltele (1642/822.).

Patikás skatulya. 1708: Egy *patikás Skatulya* (3. cs. 7.).

Pating. 1750: Egy *pating* 60 denár (Kvh.). 1807: egy szánto loekéjével lapos és hoszszu vasakkal Talyigával

patingal, ahhoz valo loruddal (B. M. 1801—10.). 1840: Husz darab *patin-gok*, darabja per 9 xr. (64/839). 1861: Egy vasastalpu szánto taliga *patingal* 2 f. (Cseh). L. még *szi-* al.

Patkó. 1623: Donat Janos öt *Patko* nekul valo lovakat vitte volna maga golgaban el (Kvh.). 1707: Egy par lora valo *patko* felütés szegestől 30 p. (Kvh.). 1850: két ujj *patko* 1 fr. 12 kr. (8468. l. vegy.). L. még *ló-* al.

Patkószeg. 1823: A Kovátsok dolgozzanak eszerént: Egy ló *patkoszeget* 1 xr. [t. i. készítsenek] (2043/823.).

Patkoló-kalapács. 1753: egy kis *patkolo kalapács*, vallet den. 6. (25/753.).

Patkoló-verő. 1658: egy *patkolo vero* harapo fogoval egiut (8468. l. 1500—880.). 1692: Egy *patko verő* harapofogoval den. 36 (B. M. 1574—699.). 1708: egy *patkolo verő* (3. cs. 7.).

Patkoló-zacskó. 1708: Egy bőr *patkolo zatsko* (3. cs. 7.).

Patkoltat. 1692: Az arvak Lovait *patkoltattam*, az ket lovat 6 sustakkal (B. M. 1674—700.).

Pázsit. 1592: Az viszen tull az mienk mellett Egi darab *pasintott* veőtwnk szalagon Donatt Geörgyteöl f. XI (Tgy. 1569—608.). 1666: aszt mon-dotta hogj bocziasd kj az *pasintra* (S. 1658—65.).

Pecsenye. 1681: meszaros leven kertem ket potura sütni valo *peczenyit* (O. 1680—88). 1758: egy vas *pecsenye* alá való (8468. l. 1565—800.). 1808: Vas *petsenye* alá valo, Betsü Ár 50 Dr. (Deák). L. még *bőrös-, hoszsú-* al.

Pecsenyesütő-kerék. 1765: Földben ásott két vékony cserefa lábak kö-

zött forgo megavult rongyorlott *petsenye süttő kerék*, melyet kutya-czenk szokott forgatni (Bethl.).

Pecsenyesütő-nyárs. 1808: Három *petsenye süttő nyárs* Betsü Ár 1 R. flor. 32 Dr. (Deák).

Penecilus. 1807: Egy *penitzillus* bitsak (K. i. F. 65.).

Pénz l. ványoló-, vásár-.

Pénzes-csupor. 1723: Az kendő szegen találtnak hat ivó edén és *pénzes csuporis* vagy 6, egy tőtő korso (Ap. O. I.).

Perec. 1861: Vas hámtő *pereczel* öszvekötvé. 10 kr. (Cseh). L. még *vakaró-* al.

Pergő-szekér. 1830: egy viseltes *pergő szekér* 45 fr. (Cseh. 1689—871.).

Perje. 1839: Vagyon egy Csür szalma fedéllel fedve, alatta levő Istáloval és odorral rajta levő *perjével* és Csürkapuval (155. cs. 82.).

Perpence. 1732: a cigánnak *perpente* csinálás és a Darék vasat megatézolotta, költ étire és itára 15 pénz (Kvh.). 1736: Mikor a *perpentzét* nádolták vettünk egy vasat d. 96 (uo.). 1738: A felső köre *perpencset* Darek vasat csinaltattunk (uo.). 1820: Egy korong darék vasával *perpentzével* (Pótsa. 1816—20.). L. még *lisztelő-, malom-* al.

Persely. 1794: Vasas talpu egész Hordo Vágás Szekér, melynek a' negyedik kereke megromlott, de a' vasa jó, ketteje kereke *Persejes*, a' más kettő *Persej* nélkül való (Ap. B. XXV.). L. még *vas-* al.

Persely-véső. 1840: Kováts műszerek... Két *persej véső*. Becs árrok 20 xr. (64/839.).

Petrezselyem. 1643: vasarhelre vittem retket vagi *petre'seliemet* (Kvh.). 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik Három Ágyás Murok, egy Ágyás *Petersejem* (8468. l. vegy.). 1805: Murok kétt véka, Hagyma kétt véka, *petreseljem* fél véka (866/805.).

Petrezselyem - mag. 1696: Veres hagyma es *peterselyem* magot d. 24 [t. i. vett] (Kvh.).

Piac. 1588: minden heljeken, *piaczokon*, sokadalmakon... (Kvh.). XVII. sz. eleje: Az mely hozzu szint *piatzunkra* tsinaltunk alaia vagho szekeket zerezven... (uo.). L. még *barom-* al.

Pikkely l. réz-.

Pilota. 1836: a nevezet Hid helylyre állítására 11 *Piloták* 4 Tamaszok 2 Jégtörők, 15 külömbféle kötőfák és ezeknek megtámasztására... 11 farago mester emberek és 60 napszámosok kívántatnak (527/836.).

Pince. az *pinczen* való zobanak sem ajtaja, sem padlása az zobanak, az belseo *pinczenekis* vagjon ajtaja (Tgy. 1606—25.). 1617: *pyncheyrwl* a Retez feyet le vonattam (O. 1613—27.). 1627: Egj gabonas haz, annak alatta egj kűs *pincze* (Ap. A. II.). 1714: Az ház alat való *Pincze*, ugj hogj az Filagoria alat légyen (8468. l. 1565—800.). 1803: *pintze*, az felett árnyék (B. M. 1801—10.). 1830: Egy köböl rakott boltozatlan *Pintze* (112. cs. 93.). L. még *kő-, zöldséges-* al.

Pincetok. 1672: egj inas az kit Vajdanak hinak egj *pinczetokot* hozza be az vallan borostol (Ap. A. VII.). 1708: Egj vasas *pincze tokban* vagyon hét üveg (3. cs. 7.). 1767: egj kűs *pincze tok*

négy üveg palaczk benne, ki tele, ki félig éget borral (Tgy. 1548—798.).

Pincetorok. 1738: A Varos *pincze* torkaban csinaltattunk egy küszöblabát (Kvh.).

Pincés-kád. 1692: Ket kaposztas kad es egy *pinczés kad* den. 20 (B. M. 1674—700.).

Pipe. 1627: *pipe* 18 (Ap. A. II.). 1640: en az ludatt meg *pipe* koraban meg jegiztettem (O. 1632—42.). 1643: monda Cziusz Istvanne hogi az pisen labu töczkeole meg az en *pipemett* (O. 1642—48.). 1696: Székely Boldisár Uram Udvarában *pipét* őrisztettek (8468. I. 1565—800.).

Piritó I. *kenyér*-.

Pislen ,csirke'. 1658: Attam az fel czernatonni Szaniszló tamasnenak flo. 3 kolczon Szent marton napig varom, *pislent* adot az interessire (9756. I.) 1758: két lud, a mellynek egyike ül nyoltz tojáson, kakas három, *pislen* 8. (8468. I. 1565—800.).

Pisztráng. 1682: Olah Miklos nevü molnáromnak vötte el veder *pisztrang*-ját az országh uttyán (O. 1680—88.).

Pitvar. 1666: a' *pitvarba* nyilik egy vaspantokon sorkokon forgo berlet Ajtó (Ap. A. IV.). 1840: A' Hijjuba feljaro *Pitvar* fa sorkas ajtaja reteszél és retesz fővel, a' *Pitvar* egyik oldala s a' külső világa deszkára vagyon, a' hijjuba egy feljaro grádits. (Ap. Ksztl.).

Pityóka. 1812: egy köből *pityoka* jó pénzbe 3 Rf. 12 (953/812.). XIX. sz. e.: $\frac{1}{2}$ véka *pityoka* (B. M. k. n.).

Pityókareszelő masina. 1843: Egy *pityoka reszelő masina* 2 Rf. (B. M. 821/48.).

Pléh I. *borító*-.

Pléh-ejtel. 1708: *Pléből* csinált két *ejttel* egj fél (3. cs. 7.).

Pléh-fedő. 1708: két kitsi *pléh fedő* (3. cs. 7.).

Pléh-fűtő. 1848: 1 *Pléh fűtő* csövekkel 6 f. (N. S.).

Pléh-kanál. 1810: kilentz *pléh kanalak* és egy leveses on kalán 60 denár (740/810.). 1851: Egy kalántarto nyoltz *plé kannál* (N. S.).

Pléh-kanál-tartó. XIX. sz. e.: Két *plé kalántarto* kanalastol (Cseh). Két *plé kalán tarto* kalányokkal (uo.).

Pléh-kanna. XIX. sz. e.: Egy *pléh kanna* becsü ár 6 xr. (Cseh).

Pléh-kupa. Egy *Pléh kupa* (10774 I.).

Pléh-lésűrő. 1730: egy *plé' hitvan lev sűrő* (Ap. B. XXIV.).

Pléh-szivó. 1840: Egy *Pléh szivó* (Tgy. 99/846.).

Pléh-sűrő-szita. 1841: *Plé sűrő Szita* 40 xr. (Kvh.).

Pléh-tormareszelő. 1730: egi *plé Torma reszelő* (Ap. B. XXIV.).

Pléh-tölcsér. 1730: egj *plé Töltser*. (Ap. B. XXIV.). 1810: Egy *pléh tölcser* 36 xr. (740/810.).

Pléh-zsír-alá-való. 1823: (1198/824.).

Plubog. 1739: az kementze fejénél egy tölgyfából állo circiter négy ejteles *plubog* tele bor etzettel... (Ap. B. XXIV.).

Podasen. 1796: Tizenöt Mása *Podassen*, vagyis Hammusirba 60 Rf. [t. i. fizeteti] (653/796.). ua. *Podaschen* vagyis Lug 15 mása 60 Rf. [üveggyártáshoz] uo.

Pofa-vas. 1813: Vagyon egy *Gangos*, egy Csap, három nagy karika, a

retzés Vas, *Pofa Vasak* szoritto karikával együtt... (431. l. 1777—857.).

Pogácsa l. mézes-.

Pohár. 1617: *poharth*, kupat az feoldhez verte (O. 1613—27.). 1637: azt mondgja hogy el loptak tölle az *pohartt*, seott azt is mondgja, hogj ladajatt es Hazatis felvertek volna (O. 1632—42.). 1838: Két borivo s egy fertályos *pohár*, a vásárló neve nemes Betzö Sándor, 15 xr. (140. cs. 24.). L. még *borivó*-, *fedeles*- al.

Pohárszék. 1613: az zobanak es haznak ajtaja vagion, kemenczeis az zobaban, ket pad, egj *poharzek*... (Tgy. 1606—25.). 1681: Egi kis *pohar szekeczke* (10908. l.). 1713: találttatot egj ajtos *Pohárszék* (Ap. B. XV.). 1716: egy festett *pohár szék* ládás vas sorkokon vas záros, benne 2 holyagos tsupor, két holyagos fazék, egy rosz compona, egy mázas zergös korso (Tgy. 1711—20.). 1758: találttatott egj *pohár Szék* a falra fel szegezve (8468. l. 1565—800.). 1843: Egy *pohárszék* festett 7 Rf. (B. M. 1821—48.). 1846: Egy *Pohárszék* üveg ajtokkal 15 frt. (8468. l. vegy.). L. még *felakasztó*- al.

Pokróc. 1635: hogy Gatt agat vittem vala kegyelmednek az Fazakassal el lopta vala egy *poklocziomt* es te adadat meg vele (O. 1632—42.). 1637: azt mondotta Konda Miklos, hogy eö hevedere, egj *pokloczia*, egj lovakaroja es egj lapattia vezett volt el (uo.). 1667: *pokroc*zabol kalibat js czenialt (K. 1661—69.).

Pokróc-heveder. 1692: Negj *pok-rocz heveder* (Barab.).

Pokrócszövő-nyüst. 1770: *Pok-*

rocz vagy Csujtár szövő *Nyüst* pár 2 (Tgy. 1548—798.).

Polc. 1729: edgy gyümölcsnek valo szélyes deszkából csinált *pólcz* (11360. l.). 1736: az monar hazban az gerendan fell szegzet fenyő deszkabol allo *pocz* ket hitvan füstös szakadozott lantorna ablak az hazon egj regj Süveg-tarto az asztall felett (Ap. O. I.). L. még *almatartó*-, *alsó*- al.

Polyva. 1645: ket Sagh arpat *polivas*-tol az malomban el vitt volt (O. 1642—48.).

Polyvahordó-kas. 1638: *poliva hordo kassa* köz vala tele vala füvel (8468. l. 1500—880.).

Polyvatartó. 1840: A *polyva tartoba* egy Szatska vágo készületivel 25 Rf. (64/839.).

Polyvás-kas. 1548: lopta valamj vassas kerekeimet el, kiknek az vasait Nala talaltam vala megh egj *poljvas kasban* (Tgy. 1548—686.).

Polozsnyak. 1832: *Polosnak*, melyet a fészekbe hagyunk, hogy megint oda járjon a tyuk tojni (Ap. M. VIII.).

Ponyva. 1810: Vagyon 10 uj zsák *Ponya* 12 fl. (Deák). 1821: egy *ponya*, egy surdély, egy magvető, Rf. 8 (B. M. 1921—48.). 1838: egy *ponya*, a vásárló neve nemes Benkő Lajos 2 f. 40 xr (140. cs. 24.).

Por l. *malom*-.

Porcellán-korsó. 1821: 5 *portzellány* és 10 Cserép *korsok* 5 Rf. 30 (B. M. 1821—48.).

Porgalát-kapu, a falu végén lévő vetéskapu, mely arra szolgál, hogy a marhák ne mehessenek ki a bevetett határba. 1757: a falukból kijárolt uttazók

bekerteltessenek és *porkoláb* kapukkal láttassanak el (118/757.). 1758: *Por-kolat* kaput tegyenek vagy tétessenek (B. M. 1751—60.).

Porong, a szövéskor használt vászon-feszítő fa'. 1808: Négy *porong* Betsü Ár 8 Dr. (Deák). 1810: két *porong*, két vetőllő, öt kasornya (836/810.). 1838: Egy *porong*, a vásárló neve gy(alog) k(atonáné) Balog Trésia 15 xr. (140. cs. 24.).

Porozó-gyalu. 1819: Egy Eresztő, egy *Porozo* és simitto *Gyaluk* (B. M. 1811—20.). 1838: Egy *porozo* és egy párkányozo *gyalu*, megvette 20 xr. Bálint Mihály (150. cs. 77.).

Porzó l. nádméz-.

Porzsoló. 1713: *Porsolo* nro. 7 (Ap. B. XV.). 1716: (Tgy. 1711—20.).

Pozdorjáz. 1737: Senki Falu között Derék orszagh uttjan Kendert ne tsinaljon se ne *pozdorjazzon*, hanem ki ki maga életin (10906/160).

Pöröly l. kőrontó-, vas-.

Pulyka. 1627: *puika* 7 ketteje kakas (Ap. A. II.). 1713: *Puljka* aprostol nr. 11 (Ap. B. XV.). 1848: 8 kappan, 8 *Pujka*, 10 Rétze, 12 csürke 16 fr. (N. S.). L. még *bak*-, *kakas*-, *nőstény*-, *tojó*- al.

Pulyka-fiók. 1763: (B. M. 1761—70.).

Puliszka, tengeri-, ritkábban árpaliszthól készült étel'. 1782: Turo leveshez *puiszkához* költ 9 pénz (Kvh.).

Puliszkafőző - lábas. 1804: Egy *puiszka főző Lábasom* (866/805.).

Puliszkafőző-üst. 1781: (Tgy. 1702—99.). 1838: egy *puliszka főző üst* 1 Rf. 40 xr. (150. cs. 75.).

Puska l. vaddász-.

Pusztá. 1616: az eleoth valo vdeokbe az helj *puzthayaba* alloth (O. 1613—27.).

Puttony. 1758: Egy *putonka* káposztának valo valora den. 36 (21/758.). 1781: Egy nagy *putony* (Tgy. 1702—99.). 1840: Egy rossz *putton* 7 xr. (64/839.). L. még *gabonatarló*- al.

Ráf. 1850: Négy ujj kerékre négy avadag *ráfot* huztam 4 frt. (8468. l. 1565—800.). L. még *kerék*-, *vas*- al.

Ráf-húzó. 1840: Kováts műszerek... Két *Ráf huzo* (64/839.).

Ráf-lyukasztó. 1840: Kováts műszerek... *Ráff lyukasztó* (64/839.).

Ragya. 1788: Ősz gabonák: Buza a *rogya* érvén, *mediocris* termés remélhetni (2283/788.).

Raj l. méh-.

Raj-méh. 1703: Egy *Ray mehemet* szaporodásával kertem ki Mathe Andras-tól (8468. l. vegy.).

Rajzoló-vas. 1710: Rajzolóhoz valo edgj csumo kepeket, 3-rom legyezőt, edj *rajzolo vasat* (Ap. A. VII.).

Rák. 1811: 25 közönséges *Rdk* 15 xr. (430/811.).

Rakó-szán. 1758: (Ap. B. XXV.). 1767: (Tgy. 1548—798.).

Rakott-láda. 1606: egi szep *rakot ladat* (Damok. 1600—44.).

Ráma l. ablak-, fűrész-, lajtorja-, lámpás-, recekötő-, szita-, tokos-, varró-.

Ráma-tok l. fűrész-.

Rámás-fűrész. 1752: Lántz erdőlni valo kettő, *Rámás fűrész* egy (Ap. B. Ksztl.). 1797: egy hitván farago fejsze, *rámás fűrész* hitván (B. M. 1791—800.).

1829: egy hoszu száru furu eltörve, egy *rámás fűrész* (B. M. 1821—48.).

Rántás-liszt. 1837: (177/837.).

Rántó 1. *vas*-.

Ráspoly. 1729: (11360. l.). 1781: *Ráspor* (Tgy. 1702—99.). 1838: egy *ráspor*, megvette 25 xr. Kerlány Mihály (150. cs. 77.). 1840: kováts műszerek... Három közönséges és két *ráspor*. Betsü Árrok 2 Rf. 40 xr. (64/839.).

Réce. 1713: *Récze* nro. 34 (Ap. B XV.). 1806: volt négy lud, kilentz *rétze* (B. M. 1801—10.). 1812: Egy *Rétze* 12 xr. (953/812.). L. még *bak*-, *tojó*- al.

Réce-fiú. 1636: Kis Mihali eczier egj Nehani *rece* fiatt fogott vala az vizben (O. 1632—42.).

Recekötő -ráma. 1716: egy *rece* kötő *ráma* (Tgy. 1711—20.).

Recés -kankó. 1840: Egy szatska vago *reczés kankó* (64/839.).

Recés-vas 1. *fűrész*-.

Recéző 1. *laska*-.

Rekesz 1. *tyúk*-.

Rengő-bölcsőláb. 1716: egy *rengő böltső lab* egy horgával (Tgy. 1711—20.).

Répa 1. *gyökér*-.

Reszelő. 1644: egy *reszeleott* enimett talaltam meg az kemenczie meghett (O. 1642—48.). 1787: két *reszelő*, egy harapo fogo, egy vago véső, négy kő-vago csákány (1162/787.). 1838: kitsin *reszelő*. Betsü ár 6 xr. Nagyobb rendű *reszelő*. Betsü ár 12 xr. (177. cs. 60.). L. még *fűrész*-, *négyszegű*-, *pléh torna*-, *simító*-, *torna*- al.

Rész-jószág. 1591: Az eo *rez* jozagatth eoreoksegeth kyk volnanak illyefalvan (Damok.).

Rét. 1583: aszt tuggyuk hogy az peres *reth* Myndeneknek szabad eleo feold volt mynd Kezdyeknek, Czykyaknak, mynd Erdeye mezeye (Kvh.). L. még *széna*- al.

Retek. 1642: Mikor Ferencz Andras-neval egy eleten lakom vala, az en udvaromon vetette Peterselymet, *Retket*, Fokhagimat... (Ap. A. III.). 1642: valami kerttben valo *retek* el lopasa felől vadlottak volt (O. 1642—48.). 1643: vasarhelire vitem *retket* vagi petre'seli-met (Kvh.).

Retesz. XVII. sz. v.: *retesz*es retesz-fejes félszer Aito (Ap. A. VII.). 1758: fa sorkon fordulo *retesz*es és reteszfős Fenyő Deszkákból valo Ajtoja (Tgy. 1702—99.). L. még *vas*- al.

Reteszfő. 1617: pyncheyrwl az *Retez* feyet le vonattam (O. 1613—27.). 1666: festet Ajto zar szegtza (!!) rajta mind ütközőivel együtt, fogantyú, retesz *reteszfő* rajta (Ap. A. IV.). 1713: bellett ajto vas sorkokon járo vas ránto és *retesz fő* rajta (Ap. B. XV.). 1758: fa sorkon fordulos retesz-es és *reteszfős* Fenyő Deszkákból valo Ajtoja (Tgy. 1702—99.).

Réz 1. *téglázó*-.

Réz-bogláros-kantár. 1808: Egy *réz bogláros kantár*, ahoz valo Szügyellő s farmatring. Betsü ár 2 Rflor. (Deák).

Réz-csengettyű. 1819: Vagyon két *Réz Tsentyü* Egyik Josefé, az másik Istváné (B. M. 1811—20.).

Réz-fazék. 1676: Egj *rez fazek* 7 ejteles (Donáth).

Réz-gyertyatartó. 1648: egy *réz gyerttia tarto* (Tgy. 1616—50.). 1758: Egy pár *Réz Gyertyatarto* hozá valo koppantokkal együt (Ap. J. I.).

Réz-kompona. 1800: (711/800.).

Réz-kandér. 1703: *Réz kondér szegletes* nr. 4 (Ap. A. VII.). 1807: Egy kupás *Réz kondér* (B. M. 1801—10.).

Réz-mozsár. 1606: *egi rez mossart* (Damok. 1600—44.). 1661: *egj Rez mosaromot* teoreoival edgiut elvette (S. 1658—65.). 1808: Egy *réz mozsár* törőjével Betsü Ár 2 Rflor. 40 Dr. (Deák).

Réz-műves. 1720: Vajda Kakas János *Rézmíves* (Káln.). 1750: *Réz Művesekről*: A Rézből való Edényeknek fontya rezivel onozással s munkájával együtt 80 den. (Kvh.).

Rézpikkely. 1708: egy kantár zabolatlan *réz pikelekkel* (3. cs. 7.).

Réztál. 1676: *Egj rez tal* (Donáth).

Réz-tepsia. 1708: *Egj öreg rez tepsia* (3. cs. 7.).

Rézüst. 1837: Egy *Réz üst* gyalog katona Páll János 2 Rf. 18 xr. [t. i. megvette] (Cseh.).

Réz-vízmeregető. 1772: Az Avadag *Réz víz meregetőből* a Biro két Harangot veretett meg a Marhákra (Ap. B. XV.).

Rezes - szerszám. 1619: *egi lora rezes szerszam* (11360. l.).

Ridegdisznó. 1729: *vagyon edgy rideg diszno* pajta szalmás, edgy kas kert előtte kereken kertelve (11360. l.).

Ridegmarha. 1691: Az Olt Szemi Udvarháztól el hajtott *rideg marhákban* ... az mely marhák tudnilik dög-gel megh nem holtanak, azoknak fele reszit megh ígíré (Káln.).

Ridegsértés. 1755: *Rideg sertés* aprostol nro. 19 (Ap. B. XV.). 1766: két kövér Sertés, két *rideg Sertés* 10 Rf. (460/768.).

Ritka-szita. 1788: *Ritka Szita* Nro. 1 (Tgy. 1702—99.).

Rosta. 1615: Adott Azzoniom Aniam ... ket *rostat* (Mikó). 1692: Két *rosta* den. 12 (B. M. 1674—700.). 1744: *Rosta* öt kérgesek aestimáltatott den. 66 (41/744.). 1838: kilentz *Rosta* megvette 1 Fr. 31 xr. Nagy András ur (150. cs. 77.). L. még *bőr-, búza-, búzapalló-, fa-, fővény-, kása-, lenmag-, rostáló-, vas-* al.

Rosta-csináló. 1720: Kukulj Samu *Rosta Csináló* [cigány!] (Káln.).

Rostáló-rosta. 1794: *rostáló rosta* nro. 1 (Tgy. 1702—99.).

Rostély. 1708: (Ap. A. VI.). L. még *drót-, halsütő-, hússütő-, vas-* al.

Rostély-ablak. 1765: ... fenyőfából csinált *rostély Ablak* (Bethl.).

Rostélyos-ágy. 1847: Egy festett *Rostélyos Ágy* 3 Rf. (194. cs. 29.).

Róvás. 1790: Negyedfü, sárga és hodos kantza Lovam *Róvások* és gondviselések alá lévén adva, elkárosodott (833/790.). 1797: *róvásra* vágván a' Petsenyét a' Mester Embereknek s más munkásoknak, annak utánna azoknak fizetésekből lehuzván (511/797.).

Rosz. 1707: Az szep *rosnak* vékája 30 pénz (Kvh.). 1766: *Ros* szalmájába 17 kalongya (460/768.). L. még *tavas-* al.

Rozsos-búza. 1723: egy edemben *rosos buza* kenyérnek valo két véka (Ap. B. Ksztl.).

Rúd. 1643: ugi veott *rudatt* es ugi verte ki (O. 1642—48.). 1730: Tormáné Aszszonyom Földe Hoszsza 73 *rud*, Szélyessége 3 *rud* s fél (Ap. B. XXIV.). 1748: Hogy a' két öles *rudak* kal meg mérettetvén az hely (12424. l.).

L. még *cseber-*, *cséza-*, *egyes-*, *feszítő-*, *kétkéz-*, *kocsi-*, *kötél-*, *leszántó-*, *ló-*, *nyárnyomtató-*, *nyomtató-*, *szán-*, *szántó-*, *száraztató-*, *üst-*, *vas-*, *vasüst-* al.

Rúdvas. 1755: Hét *Rud* vasért *Rud*-gyát per 54 facit 6 Rf. 18 xr. (33/755.).

Rudas-hám. 1806: két *rudas* és két elő *paraszthám* (B. M. 1801—10.).

Rudas-ló. 1807: vagyon négy lora valo hám egy pár *rudas* lovakra valo farhám (B. M. 1801—10.).

Rudas-német-zabola. 1750 körül: Egy *rudas Nimet zabola*: 68 denár (Kvh.).

Rudas-ökör. XIX. sz. e.: két nagy *rudas ökör* (Lázár).

Rudas-zabola. 1729: viseltes kantár *rudas zabolával* (11360. l.).

Ruhaszáraztató-kötél. XIX. sz. eleje: *Ruha szárazszo köté*l 12 xr. (különb.).

Sajgó-hold [?]. 1585: ket *saligo holgia* feoldet ada (Lázár).

Sajt. 1583: Kezdj zeken az eztenát elvagdalták az teomleomben *Saytban* sok kart tóttek... az mi Maiorsagom benne volt Mindenekbe Szakmánt teot-fenek, teomleombe, ordaba es *Sayt*okba Szakmant teóttek (Kvh.). 1663: az el mult esztendeobeli hasznok hatod fel Temleo, hatodfel *sait*, hatod fel veder orda, s az gjapiok (S. 1658—65.). 1678: 10. May in anno 1678. Küldöttem szalad lisztet köb. 2, szalonnát kettőt, *sajtot* kettőt, Tömlőt, szalonnát (Ap. A. VII.).

Sajt-nyomó. 1840: Egy *sajt nyomo* hitvány krinta (64/839.).

Sajtár. 1649: keziben veve az *Saitart*, hogj az vizre menne (Tgy. 1647—50.). 1818: Öt *Légelly* és egy *sétár* (Cseh).

L. még *félkéz-*, *meregető-*, *meszes-*, *moslékos-*, *tehenfejő-* al.

Sajtó. 1765: Vagyon benne Alma töréshez valo külyü, ki *sajtoláshoz* minden accidentiaival edgyütt elkészített, de más helyin-helyin gyengülni kezdett *Sajto* (Bethl.). L. még *alma-*, *csigás alma-*, *vadalma-*, *vas-*, *viasz-* al.

Sajtoló-krinta. 1716: egy *sajtoló krinta* (Tgy. 1711—20.).

Saláta. 1737: *Salatara* den. 3 [t. i. adtunk] (Kvh.).

Salétrom-főzés. 1705: Fát *Salétrom*-főzéshez vettünk, erdönk magunknak nem lévén, curris Nr. 215 cum den. 30 facit 64.50 (Kvh.). 1770: *Salétrom* főzéssel szolgálta Felséges koronás királynénkat (161/1770.).

Salétrom-főző. 1728: Osvát Mihály *salétrom-főző* (1728. Adó öi.).

Sámfa. XVIII. sz. v.: két *sámfa* kapocs (S.). XVIII. sz. v.: egy *sámfa* valo kapocs (N. S.). 1840: Egy *sámfa*, eladatott 32 xr. (64/839.).

Sárhordó. 1763: novembernek 12-dik napján Tiszt Uramnak poroncsolattyából a város Istalaját tapasztván a *Sár hordok*nak számára vettünk vala egy házi kenyeret, egy ejtel éget bort atunk 16 1/2 xr. (Kvh.).

Sarjú. 1710: Mikor a *Sarjut* egyező akaratból a határ bírák felfogják senki lovát, tehenit, barmát odabocsátani ne' merészellyen mig meg szabadittya az határ bíró sub poena flo. 11 den. 50 (Tgy. 29/882.). 1801: Andrád Sámuel Uram a maga nyilán kívül a Birofüve helyről a *Sarjut* maga számára kaszáltatta (413/803.). 1848: 18 szekér *sarju* 180 frt. (N. S.).

Sarkantyú. 1776: 2 pár fány *Sorkantyut* 71 d. (Ap. J. I.).

Sarló. 1632: *sarlot*, kaptat külső embernek szabad volt arulni. (Kvh.). 1692: két *Sarlo* den. 6. (B. M. 1674–700.). 1808: 6 *Sorlo* betsü Ár 30 dr. (Deák). 1829: Egy *Sallo*. (B. M. 1821–48.).

Saroglya. 1755: Istállóban vagy on egy felől alkalmas jászolly és *sarogja* (Ap. B. XV.). 1810: Egy vasas talpu és hiba nélkül való lo szekér al, első ládával és *sarogjával* 135. Rfl. (740/1810.). 1828: én a szekér farkánál a *sarogja* alá bé huztam magam (1270/828.). 1838: Egy *sarogja*, megvette 15 xr. Bodor Farkas ur (150. cs. 77.). L. még *elő-*, *hátsó-*, *lő-* al.

Sarok. 1666: a' pitvarba nyílik egy vas pantokon *sorkokon* forgo berlet Ajtó (Ap. A. IV.). 1758: két heverederre csinált Tserefa *sorkon* fordulo két paraszt kapu fél fák között való Nagy kaput találtuk (Tgy. 1702–9.). L. még *ajtó-*, *fa-*, *fordító-*, *hosszú-*, *szegetes-*, *vas-*, *virágos-* al.

Sarú. 1591: két kys *Sarura* az gyermekeknek d. 24 (Mikó.). 1617: zinte olljan Njom vala mynth az Donat Borbara Saruynak az Nyoma, mert az *Saru* foltos volt mynt zinte az Donat Borbara Saruya (O. 1613–27.). ... az *Sarwya* Talpa foltos volt (uo.).

Sas ,deszkakerítéshez felhasznált földbeásott oszlop'. 1713: *Sasokban* foglalt Sendelj fedel alatt levő deszkás kert (Ap. B. XV.). 1758: az Kapunál a kissebb kert körül vagy on 16 Csere *Saas* (8468. I. vegy.). 1761: találtatik egy cserefa *sasokon* álló nyári ház fenő boronákból kicsinálva ... / A ne-

mes curiára bé járo kapu ighenessen áll északra a falu közzé, melj három cserefa *sasokon* van, már megrothadtanak (Ap. B. VII.).

Sáska. 1692: Istennek kemény ítéleti szerint rettenetes temérdek sokaságu *Sáskák* érkezvén határunkra az tavaszi vetést meg emésztették (K. i. E. 10.).

Sátor. 1546: En mikor vasarhelt arultam en ugian *satorban* arultam. (Kvh.). 1790: A Vásár Birák pedig meg Hiteltetvén mindenkor hitek után vették a Vásárpénzt az áruloktól egy egy krajczárjával a Botos, vagy *Sátorban* árulo Emberektől (817/790.). L. még *kufárkodó-* al.

Sátoros-kert ,ágakból, vesszőből font kerítés, melyet szűrös ágakkal, vagy szalmával fednek be'. 1688: Ezen Csűrös kertböt nyílik be a Veteményes kertben (mely is *sátoros kerttel* van körül véve) egy fel szer fenyő fa deszka ajtó (Ap. A. V.).

Satú. 1788: Fülöp Moses azelőtt circiter négy esztendőekkel adot el a 13 Fatensnek egy *Sutut* flor. hung. 6. egy ültő flo. R. 1 (2236/788.). 1788: *Satuly* Nro. 1 (Tgy. 1702–99.). 1840: Kováts műszerek ... Egy *sutu*, eladatott 12 Rf. (64/839.). L. még *szorító-*, *vas-* al.

Selyem-bogár. 1787: Itten a Szerderfák plantalása nem usualtatik, se pedig *selyem* eresztő *Bogarak* nem tanáztatnak (1186/787.). 1789: a' Lakosok *selyem* Eresztő *Bogarak* tenyésztésiben sohult nem foglalatoskodtanak (1623/789.). 1789: *Selyem* Eresztő *Bogarak* is a' Lakosoktól nem tartanak (uo.).

Seprő. 1737: *Seprü* d. 3 (Kvh.). L. még *bor-*, *jelző-*, *köntös-*, *tisztító-* al.

Serpenyő. 1615: Azzoniam Aniank adott . . . *Serpeniot* eget (Mikó). 1659: *egj* rosz mosar, *egj* onnos *czierpenio* val(ora) fl. 10 (O. 1658—65.). 1708: *Egj öreg serpenyő* vas fülivel (3. cs. 7.). 1808: két kis *Serpenyő*, Betsü Ár 36 Dr. (K. Kov.). 1843: *Egy pár Héhelj* 1 *tserpenyő* 1 kasza, 1 Sallo 1 for. 42 (B. M. 1821—48.). L. még *lábás-*, *olvasztó-*, *palacsintasütő-*, *vas-* al.

Serpenyő-lábás. 1698: *Egj nagy serpenyő labas* (Ap. A. VI.).

Sertés. 1723: Két öreg *Sertés*, egyik ártán, másik gölye (Ap. O. I.). L. még *félhúsú-*, *hízó-*, *kővér-*, *makkos-*, *rideg-* al.

Sertés-aprólék. 1767: Szalonna, *Sertés aprólék*, tejverő désák, Méh kassok (460/768.).

Sertéshizlaló-pajta. 1736: *egj Sertés hizlalo* hitván *pajta*. fedetlen módon (Ap. O. I.).

Sertéshúsvágó-pad. 1809: A kenyerezések, mézések az *Sertés hus vágó Pad* helyeikre az Vertán Botya háta megé (Kvh.).

Sertés-láb. 1806: sok *sertes lábak*, oriaák, Oldalosok és sodarok (B. M. 1801—10.).

Sertés-marha. 1645: *egi sertes marhajatt* rekesztette volt meg (O. 1642—48.). 1658: *egi sertes marhamot* vitte el az Niajbol (S. 1658—65.).

Sertés-ól. 1840: A *Sertés ol* fenyő boronából-Zsendely alatt- négy szakaszokba (Ap. Ksztl.).

Sertés pajta. 1766: *Egy bornából rakott Sertés pajta* (460/768.). 1789:

Sertés pajta a lako jóságón ketős hizlalo, rideg 1 (11019. l.).

Sertés-vályú. 1821: *Egy hitván sertés* Eleiben valo más *válu* 20 xr. (sz. n.).

Sikárol. 1837: *Megsikároltattam* a Házat. (F. I.).

Sikító-gyalu. 1809: *Sikító gyalu*, a vevő neve Gazda Josef 18 xr. (154/62. cs.).

Sikító-üveg. 1753: *Egy fertájos üveg*, *Egy Sikító üveg* egy nyüst az egér elrágta (128/753.).

Sikoltyú. 1648: Alsotorian három *sikoltyut*, mely *sikoltyuk* ugian akkor ejel veztenek el (K. 1647—52.). 1676: *Csikoltyu* nro. 3 (Don.). 1758: *egj tésolya* vas *sikotyuv*al (8468. l. 1565—800.). 1829: *Egy Sikoltyu* 5 szemből álló (B. M. 1821—48.). L. még *vas-* al.

Sikoltyús-tésolya. 1836: *Egy sikoltyus Tésolya* 1 Rf. 10 xr. (1032/836.).

Simely-karika. 1723: két *simely karika* (Ap. B. XXIV.). 1743: ketteje a' Szekereknek erdőllő, mellyben is találtnak jo kerek, a' tengelyei ezen Szekereknek vasatlanok, *Simely karika* pedig 9 találtnak rajtok vasbol álló három (Ap. B. XXIV.) . . . mind az első és hátso tengejekén vasbol álló *simelly karikák* (uo.).

Simitó. 1755: két vakolonak avagy *Simitonak* 4 xr. (Kvh.).

Simitó-gyalu. 1798: *Gyaluk*: *egj* Eresztő, három *simitto*, *egj* párkányozo (11019. l.). 1819: *Egy Eresztő*, *egj* Porozo és *simitto* *Gyaluk* (B. M. 1811—20.).

Simitó-reszelő. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pö-

röly... *Simitto reszelő* nro 1, tellyes vas reszelő nro 3 (Káln.).

Sing. 1608: minden embernek igaz *singy* es fonttia legien.../az ky oly marhat arul, az kett *singel* kell merni, mindennek egy egy *singet* kel váltani az polgartol.../ha kinek hamis *singit* vagy fonttjat talalljak, velle arult, az mely marhat velle arult azt az polgar mind elveszy (Kvh.). 1765: a föld szin-től egy *singnyi* magasságu (Bethl.). 1817: Napkelet felől valo szélje 13-rom öll és egy *sing* (B. M. 1811—20.). L. még *kirdlyi-*, *ló-* al.

Singfa 'állatmérték, mellyel a vásár-bíró a baromvásárra vitt állatot meg-mérte'. 1755: *Sing fáért* a Mester Embernek adtunk 25 xr. (Kvh.).

Sing-fejező. 1720: edgj kis pinczébe mellyben is találtattak... *Sing fejező* (Káln.).

Singszeg-fejező. 1840: Kováts műszerek... Egy *sing szeg fejező* (64/839.).

Singszeg-kivevő-olló. 1840: Kováts műszerek... egy *sing szeg kivevő-olló* (64/839.).

Singvas. 1585: negj *sing vasra* d. 26 (Mikó).

Siritő 1. *laska-*.

Siritő-fa. 1808: Egy *serittő fa* (1761/807.).

Sisak. 1808: Pálinka főző üst *Sisak*-kal s csőjivel, Betsü Árr 40 R. flor. (Deák). L. még *hidegítő-* al.

Skatulya. 1708: egj fűszerszam tarto, plehből csinált öt *sakatu*jával (3. cs. 7.). L. még *patikás-* al.

Skatulya-leves-tartó. 1781: (Tgy. 1702—99.).

Só. 1632: az *sotol* varos szamara

megh vetek az vamoth (Kvh.). XVIII. sz. e.: *Soert attam ismet* //24 (Ap. A. VII.).

Sóórlő-malom. 1716: egy *so őrlő* (Tgy. 1711—20.). 1801: Egy *só őrlő malom* (226/801.).

Sóórlő-resnyice. 1719: Egj *So öllő resnyice* (Lázár).

Sótartó. 1676: Egj *Soo tarto* (Donáth). 1688: Egj *so tarto* (uo.). 1835: egy *sootarto* és egy Bors törő, egy torma őrlő, 10 xr. (1608/835). L. még *bras-sói-*, *fa-*, *föld-* al.

Sótörő-famozsár. 1664: egj *so törő fa mosár* (Ap. A. III.).

Sótörő-favályucska. 1688: egy *so-törő fa vályucska* (Ap. A. V.).

Sótörő-mozsár. 1729: a tapasztatlan házban két jo *So törő mosár* (11360. 1.). 1789: *Mosár So törő* (11019. 1.).

Sós-káposzta. 1740: *Sos kaposztat* kerti vetement vettem flo. 1.34 (Tgy. 1731—40.).

Sóstej. 1681: két *sostejnek* valo Deberke (Ap. A. V.).

Sóstejes-dézsza. 1703: *Désa sostej*-nek valo egj (3. cs. 7.). 1808: Négy *Sóstejes Dézsza* Betsü Árr 24 Dr. (Deák). 1814: Egy *kitsi Sostej Désa* (Tgy. 1643—821.).

Sód. 1744: ... ezen kemenczének az elején Cserefa vagyon, a lába kőből valo, az *sodgyát* kőből és sárból rakták ki (46/744.). 1803: haza jöve és betült a *sod* alá (632/803.).

Sódar. 1806: sok sertés labak, oriák, Oldalosok és *sodarok* (B. M. 1801—10.). 1840: *sodar* per 8 xr. (64/839.).

Sok. 1796: kell vala Administralni 22 Hetek allatt 2640 *Sok* üveget, de

tsak 1990 *Sokot* administraltak (653—796.).

Sokadalom. 1588: minden heljeken, piaczoken, *sokadalmakon* ... / bizonios szabad *sokadalmac* napjait haggiuc Remiscere valo vasarnapra ... / 1623: szalad sert is *sokadalom* napian kwweol nem szabad varosunkban arulni (Kvh.). 1646: egj *Sokadalom* hetjn egj falka marhat kj urit vala (Tgy. 1626—50). 1662: megh elleneztettem az Zent gjorgy beojtj *sokadalomkor*, hogj nem engedem megh (S. 1658—65.). 1680: Eösz *sokadalomigh* halasztotta volt (K. 1669—74.).

Sokadalom - beharangozás. 1755: hogj a *Sokadalmat* beharangoztattuk a harangozonak adtunk 3 xr. / ... az ösz *Sokadalom* kiáltonak és harangozonak attunk 4¹/₂ xr. (Kvh.).

Sokadalom-kiáltó. 1755: Hogj megkiáltottuk, hogj senki Szarvas marhával ide ne jöjön a Vásárra a *kiáltonak* attunk 1¹/₂ kr. / ... az ösz *Sokadalom* kiáltonak és harangozonak attunk 4¹/₂ xrt. (Kvh.).

Sokadalmi-vásár. 1623: *Sokadalmi* vasarkor penigh generaliter mindenekteol ket ket penz (Kvh.).

Sonka. 1840: *sonka* tavalyi 11 darab 2 Rf. 12 xr. (64/830.).

Sóra-járó-szán. 1806: Három derék *szán*, két erdőllő és egy *sóra járó* / ... egy *Sora járo szán* (B. M. 1801—10.).

Sóra-menő-szán. 1767: (Tgy. 1548—798.).

Sör. 1615: Az mely *serth* az Gal Janos zolgay az eo hazanal megh Jitak eo nem tutta Mychoda ser volt (O. 1613—27.). 1618: Emberseges emberek,

hogj az *Ser* elfogoth megh mertek az legelt zepen es igazan kj teolt (uo.). 1622: az *Sernek* ejtele mas fel penzth eryl (uo.). 1645: egik ültiben három kupa *sertt* megiszik (O. 1642—48.). L. még *korcsma-*, *méh-*, *német-*, *szalad-* al.

Sör-ejtél. 1634: Az bor es *ser ejtelek* feleol vegeztetik, hogi minden korczmarosok az Brassaj ejtelhez szabjanak ejtelt (O. 1632—42.).

Sör-élesztő. 1806: fertály *Ser Élesztő* 4 xr. (566/806.).

Sörfőzés. 1665: Veszteglet el eg napot itala mia Tavaszal, akkor mate miklos szantot, szaladi *sert főzött*, ő alut az paitaban (9786. l.).

Sörfőző-ház. 1613: Az *serfeozeo* haznakis kel keves foldozas (Tgy. 1606—25.).

Sörfőző-kád. 1759: Gabona tartó hat edényei *Serfőző* és káposztás három *kádgyai* tsak könnyen meg értek volna Rh. flor. 5 (B. M. 1751—60.). 1838: *Serfőző kád*, megvette 18 xr. gyalog katona Sebestyén Sámuel (150. cs. 77.).

Sörfőző-üst. 1618: maradoth volt egy *Serfeozeo vst*, mely az J(nctuso)k kezinel vagyon, megkivanom az *Serfeozeo vstbely* rezemet (O. 1613—27.). 1667: Az *ser feőző üst* pedig roszt leven eladtam (K. 1661—69.). 1708: Az pincheben vagjon egj öreg jo *serfőző üst* circiter 6 öreg csebres (3. cs. 7.).

Sörfőző-verem. 1614: Egy Ereok-segerül az kerthet el hanta es *Serfeozeo vermeth* assoth, es oth Serth feozeth (O. 1613—27.).

Sör-korcsmárolás. 1634: Az *Ser*

Korcziomallas es hus adas feleől deliberalok az jo sernek ejtele d. 2, az alab valo ser d. 1 (O. 1632—42.).

Sör-látás. 1727: Sert azki korcsomára akar adni, *serlátás* után adhassa (Tgy. 1721—30.).

Söröshordó. 1648: egj kaposztas, egj *seres hordo* (Tgy. 1626—50.). 1750: a' néhai Tekintetes Nemes Tamás Uram *seres hordóját* Szekerestől ezen Barompiatzrol béhajtván Bako György udvarára, az ő kegyelme Emberei megijedvén az érkező városiaktól, oda a' városiak utánna futának s a' fenekét bévágták (8468. Sztgy. t.).

Sötétes-ház. 1720: Az Ur Házában levő Erkljéből Délre vagjon az *Sötétes Ház* [köntös tarto Kamara] (Káln.).

Sövény. 1666: Ez mellett vagyon egy kús kertesznek valo *sövényből* fontt ház (Ap. A. IV.). 1719: A Sütő *sövényből* font arnyekjaval egjut (Láz.). 1722: A kis házban egy hitván *sövényből* való kemencze (Ap. B. XXIV.). 1755: a' házban vagyonegy *sövenből* font kemencze egy Lantorna ablak rajta (Ap. B. XV.). 1758: *Sövényből* készült tüzelő Kementze (Tgy. 1702—99.). 1758: egy kis *Sövényből* tsinált horgokra fedett Marha Pajtája (Tgy. 1702—99.). 1766: Egy *sövényből* font Sertés pajta (460/766.). 1800: Két *sövényből* kötöt kasok, egyik két szakaszú, a másik egy (1711—800.).

Sövény-istálló. 1633: egy cziwrt az vegeben *seoveny Istalloval* egjwrt (Pötsa. 1581—814.).

Sövénykert ,vesszőből, ágakból font kerítés'. 1730: *Sövenből* font fedeles régi támaszos *kert* (Ap. B. XXIV.).

1766: Jozság körül valo *Sövény kertek* (460/768.).

Spárga. 1788: *Spárga* Nro. 3 (Tgy. 1702—99.) L. még *száraztó-* al.

Sróf. 1736: vannak valo Egy nagy öreg Szuszek három reszben szakasztott, melyben találtatott egy öreg lakatt *Sorofos* (Ap. O. I.). L. még *almasajtoló-* al.

Sróf-kulcs. 1840: Egy *srof kulcs*. Betsü árok 15 xr. (64/839.).

Sróftekerő. 1844: Egy *sorof tekerő*. Eladott árra 13 xr. (175. cs. 13.).

Sróftekerő-kulcs. 1810: Egy *sroff tekerő kolts* (1198—1824.). 1840: két srofos szeg, egy *srof Tekerő kolts* (64/839.).

Srófvágó. 1840: egy nagy *srof vágó* (64/839.).

Srófos-lakat. 1729: edgy jo *Sorofos lakat* (11360. I.). 1736: Mas Szuszek az melyben Szombati vamott szoktanak eöszel tartattny ket reszből álló *Sorofos Lakat* van rajta (Ap. O. I.).

Srófos-pad. 1807: A *Strofos pad* 2 Rf. 37½ (1761/807.).

Srófos-szeg. 1840: két *srofos szeg*, egy *srof Tekerő kolts* (64/839.).

Stakatura. 1859: Nád *Stakaturának* 15 Rf. (Gidof. 1604—864.).

Stekli-kés. 1837: (Cseh).

Stempely l. *fűrész-*.

Stempelyezett. 1769: meg voltak rómolva a Palota felső Gerendái, melyeket megkellett *Stömpöjösztetni* (1740/796.).

Stráj-fa ,választó rúd, mely az istállóban az egyik lovat a másiktól elválasztja'. 1823: Léven benne (t. i. az istállóban) négy *Strájfák* (99. cs. 44.).

Sulyok. 1640: a *sulikott* meg bú-
cziullia bator az ladajaban tarczia (O.
1632—42.). 1810: két szoro lapátok és
egy *suljok* 8 dénár (740/810.).

Súrdé. 1821: egy ponya egy *surdély*
egy magvető Rf. 8 (B. M. 1821—48.).
1838: Három *surdé*, a vásárlo neve
Bagoly János 2 f. 12 xr. (140. cs. 24.).
L. még *szalma-* al.

Surló l. *torma-*.

Suta. 1847: *Suta*, Dézsi Mihály sol-
vit Rf. 8. 4 (Kvh.).

Suvikszos-csupor. 1825: Egy *Su-
vixos Csupor* (8468. l. Séra k.).

Süldő. Myko Mihaly Vramnak *Sul-
dokot* nro hatot (Mikó). 1620: neki
hagjo(k) három eőreg disznót ket *sül-
dőt* (Tgy. 1606—25.). 1692: Három
süldőcske flo. 1. den. 50 (B. M. 1674
—700.). 1716: Találtunk a' Szekér
Szinben 6 tarka *süldőt*, 3 veres *süldőt*
és veres disznót (Tgy. 1711—20.).

Sütő. 1686: hogj az mely *Sütő* arra-
ert keresi Szekel Mojsesne azt a *sütőt*
az öcsitől [kapta] (8468. l. 1500—800.).
1686: Haromszeki Lemhenyi Janos az
Urfi eo k(egye)lme *sütője* (uo.). L. még
kolbász-, palacsinta-, vas palacsinta- al.

Sütőház. 1627: Egj *Süteó haz* abba
suteo kemencze egy (Ap. A. II.). 1640:
az *Süteó hazatt* beczüültesse meg em-
berseges emberekkel (O. 1632—42.).
1663: az eoreoksegen vadnak Istallok,
Czjvr, *Svteohaz*, Tyukol, ket Disznó ol
(S. 1658—65.). 1713: *Sütő házban* egj
czipo szakaszto tábla (Ap. B. XV.).
1758: Fenyő Gerendájú jo Fenyő szaru-
fákon és Létzeken közönséges szalma
fedél alatt való *Sütőház*, melynek közep-
én kőből rakott Sütőkementze vagyon

(Tgy. 1702—99). 1768: Vatsora után
elő álmkor akkor égett el fen meg
irt Magyarosi Benedek ő kegyelminek
egj bornából való *Sütő házának* szar-
vazattya s a hátulso fara és ágasokra
csinált Szekér árnyéka szán állaival egj
pár szekér ágassaival sok eszköz fáival
együtt (167/768). 1789: *Sütő Ház* a
kapu előtt Sendelj fedéllel ajtóval 1
(11019. l.).

Sütőkemence. 1627: Egj *Süteó*
haz abba suteo kemencze egy (Ap. A. II.).
1722: A *Sütő házban Sütő kemencze*
és éget bor főző katlanocska (Ap. B.
XXIV.). 1803: egy csempe kementze,
egy *sütő kementze* (B. M. 1801—10.).

Sütőlapát. 1716: két *sütő lapát*
(Tgy. 1711—20.). 1744: *Sütő lapát*
numero kettő aestimáltatott den. 6
(41/744.).

Sütőteknyő. 1692: Egy gyuro es
Sütő Tekenő den. 30 (B. M. 1674—
700). 1808: Egy nagy *sütő teknő*.
Betsü Ár 36 Dr. (Deák).

Szabad-erdő. 1787: Különös tilal-
mas erdő nem lévén, itten is a' *Szabad*
Erdőnek gondviselője a' falus Biro
(775/787.).

Szabadítás l. *határ-*.

Szabó. 1764: Ezenkívül mikor le-
hoztak Szabot, Csizmadiát, Mészáro-
st, melynek ados volt, feles pénzzel
fizettem ki (Tgy. 1763—854.). L. még
nő- al.

Szabó-asztal. 1841: *Szabo asztal*
avult 4 xr. (Kvh.).

Szabó-céh. 1830: Városunkban Lako-
minden rendű Szabo mestereknek Czéhos
Társaság felállítása aránt beadott Leve-
lekre Válasz ... (8468. l. cs.). 1842:

Szabó Czéhunk a maga Öröm Innepe megülése napjára... (11786. l.).

Szabó-társaság. 1830: Az ide való *Szabo Társaságnak* céhale privilegium helybe hagyására beadott instantiára Válasz... (8468. 1. cs.).

Szakács. 1623: Az melj nemes embernek lovas legenie, *zakacza*, beresse es molnara vagon az lofeo emberekis az mellyk rend vagon supplication hogj azok ne connumeraltassanak (Tgy. 1606—25.). 1713: Tordai Márton *szakács*. Fizetés 13 fr. 1 pár kordovány csizma, két ing, lábravalo, öt véka árpa vetés (K. Székely felj.).

Szakács-kés. 1806: négy nagy *Szakács kés* (B. M. 1801—10.).

Szakács-tűzhely. 1755 kirakot egy *Szakács Tűzhely* (Ap. B. 15.).

Szakácsné. 1732: Generalis it járásakor a *Szakács aszszonnak* vit másfél poltrára égett bort (Kvh.).

Szakaszos-kas. 1788: (Tgy. 1702—99.). L. még egy- al.

Szakasztó-deszka. Egy uy *szakasztó deszka* (Ap. A. VII.). Egi *szakasztó deszka* (uo. VI.).

Szakasztó-tábla. 1817: (B. M. 1811—20.).

Szakasztó-teknő. 1713: *Szakasztó Tekenő* nro. 1 (Ap. B. XV.). 1719: *Szakasztó Tekenő* (Ap. O. I.).

Szál. 1560: az prasmay erdeobe, ki az fekete wyz mellett wagyon ott wagthanak zyľffat es teolgyfat ket zaaz *zalat* negy hean hatalmaswl (Tgy. 1427—1565.). 1786: *Szál* Gyertyát adot a a Falusi Biro (1221/787.).

Szalat ,sör főzésre csiráztatott árpa'. 1628: három kőből *szaladott* három fo-

rintba (Ap. A. II.). 1628: egi keőbeöl arpas *zaladot* es komlot den. 50 (Kvh.). 1617: az azalast elvegheztem vgyan eontheozthemis a tuzet az Azalo torkaba vgy indultam a *zalad* levenny (O. 1613—27.).

Szalat-aszáló. 1750: Sepsi Szent Györgynek két *Szalat aszaloja* volt, edgyik volt a' Debren kapujánál, másik volt Szemerja fele... Az emlékezetben forgo *Szaladaszalonak* torkát és köveit láttam (8468. 1. Sztgy. t.).

Szalat-liszt. 1678: 10 May in anno 1678. Küldöttem *szalat lisztet* köb. 2., szalonnát kettőt, sajtot kettőt, Tömlőt, szalonnát (Ap. A. VII.). 1691: Az *szalat liszt*emből maga jobbágya házánál főzetet sert Dosa Uram (Ap. A. IV.).

Szalat-sör. 1623: *szalat* sert is sokadalom napian kwweol nem szabad varosunkban arulni (Kvh.).

Szalatfa ,sörfőzésre csiráztatott árpa'. 1666: *Szalatfatt* egy egy köblöt... az ki *szalatfatt* nem czinal egy egy köből zabot ad (Tgy. 1662—82.). L. még *szalat*- al.

Szalatás. 1678: Eökreomet, szörj-ről protestalok, haytotta be az Futasfalvi tilalmas hatarbol, az *szalatással* megkinaltam nem levalta (K. 1678—88.). 1712: Ha mely gazdának marhái nappal kárba *szaladnak* és a határ pásztor megkapja, büntetése denár 6. Ejszaka pedig azon *szaladasert* denár 12 (1. cs.). 1727: Az *szalatásnak* büntetése Két pénzt, s a kárt fizesse meg (Tgy. 1702—99.). 1772: Valamely Marha mellett Pásztor lészen, ha Gabonában tapasztaltatik *Szalatásnak* nem lehet nevezni, hanem mint szánszándékos kártékony ugy büntetessék (különf.).

Szál-fa. 1615: Donat Pal Teleky Mayos Thamassal convyncalanak 12 *zal farol*... (O. 1613—27.). 1803: Csere avassából hogy *szál fát*, vagy koszorufát szokot vinni (B. M. 1801—10.).

Szalma. 1616: az Goch geörgy hazatul hozoth volt *zalmat* (O. 1613—27.). 1617: Az *Zalmaba* aluznak (uo.). 1766: Buza *szalmájába* 70 kalongya. Ros *szalmájába* 17 kalongya (460/768.).

Szalmafedél. 1713: Diszno okol, melyben találtatott fenyő bornából valo két rekeszü két ajtaju s egy lábon álló *szalma fedél* alatt levő Diszno oll (Ap. B. XV.). 1755: három szakaszból álló és fenyő bornából rakott alkalmas *szalmafedél* alatt egy Diszno Oll... *szalma fedél* alat egy jégverem (uo.).

Szalmakosár. 1695: (Káln.).

Szalmás-épület. 1703—5: *Szalmás épületen*, ha ki a ház hijján bocsáttya kementze kürtejt az Tiszt cum poena fl. 3 bontassa el, ha ugj sem szabadosson le üttethesse (Kvh.).

Szalmasurdé „szalmazsák”. 1831: Vagyon egy *Szalma Surgyé* (23. cs. 99.).

Szalmatartó. 1807: A Csűröskert kapuján kívül levő veteményes kert azon hátul levő *Szalmatarto* helyek (B. M. 1801—10.).

Szalmazsák. 1740: tanáltatott egy rosz *szalma Sák* egy szalmából valo vánkos (11786. l. 1577—847.). XIX. sz. eleje: Egy *Szalma Sak* (B. M. hiány.).

Szalmazsúp. 1817: A Gyümöltsős kertben egy Bikfa Boronákból rakott *szalma Suppal* szépen bé fedett Csűr (B. M. 1811—20.).

Szalonna. 1627: egj egész *szalonna*

(Ap. A. II.). 1643: szeghen legeni leven cziepleim leven menten egi aszszonihoz, valami *szallanat* ighert (O. 1642—48.). 1646: oly *szalannat* adot hogi az giermeki meg dühöttek (uo.). 1808: Másfél kisdég *Szalonna* u. m. 59 font, két Háj u. m. 10 font s egy 7 fontos Orjos Betsü Ar 35 R. flor. (Deák). L. még *avas-* al.

Szálú. 1681: három *Salu* (10908. l.). XIX. sz. e.: egy nagy darék *szallu* (Lázár). 1840: egy *szallu* és kézvono 2 Rf. (B. M. 1821—48.). L. még *falazó-* al.

Számadás. 1642: az marham mellől el allott hivattam *szaamadasra* nem jeott (O. 1642—48.).

Szamár-kanca. 1819: Egy *szomár kantza* adatott el 5 Rf. 7 xr. (72. cs. 61.).

Szamár-ménló. 1819: Egy 4 Esztendő *Szomár Ménló* adatott el 3 Rf. 8 xr. (72. cs. 61.).

Számtartó. 1711: Terh hordozásban *számtartot* is tartottunk (Kvh.). 1711: Mind a' két város *tarcson egy egy számtartot* (uo.).

Számvevő. 1730: Kovásznai Bács, Fejős és Meddő Pásztorok semmi helyly és mentséggel és jo ratiokkal magokot az *számvevő* és törvént tevő Gazdák előtt nem mentegethetik (57/748.).

Szán. 1593: Mi falustol hatunk vala egimasnak lly hagiomant egy forinthig, hogy valamely Kálnoky ember videk faluból valo *szanokoth* latna meg tartosztassa es az Kálnoky Erben Erdeolt volna megh tartosztassak (Tgy. 1569—606.). 1645: *szanomom* jarvan ugi utottem volna kett lovat, hogi fel döltenek volna, eggikben az *szan* rudgia bele ment (O. 1642—48.). L. még *béres-*,

darék-, derék-, deszkás-, erdőlő-, futó-, ganézó-, korcsolya-, lajtorjás-, ló-, molnár-, négy lábú-, rakó-, sórajáró-, sóramenő- al.

Szán-áll. 1809: Ujj *szán áll*, a vevő neve Budai Ferentz Duló 1 Rf. 1 (164/62. cs.). L. még *szekér-, ágas-* al.

Szán-rúd. 1645: szanomon járva utottem volna kett lovat, hagi fel döltének volna, egyikben az *szan rudgia* bele ment (O. 1642—48.).

Szántalpaló-lánc. 1683: Egy *szan talpara* valo *lanczolt* harmatt jokott (11786. l. 1577—847.). 1794: Egy *szántalpaló* kurta Lántz (Tgy. 1781—800.). 1797: két Erdőlő szán és egy *szántalpaló*ba való kis Lántz (B. M. 1791—800.). 1807: Egy *szán talpaló* Lántz is vagyon (B. M. 1801—10.).

Szánt. 1616: vgyan azon megh *zantoth* feoldet az had alat bevethette kapoztaval es bekertelte (O. 1613—27.). 1617: Mikor *zanthot* volna kj tiltatta pechettel az Incust Thorvenyre kellett fel Bochuznom (uo.). 1642: Seot kett Ekewel my *szantottunk* vala benne (8468. vegy.).

Szántás. 1605: ebbe az eztendeoben tavaz veteskor az megh *zantasert* az maior potentian hiuk (Mikl. 1605—6.). 1616: az zabad vthon ra menth az megh nevezet Molnaromra, az *zantas*, kertheles es kapoztha vlthetes feleol (O. 1613—27.). 1622: Mjert hogy ezen feold *zanthasert* Tarchy Georgy Torvenyben hytta az ki megh *zanthotta* azt (uo.).

Szántóföld. 1569: az en tulaydon örökseghemhez valo *zanto földet* attam vala zalogon (8468. l.). 1576: vagion

az hatarban is *szanto feoldwnk*, szena-fwvwnk (Kvh.). 1596: volnanak valamy *szanto földek* Teolgyes Pal Eoreoksegeben (Tgy. 1569—1606.).

Szántó-rúd. XIX. sz. e.: Egy *szánto rudat* Gidofalvi Sámuel ur 4 pénz [t. i. megvett] (B. M. k. n.). 1814: Egy *Szánto Lo rud*, vette meg Oláh Todor 19 xr. (1643/821.).

Szántó-taliga. 1756: *szanto taliga* vasas 1 (Tgy. 1702—99.). 1808: két *Szánto talyiga* egyik vasas, Betsü Ár 4 R. flor. (Deák). 1861: Egy vasas talpu *szánto taliga* patinal 2 f. (Cseh).

Szántó-tézsolya. 1716: az ekén egy köldök vas, gerendely karika, két *szánto Tésola* (Tgy. 1711—20.). 1723: Egy Eke Talyigájával és vasaival, *szánto téssolyával* és járommal (Ap. O. I.). 1758: egj *szánto téssolya* vas karika rajta (8468. l. 1565—800.).

Szántó-vas. 1632: *szanto vasat* es egyeb apro vassat arultanak (Kvh.). 1659/1681: egj bokor *szanto vas* (S. 1658—65.). 1691: Az edgy bokor *szanto vasat* es szuszekot meg igire Nemes Tamas Uram (Káln.).

Szappan. 1763: Deczembernek 15-ik Napján Tiszt Urunk poron(csolattyából) egy rud *Szappant* vetünk (Kvh.).

Szappanfőző. 1750 k.: *Szappan-Főzőkről*: A legvastagabb ugymint négy ujjni vastagságu szokott rud szappan kiben három font vagyon 24 den. (Kvh.).

Szappanfőző-üst. 1840: a katlanba rakott ércz *Szappan főző Üst* (64/839.).

Szappanos. 1734: *Szappanyos* (Kvh.). 1781: Kézdi Vásárhelyi *Szappanos* Szöts Jánosnál hálván egy kötő Lántzát ellopta (658/782.).

Szappanozó-cseber. 1836: Hosszu szappanozó cseber (988/836).

Szappanozó-fazék. 1698: Egj szappanozo Fazék (Ap. A. VI.).

Szappanozó-medence. 1788: (Tgy. 1702—99.).

Szappanozó-teknő. 1713: Szappanjozo tekenő nr. 1 (Ap. B. XV.). 1808: Egy Szappanozo tekenő, Betsü Ár 8 Dr (Deák). 1817: Egy szapanyozo Tekenyő (B. M. 1811—20.).

Szapuló-cseber. 1740: Szapullo Cseber nro. 1 (28/740.).

Szapuló-dézsza. 1808: két Szapullo Dézsza, Betsü Ár 48 Dr. (Deák).

Szapuló-kád. 1840: (64/839.).

Szapuló-szék. 1688: (Ap. A. V.).

Szapuló-üst. 1664: egy io szapulo üst (Ap. A. IV.). 1808: Egy hitván Szapullo üst, Betsü Ár 3 R. flor. (Deák).

Szárazmalom. 1755: A Száraz malomnak romlot falai helljébe, hogy Uj falakat csináltunk 3¹/₂ xr. (Kvh.).

Száraztó l. gabona-, szilva-.

Száraztó-gyeplő. 1838: egy szárazto gyeplő, megvette 17 xr. Tiszteletes Boérné (150. cs. 77.). 1840: Három vásott szárazto Gyeplő (64/839.).

Száraztó-rúd. 1664: kett szárazto rud (Ap. A. III.).

Száraztó-spárga. 1835: 1608/835.).

Szarúfa. 1613: Az zeker Istallo semire nem io, az agasiban valik io keves, az zarwfajaba, de a kozorwfaja, leczj es sendelje semire nem io (Tgy. 1606—25.). 1635: En pedig Tegzeo Peternek cziak jo akaratombol igerek 10 szal szaru fatt hogy el egtek vala (O. 1632—42.). 1729: ezen Sütőházon

eszterhaja alatt gabonás Ház szarufájának valo apro bornák nro. 11 (11360. l.). 1758: jo Fenyő zarufákon és Létzeken jo szalma fedél alatt valo két odru Tsür ... Fenyő Gerendáju jo Fenyő szarufákon és Létzeken közönséges szalmafedél alatt valo Sütőház, melynek közepén kőből rakott Sütő kementze vagyon (Tgy. 1702—99.). L. még fattyu-, fiók- al.

Szarvasmarha. 1755: Hogy megkiáltattuk, hogy senki Szarvas marhával ide ne jöjön a Vásárra a kiáltonak attunk 1 ¹/₂ kr. (Kvh.).

Szarvas-teknő. 1698: Egj szarvas tekenyő. Fenyő magh benne / ... Egj szarvas tekenőben len (Ap. A. VI.). 1763: Szarvasos nagy Tekenő / ... kisebb kenyérsütő szarvasos Tekenő (B. M. 1761—70.).

Szarvas-dagasztóteknő. 1681: három szarvas dagasztó tekenyő (Ap. A. v.). 1698: Egj szarvas dagasztó Tekenő (Ap. A. VI.).

Szarvas-üllő. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagj verő nro 1, Szarvas üllő nro 1, Félkéz verő ... (Káln.). 1780: ... el lop-tak egj nagj Szarvas Üllőt, három nagj öreg Fogokot, egj nagj fél kéz Verőt, egj nagj Fogzo Vasat (356/780. s.). 1840: Kováts műszerek ... Egy használható Tőke Üllő és egy szarvas Üllő (64/839.).

Szarvaz. 1646: bornat hozank ide, fel sem szarvazhatok, hanem az Varos nekj s kj hania a piaczra (Kvh.). 1775: A Templomot ujra szarvazzák (S. ejk. 1775—97.). 1804: az 1802-ben 26-ik Oktobris a rettenetes földindulás által

megromladozott tornyát újra szarvazván (S. ejk. 1801—6.).

Szarvazat. XVII. sz. v.: szarvazásit az első víz igen megvesztegette (Ap. A. VII.). 1777: Fenyőfa szarvazatra és állásra 80 száll, szálát xr. 12 (Kvh.).

Szavatos 1. *zuvas-*.

Szecs-kavágó. 1795: Egy *Szatska vágo* (542/796.). 1840: A pollyva tartóba egy *Szatska vágo* készüléttel 25 f. (64/839.).

Szecs-kavágó - kasza. 1840: Egy *Szatska vágo kasza*, eladatott 50 xr. (64/839.).

Szecs-kavágó-láda. 1740: *Szatska vágo Láda* kaszájával edgyüt nro. 1 (28/740.).

Szecs-kavágó-vas. 1840: Egy *Szacska vágo* darab *vas* (64/839.).

Szeg 1. 'kaszáló'. 1628: tudom hogy az Geörgy Ghereb uram *szege*hez szakada (Tgy. 1628—50.).

Szeg 2. 1617: egy Malomnak az Arok Torkaba *Zegeket* veretet és agakatis rakata oda, az mely Agnak Oda rakasa az Malom vyzenek Artalmas (O. 1613—27.). L. még *derék-, ék-, festett kendő-, gombolyag-, hátló-, kendő-, kerék-, kerékfej-, lapos-, lécs-, őrs-, patkó-, srófós-, vas-, vas derék-, vető-, zsin-dely-* al.

Szegfejező. 1788: *Szeg fejező* Nro. 9 (Tgy. 1702—99.). 1840: Egy nagy ket-tős *szeg fejező*. Becsü árok 20 xr. (64/839.).

Szegfej-gombolyító. 1840: Egy *szeg fejet gombolyító*. Becsü árrok 5 xr. (64/839.).

Szegtartó-bőrzacskó. 1861: *szeg-tarto bőr acsko* 10 kr. (Cseh).

Szeges-asztal. 1681: ket *szeges asztal* (Deák).

Szegelet. 1618: attam volt Egy Darab *Zegelet* feoldet kin lovakath tarthot az En megh holt atthyam Donat Janos attam volt Neki (O. 1613—27.). 1675: Balog István része szerint valo egy darab *szegeletet* (Tgy. 1669—81.). 1806: mely is nevezetik Páll Miklos *szegelettyinek*, mely megnevezett *Szegeleti* vagyon a Zabolai halom mezejében (B. M. 1801—10.).

Szegődik. 1616: az Vra meg *zege-deoth* volt vele azt megh tartozyk adni (O. 1613—27.).

Szeglet-mérték. 1809: *Szeglet mérték* a vevő neve Szabo Sigmond 2 xr. [ácsszerszám] (164/62. cs.).

Szegetes-sarok. 1764: Egy ablak rámaakra *szegeletes Sarkokért* által foglalo veszszőkért kivono gombocskákkal és bezárol forditokkal 1 Rfl. 8 xr. (147/764.).

Szegődség. 1606: megh kivanom az *szegoczeget* es ell varja ezten Napigh (Mikl. 1605—6.). 1615: 3. *Zegodsegre* marazthottam volt megh (O. 1613—27.). 1616: az *zegochege* penig volt f. 4 egy zúr, Egy keobeol zab vetes, ket keobeol Búza vetes (uo.). 1635: ha az *szegeczieg* melle jeo jo (1614—35.).

Szegődött-szolga. 1611: Goczmany Istvannak ugj mint *szegedeot szolgálai*-nak berere (B. M. 1574—699.). 1618: Ez Jelen valo ezthendeore *zege-deot zol-gaya* volt es elhagyoth oknelkül (O. 1613—27.).

Szegődött-szolgálóleány. 1618: Egy *zege-deoth zolgaló leanyomot* Talaltam megh nala, mely zolgaló leanyomot

kertem ky pechettel az feleségetol (O. 1613—27.).

Szejke-tál. 1813: két *Szejke Tál* egy Leveses Tál (11786. l. 1610—19.).

Szék. 1808: Öt festett, két fejr viseltes Székek Betsü Ár 84 Dr. (Deák). L. még árnyék-, csiptető-, egyes-, faragó-, felakasztó-, festett-, guzsaly-, gyalog-, húsvágó-, karjos-, karjos egyes-, kerékfalazó-, kézvono-, kis-, köszörű-, parasztpad-, pohár-, szapuló-, ülő-, vágó- al.

Székely-fogas. 1758: két közönséges Székely fogas, egyik hosszabb, rövidebb a másik (Tgy. 7/899.).

Székely-jószág. 1601/1801: az eü Zékely Jozaghtert és eörösksegekert mást ígértünk (Ap. H. I.).

Szekér. 1574: mikor az *szeke*reth veottwk vala (Damok.). 1584/XIX. sz. e.: mind barmokal s mind *szeke*ekkel eljárhasanak rajta (Ap. B. XV.). 1616: veottem volt Boronat, mely megh veoth Brassoban hozok volt egy *zeke*rel. Hogy az boronat el nem hozhattam 4 Eokreomot *zeke*resteol zenastol vytte be (O. 1613—27.). 1617: azt monda Silo geornek halgas Bolond, mert az meheket *zeke*ren vyttek el (uo.). 1713: Szekér szín, mellj alatt is találtattak egy hosszú karos pad, három szán, két fako *szekér* (Ap. B. XV.). L. még *béres-*, *egészvágás-*, *erdőlő-*, *ernyős-*, *fa-*, *fatalpu-*, *félvágás-*, *futó-*, *gabonahordó-*, *gyékényes-*, *hintó-*, *hordó-*, *ide s tova járó-*, *járó-*, *kasos-*, *lő-*, *malombajáró-*, *ökör-*, *paraszt-*, *pergő-*, *szénás-*, *tár-*, *trágyahordó-*. *vasas-*, *vasastalpu-* al.

Szekér-ágas. 1768: Vatsora után elő álomkor akkor égett el fen meg irt

Magyarosi Benedek eő kegyelminek eg bornából valo Sütő házának szarvazattya s a hátulso fara és ágasokra csinált Szekér árnyéka szán állaival egj pár *szekér* ágasaival sok eszköz fáival együtt (167/768).

Szekér-alj. 1664: egy öreg *szeke* Aly, 3 marok vas rajta (Ap. A. III.). 1676: adgyon edgy negy ökor utan valo *szeke*ret . . . kinek az *allya* vasas legyen, Járommal, sikotyú, teslyastol (8468. l. 1565—800.). 1808: Egy hitván Szekér aly két roszsz *kerék*kel. Betsü Ár 50 Dr. (Deák). XIX. sz. e.: Egy nagy *szeke*r ajjat két elő *kerék* nélkül Forro Károly. ur 2 m. f. 74 pénz [t. i. megveti] (B. M. k. n.).

Szekér-árnyék l. *szeke*rágas-.

Szekér-elő. 1843: Egy hordo *szeke*r minden *vasával*, s egy kiss *szeke*r elő minden *vasával* / . . . Két kiss *szeke*r elő *kerék* vass talpu (B. M. 1821—48).

Szekér-istálló. 1613: Az *zeke* *Is-tallo* semire nem io, az *agasiban* valik io keves, s az *zarwfajaba*, de az *kozorw* faja, leczj es sendelje semire nem io (Tgy. 1606—25.).

Szekér-kas. 1810: Egy *vasas* talpu minden hiba nélkül valo lo *szeke*r *kas*-sal, első ládával és sarogjával együtt 135 Hfl. (740/810.).

Szekér-kenőcs. 1889: *Szekér kenőcs* 1 f. 6 xr. (Imreh D.).

Szekér-kerék. 1691: ket lo *szeke*re kereket böcsültünk den. 96 (Tgy. 1682—92.).

Szekér-láda. 1805: Egy *szeke*r láda és egy kis tekenő (Szöts. 1806—96.). 1821: Egy *szeke*r láda 2 Rf. (sz. n.).

Szekér-szín. 1713: *Szekér szín*, mely

alattis találtattak egy hoszszu karos pad, három szán, két fako szekér (Ap. B. XV.). 1722: Istáló végiben *Szekér szín* ágosokon álló (Ap. B. XXIV.). 1760: a mellyeket épített költséges kamarát, *szekér színt*, mind deszkából, azon deszkákat mind maga pénzivel vásárolta (381/750. s.). 1788: jo Istallo *szekérszín* volt aszt mind elégette (B. M. 1781—90.). 1817: Bikkából rakott két Istálló és közbül egy *szekér szín* (B. M. 1811—20.). 1839: lábakra kötött *Szekér szín* (155. cs. 82.).

Szekér-taliga. 1686: *szekér talyigá*-val, kötéllel, fejszével (K. 1678—88.).

Szekér-tartó. 1801: Egy *Szekértarto* és 8 Sallo, aestimalas szerint valo ára 66 xr. (361/801.).

Szekér-vezető. 1592: Balyka Istwan az eo feolden hazasodot vala meg es en valek az Nasznagyanak bot palnak *szeker vezetete* (Damok.).

Szekeres. XVII. sz. e.: Vagion eottwen eztendeye hogy en az Attiammal *szekereskettem*, most is *szekereskedem* (Kvh.). 1708: Egy *Szekeresnek* valo vas héver (3. cs. 7.). 1711: *szekeres* is fogadván az közös Marhánk és árrunk alá (Kvh.). 1728: Fedni valo Cserепet Tekintetes Notarius Uram poroncsolat-tyából fel Csernátóni *Szekeres* administralt (M. 1728.).

Szekeres-fék. 1708: Két hitván *szekeres fék* (3. cs. 7.). 1729: egy viseltes *Szekeres fék* (11360. l.).

Szekeres-ló. 1581: Vagion neg *szekeres* lowam mind *zekeresteol* (Tgy. XVI—XVII.). 1726: Négy *szekeres* lovat hagyok Gyárfás Pál fiamnak (Tgy. 110/891.).

Szekérkenő-csiga. 1840: Egy *szekér kenő csiga*, eladatott 3 Rf. 31 xr. (64/839.).

Szekereskedik. XVII. sz. e.: Vagion eottwen eztendeye hogy en az Attiammal *szekereskettem* most is *szekereskedem* (Kvh.).

Szekeresség. 1660: *szekeressegre* igirte volt magat az I(nctus) (S. 1658—65.).

Szekerce. 1616: Ez alat talaltam megh az I(nctus) kezenel egy Topanfalvi *zekerchet*, mely *zekerchet* az Theorveny eleyben hoztam / ... az *Zekerchey*s Chorbas, Az fanis az mellyet vagtak Jele vagyon, hogy Corbas *zekerchevel* vagtak (O. 1613—27.). 1834: *Szekeretze* 1 darab (43/834.). L. még *nádmézvágó*-, *zsendelyező*- al.

Szekerce-fejsze. 1824: egy *szekeretze féjsze* 15 xr. (91. cs. 1825.).

Szekerény. 1681: (Deák). 1692: Egy *szekerény* den. 36 (B. M. 1674—700.).

Szél-deszka. 1758: *szél*, vagy szín *Deszkák*bol karok közé csinált nem igen jo kert (Tgy. 7/899.).

Szemétmerő-kas. 1838: két *szemet merő kas* (150. cs. 75.).

Szemöldök. 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a' konyhára avagy kémény allyára egy fel szer fenyő deszka ajto minden vas nélkül, tölgy fa ajto mellyékivel, *szemöldök*ivel edgyütt / ... tölgyfa ajto mellyékivel, *szemöldök*ivel (Ap. A. V.). 1765: Kapu zábélyi jo kemény vastag cserefákbol valok ugy *szemöldöke* és kötése is cserefából sendellyel fedett ép Galambug alatt / ... És mind a' kapu zábélyi *szemöldöke* és kötése, mind pedig a' kis

kapunak mellýékei, *szemöldöke* és talpai (cserefából lévén) belső részekkel edgyütt az Uttza felől igen szép formájú figurákkal virágokkal ki vagy on metztve és azon metztés is veres, sárga . . . fejr és fekete színekkel megfestve / . . . Vagyon egy Galambugos sendellyel fedett jó vastag cserefa lábakon álló kapu, ezen kapunak zábéi, *szemöldöke* az udvar felől Napnyugotrol formás metztésekkel vadnak megcizfrázva (Bethl.).

Szén. 1732: Vettünk 6 köböl *szenet* város számára 9 pénzvel, árra 54 pénz, [a városi cigánykovács számára] (Kvh.). L. még *bükkfa-*, *kovács-* al.

Szénégetés. 1788: a' régi le vágott Cserefáknak töveiből *égettek* a' Kovácsok eleitől fogva *szenet* / . . . a' Szent Györgyi cigány kovácsokat kitiltottam volna *szenet égetésre* való nézve tilalmas Csere Erdeinkből (1793—788).

Szénfogó. 1847: két *szén fogo* 10 xr. (194. cs. 29.).

Szénszító-vaslapocka. 1795: Egy *Szén Szító Vas Lapotzka* (Ap. B. XV.).

Széna. 1555/XIX. sz. e.: Hütünk szerint írjuk akkor on pedig az Iktatás-koron az fellyel megirt Joszágoknak ellene senki nem szolla. Továbbá akkor on Iktatásnak idejin egy kert *széna* vala ottogyon, azt aztán Apor János és Apor Péter elhordatta (Ap. B. Ksztl.). 1562: az Mely kazalth *zenath* ott találuk (Sz. 1374—700.). 1616: veottem volt Boronat, mely megh veoth, Bras-soban hozok volt egy zekerrel. Hogy az boronat el nem hozhattam 4 Eokreomot zekeresteol *zenastol* vytte be (O.

1613—27.). 1605: 12 szekér *szenat* keres az falu (O. 1642—48.).

Szénaboglya. 1614: az mely *Zena Buglyath* megh tyloth volt hogy Mezey Istvan el ne vige, azt eo myngyarast felrakta es elvytte (O. 1613—27.).

Szénafű. 1562: *zena fywet* az en attyam Bekeseges wrasagaban Byrta mynd halalaygla (Sz. 1371—700.). 1565: el foglalta tollem az *zena ffweth* (uo.). 1676: vagion az hatarban is szanto feoldwnk *szenafwuwnk* (Kvh.). 1613: Egh zeker *zena fuemet* meg kazalta es elvytte (O. 1608—711.). 1617: Csyá Peterne Teórek Anna aszszony *szenafwe* (Damok. 1600—44.).

Szénamérő-kompona. 1757: A Város *széna mérőkomponajara* csinaltattunk egy Vas tengelyt (Kvh.).

Szénarend. 1634: pecziettel kertem volt meg *szena rendemett*, mellett eo kaszaltatott volt meg (O. 1632—42.).

Szénarét. 1591: hoza tartozokal zantho feoldekel *zena retetekel* erdeyvel (Damok.).

Szénaság. 1631: attunk falustol egy darab *szenasagot* (Ap. A. II.).

Széna-szekér. 1575: ahol ket *zena zeker* egy Mas mellett el mehet (Ap. A. I.).

Szerszám. 1616: Marhainkat *zerzamostol* Barmainkath mellyekben megh 40 lovaink es kacholaink oda vadnak es 8 eoregh 12 negivenes 2 Althalag (O. 1613—27.). 1637: egj gabonas hazra valo fatt meccziet eppen minden *szerszamaval* (O. 1632—42.). L. még *rezes-*, *vas-* al.

Szerszám-lyukasztó. 1840: Kovács műszerek . . . Két *szerszám lyukasztó*, egy nagy, egy kisebb (64/839.).

Szer-tartó. 1808: Egy *Szertartó* 6 xr. (1761/807.).

Szérű. 1758: A Csürben a *szérű* körül vagyon 11 Csere Deszka hozá tartozando Csere lábakkal együtt. (8468 l.).

Szerző-bíró. 1574/1687: az dolog-szerző bírák Pál János és Tamás Benedek (Ap A. I.).

Szigony l. béka fogó.

Szj. 1657: vöttem ket szal *szijat* ket poturával (9786. l.). L. még *fara-gott-, kengyel-, kerülő-, kocsitartó-, le-kötő-, lejtő-, nadrág-, terhelő-, vonó-* al.

Szj-farhám. 1774: *Sziju farhám* 1 pár (8468. l. cs. i.).

Szjgyártó. 1599: *Zigyarto Janos* vgian Kjzdy Vasarhely (Barab.). 1773: Nagy Mihály *szijjárto* Jantso Simon *szijjárto* (Kvh.).

Szjgyártó-pad. 1840: Egy *Szjgyarto* ros *pad* (64/839.).

Szj-gyeplő. 1708: *Szj gjeplővel* kotsis ostorral (3. cs. 7.). 1805: két lora valo farhám minden hozza tartozo varásos fékekel és *Szj Gyeplővel* (866/1805.).

Szj-ostor. 1810: Egy kitsin *sziu* *ostor* 24 dénár (740/810.).

Szj-pating. 1729: edgy hitván *szj* *pating* ... edgy rosasz *szj* *pating* (11360. l.).

Szilfa l. szál.

Szilva-aszalo. 1730: talaltatik egy el veszet földből asott *Szylva Aszalo* haszontalan (Ap. B. XXIV.). 1840: szép jövedelmű Gyümölcsös és benne egy gazdaságos *Szilva aszalo* jó állapotba megkívántato Lészáival edgyütt (Ap. Ksztl.).

Szilvafa. 1713: Veteményes kerttel,

meljben feles megj és *szilva fák* vad-nak, szakasztja meg jó lézás uj kert (Ap. B. XV.).

Szilvapálinka. 1848: 20 kupa 2 éves *szilva pálinka* 12 fr. (NS.).

Szilvaszárasztó. 1840: Hat *Szilva Szárosztok* tsere kötéssel kihuzoiával (64/839.).

Szilvaszárasztó - üst. 1840: Egy *Szilva Szárasztó Ércz Üst* (64/839.).

Szilvatörő. 1834: *Szilva törő* 9 xr. (Különf. k.).

Szilvás-kert. 1561: mely kys *zylwas* kertet dolos györgy ereztet volt (Tgy. 1487—568.).

Szín. XVII. sz. e.: a mely hozzu *szint* piatzunkra tsinaltunk, alaia vagho szekeket zerezven az mely kwlseő me-szaros vasar napokon azon hust vagh azoktol ket penzt d. 2 (Kvh.). 1758: egy kis *szinetske* Fenyő Deszkából bé padolva (Tgy. 1702—99.). 1789: Azon jóságion istálo *Szinnel* (11019. l.). L. még *árnyék-, csizmadia-, marha-, méh-, szekér-, timár-, ülő-* al.

Szín-alj. 1794: A *Szín aj* mellynek egyik fele sövényből vagyon 4 flor. (Gidóf. XVII—XIX.).

Szín-deszka. 1753: *Szín doszkát* Gelentzeit vettünk száz szalat Istálo padlani, 3 fo. 58 dr. (8468. l. vegy.). L. még *széldeszka-* al.

Szín-méz. 1840: Egy cseberben *szin* *méz.* Becsült ár 70 Rf. (190. cs. 99.).

Szín-vaj. 1759: ket ejtel *szin vaj* 48 xr. (B. M. 1751—60.). XIX. sz. e.: *Szin vaj* 5 ejtel f. 2 xr. 40 (B. M. k. n.).

Szita. 1636: megkerdezte az Actrix az Inctatol, hogj vagione itt Guruzda Georgjnenek *szitaja* az Inctanak, azt

mondtak hogj vagjon, Kovacz Istvanne el vitte az *szítát* (O. 1632—42.). 1692: két *szíta* den. 21 (B. M. 1674—700.). XIX. sz. e.: Két *Szíta* Becsü ár 30 xr. (Cseh). 1839: kétt Rosta, két *Szitta* 2 Rf. (B. M. 1821—48.). L. még *abárló-*, *borsszítáló-*, *fátyol-*, *gyakor-*, *gyér-*, *pléh szűrő-*, *ritka-*, *szítáló-*, *szűrő-*, *tejszűrő-* al.

Szíta-ráma. 1840: (64/839.).

Szítál. 1754: Sütők lako Háza, melyben *szítálnak* és dagasztanak (Ap. B. XXIV.).

Szítáló-szíta. 1853: Két *szítáló szíta*, két rosta. Betsü ár váltóban 3 Rf. 40 (117/1043.).

Szító l. szén-, tűz-.

Szító-vas. 1676: Egj *szitto vas* (Don.).

Szívárvány. 1720: Innen ismét mennek az belső Pinczében job kéz felől, ebben vagjon... Egj *Szívárvány*, bor tisztító etset, Báldog hordo töltő (Káln.). L. még *bádog-*, *boltozat-* al.

Szívó l. pléh-.

Szoba. 1614: Az feleségem peniglen az *zobaban* fekút merth Eysel volt (O. 1613—27.). 1619: megh engede eo kegyelme hogj el hordgjak az *zobat* az eoreokségreol (11360. l.). 1662: az m; epvleteket epitetivnk *szobat*, Istallót, Czjvrt (S. 1658—65.).

Szoba-ár. 1670: ados az Inctanak az Vra nehai Szasz Peter az *szoba* arrabol fl. neggiel (K. 1669—74.).

Szolga. 1606: fogattam volt meg *zolganak* vgian ezen eztendeoben vgy-mint az Aratas előtt Zent Janos Napp tayaba Karaczonigh (Mikl. 1605—6.). 1634: Jarai Istvanne Aszszoniom mene-

dekre foga az Ghelencziej Birora hogj az eo kegyelme *szolgaja* az Birotol kertte volt az harangott hogi az marhara kösse Esztennap eo kegyelme az menedeket producalja az harangot is (O. 1632—42.). L. még *béres-*, *kenyér-evő-*, *konvenciós-*, *szegődött-* al.

Szolga-nyereg. 1806: Három nyereg, kettő csontos egy pedig *szolga nyereg*, az edgyik csontos nyereg minden szerszám nélkül (B. M. 1801—10.). 1807: Egy *szolga nyereg* szerszámossal (uo.).

Szolgál. 1637: Nem *szolgaltt* oly allapottal, mint jobbagnak kellett volna *szolgálni*, mertt az Nötelen legeni, haza tüzeis Ninczien kiről szolgaltatthattam volna (O. 1632—42.).

Szolgáló, leány. 1618: Egy zegadeoth *zolgalo* leanyomot Talaltam megh nala, melj *zogalo* leanyomot kerthem kj pechettel az feleségeitol (O. 1613—27.). 1644: szegedott *szolgaloja* volt (O. 16432—48.). L. még *szegődött-* al.

Szombati-vám. 1736: Az *Szombati vámat* Pénteken Éjfeletol fogva Szombaton Éjfeleig minden féléből Buzából, Rosbol etc. külön veszen az Udvar számára igaz hűti szerent / ... Mas Szuszek az melyben *Szombati vámot* szoktanak eöszel tartattny ketreszből allo Sorofos Lakat van rajta (Ap. O. I.).

Szopó-borjú. 1635: kett ania *szopot borjutt* el iktattatott 12 dutkaig (O. 1632—42.). 1840: (64/839.).

Szopornicás. 1680: egy lovat cse-reltem volt tölle két ökrökkel, felett felöle, hogy nincs semmi nyavayaia, *szoporniczás* volt (S. 1679—91.).

Szórás. 1792: Most az őszi vetéskor

mulék el két esztendeje ottan az udvarban szolgáltam, a mikor is ottan Cséplettek Tasaj János és Gothár András eő kegyelmek, akkor *szorásnak* idején megfogadá Gothár András Zölde Antalt maga helyett szorni (1057/792.).

Szorító-satú. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagy verő nro 1, Szarvasüllő nro 1, F élkéz verő nro 1, Apro szeg fejező nro 3, négy Szegü öreg Reszelő nro 1, öreg sutu horgával edgjüt nro 1, *Szoritto Sutu* küsded nro 2... (Káln.).

Szóró-lapát. 1806: két *szoro lapát* (B. M. 1801—10.). 1810: két *szoro lapátok* és egy suljok 8 dénár (740/1810.). 1825: *Szoro lapát* és Gabona merő kalány (10774. l.). 1838: *szoro lapát* megvette 1 xr. Kertsuj János (150. cs. 77.).

Szotyor. 1727: Ha valaki hüvelykes gabonát lopna tarisnyával, *szotyorral* pusztitana 33 pénzíg megbüntessék (Tgy. 1721—30.). 1810: Négy *szotyrok* egyikbe holmi orvosságok 36 dénár (740/810.). 1835: *Szotyor* viseltesek 6 xr. (1608/835.). L. még *ablakos-* al.

Szőcs. 1640: az *szöcz* monda Tomanenak, Annaazzony engemett az bőriertt törvenihez hittak menczietek meg; az monda műis mastol veottuk es meg kel mentenünk (O. 1632—42.). 1733: Benkő Pál Uram is igire Szőcs Jánosnak házat és az lengyel *szőcsnek* mesterségihez valo portékáját (Ap. B. XXIV.).

Szőcs céh. 1761: A' Betsületes *Szőts Czéh* ellen ex eo, hogy heted szakos Vásáros Napokon külső embereknek akármi renbeliek legyenek szabados adást anyival is inkább semmiféle bárány és alávalo egyébféle bőrkötet venni

nem engednének (Kvh.). 1757: Pro Anno 1757 a nemes *Szőts Czéh*től Városnak járandó Roka vagy Nest bőr árrát a Conventio szerint pénzre fordította 2 rhf. (Kvh.). 1766: a *Szőcs Czéh* Mesterembereknek szabad bárányt és borbécset minden Csütörtök nap és nem máskor vágni (Kvh.).

Szőlő l. gerezdes-.

Ször-általvető. 1808: két *ször általvető* Betsü Ár 36 Dr. (Deák.).

Ször-nyűg. 1692: Egy vakaro, két *ször nyűg* (Barab.). 1836: Egy *ször nyűg* (1036/836.).

Ször-zabló. 1840: Egy hitvány *ször zablo* 29 xr. (64/839.).

Szősz. 1708: Husz gusalj *szősz* (Ap. A. VI.). 1755: *szőszszel* öltöt ványolatlan záknak valo poszto (Ap. J. I.).

Szősz-fonál. 1758: egj darab fehér *szősz fonál* (8468. l. 1565—800.).

Szősz-gomolya. 1708: Három melyékből álló *szősz gomolya* (3. cs. 7.).

Szősz-vászón. 1758: 17 sing *szősz vászón* egj pár kereken (8468. l. 1565—800.).

Szővés. 1738: holmi gyołcsának *szővést* velem az Actrixal szötetvén meg (M. 1738.).

Szulák l. karó felverő-.

Szuszek. 1627: *szuszek ketto* (Ap. A. II.). 1650: az mely *szwszekben* gyuiti az molnar az *szwszeknek* kulcziat nem az compositio szerent tette (K. 1647—50.). 1652: mely malombelj *szwszeknek* kulczia feleol az compositiokor vgj alkuttunk volt, hogj egj bizonios embernel tarciuk (uo.). 162: egj nagy *szűszeket*, egj edgies szeket, osztovatat edgiet (K. 1678—88.). 1721: A Gabo-

nás hazban vagjon egy kis *Szuszék* (4692. l.). L. még *gabonatartó-, lisztelő* al.

Szügyelő. 1644: egy állazo féket egy *szügyellőt* (104/788.). 1794: Egy rozsz kötőfék s egy *szügyellő* 12 xr. (Tgy. 1781—800.). 1808: Egy réz bogláros kantár, ahoz valo *Szügyellő* s farmatring. Betsü Ár 2 R. flor. (Deák).

Szüret. 1661: ha az jövő közelbik *szüreten* meg nem adhatnak a Mustot, hogy ha nem lenne must ugy az buzanak meghirt arrat tartozzanak mindgyarast megh fizetni (Ap. A. VII.). 1703: a jövő *szüretkor* adgjanak harmad fél veder bort (uo. A. VI.).

Szűrő l. *komló-, lé-, pléh-lé-, vas-lé-*.

Szűrő-kanál. 1781: *Szűrő kalány* s hozza való Villa (Tgy. 1781—800.).

Szűrő-szita. 1723: *Szűrő Szita* egy (Ap. B. XXIV.). 1730: egy *szűrő szita* (Ap. Ksztl.). 1838: egy kitsiny kerek *szűrő szita*, a vásárló neve nemes Farkas Lajos 30 xr. (140. cs. 24.).

Tábla. 1615: Azzoniom aniam adott ... Vagdalni valo *tablat* egiett (Mikó). L. még *ablak-, cipőszakasztó-, laska-, szakasztó-, üveg-* al.

Táblás. 1840: Egy kis Fűrész *táblástól*, eladatott 1 Rf. 15 xr. (64/839.).

Tacskó. 1639: teis *olian iaczko* komondor legj mint amaz nagj hasu bestie kurva fia (Tgy. 1626—59.).

Tajték. 1686: az mig veres *taytek* kal a száján ki nem turja (O. 1680—88.).

Tajtékszedő-kanál. 1840: egy *tajték szedő kalány* (64/839.).

Takács-vetélő. 1769: *Takáts vetöllő* 3 (B. M. 1761—70.).

Takar. 1732: Mikor *takartatni* mentek tiszt Uramnak a kantai határra, vettünk 6 pénz árra kenyeret (Kvh.).

Takarmány. 1614: Az mezon valo Gabonának es *takarman*yoknak akar my Nevel neveztesse nek equalis dvisioyat kivanom (O. 1613. 27.).

Takaró. 1772: és jól esik neki, ha adok vagy egy fazakacs kát, vagy egy *takarod*zot (B. M. 1771—80.). L. még *nyereg-* al.

Takarodás. 1624: most a *takarodas* idejen megallnak [t. i. a perek a nyári gabona betakarítás idején] (O. 1614—35.). 1635: Az Szek az *takarodas*nak idein az a jeovendő Kis Aszszony Napig dilatiot teón minden törveniekből (1632—42.). 1691: megnyit vetellenek el az Aszszony földéibe benne és *takarodás*áért mennyi kelhetett el (Káln.).

Tál. 1627: *tal* 3 (Ap. A. II.). 1692: Nyolcz *Tal* Tangyer is 8 den. 11 (B. M. 1674—700.). 1819: Vagyon 6 *Tál* és 12 Tángyér 3 fr. (B. M. 1811—20.). L. még *bécsi-, cserép-, cserép-leveses-, fa-, lapos-, leveses-, leveses-ón-, réz-, szejke-* al.

Tál-tartó. 1664: egy *tal tarto* (Ap. A. I.). 1666: az Ajto meget Egy Eoreg *tal tarto* (Ap. A. IV.). 1681: egy *őreg taltarto* ajtos. (10908. l.). 1699: néhány János Mátétul maratt házat minden benne levő appertinentiakkal, kemenczekkel, fogassal, kivéven egy fogasocskát és az *Táltartot*, mivel hogy a háznak fedeliben vagyon defectus (8468. l. ideg.). 1808: Egy nagy *táltarto* Betsü Ár 1 R. flor. (Deák). XIX. sz. e.: Egy *Tál-*

tarto rea valo Tálakkal (Cseh). L. még *paraszt-* al.

Talabor. 1840: Egy hitvány *Talabor* darab, eladatott 20 xr. (64/839.). L. még *vas-* al.

Tálas. 1744: Egy jó készlettel való *tálas*, aestimáltatott flo. 1. de. 8. (41/744). 1835: egy *Tálos* 50 xr. (1608/835.). L. még *faparaszt-*, *paraszt-* al.

Tálca l. *fa-*.

Taliga. 1630: hozoth volt meg *taloga* veseoth (O. 1608—711.). 1640: kett eokreõtt *taligastol* 20 forintban adta be (O. 1642—48.). 1664: egi eke *taligas-*tol (Ap. A. III.). 1818: Két eke edgyik *vas nélkül Tajigával* (Cseh). L. még *eke-*, *erdõlõ-*, *fatalpú-*, *malombahordozó-*, *szántó-*, *szekér-*, *vasas-*, *vontató-* al.

Taliga-kerék. 1681: Egi *talyiga* *kereken* ket *vas karika* (10908. l.).

Talp. 1613: Donat Pal Teleky Mayos Thamassal convyncalanak 12 zal farol annak 9 zala Gerenda 4 Eol az ketihey kozorufa 5 Eol, Egy zal *Talp* 3 Eol. Ezeket 12 Napon aggya megh (O. 1613—27.). 1660: egi szal gerenda, s ket szal *talp*, azt is cum duplo [kevanom megh] (S. 1658—65.). 1730: ezen Istál-lonak régi rothadof *Talpi*ai és igen régi bornái igen veszedelemben (Ap. B. XXIV.). L. még *fenyõ-*, *kerék-* al.

Talp-alj. 1615: teob tarsayval ege-thembe az Cwrynek az *Talp allyath* megh astha es oth be Buth az Czvrbe (O. 1613—27.).

Talpfa. 1613: ... az erejznek *talp faj* es keoniókkej ninczenek ... (Tgy. 1606—25.).

Talpaló-lánc. 1793: 2 *Talpalo lántz* 2 Rf. 90 (8468. l. 1565—800.). 1819:

egy vásot *Talpalo Láncz*, három tán-gyér karika, egy kerék főre valo *vas-*karika jutott Istvánna (B. M. 1811—20.).

Támasz. 1613: Az kapv lab el deolt csak *tamazok* tartiak (Tgy. 1606—25.). 1836: a nevezet Hid helylyre állítására 11 Piloták 4 *Támaszok* 2 Jégtörök. 15 külömbféle kötőfák és ezeknek meg-támasztására 11 farago mester emberek és 60 napszámosok kívántatnak (527/836.). L. még *kapu-*, *kert-* al.

Támasz-cövek. 1817: *támasz tzövek* [hidépítéshez] (67/71. cs.).

Támaszos - kert. 1730: Sövenből font fedeles régi *támaszos kert* (Ap. B. XXIV.).

Tánk. 1845: Vagyon három *Tánk* dohány (182. cs. 45.).

Tanorok. 1591: az ket chernaton keozt valo *tanorokoth* eloztak, hogy kwleon kwleon kazalliak /... azt tudom, hogy az Nadbelj *tanorokot* ell intiltettek vala eokeozteok /... az *tanorokot* keoz-teok el intileok (Damok.). 1618: Egy Eroksegemen ... mely *Tanorok*nak mon-datik (O. 1608—711.). L. még *tanorok-*, *kapu-* al.

Tanorok-kapu. 1632: ha valaki tizenket napra *tanorokot* vagy *tanorok kaput* fel nem czinalna az tizenket 12 napra flo. 1 buntethesse meg az falu (Tgy. 117/886.). 1643: az *tanora kaputis* segheczie tartani (O. 1642—48.). 1643: 4 *tanora kapukott* kel feltõnni (uo.). 1712: Ha valamely ember a *tanorok kaput* nyitva hagyná, legyen a büntetése flo. 1 és ha a *tanorokkapu* rossz talál lenni és kár esik a kapurol, azon kapu-tarto emberek tartoznak a kapurol tett kárt megtízetni (1. cs.).

Tanorok-kert. 1616: Eokreomet zekerstül zenastül vytte be egy *Tanorok kerthembeül* (O. 1613—27.).

Tányér. 1627: *tanner* 14 (Ap. A. II.). 1635: egj *tangeral* arcziul haitot (O. 1632—42.). 1636: Lengiel Janosne bizoniczia meg azt sufficienter, hogj mikor nagy Tamas az peres *tangiertt* eövenek mondota, azt kerdetta az Incta jegiese az te *tangerod*, amaz azt mondotta Ninczien jegie az en *tangeromnak* (O. 1632—42.). 1677: Tál fábol No. 27, *Tanier* 20 (Ap. A. IV.). 1692: Nyolcz Tál, *Tangyer* is 8 den. 11 (B. M. 1674—700.). 1819: Vagyon 6 Tál és 12 *Tángyér* 3 fr. (B. M. 1811—20). L. még *bécsi-*, *bokály-*, *cserép-*, *fa-*, *fenyőfa-*, *kaláka-fa-*, *kupás-*, *ón-*, *tányértok-*, *üveg-* al.

Tányér-karika. 1688: házambol vesztenek el ... nyolcz *tángyérkarika* (K. 1678—88.). 1808: Két *Tángyér karika*, Betsü Ár 24 Dr. (Deák). 1818: Egy *Tángyér karika*, egy tarto karika (Cseh). 1819: Egy vásot Talpalo Lánecz, három *tángyér karika*, Egy kerék főre valo vaskarika jutott Istvánnak (B. M. 1811—20).

Tányér-tok. 1689: egy *Tángyér Tók* abban *Tángyér* 12 (Ap. A. VII.). 1708: Egj *tangjer tok* 9 fa tangjer benne (3. cs. 7.).

Tapasz. 1650: Szabo Andrásnak is tartozzanak hasonló épületeket építeni az micsodásokat Szabo Jánosnak építették s edgyütt ennek utánna is építették, s az házat az hajazattyáigh mind *tapaszszával földelésével együtt segélyék* (Tgy. 1669—81).

Tapaszos-búzás-kas. 1664: regi io *tapaszos buzas kas* (Ap. A. IV.).

Tapaszos-ház. 1768: Isten haragja le szálván egy Csere bornából rakott, *tapaszos*, jo fedéllel valo készült üvegablakos *Házára* és kamarára, mely langot vetvén aztott megemésztette, ért volna Rf. 18 (460/768.).

Tapasztatlan. 1729: Vagyon edgy Udvarház Supos azon fedél alatt hamu tüzes Ház es edgy *tapasztatlan* és készületlen Ház (11360. l.).

Tapasztó-cigány. XIX. sz. e.: *Tapasztó Czigányoknak* a Vájog készítésinél 14 Rf. 36 xr. (11786. l.).

Tapló. 1648: kovat *taplot* probaltatot, hogj fel wgiekezet hazat giujtani (K. 1647—52.).

Targonca l. hordó.

Targonca-kerék. 1825: Egy kis *Targontza kerékre* valo vas ráf (10774 l.).

Tarisznnya. 1661: veczernie harang tajban ment el onnet, egj feket hordozvan titkon az *tariszniaiab*an (S. 1658—65.). 1843: Vagyon Sák 6, *tarisnnya* 3-rom 6 fr. 32 xr. (B. M. 1821. 49.). L. még *abrakos-*, *bőr-*, *csikóbőr-*, *kenyeres-*, *vadász-* al.

Tarló. 1592: elvete az *torloba* (Ap. A. VIII.). 1685: két lovamot elvitte az *Torlorol* (K. 1678—88.).

Társaság l. szabó.

Társzeker. 1645: tartoznak Bogio Istvan es Ferencz az *tar szekerbeli* marhaert reszszekek szerent fizetni (O. 1642—48.). 1659: egy kancza lovat adtam volt nekik *Tarszekerbe* (S. 1658—65.). 1680: egy kancza lovat adtam volt közönséges *társzekerünkben* (O. 1680—88.).

Tartó l. cső-, fűszerszám-, ganéj-, garat-, gyertya-, kanál-, kés-, korpa-, leves-, ón só-, paraszt tál-, pléhkanál-, polyva-, skatulya leves-, só-, szalma-, szekér-, szer-, tál-, üveg-.

Tartó-karika. 1818: Egy Tángyér karika, egy *tarto karika* (Cseh).

Tavaszárpá. 1680: *Tavas árpa* vagyon cub. 2/1 (Ap. A. VII.).

Tavaszbúza. 1667: *Tavas buza* cub. 2 met. 2 (Ap. A. VII.).

Tavaszbúza-vetés. 1617: hogy mikor Bathory Gabor fejedelmwnk havas-eleoldebe ment volt haddal, hogy *Tavaz Buzavetes* bevesse az kis Vgarat (O. 1613—27.).

Tavaszbabona. 1691: Hasonlo-keppen az malom vam Gabonarol es *Tavas Gabonarolis* [t. i. adjanak számot] (Káln.). 1723: *Tavas gabonaja* othon nem tanaltatot meg a' Mezőn vagyon (Ap. B. Ksztl.).

Tavaszhatar. 1639: az mostani *tavaz hatarban* veottem volna el mensekett (O. 1632—42.). 1667: az Killieni *tavasz hatart* hiremnelkvl meg szabadi-tottak (S. 1665—69.).

Tavaszmész. 1620: az Thamasfalvi hatarba mostany *Tavaz mezeobe* (O. 1613—27.).

Tavaszsó. 1758: *Tavas Ros* 30 kalongya (Ap. B. XV.).

Tavaszetés. 1605: ebbe az ezten-deoben *tavaz veteskor* az megh zantasert az maior potentian hiuk (Mikl. 1605—6.). 1709: *Tavas vetessel* ugyan az Isten megh vigasztalt vala, de a' takarodaskor valo hallatlan essözés miatt ezért job részt kárba ment (11/709.).

Tégla. 1728: *Téglát n(emes) Baktsi*

Gábor Uram küldött (M. 1728.). L. még *borító-, kaflan-* al.

Tégla-kemence. 1840: ezen Oldal szobába vagyon egy *tégla kementze*, lakik most ezen szobába Hoszu Mihály zsellér (Ap. Ksztl.).

Téglázó-réz, vasalóeszköz, melybe hevített téglát tettek; az felmelegítette a rezet, ezzel aztán a ruhát téglázták'. 1808: *Téglázó réz* vassal edgyütt Betsü Ár 2 R. flor. 40 Dr. (Deák.). 1817: Egy kis *Téglázó réz* vasával (B. M. 1811—20.). 1838: egy *réz téglázó* két vasával 2 Rf. 50 xr. (150. cs. 75.).

Téglázó-vas. 1833: *téglázó vas* két vasával együtt (162. cs. 58.). 1841: Egy nagy *Téglázó vas* (Kvh.).

Tehén. 1609: Egh *thenemet* hayt-hatta volt el melljet potentiose vet volt el (O. 1608—711.). 1614: az *tehennek* az zeore zeoke *tehen* (O. 1613—27.). 1616: Az Eo feyos *tehennek* teyet meghoz-hassam (uo.). 1681: Az tulyoknak arra flor. 5. Az *tehennek* az arra flor. 2 (B. M. 1674—700.). L. még *borjús-, borjúzó-, diszke-, fejős-, gyermek-, jármos-, meddő-, ökö-, üdő-* al.

Tehén-bél. 1774: *Tehen belet* vettem 24 den. (1774. k. s.).

Tehén-bivaly. 1722: *Tehen Bialok* 4. n. b. az edgyiket de praesenti fejik (Tgy. 1702—99.).

Tehéncsorda-pásztor. 1662: Szent Janos napian mikor az *tehenczorda pasztorokal* szamot vetunk fizettem en neki penszt negven negi penszt (9786. l.).

Tehénfejő-sajtár. 1713: *Tehén fejő sajtár* nro. 1 (Ap. B. XV.). 1730: *Tehen fejő Sétár* egj (uo. XXIV.).

Tehén-hús. 1622: Az *tehen husnak*

fonthja mas fel penzt...erjen (O. 1613—27.). 1740: *Tehén husra és diszno husra költöttem flo. 2.34* (Tgy. 1731—40.).

Tehénpásztor. 1691: Oláh János *Tehén Pásztor* (Káln.). 1702: *Az tehén Pásztor* az kenyeret megadtam (11786. l. 1610—919.). 1780: *Tehény pásztor* fogadáskor áldomásra 16 xr. (Vegy.).

Tej. 1616: az Goch geörgy hazatul hozoth volt zalmat, forgachot es fekete eger levelet az vegre hogy az eo feyos tehenenek teyet meghozhassa (O. 1613—27.). 1813: Egy kupa jó édes *tejj* jó pénzbe 4 xr. (953/812.). L. még sós- al.

Tejoltó-cseber. 1758: Három *Tej Otto Csebrek* den. 36 (23/758.).

Tejszűrő-szita. 1740: *Tej szűrő szita* Nro. 2 (28/740.). 1844: Egy *téj szűrő szita*. Eladási árrok 3 xr. (175. cs. 12.).

Tejverő-dézsza. 1708: *Tejverő désa* 1 (Ap. A. VI.). XVIII. sz. v.: egy *télyverő désa* (8468. l. cs. i.). 1814: Egy *Tej Verő Désa* (Tgy. 1643/821.).

Tejesjúh. 1687: Attam Oláh Kelemen elejben öreg *tejes iuhot* Nr. 47 (K. i. E. 20.).

Tejeslábas. 1836: (988/836.).

Tejfel. XIX. sz. e.: *Tejfel* két ejtel 36 xr. (B. M. é. n.). 1812: 1 kupa jó *tejfel* 18 xr. (953/812.).

Tejke „a malomban a garat alatt levő vállu; ezen keresztül folyik le a gabona a forgó kőre”. 1765: ... körülette levő sendellyből abrónsba apro vas szegetskékkel foglalt kérgével Garat tartójával Garattyával és *Tejkéjével* edgyütt (Deák).

Téka. 1750: Deszkáért *Tékának* valóért d. 11 (Szöts).

Tekercs-vasdrót. 1720: négy *Karika tekerts vas drot* (Káln.).

Tekerő l. *fonál-, kecskés-, sróf-*.

Tekerő-fúró. 1836: Vagyon egy *tekerő furu* 30 xr. (2020/836.).

Tekerő-kecske. 1804: kétt pár *tekerő Ketske* azon Csölli szerszám 8 Szegei (866/805.).

Tekerő-levél. 1758: egy *tekerő levél* lábával együtt (8468. l. 1565—800.). 1808: Egy *Tekerő leveleivel*, Betsü Ár 10 Dr. (Deák).

Teknő. 1615: Azzoniam Aniank adott ennekem ... Egi eoregh *tekenott* kenier sutni / ... Egy kis *tekenot* czipo sutnj (Mikó). 1681: egy kis *tekenio* (Deák). 1837: 4 *Tekenyő* Héjja Lajosné 1 Rf. 32 xr. [t. i. megvette] (Cseh). L. még *cipósütő-, dagasztó-, fűrösztő-, gyúró-, kenyérleszakasztó-, kenyérsütő-, kenyérszakasztó-, kovásztartó-, lenmaggyúró-, lisztartó-, mosogató-, sütő-, szakasztó-, szappanozó-, szarvas-, szarvas dagasztó-, vagdaló-, virics-* al.

Teknő-állásfa. 1840: Egy *tekenyő állás fa* (64/839.).

Teknő-vakaró. 1838: Egy *tekenyő vakaro*, a vásárló neve n(eme)s Kováts Juliánna 2 xr. (140. cs. 24.). 1839: Egy Vas Lapotzka és egy *Teknyő vakaró* (B. M. 1821—48.).

Teletet. 1646: az peres citkott egi telen Kovasznai Balint *telettette* (O. 1642—48.). 1758: Ezen házat már számos Esztendőktől fogva marhákat *telettetvén* benne Pajtának tartották, vagyon két Jászoly benne (Tgy. 1702—99.).

Tengely. 1743: mind az első és hátulso *tengejeken* vasbol álló simelly karikák (Ap. B. XXIV.). 1756: ... két *uj tengej* és egy avadag ... (uo.). 1846: Mi a *tengely* végén levő karikákat illeti a belső végén dufla, a külső végén gyenge, de élhető ... a víz kereke hasznavehetetlen, a *tengelye* fenyőfa, de élhető ... (Tgy. 1825—97.). L. még *malom-, utó-, vas-, vízderék-* al.

Tengely-fa. 1729: *tengely fák* három (11360. l.). 1840: Tizenöt *Tengelyfák* 3 Rf. 45 xr. (64/839.).

Tenyeres-munka. 1859: *Tenyeres munka* napszámosok (Gidóf. 1664—864.).

Tepsi. 1703: Onos *Tepsi* nro. 4 (Ap. A. VII.). L. még *réz-* al.

Terhelő-szíf. 1664: egi io *terhelő szíu* (Ap. A. III.). 1708: Egi fejer *terhelő szíj* igen jo (3. cs. 7.).

Termés. 1788: a bolha a zabokat nagyon megéven vékony lehet remélleni *termést* (2283/788.).

Teherhordó-cövek. 1817: *terh hordo tzővek* [hidépítéshez] (67. cs. 71.).

Tésztametsző-vas. 1708: Van edgy *Tészta mecző vas* (Ap. A. VI.).

Tézsolya. 1664: egi sikoltius *tesoia* (Ap. A. III.). 1758: egi *tésolya* vas sikotyval (8468. l. 1565—800.). 1769: *Tésla* végire valo vas sikoltyu (B. M. 1761—70.). 1838: egy *tésolya*, a vásárló neve n(eme)s Kozma István 80 xr. (140. cs. 24.). L. még *sikoltyus-, szántó-, vasas-* al.

Tézsolyás-ökö. 1714: Két *Téslás Ökök* (Ap. B. XXIV.).

Tik l. *tyúk.*

Tilalmas. 1577: egy darab zena

rett, kit ez newel neveznek, az kantha retyn fellywl, mely az mi barmunktol is *tilelmasunk* volt / ... egy darab szena ret *tilalmas* volt, melybeől az mi barmaynkat behaytottatok volna / 1583: mynd nemes embereketh es mynd keoz ember barmat az mellyet az eo *tylalmasokba* talaltak behaytottak (Kvh.). 1618: Mathis Thamas Barmath be haytotta volt az *Tilalmas* helyreol, akkor az teob Emberek marhaját be haythotta volt (O. 1613—27.). 1678: Eökreömet szörjrol protestalok haytotta be az Futasfalvi *tilalmas* hatarbol (K. 1678—88.). L. még *falu-* al.

Tilalmas-erdő. 1560: *tylalmas erdeonkben* le wagatjak zanzandekkel (Tgy. 1427—565.). 1591: az Bodolara czüggeo *erdwnek* tulso oldalanal teob *tilalmat* nem tud, hanem innegseo oldala mindenwt zabad volt (Tgy. 1569 608.).

Tiló. 1805: Egy kender törő s két *tiloló*, Betsü Ár 1 R. flor. 48 Dr. (Deák). 1831: Három *tilo* megvette gyalog katoná Szinte Lajos (150. cs. 77.). L. még *kender-, kenderszépítő-, kettős-* al.

Tímár. 1729: Egy Ló bőr lévén a *Timárnál*, ha kikészül oszszak ad tres coeqvales partes (11360. l.). 1830: mesterséget nem értő emberek *Timároknak* adván ki magokat (111. cs. 84.).

Tímár-céh. 1830: a *Timár Céhez* Inspectoroknak rendeltetnek Senator Császár Sámuel és Gyárfás Imreh atyánkfiai (8468. l. cs. i.). 1761: Ámbár még eddig halasztotta a *Timár Céhunk* Evocaltatását (Kvh.).

Tímár-szín. 1809: A Gyümölts Árulok az Utak széllyeinél és ismét

amot való árulásoktól szoríttassanak a *Timár Szin* napkeleti oldala mellé végig (Kvh.).

Tinó l. *ökör-, ünös-, vonó-*.

Tiszt l. *udvari-*.

Tiszta-ház. 1833: *Tiszta házba zár,* ablak, kementze vagyis kályha (9225. l.).

Tisztartó. 1587/1818: Bernád János *tisztartója* Nagy Péter (Damok. 1505—89.). 1583: Matys Georgy Annorum 60 Tarnochy Peterne *Tisztartója* (Kvh.). 1642: Bethlen Ferenc Uram *tisztartója* leven akkor (O. 1642—48.).

Tisztáló-víz. 1788: amely előruhát megszappanozva a *tisztáló vízben* hagy-tam sehult sints (Tgy. 571/787.).

Tisztító-seprő. 1716: Egy uy *tisztító seprő* (Ap. J. I.).

Tized. 1727: Az falu tizenkét hűtöst falu törvényének folytatására tartozzék a három *tizből* két két series szerént kiállítani (Tgy. 1702—99.). 1755: determináltatott, hogy minden Faluk *Tizedekre* osztassanak az Faluknak állapottához képest két, három, négy, vagy több *Tizedekre* is, minden *Tizednek* egj egj jo értelmes *Tizedes* rendeltessék, a' kik kötelesek legyenek minden estve, reggel magok *Tizedségek* alá bizattatott házakot el járni és megh vizgálni. (9/755.). 1758: Éjszakára minden falunak 3 *tizre* kell szakadni, kik a falut mind utzánkint, mind küljel is a falun egész éjjel szorgalmason strasalják (Tgy. 1702—99.). 1829: Minden helységet akár legyen, akár ne legyen marhadóg *tizedekre* osszák... Minden *tized* külön *tizedest*, ki ügyes még pedig marhás gazda és a czélra alkalmas ember legyen, nevezzenek (2484/829.).

Tizedes l. *tized-*.

Tojás. 1736: Fejer Samuel uram Biro uramnit Léven költöttünk kenyere, Csemere, Bora Szalonara, Bosra *Tojásra* flo. 1 de. 65 (Kvh.) 1804: Hét tolyo tyuk, a Nyoltzadik 16 *tojáson* ül (866/805.). 1812: 10 *tojás* jó pénzbe 3 xr (953/812.). L. még *tyúk-* al.

Tojás-szík. 1759: a' tavasz buza liszttel tyuk *tojás székit* lenmag olajjal gyurja meg, aszalván és törvén az égést hintik velle (Ap. J. I.).

Tojó-lúd. 1778: *Tojo Lud* Nro. 6 (B. M. 1771—80.).

Tojó-pulyka. 1795: Öt *Tojo* egy Kakas *Pujkát*, ugy két Tojó és egy Bak Réztét viitenek által a Torjai Udvarban (Ap. B. XV.).

Tojó-réce l. *tojó-pulyka*.

Tojó-tyúk. 1804: Hét *tolyo tyuk*, a Nyoltzadik 16 *tojáson* ül (866/805.).

Tok l. *ablak-, beretva-, fenőkő-, fésű-, ösztöke-, pince-, ráma-, tányér-*.

Tokos-ablakkereszt. 1839: Ablakokra *Tokos Ablakok keresztet* belső és téli Flingereket Dufláson firnáztal jo moddal behuzva (Gidóf. XVII—XIX.).

Tokos-ráma. 1764: Egy ablak *rámáért*, mely *tokos* és nagy *rámáju* le-szen tollójával és ablak kereteivel edgyütt 1 Rf. 8 xr. [t. i. a munkadij] (847/764.).

Tollas-vas. 1823: Egy régi ablakkereszt három *tollas vas* rajta (99. cs. 44.).

Tollatlan-fúró. 1744: egy kis *Tollatlan furu*, más kisebb nyél nélkül valo aestimáltatott ad den. 3. (45/744.).

Toló-zár. 1698: Mely udvarházon Északról nyilik tölgyfából faragott bál-

ványu álló vas kávas két fele nyíló fenyő deszka kapu bejáró kis kapucskával vas be *tolyo zárjával* edgyütt (Ap. A. VI.).

Tologatós-láda. 1695: egy küs *Tologatos Láddban* Egj Gomkötő kerek (Káln.).

Tolvaj-kiáltás. 1662: *kjaltottam tolvajt* hogj kelljenek fel, az harangot is felen verettem (S. 1650—65.). 1717: Minthogy az Ország Articulusa szerint *Tolvajkiáltásra* s harang felénverésére tartozik a falu felkelni 's támadni egy mást bestelenségre az affélével a' falut akármi időben fellázasztja eo facto megzalogoltassék (Tgy. 7/719.). 1750: *Tolvai kiáltásért* valósággal megdulatot Király Ferentz és 12 forintig Marhája el is adatott (8468. l. Sztgy t.).

Torma. 1667: mikor az biro *tormat* kert volna azt mondotta, hogj adok en most vagjon nalam Veres gjuker (S. 1665—69.).

Torma-örlő. 1688: Edgy *torma örlő* (Ap. A. IV.). 1708: Egy *torma örlő* (3. cs. 7.).

Torma-reszelő. 1808: Egy *torma reszelő*. Betsü Ár 1 R. flor. (Deák). 1843: vagyon egy *Torma reszelő* és bádok Gyertyatarto 1 Rf. 10 xr. (B. M. 1821—48.).

Torma-súrló. 1846: Egy serpenyő egy *Torma surló* 1 Frt. 5 (8468. l. vegy.).

Tornác. 1627: egy dazkas *tornacz* abban egj bellett pad, egj niozolia (Ap. A. II.). 1756: ... a külső *tornáczán* le a padlása megromolva ... (Ap. B. XXIV.). L. még *paraszt-* al.

Tornácos-ház. 1613: az *tornaczos*

haznak ajtaia vagon s egj hitvan kemencze benne ... (Tgy. 1606—25.).

Torockói-vas. 1632: az *Thoroczka*i vasat megh vasarlotak varos szamara (Kvh.). 1700: A *Toroczko*i singvas —60 (uo.). 1814: 10 szál *Torotzkai Sing Vas*, két kis darab pedig Hunyadi és Egy kapots 13 fr. 6 xr. (1642/821.).

Torok l. pince-, vas-.

Torok-gerenda. 1829: 26 darab *Torok gerendák* hosszs 4 öl 3 láb (2245/829.).

Tök. 1627: egy *teők* vaj (O. 1613—27.). 1795/7: 200 *Tökért* 2 fr. 40 xr. (591/797.). L. még *borvonó-, lopó-* al.

Tökmag. 1844: *Tökmag* egy véka, vékája per egy frt 12 xr. (175/12.).

Töke. 1641: Vaina Istvan az *tökeket* le hanta (O. 1632—42.). 1758: Négy darab Bikfa *Töke* (8468. l. vegy.).

Tökemetelő-fűrés. 1688: Egy öreg *töke metelő fűresz* is volt Pap Marton vitte el sindely hornyoló vassal edgyütt (Ap. A. V.).

Töke-üllő. 1840: Kováts műszerek... Egy használható *Töke Üllő* és egy szarvas Üllő (64/839.).

Tökevivő-kerék. 1758: vagyon egy jo szalma fedél alatt uj *Fűresz* vassal és a *Tökét* elebb *vivő kereken* valo hasonló uj fogas vasakkal és más minden eszközökkel fel készült jo *Fűresz* Malom (Tgy. 7/899.).

Töke-zár. 1714: vagyon egy Galambugos kapu faragott fa, melyeken deszkabol csinalt kapu *Töke zárjával* Sendőlyezés alatt (Ap. B. VIII.).

Tölcsér. 1758: két hordo *tötsér* egyiken vas káva (8468. l. 1565—800.). XIX. sz. e.: Egy *tötsér* becsü ár 3 xr.

/ ... Liu vagy *Tölcsér* (Cseh). L. még *bádog-*, *pléh-*, *üveg-* al.

Tölcséres. 1720: Egy skatulyában *Tölcséres* szerszám, vagy eszköz nro. 23 apostol edgyütt. Más Ládátskában Há-mokra valo öregh czifra Csattok nro. 20. Kisseb nro. 20. *Tötséresnek* valo On olvaszto kalánok nro 5, egj vas zár kolts nélkül valo, egy hasat réz tsen-gettyu, egy pléh kalán, két nagy fogo, egy koho nyárs, egy küs vas lapotzka, egj kiseded Sorofof Vas Cziga, külömb külömb forma kalapáts nro. 7. Ajtóra valo virágos fogontju nro. 3, ütőző 1, ajtó pánt nro. 2. Kendő tarto Sorofof Szeg ajtora valo nro. 3. Szeg alá valo pléh nro 12 (Káln.). 1750 k.: A *Tölcséres*ek fejjér munkájok pro limitatione a helységbeli Magistratusoknak subjudicialtatnak (Kvh.).

Töltő 1. *bádog kolbász-, hordó-, kolbász-*.

Töltő-korsó. 1723: Az kendő szegen találatnak hat ivo edén és pénzes csuporis vagy 6, egy *tőtő korsó*, Cserép tál Hét, aprocska Tál ött (Ap. O. I.).

Tömlő. 1583: az mi Maiorsagom benne volt Mindenekbe Szokmánt teotennek, *teomleombe*, ordaba es Saytokba Szokmant teottek (Kvh.). 1583: Kezdzekben az eztenat elvagdaltak, az *teomleobe* Saytban sok kartt töttek (uo.) 1678: 10 May in anno 1678 Küldöttem szalad lisztet köb. 2, szalonnat kettőt, sajtot kettőt, *Tömlőt*, szalonnát (Ap. A. VII. 7.). 1682: Eöt *temlonkot* es 15 veder ordankot es egy fejszet tiltot meg (O. 1680—88.).

Tömlő-túró. 1688: ados fél *Tömlő Túróval* es egj veder ordával (O. 1680—88.).

Tönk. 1616: Vayna Thamas az mynth az Bogdan Antal *teonkit* zolgaia el hozta volt, Azerth Vayna Thamas az zalogot eleo tartozyk ide allithny az Zekbe (O. 1613—27.). 1641: Vaina Janost arra tiltotta, hofi a peres heliről az *teonkòkòt* el hordgia (O. 1632—42.). 1646: az kett *tönk* felöl megfizetett (uo.). 1679: Nehani szamu *tönkeim* es bornaim veszteket volt el Niaros nev w heliből (K. 1678—88.).

Tönkmetsző-fűrész. 1688: Edgy *tönk metszeni* valo *fűrész* (Ap. A. IV.).

Tönköly. 1707: *Tönköly* vékája 30 pénz (Kvh.). 1709: zab, *tönköly*, alakor vékája 30 d. (uo.).

Tőrekes-ól. 1765: Suppal és Szalmával fedett alkalmasint ép *Tőrekes ól* (Bethl.).

Törő 1. *bors-, festék-, fokhagyma-, jég-, kender-, kettős-, kö-, olaj-, szilva-*.

Törökbúza. 1688: *Török buza* edgy rakás (Ap. A. IV.). 1692: az varosban vötem 2 véka *török buzát* hét 7 sustákon (B. M. 1674—700.). 1707: *Török buzának* vékája 90 p. (Kvh.). XIX. sz. e.: Gazdag reményű *Törökbuzás* és fekete borsos termő helyétt el pusztította (B. M. k. n.). L. még *csős-* al.

Törökbúzacséplő-kas. 1844: Egy *török buza tséplő kas*. Eladási árrok 7 xr. (175. cs. 12.).

Törökbúzakapáló-eke. 1840: Egy *Törökbúza kapáló Eke* 5 Rf. 2 xr. (64/839.).

Törökbúza-kas. Vagyon egy *török-búza kas*, abban valami kevés *Török-búza* is vagyon (541/796.). 1814: Vagyon Egy *Törökbuzás kas*, amelybe tsős *Török Búza* vagyon, a felső koszu-

fáján egy fél Singnival alol (642/281.). 1817: Öt pár Csere Oszlopokon négy szakaszba bikfa gerendákkal kötött csigolya Veszszövel font, Szalma Suppal fedett és alól bikfa Deszkákkal padolt *Törökbúza kas.* (B. M. 1811—20.).

Törökbúza-kocsány. 1820 k.: *Törökbúza kotsán*, a vevő neve Kobritza András 6 f. 33 kr (Gidóf. 1822—59.).

Törökbúza-pásztor. 1763: A Bölöni *Törökbúza pásztorok* panaszolnak (100/763).

Törökbúza - torzsa. 1719: *törökbuzának torsájával*, berkenyefának gyümölcsiből sült málával . . . kételenítettnek magokat tartani (Tgy. 1/719.).

Török-kantár. 1708: egy *török kantár* zabolátlanul (3/7. cs.).

Török-kengyel. 1698: két *Török kengyel* vas (Káln.).

Török-túrba. 1744: egy fél viseltes *Török Turba* aestimaltatott ad flo. 1.20 (45/744.).

Törzsök. XVI. sz. v.: Tudom hoga el kertelt Bede peter benne. Aztis tudom hoga egi *törösök* vala az hatara Bede peter elkerte Azt az *törösököt* (Tgy. 1567—605.).

Trágya. 1816: a mult Télen *Trágya* együtt Fele része mennyen Nagy Uram részére (B. M. 1811—20.).

Trágyahordó - szekér. 1840: Egy félvágás *Trágya hordo szekér* vasas ajakkal (sz. n.).

Tubák-fürösztő. 1808: egy *Tubák fürösztő* (1761/807.).

Tulok. 1554: hagyok ket *tulkot* es eg haz helyet az meggyes kert helyen (Sz. 1371—700.). 1581: Lazarnak hatam tiz *tulkot* (Tgy. XVI—XVII.). 1617:

megh aggya azokoth az *tulkokoth* az kyket az lo arraba Igirith volt eo neky (O. 1613—27.). 1643: Az beres inasnak Poliani Istoknak az meli ket *tulikut* es egy üneő tinot megh attam aztis el ne vegiek teőle (Ap. A. III.). L. még *ökör-* al.

Turba. 1745: egy *turba* egy forint husz pénz (41/744.). 1768: 1 Rongyos *turba* más Iszalékkal 2 xr. (Ap. J. I.). L. még *bőr-, török-* al.

Túró. 1662: Egi darab *Turomot* meli lehetet ket vider [t. i. elvitte] (S. 1658—65.). 1713: egi deberkében egi kis *turo* (Ap. B. XV.). 1732: két font *turo* ugjan az utra árra 18 pénz (Kvh.). L. még *tömlő-* al.

Túró-borító. 1758: Egy Nagy *Turo Boritto* (8468. vegy.).

Túró-bőr. 1808: Hét *turo bőr*, Betsü Ár 14 Dr. (Deák).

Túrómerő-veder. 1758: Két *Turo merő Veder* den. 24 (23/758.).

Túros-dézsza. 1664: egi *turos desa* (Ap. A. III.). 1810: két *turos désák* 24 dénár (740/810.).

Tutaj. XIX. sz. e.: Egy pusztá feynyőfa *Tutaj* 15 Rf. 30 / Négy *Tutaj* Gerenda per 1 Rf. 30 xr. (11786. I.).

Tű l. *csizmadia-, kötő-, varró-*.

Tükkör. 1808: Egy falra valo *tükkör*, Betsü Ár 3 R-flor. / Más asztalra valo kis *tükkör* Betsü Ár 18 Dr. (Deák). L. még *acél fali-* al.

Türedék „végvászon”. 1685: Kese Lászlóné mikor megholt, akkor házátol titkon *türedék* vásznát ki vitte volna el? (Láz.).

Tüzelő-ház. 1736: Az monar *Tüzelő-hazaban* belepven az ajtajat tanaltuk

joformában vas szegekkel megverve vas Sorkokon járo vas Kilincs es fordítóval. Az hazban jo kemencze van Csempéből allo vas nélkült. Harom kis szegezett fogasok az falloldalan egy Szarazto rud. Egy asztall egy agy mas kisseb agyall edgyütt. Asztal körül valo pad kettő. Tűzhelyen allo padocska, egy kis üst rudacska (Ap. O. I.). 1744: Ezen jóságón levő *Tüzelő ház* Szalmás jo fedéllel és jo tapaszoson el van készítve, kinek a padlása fenyőgerendákból, fenyő deszkákkal vagyon megpadolva párkányokkal, melyben tüzelő kemencze negyven veres, avagy paraszt csempével fel rakva, melynek az teteje ugyan veres csipkével vagyon megrakva 3-rom Csipke hijával; ezen kemenczének az elején Cserefa vagyon, a lába kőből valo, az sodgyát kőből és sárból rakták ki. Ezen házban találtatott egy hoszu és nagy fogas kendő szeg és kétt igen paraszt fogasok, négy rud tartofa gerendákhoz fel szegezve; vagyon egy tártarto ött szakaszával. A házban találtatott két fenyő deszkából készített pad, fal mellett valo ülő padok, egyik hoszab az más rövideb; ezen háznak két ablakja keresztben, kik is fenyő deszkával körül az belső részin béllettek, ezeken semmi ablak nintsen, melly háznak az ajtaja béllés nélkül valo vas sorkokon járo, a bé huzója az ajtonak egy kis vas karika. Ezen háznak egy kis kamarája, melyen bélletlen ajto vas sorkokon forgo vass retesz rajta, mely is fenyő deszkával vagyon padolva parasztoson; vagyon két fenyő füst deszkából valo polcz benne; ezen fedél alatt vagyon egy füst ház is, melyben vagyon egy sövényből

font kemencze tapaszos, mely is padolva darék és szin deszkával meg vagyon padolva, melynek bélletlen paraszt fa sorkokon forgo ajtaja vagyon, 3-rom lyuk ezen házban ablak helyett valok. Ezen háznak eresze deszkával megdeszkázva parasztoson, melynek is felső részin fenyő deszka találtatik nro 10 szál, az egyike szin deszka, melynek be járo ajtaja vass sorkokon forog, koltsolo tartó van eszkába rajta; ezen eresznek a végiben fenyő deszkából épitetet nyári kamara parasztul vagyon elkészítve, padlásán hat fenyő deszka tapasztatlan és le szegezetlen állanak, közönségesen építettet fa sorkokon fenyő deszkából állo ajtaja, az küszöb lábón egy vas reteszű (46/744.).

Tüzelő-kemence. 1758: Fenyő fa lábakra rakatott négy sor paraszt kájhákból állo *tüzelő kementze* (Tgy. 1702—99.). 1798: *Kementze tüzelő* a nagy házban veres tsempéből (11019. I.). L. még *tüzelő-ház* al.

Tűzhely. 1617: Oth az *tuzhelyen* talalek Egy Darab Palcha zabasu fat (O. 1613—27.). 1639: Hallom az hazamba, hogj az *tüz hellien* ülök vala az el multt vasarnap estve keseon, hogj tolvait kiallt vala Gheczie Istvanne Marghiitt (O. 1632—42.) 1640: jo akarattia szerint jeott *tuszhellüinkre* mint egy 11 esztendeig tartottuk *tuszhellüinkon* (uo.). XVII. sz. v.: vagjon ez házban téglából jo fel rakott *tűzhely*, nyul fel ez alatt nagy kő lábakon állo kémény (Ap. A. VII.). 1762: 3 *Tűszhej* Csinálásáért s Fal kivágásáért és beboltozásáért (Ap. O. I.). L. még *szakács-* al.

Tűzszító. 1695: Az *tüz Szíttonak* és

favágóknak, béreseknek is attak fl. 23//90 [a zalánpataki tüvegcsütnél] (Ap. A. VII.).

Tűzszító-lapocka. XIX. sz. k.: *Tűzet szitto Lapotzka* és egy nyárs (8468. l. Incze k.).

Tüzes-ház. 1701: Egy Udvar haz, azokban hat *tuzes haz*. Ezeken mind io ajto vas sarkaj, Hevederjvel Ereszszej, Egy kéménés abban le szakaszto Dészka, Három három, Het üveg ablak. Az Aszszony eo kegyelme hazaban az falon 3 karpit, Egy asztal, ket pad, egy Agy, Egy Poharszek. Az pohar szeken vagyon nyolcz Ejtél vay 3 fazekben, ket fogos, Egy Pinczeben bejaro ajto vas sorkon, Egy egygyes szek (B. M. 1701—10.).

Tűzzel-házzal tart. 1637: hogj azt az peres földeket se vetesre es zalogonis el ne adhassam ennekem ketelenség tartotta, hogj el adgiam oka ez volt illien szonk ugj mintt Jano Ferencel hogj engemett meleg *tűzzel* es *hazzal* el tartott (O. 1632—42.).

Tyúk. 1615: *Tykot* adot eo k(e)gyelme nro kilenczet (Mikó). 1625: Vrunck eo felsege menyegzoye lakodal-maba igertek . . . ludat 300, *tsukot* eze-reth (O. 1613—27.). 1639: kett elve-szett *tiukomot* Kovacz Peterne eggiütt cotte meg az Uraival az maga hazanal (O. 1632—42.). 1645: doceallia hogi azok a peres *tiukok* eove volt (O. 1642—48.). 1713: *Tyuk*, galamb megszámlálhatatlan (Ap. B. XV.). 1759: Hét *tyukok* à xr. 3 és 13 *tyukfiak* a x. $\frac{1}{2}$ facit x. 46 $\frac{1}{2}$ (B. M. 1751—60.). 1812: Egy *tyuk* jó pénzbe 9 xr. (953/812.). L. még *tojó*-al.

Tyúkbóritó. 1716: két vesszőből font *Tyuk boritto* (Tgy. 1711—20.). 1840: két vessző *Tyuk borito*. Becsü ár 2 xr. (64/839.).

Tyúkfí. 1759: Hét tyukok a xr. 3 és 13 *tyukfiak* a x. $\frac{1}{2}$ facit x. 46 $\frac{1}{2}$ (B. M. 1751—60.). 1794: *Tyukfi* 7 (Ap. B. XXV.).

Tyúk-kakas ,olyan tyúk, amely úgy kukorékol mint a kakas'. 1770: *Tyúk-kakas* 2 (Tgy. 1548—798.).

Tyúkol. 1663: az eoreoksegen vad-nak Istallok, Czjür, Svteohaz, *Tjukol*, ket Diszno ol (S. 1658—65.). 1666: Innen kijöve az kiskapu előtt vagyon Egy *tyuk Oll* (Ap. A. IV.). 1794: Egy Kótátza vagy *Tyuk oll* (Gidóf. XVII.—XIX.).

Tyúkrekesz. 1716: Az konyhán egy hoszszu kötött pad, két romladozott *Tyuk rekesz* (Tgy. 1711—20.).

Tyúktójas. 1735: Mikor Biro Uram Brassoban a Gyeneralis ö Exc(ellentia-já)hoz Csürkekel bement ö kegyelme s *Csuk tojással* attunk az utra Jövetére mentére kenyeret, pecsenyet, bort den. 30 (Kvh.).

Tyúkültetés. 1649: Nagj Palne . . . *tiukotis wltete* Donat Matias vram szamara (K. 1647—52.).

Tyúkmony ,tojás'. 1625: Vrunck eo felsege menyegzoye lakodal-maba igertek . . . *tiukmonyat* az menninek zeryt teheti (O. 1613—27.).

Udvar. 1616: Santa Anna neveo Jobbagyom azzon, ky vagyon *vd-varomba* (O. 1613—27.). 1623: az Aytho eleoth az *vdvaron* zida (uo.). 1649: Somodi Peter az verekedeskor

beieove az Georczeon Benedek *odvarara* (K. 1647—52.).

Udvarbíró. 1659: *Vdvarbiro* leszen, s az Ura személyt viseli (S. 1658—65.).

Udvarház. 1613: In praesenti 1613 anno, die 29 mensis Juny, Ide jeottunk kys Borosniora az *Udvarhazhoz* es az epeleteket ugj revidealtuk: 1.) az derek *Vdvarhazban* kemencze vagion, s ajto mind az zoban s mind az kamaran egj keoteot pad, az zobanak padlása vagion, az tornaczos haznak ajtaia vagion s egj hitvan kemencze benne, de az zoba mellett valo haznak es az pinczen valo zobanak sem ajtaja, sem padlása az zobanak, az belseo pinczenekis vagion ajtaja, sendeljezetlenek, keves hea vagion, de az czatorna nem joo hanem az helliben mas kel. 2.) Az masodik haznak sendeljezese igen el tavult, de feokepen az erez felet es hatul az sendelj semire nem joo, az erezjnek talp faj es keoniókkej ninczenek, az zobanak es haznak ajtaja vagion, kemenczeis az zobaban, ket pad, egj poharzek, egj kendeozegh, az kamarajanakis ajtaia vagion. 3.) Az melj Istallo Thompa Gaspar zamara volt, azon ket aito vagion, sendeljezései iol vagion, egjeb ninczen benne. 4.) Az czwrnekis kel foldozas mert hullot el az sendeliben helliel helliel egj általfa megteoreot, kj az odor felet iar ele, kj ala agast vittek. 5.) Az reghi Istallonak felinel teobj az uff feleol el tavult az sendelje epitetlen nem io ezutan ahol iobban vagion ottis kel foldozas nekj, egj aito vagion rajta, de azis hitvan. 6.) Az zeker Istallo semire nem io, az agasiban valik io keves, s az zarwfajaba, de az kozorw

faja, leczy es sendelje semire nem io. 7.) Az serfeozeo haznakis kel keves foldozas. 8.) az gjwmeolcz kertnek iob rezze uj fedeles kertben vagion csak egj darab vagion, o kert benne. Az czwr kert s mind az vdvarkert o kertek. 9.) Az kapv lab el deolt csak tamazok tartiak s az sendeljezeseis hitvan nem io semire. Ezeken kwwl semi hazj ezkeozek ninczenek sem kwn sem ben (Tgy. 1606—25. 110—1891. sz.). 1621: az killyeni *Vdvar hazat* pacifice [t. i. birta] (Damok. 1600—44.). 1729: Vagyon edgy *Udvarház* Supos, azon fedél alatt hamu tüzes Ház és edgy tapasztatlan és készületlen Ház és ezen Háznak pitvara ajtaja fa Sorkon járo, hogy bé mennek jobb kéz felől vagyon edgy nagy Ház ennek ajtaja fa sorkokon járo, háрма ablak üvegesek onba foglaltattak, ennek edgyikét a falu készítette, edgy rövid Asztal két kötött pad mellette, s mindenik ládás, két hosszu kendőszeg, edgy pohárszék, edgy rövid ládás pad, egy rövid szerű karjos pad, edgy edgyes szék, edgy ágy, egy tűz eleiben valo kis asztal, a kemencze mellett edgy kis kendő szeg, edgy fa rud, edgy tisztességes veres csempe kemencze (11360. l.).

Udvar-kapu. 1627: egj eoregh dezkas *udvar kapu* /. . . egj kis *udvarkapu* dezkas (Ap. A. II.). 1823: Az *Udvar kapu* két felé nyilo uj j fain bérléssel, Cserefa rárával, vas sorkokkal jármokkal, alol vas bé zárával hasonloképpen a' rajta levő kitsi kapu is bérlétt vas sorkokkal zár nélkült vas horgolová (99. cs. 44. sz.).

Udvári-tiszt. 1736: Az *Udvary Tisztet* meg becsüllí Vélek nem koczkodik,

nem veszekedik, hanem mindenkben engedelmeskedik (Ap. B. Ksztl.).

Ugar. 1814: A faluk határai 3 forduloban lévén felosztva, azok közül minden esztendőben egyik *ugarnak*, vagy nyomásnak maradván azon esztendőben nem használtatik. Következésképpen mindenik forduloba két esztendőben egymás után u. m. az elsőbe ősz, a másodikba tavasz vetéssel használtatik. A 3-ik esztendőben pedig nyomásban marad (B. D. gy.).

Ugar-hát. 1717: Az Forgatast Nagy Boldogh Aszony nap utánra kell hadny hogjha az után Isten jó essőt ad be kell vetni *Ugar hatra* boronáljak el. (Ap. O. I. Ksztl.).

Ugar-mező. 1617: Mikor Bathory Gabor fejedelmünk havasalfeloldebe ment volt haddal, hogy Tavaz Buzaval bevesse az kis *Ugarat* [. . . mostany *vgarlo mezeobe* mely Telek fele vagion (O. 1613—27.). 1619: Zagon feleol valo mostany *Ugar mezeonkben* ozthozának megh (uo.). 1694: Az melly két fél áll föld vagyon az mostani *Ugarlo Mezőben* (1574—699.).

Ugar-szer. 1596: Az mel mostan *vgar szerbe* vagion aszt nem valtya meg egy *vgar szeryg* (Tgy. 1568—1605.). 1600: Szent Maria Magdolna Aszony nap ellot valo zeredan vizza tartozek boczjatanj de akkor mikoron *vgar zerbe* fordul (8468. I. 1565—800.). 1647: Damokos Peterne feolde Szeles Laszlional marad ez egj *ugar szerre* (K. 1647—52.).

Ugarol. 1617: Egy hold feoldet *vgarlotta* megh most az Sz. Janos nap talyaban (O. 1613—27.). 1642: egi fol-

demett melliett ugian magam *Ugarlatam* meg (O. 1642—48.).

Ugorka. 1640: Bizoniczia meg azt Vaida Mihali hogi eo azt az szott hogi cziak gianosagbol mondotta Jakocz Lőrincznek az *Ugorka* elveszése felől az dolgott (O. 1632—42). 1805: *Ugorka* termet 1 véka (866/805.).

Ugorkás cserépkanta. 1769: *Ugorkás cserép kanta* (B. M. 1761—70.).

Új-bor. 1806: egy kupa *ujj bornak* az árra 32 xr. (566/806.).

Úri-hám. 1806: volt hat párnás *Uri hám* kantárokkal és Gyeplőkkel edgyütt (B. M. 1801—10.).

Utó-ágasfa. 1809: *Utóágasfa*, a vevő neve Kováts Sámuel (164/62. cs.).

Utó-árpa. 1840: *uto arpa* 10 véka 15 kupa elütve a' vékát (Ap. B. Ksztl.).

Utó-tengely. 1719: Egj elő tengelj agassaval egjüt *uto tengely* agassaval egjüt vasatlan ket vasas löts aestimatioja ket forint huszonnyolcz penz ket kerekkel egjüt (Lázár). 1758: egj *uto tengely* ágasostol vas nélkül (8468. I. 1565—800.).

Üdüllő l. felfog.

Ül. 1758: két lud, a mellynek egyike *ül* nyoltz tojáson, kakas három, pisen 8 (8468. I. 1565—800.). 1804: Hét tolyo tyuk a Nyoltzadig 16 tojáson *ül* (866/805.).

Ülés-hely. 1561: Hogy az mely *wles helieken* laknak Zabo Janos, Zabo papp, Peter György es az Zabo Benedek Besenyeyek, a kys Zylwas kert kynek hatara az seppedek es az o haza melet az wermyzthe ala, mely kys Zylwas kertet dobos györgy ereztet volt . . . (Tgy. 1487—568.). 1610: az melj zalo-

gos *Vleshelt* ennekem muthatot volt (O. 1608—1711.). 1618: Nemes *Vles helyen* Egj puzta keohazzal egészen az i(nctus)k Byrnek (O. 1613—27.). 1666: ada Barabas Peter Uram egy *üles helyt* itt Albisban, mely *üles hely* Pancél Janos haz es eoröksege mellet vagyon (Tgy. 1651—68.).

Ülő-szék. 1.) 1839: Felállítottam három kapu lábót a Ház belső szegiben, aztat Zsendellyel megfedettem a kapu eleibe egy *Ülő széket* fedezővel együt csináltattam (F. I.). — 2.) 1666: egy árnyék szék kőből rakott, *ülő szék* nélkül valo (Ap. A. IV.).

Ülő-szín. 1758: a kapu előtt egy *ülő szín* régi Sendelj földélel (8468. I. vegy.).

Ülő. 1668: holmi Kovacznak valo miszert egj *ülőt*, Fogot, likasztot, Fuvot es egj vagot (K. 1661—69.). 1778: Vas *ülő* Kováts Mihellybe valo Nr. 1 (B. M. 1781—80.). 1789: Kasza verő kalapáts és ahoz valo *Ülő* (11019. I.). 1808: kasza verő kalapáts *ülőjével*, Betsü Ár 36 Dr. (Deák). 1819: Egy kasza karikájával, nyelével és *Ülejével* jutot Joseffnek (B. M. 1811—20.). L. még *kasza-*, *kovács-*, *szarvas-*, *tőke-*, *vas kovács-* al.

Ülő-pad. 1744: ... fal mellett valo *ülő padok*, egyik hoszab, az más rövideb (46/744.).

Ültetés I. *káposzta-*, *tyúk-*.

Ünő. 1554: Hagyok towabba nyolcz okrot es három *wnot* Tyzenket diznot es egy lowat (Sz. 1371—700.). 1620: neki hagyom az karika szarvu szóke *ünőt* is mind tinostol (Tgy. 1606—25.). L. még *borjús-*, *borjúzó-* al.

Ünőbivaly-borjú. 1816: Egy tavaljű *ünő bihal borju* betsültetett 25 Rf. (61. cs. 37.).

Ünőborjú. 1723: Vagyon két Tehene egyiknek vagyon Kis *ünő Borja*, az Tehenek szőrire egyik barna másik Sárga (Ap. Ksztl.).

Ünőtehen. 1614: Egy fekete *vneo tehen* vagyon az I(nctus) kezenel (O. 1613—27.). 1618: Egy *vneo tehenet* vgyan Barathoson Orbay Zekben az zekere melleol elvytte... az tehennek a zeore zeoke tehen (uo.). 1816: Egy fejr két esztendős *ünő tehenke* becsültetett 20 Rf. (61. cs. 37.).

Ünő(s)tinó. 1625: Ada Borbely Georgy az fianak Peternek... Egy tavalí szeoke *Wnes tinot* (B. M. 1574—699.). 1763: Tarkaszőrű esztendős *ünő Tino* (uo. 1761—70.).

Üst. 1592: Adot Azzoniom Aniam... *Wstot* egiett (Mikó). 1649: Egj *wsteot* veöt kj teorvenire, s annak beocwin val(ora) f. 3 (K. 1647—52.). 1676: Egj onnos *üst*, ket küs üst (Don.). 1681: egj konter forma *üst* (Deák). 1692: Egy *üst* fl. 1 den. 50 (B. M. 1674—700.). 1753: egj rosz 4 ejteles *üst* valet den. 24 (Cseh). 1789: *Üstök* hitvánok egyik kissebb más nagyob és egj bor Főző *üst*, más fél viseltes (11019. I.). 1818: Három tűzre valo *üst* (Cseh). L. még *borfőző-*, *cselekedő-*, *égettbor főző-*, *érc-*, *eszközlő-*, *esztena-*, *faggyűfőző-*, *felakasztó-*, *félkéz-*, *lúgzó-*, *máléfőző-*, *ordafőző-*, *pálinkafőző-*, *puliszkafőző-*, *réz-*, *sörfőző-*, *szappanfőző-*, *szapuló-*, *szilvaszárasztó-*, *ványoló-*, *vas-* al.

Üstláb. 1758: a Kementze alatt valo fában vagyon egy vaskarika csinálva,

melyben az *Üst láb* szokott állani (Tgy. 7/899.). 1808: két hitvány *üst Láb*, Betsü Ár 18 Dr. (Deák).

Üstgyártó. 1780: Virág Bukur a S(epsi)Sz(ent)Györgyi sokadalomba a Brassai *Üstjártótól* egj üstöt ellopván, azért elfogattatott (446/780. S.). 1851: Lang Josef *üstgyárto* Zajzon Moses házában lakik (8468. l. 1749—900.).

Üstrúd. 1758: egy Vass nélkült valo *Üst rud* (8468. vegy.). 1808: Egy vasas *üst rud* Betsü Ár 24 Dr. (Deák).

Üstös-hordó. 1664: egj két *Üstös hordo* (Ap. A. III.).

Üszögös. 1788: Árpa: Egy arasnyei aprok és *üszögesek* (2283/1788).

Ütköző. 1666: festet Ajto zár rajta mind *ütközőivel* együtt, fogantyú, retesz, reteszlő rajta (Ap. A. IV.).

Ütő-óra. 1708: Egy falra valo *ütő óra* (3. cs. 7.).

Üttető l. *egér-, olaj-*.

Üttető-vas. 1837: (Cseh).

Üveg. 1708: öt *üveg* negy szegüek ejtelesnel valamivel nagjobbak (3. cs. 7.). L. még *ablak-, borvizes-, bugyogós-, ecetes-, égettboros-, nádas-, sikító-, vizes-* al.

Üveg-ablak. 1619: En is *üvegh Ablakot* csináltam ott (Ap. A. I.). 1681: az nehai Uraval az *eveg ablakok* kezében devenialtak (O. 1680—88.). 1722: két hitván fába rakott *üveg ablak*, harmadára papirosbol valo (Ap. B. XXIV.). 1763: a balog Samuel hazanak egy *eveg ablakot* cináltattunk, azért fizetünk 51 xr. (Kvh.). 1793: három *Éveg Ablakot* fában vétettem (12424. l.).

Üvegcsináló-kemence. 1772: Tudgyae a tanu Nyilván és bizonyosan,

láttae szemeivel l-m, hogy az mostan fenálló *Üveg Csináló Kemenczét*, vagy katlant kik és micsoda moddal csinálták az elmúlt 1771-dik Esztendőben? (1772. k. S.).

Üveg-csupor. 1689: *Üveg Czupor* //1 (Ap. A. VII.).

Üveg-csűr „*üveghuta*”. 1697: eo az *eveg czurnel* senkire nem feniegetozodik, sem penig maga senkinek kart nem teszen sem uton iaro ellen sem az *eveg czurnel* valoknak (Káln.). 1790: A Málnási *Üveg Csürből* Kurucz Jánosnak 50 forintos szürke lovát éjjel ellopta (8468. l. Kiss k.). 1818: *Üveg Csürt* ennél kívül még csak edgyet birnak t. i. Bükszáditt (sz. n.).

Üveg-edény. 1817: az *Üveg Csűrben* találtatott *üveg Edényeket* megszámláltatván találtunk egészsz summába 1106 schok *üvegedényeket* (190/817.).

Üveggyártó-mester. 1817: az *Üveg gyárto Mesterek* az 1-ső kérdésre ezt felelék: . . . (sz. n.).

Üveg-gyertyaöntő. 1808: (1761/807.).

Üveg-huta. 1828: a Zalánypataki *Üveg Hutta* mostani arendatora Vermes János ur / . . . Hamu sirt más Hutták számára fordította, nem pedig a maga Huttája számára (1280/828.).

Üveg-kancsó. 1758: egy fél ejteles *üveg kantso*, más *üveg kantso* egj fertályos (8468. l. 1565—800.).

Üveg-lámpás. 1708: Egj *üveg lámpás* (3. cs. 7.). 1743: felső polczon valami hitván ablakrámak és egy *üveglámpás* (Ap. J. I.). 1795: egy *üveglámpás* H. flor. 1 (Tgy. 312/797.).

Üveg-mángorló. 1838: Egy *üveg mangollo* megvette 5 xr. Szabo Josefné Aszszony (150. cs. 77.).

Üveg-tábla. 1840: Három ablaka mintegyikbe hat hat nagy tángyér *üveg-tábla* (Ap. Ksztl.).

Üveg-tányér. 1666: Az Ablakok mind jok tsak két *eöveg tangyer* hija (Ap. A. IV.). XVII. sz. v.: onban foglalt *üveg tángyéros* ablak, mellynek két *üvegtángjér* heja (Ap. A. VII.). 1762: 80 *Üveg Tángyérért* 1 Rf. 20 xr. (8468. I. Mih. II.).

Üveg-tartó. 1837: Egy *üveg tarto* Szántó Ferentzné (t. i. megvette) (Cseh).

Üveges. 1763: Az *Üveges* tsinált egy uj ablakot a kamarán, melyben vagon 13 *üveg tángyér*, melyért adtam 40 xr. (M. 1763. k.) 1764: Az *Üvegesnek*, hogy a Hanko Miklos házára a Hadnagj számára ablakot rakot a Tángyérrok summája 140, 6 Rf. 42 (Kvh.).

Üveg-tölcsér. 1810: Egy *üveg töltsér* (1198/824.).

Vackor-körte. 1688: Két véka hitván *vaczkor körtvély* (Ap. A. IV.).

Vacsora. 1639: az el mult Vasarnap estve kesőn *vaczorakor* Konia Istvan fustely bestie lelek kurva fianak szida meg Gheczie Istvant (O. 1632—42.). 1671: Eő tudgia miért keseo *vaczorakor* riogatvan ki üzöt (K. 1669—74.).

Vadalma-sajtoló. 1756: Egy *vad alma sajtoló* (Ap. B. XXIV.).

Vadászik. 1753: Kováts János *vadászni* Puskát nem tartott, mi tudunkra sohasem *vadászot*. (49/753.).

Vadász-háló. 1779: Koter Mihály-

nak juta egy *Vadász háló* (Tgy. 1781—800.).

Vadász-ostor. 1779: Egy *vadászni* járo uj *Ostor* 30 xr. (553/796.).

Vadász-tarisznya. 1809: Egy *kisded vadász tarisnya*, a vevő neve Magyarosi Mihály 32 xr. (164/62. cs.).

Vad-irtás. 1790: A Madaraknak és vadaknak ki *irtások* iránt meljek kárt tesznek, parantsolatyt az Inclyta Officiolatusnak, hogy minden Contribuens, aki az el mult Esztendőben be nem adta volt 100, aki pedig be adta tavaly 50 ad exitum usque cursum Mensis . . . azonnal kiis adtam a porontsolatot (832/790.).

Vagdalo-asztal. 1716: A konyhában . . . egy *vagdalo asztal* (Tgy. 1711—20.).

Vagdalo-kés. 1708: *Vagdalo kés* (3. cs. 7.). 1744: egy *vagdalo kés* aestimaltatott ad den. 12 (45/744.).

Vagdalo-tekenő. 1805: Egy Nagy dagasztó tekenő és egy kis *vagdalo tekenő* (Szöts. 1800—96.).

Vágó. 1668: holmi Kovacznak valamiszert egy ülöt, Fogot, likasztot, Fuvot és egy *vagot* (K. 1661—69.). 1840: Három Üllőbe álló *vágo* (64/839.). L. még *fa-, fűrész-, hideg-, kereszt-, köröm-, laska-, nyeles-, pánkó-, sróf-, szecska-* al.

Vágó-fűrész. 1809: *Vágo fűrész*, a vevő neve nemes Mihály Josef 30 xr. (164/62. cs.).

Vágó-kés. 1615: Azzoniam aniank adott . . . *vago kest* egy felet (Mikó). 1758: egy *vágo kés* (8468. I. 1565—800.).

Vágó-marha. 1740: Egyszer *Vago Marhat* az Markosfalvi Stabalis hazhoz vasarlott 1 fo. 20 (Tgy. 1731—40.).

Vágó-szék. XVII. sz. e.: Az mely hozzu szint piatzunkon tsinaltunk alaia *vagho* szekeket zerezven, az mely kwl-seó meszaros vásár napokon azon hust vagh azoktól két penzt [t. i. szedjen] (Kvh.).

Vágó-véső. 1714: jutott nekem 42 szem lántz, egy bokázo furu, egy *vágo véső*, egy üst (B. M. 1711—33.). 1805: 1 *Vágo véső* (Szöts. 1800—96.). 1819: Egy Csapozo és két kis furuk, Egy fa nyelvű *vágo Véső* (B. M. 1811—20.).

Vaj. 1625: Vrunck eo felsege menyegzoye lakadalmaba igertek... Az vihan megh teobitetek 200 berbechel es 200 eythel *vayal* (O. 1613—27.). L. még *irós-*, *olvasztott-*, *szin-* al.

Vajverő-dézsza. 1692: Egy *Vaj Verő désa* mas boritoczkaval den. 9 (B. M. 1674—70.).

Vájó l. *kanál*.

Vájó-véső. 1720: négy *véső*, edgjik füles, ketteje *vájo*, a negyedik kupás (Káln.).

Vak-ablak. 1720: egy *vak* ablakban egy öreg hordotska (Kál.).

Vakaró. 1692: Egy *vakaro*, két szőr nyűg (Barab.). 1840: Egy kefe és *vakaro* (64/839.). L. még *ló-*, *teknő-* al.

Vakaró-percec. 1686: egy *vakaru perecz*et tet az helyire (O. 1680—88.).

Vakoló. 1755: a két *vakolonak* avagy Simitonak 4 kr. (Kvh.).

Vakoló-kanál. 1838: *Vakolo* *kanál* Betsü ára 8 xr. (177. cs. 60.).

Vakoló-köműves. 1755. Az *Vakolo köműveseknek* a Házak vakolásáért és egy sütő kemenczének rakásáért facit 22 x 40 (33/755.).

Váltó-eke. 1770: A Felső Hinto

szinben *Válto Eke* kormányal l. (Tgy. 1548—798.).

Váltó-gerenda. 1829: 6 darab *Válto gerenda* hossza 5 öl (2245/829.).

Váltó-határ l. *nyomáshatár*.

Vályú. 1642: Istallo 2, abban eggikben *valu* (Ap. A. II.). 1642: az Inctusnak eletin az Istalloiaban *valuia* elot (K. 1647—52.). 1758: Cserefa *Valu* Sarogjával együtt (8468. l. vegy.). L. még *almatörő-*, *fa-*, *kásatörő-*, *ló-*, *sértés-*, *sótörő-fa-* al.

Vályus-pad. 1758: egy *vállus pad* (8468. l. 1565—800.).

Vályog. XIX. sz. e.: Tapasztó Czigányoknak a *Vájog* készítésénél 14 Rf. 36 xr. /... *Vájognak* valo *valu* hordozásáért, 9 Rf. (11786. l.).

Vám. 1640: Compositionk volt hogj az masink (!) hiri nélkül oztasig az *vámhoz* ne niullion (O. 1632—42.). 1736: mindenféle *vámot* ványoló pénz megveszen s kiadgya (Ap. B. Ksztl.). L. még *malom-*, *szombati-* al.

Vám-búza. 1640: az osztatlan *vam* *buzabol* az mit es menit akartak el vittek hirem nélkül osztatlan (O. 1632—42.). 1736: Tiszta *vambuza* Cub-//3 (Ap. O. I.).

Vámoló-kupa. 1770: *Vámlo kupa* (Tgy. 1548—798.).

Vámvevő-véka. 1736: uyab kavabol allo *vam* *vevő* *veka* (Ap. O. I.).

Vámvevő-mérce. 1736: egy *vam* *vevő* *mercze* (Ap. O. I.).

Vándorló mesterlegény. 1851: Zajzon Antal *vándorló mester legény* hollete nem tudatik (8468. l. 1788—900.).

Ványol. 1645: Brassai posztott kezczier *vanioltat* (O. 1642—48.).

Ványoló. 1736: Az Silibek megh lehetősök, az *ványolo* Silibinek hogy revonatio kevantatik ... (Ap. O. I.). 1758: két bottal járo jo *Ványolo* (Tgy. 1702—99.). 1786: Gelentzen sok malom fűrés, *ványolo* és egres fűzes helyek vadnak. (C. Táb. 1786.).

Ványoló-bot. 1736: *Ványolo bott* kettő meglehetősek (Ap. O. I.).

Ványoló-pénz. 1736: minden féle vámot *ványolo pénzt* megveszen s kiadgya (Ap. B. Ksztl.).

Ványoló-üst. 1758: három vedres *Ványolo Üst* (Tgy. 1702—99.).

Varga. XVII. sz. k.: Janos batyam uram is ütöt egy *vargat*, hogj a vere kijöve az fejből (Tgy. XVII—XIX.). 1751: Szabo János *varga* (Kvh.). L. még *foltozó-* al.

Varr. 1823: A Szabok dolgozzanak eszerént: egy Nagy férj bérlet köpenyeget *varjanak* meg 2 Rf. Egy Ujjos Lajbit bérléssel 1 Rf. Egy Harisnyát 13 xr. Egy Zeke 24 xr. (2043/823.).

Varró-ládácska. 1708: Egj küs festett *varro ladacska* (3. cs. 7.).

Varro-ráma. 1740: *Varro ráma* nro. 2. (28/740.).

Varrótű. 1814: 2 papiros *Varo Tő* Csizmadia Tővel elegy 18 xr. (2565/824.).

Varsa l. cerna-, halász-.

Vas. 1616: Egy Malomnak az *vas-sayba* egy Darek *vasat* talaltham (O. 1613—27.). 1623: mindenfele *vasat* szabad volt *vasarkor* arulni mindenkor (Kvh.). L. még *bélyegző-, cánkolo-, csatlás-, csiki-, csőtartó-, darék-, deszkametsző fűrés-, félmarok-, fogzó-,*

fűrés-, fűrészmetsző-, gyalu-, hosszú-, jegelő-, jégtörő-, hunyadi-, karikás marok-, kasza-, kengyel-, korong-, köldök-, kulcs-, kupás-, kupás-marok-, lapos-, lapos-szántó-, magyar kengyel-, marok-, metsző-, pecsenye alá való-, pofa-, rajzoló-, rúd-, sing-, szántó-, szecskavágó-, szító-, téglázó-, tésztametsző-, tollas-, torockói-, üttető-, vessző-, zsendelyhonyoló-, zsír alá való- al.

Vas-abroncs. 1703: *Vas abrants* kettő (3. cs. 7.). 1840: Egy *vasas véka* három *vas abrantsokkal* két *vas füllel*. Eladatott 3 Rf. 30 xr. (64/839.). 1840: egy *Veder* két *vas abrantsal*, *vas fülekkel*, *vas Oszlopokkal* (Ap. Ksztl.). 1848: 4 darab kád *vasabrantsal*, 10 sajtár, 4 darab *vas*, 6 darab *fa abrantsal* 36 fr. 48 (N. S.).

Vasároló-bolt. 1800: 5 darab *Torotzkai kasza* *Vasamat* és 6 *lapossat* elvétette és a maga *vast árulo boltjában* bé tétette (440/800.).

Vas-ásó. 1689: Bak Judith keziben attam negj *kapat*, egj *asot* közönsegeset es egj *vas asot* (K. i. E. 20). 1744: egy *aso vass* jo aestimaltatott den. 6 (45/744.). 1850: 4 darab *vasásó* 3 fr. 12 (N. S.).

Vas abárló-villa. 1744: egy *vass abarlo villa* aestimaltatott den. 3 (45/744.).

Vas-békö. 1763: *vasbékoban* verettek, tsufolkodtak véle (34/763.).

Vas-csákány. 1825: *Vas Tsákány* nro. 2 (10774. l.).

Vas-csap. 1708: egj *vas csap* (3. cs. 7.).

Vas-csatlás. XVIII. sz. v.: *Vagyon* egy nagy loszeker, mellyenis *vagyon*

hat vas kapocs, két *vas csatlás* ... (N. S.). 1835: egy pár *vas tsatlás* 50 xr. (1608/835.).

Vas-csatt. 1752: Uj hámok *Vas csattokkal* (Ap. B. Ksztl.).

Vas-derék. 1719: Egi vas kalán tepsiahoz valo, edgj *vas Derék*, edgj vas tábla kürtőre való (Káln.).

Vas-derékszeg. 1644/1788: egy *vas derek szeget* (104/788.). 1814: Egy Kut Ágassával és Gémjivel, *Vas Derék szeggel* 25 frt. (1642/821.). 1838: Egy *vas derék szeg* a vásárlo neve n(eme)s Farkas Lajos 15 xr. (104/788.).

Vas-drót. 1708: *Vas drót* kettő 11 karikában (3. cs. 7.). 1720: egy romladosot nagy Láda párkány zár nélkül valo (ebben edgj kevés rosda ötte *vas drót*) (Káln.).

Vasegyenesítő-vasverő. 1840: Egy pár *vas egyenesítő vas verő*. Becsű árok 36 xr. (64/839.).

Vasfazék. 1774: (8468. l. Mih.).

Vasfedő. 1696: (Damok.). 1781: (Tgy. 1702—99.). 1818: Egy *vas fedő*. Betsű Ár 24 Dr. (Deák).

Vas-felfogó. 1683: Egy *vas felfogó* jo, egy vas Serpenő (11786. l. 1577—847.).

Vas-fogantyú. 1758: vas kilints és *vas fogantyú* (8468. l. 1565—800.).

Vasfogú-gereblye. 1825: Egy fa *vasfogu gereblye* (10774. l.). 1840: Egy kisebb és nagyobb *vasfogu gereblye*. Eladatott 1 Rf. (64/833.).

Vas-fül. 1840: egy Veder két vas abrantsal, *vas fülekkkel*, vas Oszlopokkal (Ap. Ksztl.).

Vas-fűrész. 1720: Lakatosnak requisiti e szerint: edgy nagy pöröly,

nagy verő nro 1, Szarvas üllő nro 1, Félkéz verő nro 1, Apro szeg fejező nro 3, négj szegű öreg Reszelő nro 1, öreg sutu horgával edgjüt nro 1, Szoritto Sutu küsded nro 2, *Vas fűrészelő fűrész* nro 1 ... (Káln.).

Vas-gereblye. 1825: Egy kis *vas gereblye* (10774. l.).

Vas-hajtó. 1758: Egy Gyapott fono és egy Csöllő kerék *Vaas hajtoval* együtt (8468. l. vegy.).

Vas-héver. 1708: Egy Szekeresnek valo *vas héver* (3. cs. 7.).

Vashorog. 1825: Égés ellen valo *vas horog* (10774. l.).

Vasjárom. 1824: Egy vas veder *vas jármával* (99. cs. 84.).

Vaskanál. 1696: Egy *Vas kalán* Tüz szittani valo (Donáth). 1753: egy kised *vaskalány*, valet den. 4 (25/753.). 1846: Egy nyárs, egy *vas kalán* 1 frt. 15 (8468. l. vegy.).

Vaskankó. 1783: Három *vas kankóért* 2 Hf. 52 (sz. n. vegy.).

Vaskapa. 1696: (Damok.).

Vaskapocs. XVIII. sz. v.: Vagyon egy nagy loszekér, mellyenis vagyon hat *vas kapocs* ... (N. S.). 1808: Három nagy *vas kapots*, Betsű ár 1 R. flor. (Deák). 1837: Egy foglaló *vas kapots* (Cseh).

Vaskarika. 1681: (10908. l.). 1695: Kerék főre valo *vas karika* 8 (Ap. A. V.). 1708: Az udvaron vagjon vasas talpu negj kerek mindenik kereken negj negj *vas karika* (3. cs. 7.). 1713: Találtatott két béres fako szekér, melljeken vagjon hat *vas karika*, nyolcz rud marok vas, 4 fojto karika (Ap. B. XV.). 1789: Fűrész vas végibe való *vaskarikák*

(11019. l.). 1819: egy vásot Talpalo Lánecz, három tángyér karika, Egy kerek főre valo *vaskarika* jutott Istvánnak (B. M. 1811—20.). 1829: Egy Hordo Szekér minden készségével 11 *vas karikával*, 4 kapotsal, 1 *vas veszővel*. Ezeken kívül két *vas lőts* (B. M. 1821—48.).

Vaskáva. 1698. Mely udvarházon Északrol nyilik tölgyfából faragott bálványu allo *vas kavas* két fele nyilo fenyő deszka kapu bejaro kis kapucska-val vas be tolyo zarjával edgyütt (Ap. A. VI.).

Vaskemence. 1840: egy viseltes *Vas kementze* állo Sipjával együtt (Ap. Ksztl.).

Vaskilincs. 1713: Vas pántos, *vas kilincses* ajto (Ap. B. XV.). 1758: a ház ajtaján két *vas sorok*, *vas kilints* és *vas fogantyú* (8468. l. 1565—800.).

Vas-koppantó. 1838: Egy *vas koppanto*, a vásárló neve n(eme)s Farkas Sigmond 11 xr. (140. cs. 24.).

Vas-kovácsüllő. 1776: Also Csernatonban Iako Nobilis Farkas Istvánnak egy nagy *Vas Kovács Üllője* hozza valo nagy *Vas verőkkel*, a melyek is 32 forintokat megértek volna, gonoszul az miheljéből el károsodtak (539/1778.).

Vas-láb. 1836: 988/836.). 1838: egy *vas láb*, a vásárló neve gyalog katonáné Kovács Ferenczné 6 xr. (140. cs. 24.).

Vas-lábos. 1837: egy *Vas lábos*, két nyárs, egy *vaskalány*, egy *laska retzész* és egy *lám pás* 4 Rf. (Tgy. 1825—97.). 1841: Egy kis *vas lábos* 5 xr. (Kvh.).

Vas-lapocka. 1723: egy hitván *vas lapoczka* (Ap. B. Ksztl.). 1806: volt

még két *vas lapotzka* (B. M. 1801—10.). 1808: Tűzhelyre valo *vas lapotzka* Betsü Ár 30 Dr. (Deák).

Vas-lészűrő. 1720: Egj *vas lev szűrő* (Káln.).

Vas-lőcs. 1663: talaltam megh az l(nctus)nal két *vas leoczieot* (S. 1658—65). 1829: Egy Hordo Szekér minden készségével 11 *vas karikával*, 4 kapotsal, 11 *vas veszővel*. Ezeken kívül két *vas lőts* (B. M. 1821—48.).

Vas-lőcskarika. 1695: (Ap. A. V.).

Vas-lőcskáva. 1805: Egy Béko és egy *vaslőts káva* (Szöts. 1808—96.). 1838: Egy pár *vas lőts káva*, a vásárló neve providus Székely Moses 50 xr. (140. cs. 24.).

Vas-lyukasztó. 1841: egy *vas jukasztó* (Kvh.).

Vasmacska. 1744: egy *vas macska* négy lábu aestimaltatott den. 30 (45/744.). 1830: Egy Tűz alá valo *Vas Matska* 3 Rf. (Cseh. 1689—871.). 1840: Egy tűz helyre valo *vas matska*. Eladattott 1 Rf. 12 xr. (64/839.).

Vas-nyak. 1735: A Cziganyal a darek *vas nyakat* meg Csinaltatuk attunk kenyeret, turot Den. 6 (Kvh.).

Vas-nyárs. 1615: Azzoniom aniank adott... *Vas niarsat* egiet (Mikó). 1676: *Vas njars* (Donáth).

Vas-orsó. 1808: Csörliő kerék *Vas orsoval*, Betsü ár 1 Hflor. (Deák). 1835: egy tsülő kerék *vasorsojával* 10 xr. (1608/835.).

Vas-ősztoke. 1729: edgy *vas Eszteke* (11360. l.).

Vas-palacsintasütő. 1817: Egy *vas palacsinta sütő* rosz 12 xr. (B. M. 1811—20.).

Vaspánt. 1666: a pitvarba nyílik egy *vaspantokon sorkokon* forgo berlet Ajtó (Ap. A. II.). 1765: Vagyon cserefa Létekből tsinált, fellyül *vas pánton* járo haszontalan kisded Levél Ajtaja (Bethl.).

Vaspántos-ajtó. 1713: *vas pántos*, *vas kilincses ajtó* (Ap. B. XV.).

Vas-persely. 1765: A kapu négy újabb, tíz viseltesebb fellyül csipkésen Fenyő deszkából, cserefa Hevederekre ött rend Léte szegekkel öszve szegezve, *vas persellybe* eresztett *vas karikás* *vas csapon* . . . (Bethl.).

Vas-pöröly l. *kőrontó*.

Vas-ráf. 1825: Egy kis Targontza kerékre *valo vas ráf* (10774. l.).

Vas-rántó. 1755: bellett ajtó *vas sorkokon járo vas rántó* és retesz fő rajta (Ap. B. XV.).

Vas-retesz. 1666: bellett Ajtó *vas retesz retesz fő rajta* (Ap. A. IV.). 1713: Gabonásház melyben nyílik be fenyő deszkából *valo fa Sorkokon forgo vas retesz*es ajtó (Ap. B. XV.).

Vas-rosta. 1703: (Ap. A. VII.). 1721: (4692. l.).

Vas-rostély. XVII. sz. k.: az ablaka azon háznak kívül *vas rostélyos* (Ap. A. VII.).

Vasrúd. 1666: Ezen hazban egy regi romlott mazas kemencze hoszszu *vas rudon* allo (Ap. A. IV.).

Vas-sajtó. 1751: *Vas sajtoló* nyomtatójával (Ap. J. I.).

Vas-sarok. 1627: két zaros ayto *vassorkaival* edgiut (Ap. A. II.). 1708: Az böton egj ajtó *vas sorkon* forgo (3. cs. 7.). 1722: ajtaja *vas sorkokon* jaro fa kilincsu (Ap. B. XXIV.). 1755:

bellett ajtó *vas sorkokon* járo *vas rántó* és retesz fő rajta (Ap. B. XV.).

Vas-satú. 1838: *Vas Sutu*, Betsü ár 30 xr. (Ap. B. XXIV.).

Vas-serpenyő. 1681: egj *vas serpenyő* (Deák). 1683: Egy *vas felfogó*, egy *vas Serpenő* (11786. l. 1577—847.). XIX. sz. e.: Egy *vas cserpenyő*. Becsü ár 35 xr. (Cseh). L. még *lábas*- al.

Vas-sikolyú. 1769: Tésla végire *valo vas sikolyu* (B. M. 1761—70.).

Vas-szeg. 1621: *vas veszszeoth*, *vas szegeket* es *czigakereket* ki vitt volna *fűreszireol* el? (O. 1613—27.). 1736: Kasa törő *vanyolo* *kamaran fenyő* deszkából *allo ajtó vas szegeket* megszegezve . . . (Ap. O. I.).

Vas-talabor. 1840: Egy *vas Talabor*. Eladatott 2 Rf. 25 xr. (64/839.).

Vas-tengely. 1757: A Város széna mező komponájára csináltattunk egy *Vas tengelyt* (Kvh.).

Vas-tisztító-véső. 1840: Egy *vas tisztító véső* nyél nélkül. Becsü árrok 18 xr. (64/839.).

Vas-torok. 1837: Bernád Ferentz csinált egy Ajtót a' Hijura *vass torkok*-kal edgyült (F. I.).

Vas-üst. 1681: egi kis *vas üst* (Deák).

Vas-üstláb. 1756: (S. 1755—60.)

Vas-üstrúd. 1818: Egy *tiszta vas üst rud* (Cseh).

Vasvágó-kalapács. 1840: Egy *vas vágó kalapács*. Becsü árrok 20 xr. (64/839.).

Vas-veder. 1814: Egy *kut ágassal* és Gémme *Vasas Vederrel* 30 fr. (1642/821.). 1824: Egy *vas veder* *vas jármával* (97. cs. 84.).

Vas-verő. 1776: Also Csernátonban Iako Nobilis Farkas Istvánnak egy nagy Vas Kovács Üllője hozza való nagy Vas verőkkel, a melyek is 32 forintokat megérték volna, gonoszul a miheljből el károsodtak (539/1776.). 1837: Egy nagy vas verő tíz fontos (Cseh).

Vasvessző. 1621: *vas vesszseoth*, vas szegeket és cigakereket ki vitt volna el fűreszireol el? (O. 1613—27.). 1808: fonál vető Leányka két *vas vesszszövel*, Betsű Ár 24 Dr. (Deák). 1829: Egy Hordo Szekér minden készségével 11 vas karikával, 4 kapotsal, 11 *vas vesszővel*. Ezeken kívül két vas lőts (B. M. 1821—48.).

Vasvessző-gyertyatartó. 1722: egy hitván *vas vesszszőkből* való *gyertya tarto* (Ap. B. XXIV.).

Vasvilla. 1756: (Tgy. 1702—99.). 1811: Három ágas *vas villa* 3 rf. (750/811.). 1808: két három águ s egy két águ *vasvilla*. Betsű Ár 2 R. flor. 50 Dr. (Deák).

Vasvilla-nyél. 1794: egy *vasvilla nyélnél* nagyobb rendű tsere botyát is vékonba jól meg húzá (Tgy. 312/797.).

Vasas-kerék. 1548: lopta valamy *vasas kerekeimet* el, kiknek az *vasait* Nala talaltam vala megh egy poljvas kasban (Tgy. 1548—686.).

Vasas-késefa. 1675: három *vasas kesefa* (Tgy. 1669—81.). 1723: egy *vasas kesefa* (Ap. B. Ksztl.).

Vasas-lapát. 1663: egy *vasas lapátom* is gonoszul veszet el (S. 1658—65.). 1755: *vasas lapát* 1. (Ap. J. I.).

Vasas-lőcs. XVIII. sz. v.: Vagyon egy nagy loszekér, mellyenis vagyon hat vas kapocs, két vas csatlás, egy

vasas lőcs (N. S.). 1808: Egy *vasas Lőts*, Betsű Ár 36 Dr. (Deák).

Vasas-szekér. 1723: Találtatott az Udvarán egy jó *vasas szekér*, tengelye, kerékfeje, lőcse, Ferhelycze és kerékszege is vas (Ap. O. I.). 1758: egy egész *vasas szekér* (8468. l. 1565—800.).

Vasas-taliga. 1840: Egy *vasas Taliga* ekével és vasával 14 fl. 1 xr. (64/839.).

Vasas-veder. 1837: Egy *vasas vider* (Cseh).

Vasas-véka. 1840: Egy *vasas véka* három vas abrantsokkal, két vas füllel. Eladatott 3 Rf. 30 xr. (64/839.).

Vasas-talpú kerék. 1708: Az udvaron vagjon *vasas talpu* négy *kerek*, mindenik kereken negy negy vas karika (3. cs. 7.). 1806: volt még ezen kívül három avadag *vasas talpu kerék* letéve (B. M. 1801—10.). 1830: Egy rozsz *szekér vasas talpu kerekkel* és még egy gáratlan kerék 25 Rf. (Cseh. 1689—871.).

Vasas-talpú szekér. 1794: *Vasastalpu* egész Hordo Szekér, melynek a' negyedik kereke megromlott, de a' vasa jó, ketteje kereke Persejes, a' más kettő Persej nélkül való (Ap. B. XXV.). 1795: egy *loszekér vasatalpu* legalább is Hfl. 50 (312/797.). 1806: egy *vasas talpu szekér*, egy erdőlő és egy Malomba járó fako szekér (B. M. 1801—10.).

Vasas-tézsolya. 1801: Egy *vasas Tézsolya* jármostol, aestimalás szerént való ára 60 xr. (361/801.).

Vásár. XVII. sz. e.: Az melyhosszusint piatzunkra tsinaltunk, alaja vagho szekeket zerezven, az mely kwlseo me-

szaros *vasar* napokon azon hust vagh azoktól ket penzt d. 2. [t. i. kell szedni] (Kvh.): 1606: Jeoveo *Vasarigh* varion ell (Mikl. 1605—6.). L. még *abrak-*, *barom-*, *sokadalom-* al.

Vásárbíró. 1608: keövetkezedő nap penigh az kett *vasar biro* ismeth ky tezy ugyan azon pleh zaszlott, mely zaszlo kilentz oraigh ott all (Kvh.). 1643: ugi vegeztem az *vasar birakal* hogi ne ióienek minden Czótörtökön elomben (uo.).

Vásárpénz. 1790: A Vásár Birák pedig meg Hiteltetvén mindenkor hitek után vették a *Vásárpénzt* az áruloktól egy egy krajcárjával a Botos, vagy Sátorban árulo Emberektől (817/790.).

Vásárlás. 1623: Az mj az *vasarlas* dolgat illeti mind a kulseo orzagbelik és mjnd ezen három zekbeliek, ha mit kereskedesnek es *vasarlasnak* okaert behoztak zabadosan arulhattak, kj az zeknek nem kes haznara volt (Tgy. 1608—25.).

Vastag „jól táplált”. 1625: mindgiarast is *vastagh* hat lovat, kik az utra elegsegessek lehessenek kesedelem nélkül adgiatok (Kvh.).

Vászon l. szősz-.

Vászon-általvető. 1692: Egy *vaszon altalvető* den. 12 (B. M. 1674—700.).

Vászonmetsző-olló. 1708: egy *vászon metző ollo* (3. cs. 7.).

Veder. 1625: veott szaz huszonkett *veder* borit (Kvh.). 1645: egy *vider* serrel volt ados (O. 1642—48.). 1654: Orda feozeo wsteomöt tartotta oda melyben ket *veder* orda volt az iutalma, mivel meg nem atta a ket *veder* ordat... (K. 1653—57.). 1660: Janos az ola

ados en nekem negi *vider* turoval, s egh Saytval az niaron meg adgia (9786. l.). 1682: Olah Miklos nevü molnarnak vötte el egy *veder* pisztrangját az ország uttyán (O. 1680—88.). 1775: Székely Julianna Aszszony küldött 7 *vider* turot, három köből elvegy buzát szépet, három fekete Diszke gyapjut. (B. M. 1771—80.). 1840: egy *Veder* két vas abrantsal, vas fülekkkel vas oszlopokkal (Ap. Ksztl.). L. még *fa-*, *kút-*, *túró-*, *merő-*, *vas-*, *vasas-* al.

Vedres-cseber. 1740: *Vedres Cseber* nro. 1 (28/174.).

Véka. 1615: Azzoniam aniank adott Egi *vekatt* (Mikó). 1678: ... vittek három *vekat* az malomba (Ap. A. VII.). 1692: az varosban vötem 2 *véka* török buzat (B. M. 1674—700.). 1758: egy rosz *véka* vas kapcsokkal (8468. l. 1565—800.). 1816: az egész jóság 289 □ öl, mely téssen egy *vékát* és 7 ejtelt (B. M. 1811—20.). L. még *abroncsos-*, *füles-*, *igaz-*, *küpi-*, *mérő-*, *vámvevő-*, *vasas-* al.

Vemhes. 1625: Ada Borbely Georgy az fianak Peternek egy *vemhes* kanczat czitkostol (B. M. 1574—600.). 1642: Egi eoreg szurke kabalam az idey lovaczka *vemhivel* (O. 1642—48.) 1646: egy szürke kek *vemhes* io kanczat (Pótsa. 1581—814.).

Vencsel. 1720: Kisseb apro és öreg Bordák nro 30. Nyüst nro három pár, Gjapot fono nro 2, egy *Venczel* (Káln.). 1808: *Ventsel*, Betsü Ár 36 Dr. /... Egy *Ventsel* leveleivel, Betsü Ár 16 Dr. /... Egy kitsiny *Ventsel*, Betsü Ár 6 Dr. (Deák). L. még *fonalvető-* al.

Vencsel-láb. 1840: Egy *Ventsel láb*

4 xr, vevő neve Szakáts Ferentz (64/839.).

Vendégfogadó. 1758: Dobollo nevezetű Hellyben levő Méltóságos Groff Mikes István Ur eő Nagysága *Vendégfogadójában* (S. 1755—60.).

Vendel. 1730: *egj vendelj* (Ap. B. XXIV.). 1750: Egy *vendel*, más ugyan kisseb *vendel* (uo.). 1808: Egy *Vendel* Betsü Ár 12 Dr. (Deák).

Verem. 1659: *Egj vermemet* bonította fel (S. 1658—65.). L. még *jég-, mészöltő-, sörfőző-* al.

Veresgyökér. 1667: mikor az biro tormat kert volna azt mondotta, hogj adok en mert vagjon nalam *Veres gju-ker* (S. 1665—9.).

Vereshagyma. 1716: Murok, petreselyem *veres hagyma* kevés (Tgy. 1711—20.).

Vereshagyma - mag. 1696: *Veres hagyma* es *peterselyem magot* d. 24 [t. i. vett] (Káln.).

Verő l. *cövek-, félkéz-, fonál-, hamú-, kötél-, nagy-, patkoló-, vas-, vasegyenesítő-vas-*.

Verőmalac. 1704: Azt is hallám az én magam házamnál Vitkainé Aszszonyomtól, hogy vadgynak hizot ludaim *verő Malaczaim* (Tgy. 1702—9.). 1704: vadnak hizot ludaim *verő malaczaim* s bizony Graffeusnak viszem ajándékba s Németet hozok reája (uo.).

Vert-ló. 1754: *Vert lo* nro. 3 (Ap. B. XXIV.).

Véssett-ajtó. 1839: *Vésset aijtót* filungos futer béléssel (Gidóf. XVI—XIX.).

Véső. 1691: egy hitván *véső* den. 12 (Tgy. 1682—92.). L. még *általfoglaló-, asztalos-, cifrázó-, cifrázó kupás-, csa-*

pott elő-, tairó-, kőfaragó-, kupás-, lapos-, lapos cifrázó-, öreg-, persely-, vágó-, vájó-, vastisztító- al.

Véső-fejsze. 1793: hirem s akaratom ellen az én javatskáim közül elvitt: A kamarából egy jó *Vésőfejszét* (1056—812.).

Vessző. 1716: *verszszöböl* font jászoly a' marhák előtt (Káln.). 1817: Egy *verszszöböl* font kas (B. M. 1811—20.). L. még *általfoglaló-, marok-, vas-* al.

Vessző-kas. 1838: egy kis csigolya *verszszö kas*, 6 xr. (150. cs. 75.).

Vessző - kert. 1831: Galambugos kaputól kezdve balra találtatik 170 öl *verszszö kert* (Tgy. 79/888.). 1834: Tanáltatott a jország körül 82 öl romladosott *verszszö kert* (uo.).

Vesszővágó-fejsze. 1794: *Verszszö vágó fésze* 2 (Ap. B. XXV.). 1810: Egy *verszszö vágó fejsze* (1198/824.). 1819: egy *Verszszö vágó fejszi* jutot Istvánnak (B. M. 1811—20.).

Vessző-vas. 1808: 4 vásott *verszszö vasak* Betsü árrok 12 xr. (Tgy. 1610—919.).

Vet. 1696: Ennek vtannays búzawal zabbal be *vetesse* Teolgyes Gaspar (Tgy. 1693—700.). 1691: megnyit *vetet* tenek el az Aszszony földeibe benne és takarodásáért menyi kellett el (Káln.).

Vetélő. XIX. sz. e.: Egy *vetöllöt*, fa orsokot, puska tső darabot Mihálly Josef 6 pénz [t. i. megvett] (B. M. k. n.). 1810: két porong, két *vetöllő*, öt kasornya (836/836.). L. még *takács-* al.

Vetemény. 1646: Varosokon arullia *vetemenyekbol* valo kufar arut (Kvh.). 1740: Sos kaposztat *vetement* vettem flo. 1.34 (Tgy. 1731—40.).

Vetemény - mag. 1844: *Vetemény magok*, Eladott árrok 32 xr. (175. cs. 82.).

Veteményes-kert. 1627: Egj *vetemenles kert* azon deszkas aito (Ap. A. II.). 1713: *Veteményes kerttel*, melyben feles megj és szilva fák vadnak az akasztja meg jo lézés uj kert / Az *Veteményes kert*, melyis körüldezen alkalmas lézés kertel van bekeritve (Ap. B. XV.). 1817: Az Uttzán fellyül levő *Veteményes és Gyümölts nagy kert* (B. M. 1811—20).

Vetés. 1599: holtom vitan neki haginy Bwzank, aztagunk es *veteswnk* ... (Ap. A. I.). 1727: Azki a *vetésen* keresztül megyen, vagy az utat kiszántja, büntetése 20 pénz (Tgy. 1721—30). L. még *árpa-, búza-, gát-, nyil-, ősz-búza-, ősz-, tavasz-, tavasz-búza-, zab-* al.

Vetés-kert. 1628: *veteskertnek* idejen ne legyen szabad ot jarnia (Tgy. H. I.).

Vetés - mező. 1648: az *mezőnek vető* es niomas szerentt valo allapottia szerent biratott (O. 1642—48).

Vetetlen. 1617: az feold is *vetetlen* maradoth melyen leoth volna Geli(nae) 25 (O. 1613—27.).

Vető. 1710: egj osztlovátája, egj *vető*, egj héhely (B. M. 1701—10.). L. még *fondt-, mag-, nyakba-, víz-* al.

Vető - mező. 1640: Nehai Donat Gergeli azt az peres földett birta, be vetette es meg aratatta az mikor *vető mező* volt mindenkor (O. 1632—42.).

Vetőszeg. 1838: egj *vető szeg* megvette 25 xr. Bodor Farkas (150. cs. 77.).

Vevő l. *hamú-*.

Viaszgyertya. 1743: Az also polczon egy ládában száz szál *viasz gyer-*

tya (Ap. J. I.). 1744: két *viasz Gyertyát* tsináltanak 6 de. (1774. k. s.).

Viasz-sajtoló. 1826: (10774. I.).

Viaszos-palack. 1719: Egj *viasz-szas palaczk* majd semmire kellő (Láz.).

Vice-céhmaster l. *csizmadiamester*.

Vidék-marha ,idegen falu marhája'. 1727: *Vidék marhát* senkinek hir nélkül nem szabad tartani az faluban sub poena fl. 1 (Tgy. 1702—90.).

Vindok l. *konyha-*.

Villa. 1781: Szuro kalany s hozza valo *Villa* 8 xr. (Tgy. 1781—800.). 1839: Egy Pár ontányér, 18 Plé kalanyok és 6 kés *villával*, 6 Rf. (B. M. 1821—48.). 1841: Négy evő *villa* és 2 kés 36 xr. (Kvh.). L. még *abárló fa-, ganéhányó-, vas-, vas abárló-* al.

Vinye ,cigánykovács műhelye'. 1800: két hütőseimmel a Czigány *vinyében* jövének ki Lázár Sigmond urat, az irt Czigány *Vinyében* tanálám, haragosan oda érkezni (629/800.).

Virágos-kender. 1723: Az *virágos kender* most töben vagyon egy kalongya (Ap. O. I.). 1732: *Virágos kender* gelinae Nr. 8 (uo.).

Virágos-kert. 1713: Kis *virágos kert* az gjümölcsös kerttel fenyő vesszőkkel elrekesztve (Ap. B. XV.).

Virágos-sarok. 1764: Egy pár *virágos Sorokért* [ajtóra] 1 Rfl. (147/764.).

Virics-kád. 1645 és 1648: ket *viricz kad* (Tgy. 1626—50.). 1682: hon nem létemben egy *viricz kád*am veszet el, mely kádat vízzel töltöttek volt meg (O. 1680—88.). 1692: Egy *viriczkes kad* (B. M. 1674—700.). 1698: *Viricskad* 4 (Ap. A. V.).

Virics - teknyő. 1729: edgy nagy

Virics fogo tekenő (11360. l.). XIX. sz. e.: mint tulajdon örökséget úgy birták itten jobb kéz felől. **Virits tekenő** nevű helyet (Sz. l.).

Víz l. haldsz-, tisztáló-.

Víz-deréktengely l. fűrés-.

Vízhordó-cseber. 1778: *Viz Hordo-cseber* Nr. 2 (B. M. 1781—800.).

Vízhordó-kártya. 1688: (Ap. A. V.). 1769: Mák őrlő malom egy, *vízhordo kártos* kettő (B. M. 1761—70.). 1808: Nagy *viz hordo kártya*, Betsü Ár 24 Dr. (Deák). 1810: Három *viz hordo kártyák* 48 dénár (740/810.).

Vízhordó-korcsolya. 1708: Egy *viz hordo korcsolya* de(nár) 30 (11786. l. 1582—843.). 1794: Egy *viz hordo* kiscsin *kortsoja* (Tgy. 1781—800.).

Vízhordó-légely. XIX. sz. e.: Egy *vizhordo Légelt* Elekes Imre 8 pénz [t. i. megveti] (B. M. k. n.).

Vízhúzó-ostor. 1840: Egy kőből kirakott fenyőfa gárdájú és Gémű kövel kirakott kut, melynek *vizhuzo ostora* végén egy vastag horog vagyon Ágossa fenyőfa (Ap. B. Ksztl.).

Vízkerék. 1735: a Mester Emberek a *viz kerek*eknek való fat kifaragtak (Kvh.). 1736: Az Silibek megh lehetőségek, az vanyolo Silibinek hogy renovatio kevantatik, az also es felső *viz kerek*ek jok, az középsőknek renovatio kevantatik, az Silibfő jo (Ap. O. I.). 1787: Az Állo *Vízkerék* penig ősszel mihent a víz szajlani kezdett, mingyár beromlott (1162/787.). L. még *lisztelő-, malom-* al.

Vízvető. 1829: Ellent állo gerendák a' *vízvetők* mellé a' flügelre, hossza 2 öl 2 láb (2245/829.).

Vízvontató -kád. 1751: Egy *viz vontato kád* viseltes 24 d. 1750—52 k.).

Vizes-légely. 1817: két *Vizes Légely* (Tgy. 1811—20.).

Vizes-üveg. 1714: Egi néhány *Vi-zes Üvegek* (Ap. B. XXIV.).

Vízi-pad l. malom-.

Vonó l. abroncs-, fog-, kéz-.

Vonó-háló. 1698/1720: Egi *vonó háló* közep szerű (Káln.).

Vonó-kötél. 1758: egi nagj *vono kötél*, 3-rom szál istrangok valora 18 denár (21/758) 1794: Hordo szekérre való *vono* és Elő *kötél* 2 (Ap. B. XXV.). 1759: Egi hosszu *vono kötél* xr. 17 (B. M. 1751—60.).

Vonó-ló. 1683: Az *vono* Lovakott azt is Osztak három reszre (11786. l. 1577—847.).

Vonó-marha. 1683: Az *vono marha*-kott, úgy mint az ökrökött azt is osztak meg negy reszre (11786. l. 1577—842.). 1792: vagyon fizetetlen egy egész Statoria 88 *vono marha* (425/782.).

Vonó-ökör. 1668: Minden *vono eokeorteol* adgjanak az Orszagh adoiba denar 30 (S. 1668—78.). 1725: *Vono ökör* Nro. 5 (Tgy. 1720—30.).

Vonó-szif. 1719: *Vono szif* nro. 1 (Ap. O. I.). 1755: *Vono szifju* Nr. 2 (Ap. J. I.).

Vonó-tinó. 1615: Azonniom Aniank adot ennekem . . . *Vono Tino* nro. ketto (Mikó).

Vontató-talyiga. 1846: Ein Wald-wagen *vontato taliga* (Tgy. 155/846.).

Zab. 1596: ennek vtannays buzawal zabbal be vethesse Teolgyes Gaspar (Tgy. 1568—605.). 1615: *Zabnak* negi

zaz negiven kalongia leven (Mikó). 1707: *Zabnak* vékája 30 p. (Kvh.). L. még *fekete-* al.

Zab-kéve. 1642: *zab kevee* el lopasertt es valami kerttben valo retek el lopasa felől vadlottak volt (O. 1642—48.).

Zab-palló. 1794: *zab pallo* (Ap. B. XXV.).

Zab-vetés. 1616: az zegochegh penigh volt f. 4 egy zúr, egy keobeol *zabvetes*, ket keobeol Búza vetes (O. 1613—27.). 1616: Az Wra megh zegoedoth volt vele azt megh tartozyk adni, vgy minth fl. 8 masfel keobeol buza, 1 keobeol *zab vetes*, 1 keobeol arpa vetes (uo.).

Zabált-kanca ,rokkant elejű, leromlott ló'. 1823: Egy 12 Esztendősz fél szemű *zabált kantza* /. . . Egy *zabált* elejű pej *kantza* (sz. n.).

Zabáltat. 1640: egy veres szőrű lovomott *szabaltatta* meg (O. 1632—42.).

Zábé l. *kapú-*.

Zabló. 1840: két gyapottas Sákbol *Zablok* 16 xr. (64/830). L. még *szőr-* al.

Zabola. 1708: Egy kantar *zabolat* lan rez pikelekek (3. cs. 7.). 1810: Egy kantár szárával és kantár *zabolával* együtt állazo nélkül 4 Hfl. (740/810.). L. még *fehérvári forma-*, *fehérvári hólyagos rudas-*, *kantár-*, *német-*, *rudas-*, *rudasnémet-* al.

Zacskó. 1708: Egj *zatskoba* gjapott (3. cs. 7.). 1743: az asztalon egy véka fenyőmag, egy ládában veteménymag egy *zacskoban* (Ap. J. I.) L. még *bőr-*, *patkoló-*, *szegetartó-*, *bőr-* al.

Zahána. 1840: Az Udvar alatt levő Malom hijjába Egy cső Furo masina . . . Ezen belől van a *Zahána*, melly-

nek ereszszébe találtattak Egy Fenyő kád . . . Belől a *Zahánába* 3 réz üst 3 kádjával 9 vas abrantsal (63/839.).

Zahána-kád. 1840: Egy *Zahana kád* 3 vas abrantsal (64/839.).

Zálog. 1548: ezek mynd en nalam *zalogba* vadnak. Ezeket senky addig meg ne valthassa Myglen az en fyam fel no (Láz.). 1569: Adok egy zanto földet Neky *zalogon* ket foryntherth (8468. l. 1565—800). 1603: ada *zalogban* ket helien valo szanto feoldet (Damok.). 1632: az Falusi Biro ha valakit kózuállunk Falu elot vagy Falu kepiben törvény szerent megh nyerne az falu elót dolgat mingyarast *zalogot* kel küldeni rea es *szalogjat* vagy marhaját kel el hozatni (Tgy. 157/886.).

Zálogló. 1727: Ha valakihez *zálaglo* megjen és zálagot nem adna az Biro *zálaglojának* a zálag nem adásért fl. 1 büntettetik (Tgy. 1721—30.).

Zápor l. *malom-*.

Záportartó. 1833: A Malomba *Záportarto* (9225.).

Zár. 1666: festett Ajto *zár* rajta mind ütközőivelegyütt, fogontyu, retesz reteszű rajta (Ap. A. IV.). 1763. janarius 15-én a város tsürire *zárért* fize(ttem) 4 xr. (Kvh.). L. még *ajtó-*, *láda-*, *toló-* al.

Záros-ajtó. 1627: ket *zaros ayto* sorkaival edgiut (Ap. A. II.).

Záros-láda. 1615: Egi feier *ladat* *zarost* (Mikó). 1648: ket eoregh *zaros lada* (Tgy. 1626—50.).

Závör. 1661: Vagion mas Brassai *ladais zavor* nélkül valo (Damok.).

Závora deszka. 1844: kertnek valo *závora Deszka* Eladási árrok 5 Rf. 5 xr. (175. cs. 12.).

Zekeszövdő-nyüst. 1801: Egy *Zeke szövdő nyüst* 6 xr. (361/801.).

Zeller. 1720: koszoru veres hagjma nro 39, koszoru Foghagjma nro 10... *Zeller*, ReteK, Fekete Káposzta (Káln.).

Zergős-korsó. 1716: egy festett pohár szék ládás vas sorkokon vas záros, benne 2 holyagos tsupor két holyagos fazék, egy rossz kompona, egy mázas *zergős korsó* (Tgy. 1711—20).

Zöld-korsó. 1835: *zöld korsó* 3 xr. (1608/835.). 1838: Egy két kupás *zöld korsó*, a vásárló neve Huszár kapitány Szvetenay 20 xr. (140. cs. 24.).

Zöldséges-pince. 1840: a' gabonástól a' *zöldséges pintzéig* hasonlólág kertelés helyett szolgáló kőrakás jó állapotban (Ap. Ksztl.).

Zsuватыos. 1793: Nagy Ajtán lako Udvari Joseff mint utolsó *zuватыos* ellen elég tételt kíván (506/797.).

Zsák. 1582: Azzoniom Aniank adott ennekem . . . *Sakot* harmatt (Mikó). 1584: Egi kis ladat bezarolva es peche-telve egi *sakot* kibe egmas marha vagion (Tgy. XVI—XVII.). 1642: az *sakott* cziak ugi hozta el, hagi az eovett el vetteK volt (O. 1642—48.). 1692: Egy *Sák* den. 6 (B. M. 1674—700.). L. még *gabonás-, lisztes-, szalma-* al.

Zsalú. 1819: Vagyon egy Bárd, egy *Salu*, egy kézvonó (B. M. 1811—20.).

Zsalugáter. 1839: Az Ablakra az Uttza felől Duflás *Salugatereket* (Gidóf. 1656—849.).

Zsellér. 1704: László Péter Benkő János uram *sellére* (1704. ői.). 1727: A *sellérek* vagy szabadok, vagy jobbágyok, ha olyanok találtnak azkik nem szántanak s vetnek, s marhájok vagyon

tartozzanak azokis hat hat öl kertet tartani marha ellen (Tgy. 1721—30.).

Zsemlekása. 1837: (177/837.).

Zsilip. 1617: megh foytottak es hazabol ky vonvan az Molnon felul az *Silibé* vyzba bevontak hogy Jegh ala Rekkenhessek (O. 1613—27.). 1736: Az *Silibek* megh lehetősék, az vanyolo *Silibinek*, hogy renovatio kevantatik az also es felső viz kerekék jók, az közep-sőnek renovatio kevantatik, az *Silibtő* jo (Ap. O. I.). L. még *alólcspó-, malom-* al.

Zsilip-fa. 1736: Az Monár az erdőre menven *zilibfa* vágatni (Kvh.).

Zsilip-fő l. *zsilip-*.

Zsilip-padló l. *fűrész-*.

Zsindely. 1613: Az czwrnekis kel foldozas, mert hullot el az *sendeliben* helliel helliel . . . (Tgy. 1606—25). 1633: 1 Testis Czje Mathe juratus fatetur hallam hagi monda Lazlo Pal Donat Palnak hagi vitesse el az *Sendelt* (O. 1632—42). 1721: Egi ujj gabonás Ház jo *Sendelly* alatt (4692. I.). 1762: 8000 *Sendejnek* az árra 16 Rf. (8468. I. Mih. II.).

Zsindelyfedél. 1713: Czifra faragot tölgyfa oszlopokon álló galambugos jo *sendelj fedél* alatt levő deszkából való Csűrös kert kapuja / Sasokban foglalt *Sendelj fedél* alatt lévő deszkás kert (Ap. B. XV.). 1789: Pálinka Főző ház kettős *sendelj fedéllel* ajtókkal (11019. I.).

Zsindelyhornyoló-vas. 1688: Egy öreg tőke metélő fűrész is volt Pap Márton vitte el két *sindely hornyolo* vassal edgyütt (Ap. A. V.). 1844: Egy *zsindely hornyolo*. Eladott árrok 8 xr. (175. cs. 12.).

Zsindelyszeg. 1708: Egi fedeletlen vasas kűs pincze tokban *sendely szeg*,

elegyesleg három ejtelnyi (3. cs. 7.). 1728: *Sindely Szeget* Batzoni György Uram küldött (M. 1728.).

Zsindelyező. 1735: Első Nap hogy zsindelyeztenek a *zsindelyezőknek* kenyeret, sert, turot, bort Den. 12 [t. i. vettek] (Kvh.). 1736: Szeredan az *zendejezőknek* vettem kasat Szalonnat Czemert Borsot Sert eget Bort d. 95 (uo.).

Zsindelyező-szekerce. 1740: *Sendelyező szekertze* Nro. 1 (24/740.). 1789: *Szekertze Sendejező* (11019. l.). 1840: Egy kis *zsendellyező szekertze* Eladatott 33 xr. (64/839.).

Zsinór l. *csaptató*-.

Zsír l. *háj*-.

Zsír-alá-való l. *pléh*-.

Zsír-alá-való-vas. 1810: Két *vas zsír alá valok* 3 Hfl. (740/810.). 1835: egy *Vas sir alá valo* 20 xr. (1608/1835.).

Zsírfogó. 1708: *Egj öreg sir fogo onnos* (3. cs. 7.). 1756: *Sirfogo* vas (Tgy. 1702—99.). 1838: két *zsír fogok* 3 xr. (150. cs. 75.).

Zsombori-korsó. 1744: *Sombori korso* kettő, egyik egy ejteles, a másik fél, aestimaltatott den. 6 (41/744.).

Zsúp. 1765: *Suppal* és Szalmával fedett alkalmasint ép Tőrekes ól (Bethl.). L. még *szalma*- al.

Zsúpozó. 1827: A' *Supozoknak* Nap Szám és Intertentiojokra 15 fr. (98/37. cs.).

ÁLLATSZÍNEK, TULAJDONSÁGOK ÉS NEVEK

LOVAK

Almásszürke. 1836: *Almás szürke* ló, 14 markos (504/836.). 1849: *Almás szürke* paripa (370. l.).

Almás-sötétszürke. 1791: 14 maroknyi s két hüvelyknyi magosságu, 10 esztendős *Almás setét szürke* szőrű, az első jobb és hátulso bal lábán holt tetem vagyon és kevésbé kehes egyébként apro lépésű ló (Ml. 1791. cs.).

Aranypej. 1836: *Arany pej* ló, 14 markos (504—836.).

Aranyszőrű-sárga. 1849: *Aranyszőrű sárga* paripa, homlokán kis csillag (370. l.).

Babos. 1797: egy *babos* vén kantza, egy 3 esztendős *babos* csikojával együtt (673/797.).

Barna. 1617: két lovamot loptak el az Egyk Egy *Barna* vak paripa, a massyk egy *pey zeorw kancha* (Mikl. 1605—6.). 1624: *barna zeorw iramo* paripa 32 for. ereo (O. 1613—27.). 1803: *Barnás* szőrű Lo, mellynek Hátulso Ballába a Sikloja alatt fejéres (607/803.).

Barna egérszőrű. 1857: *barna egér szőrű* kantza (Kvh.).

Barnafakó. 1828: Meghágattam Czerjék Antalnak a' *barna-fakot* (Ki. F. 65.).

Barnapej. 1840: Lusta név alatt levő *barna pej* kantza 4 esztendős 70 Rf. (94/839.).

Barnaszorát. 1837: *Barna szorát* jegy nélkül 14 markos (1789/832.).

Békaszájú. 1849: szeg sárga paripa homlokán csillag, orrán balfelől fehér vonal, *béka száju* és hátulso ballába szár (370. l.).

Csapott-fülű. 1857: job *füle tsapot*, 3 lába fejér hoka pej lo (Kvh.).

Csikosbarna. 1857: *csikos barna* kantza (Kvh.).

Csillaghomlokú l. tarkalábú.

Csillagos. 1849: Homlokán *csillagos* nyári barna kantza /... Aranyszörű sárga paripa homlokán kis *csillag* (370. l.). 1857—8: tarka lábu *csilag* homloku barna lo (Kvh.).

Csókaszemű. 1849: *Csoka szemű* nyári barna paripa, az első két lábába keveset fehér, hátulso két lába szár, homlokán csillag, az orra balfelől fehér (370. l.). 1849: piros pej hódos, balszeme *csóka* (Sztk.). L. még *hóka-orrú*- al.

Csókaszürke. 1849: *Csoka szürke* paripa (370. l.).

Csukaszürke. 1849: Jegy nélküli *csuka szürke* paripa, 4 éves, 14 markos, 2 hüvelykes, 2 vonásos (Szt.).

Deres. 1620: Egi *deres* paripa (Mikó). 1637: loptak el *deres* szorú Herelt lo-vamott több lovakkal eggiútt (O. 1632—42.). 1643: *deres* szeorú lo. (Ap. A. I.). 1666: hozot Szent Imrerol menes lovakot negyet, vagy ötöt, egy kek kanczat, egy *deres* kanczat, egy feketet (2724. l.).

Deresszürke. 1809: *Deres Szürke* Lo (Ap. M.).

Egérszörű. 1778: attamegy *egér szőrű* kantza Lovat (329/778. s.). 1789: *Egér szőrű* lo, mintegy 7 esztendő, 14 markos, homlokán fejér csillag és orrán

fejér folt (1649/789. s.). 1849: *Egér szőrű* barna lo jegy nélkül 7 éves 15 markos (Sztk.). L. még *mocskos*- al.

Egérszörű-barna. 1849: *Egérszörű* barna lo jegy nélkül 7 éves 15 markos (Sztk.). 1857: *egér szőrű barna* ló (Kvh.).

Egérhátú. 1654: egy lovat *egher hatut* veotte (K. 1653—57.).

Fáklyásbarna. 1791: eladtunk Egy *fáklys barna* kantzát Fábiánnak ötsém-nek 1791-be Rflo. 10 (B. M. 1791—800.).

Fakó. 1618: egy *fako* zevru lovat veott volt (O. 1613—27.). 1752: Szekeres lovai mellyeken maga az Ur járt maradtak négy *fako* szőrűek, vén lo kettő, edgyik Setét, a másik világos pej szőrűek (35/10. cs.). 1849: Egy *fako* kantza fekete serény és farka (Sztk.). 1857: *fako* csődör béjege (Kvh.).

Fakócsillagos. 1837: *Fako csillagos* 14 markos (1781/837.).

Fecskeorrú. 1799: A' másik pedig Kantza Tsiko *fetske orru*, barna szőrű, szár lábu (660/799.).

Fehér. 1627: Egy *feier* lovon Hor-dozak vala az Kiraly singit (Ap. A. II.).

Fehérkék. 1608: Egy *feyer kek* zeorú lo vot pro flo. 34 (O. 1608—711.). 1645: az egyik loo hereltt, az másik kanczia mindenek *fejer kek* (O. 1642—52.).

Fehérszürke. 1794: Egy Vass szőrű kancza, más *Fejéres szürke* (B. M. 1791—800.). 1836: *fejér szürke* lo 15 markos (504/836.).

Fekete. 1646: *fekete* gyermek lo negjed füvet tizenncolcz forintert (Pótsa. XVII—XIX.). 1670: Moldvay kantza lovakot menteol szalasabbakat *Fekete*-

Ket es egy igen seotet peyeket küldtem (uo.).

Feketésszürke. 1849: *Feketés szürke kancza*, homlokán fejérség (Sztk.).

Fülevágott. 1857: *füle vágot barna lo* (Kvh.).

Félcsipőjű. 1840: *fél csipejű lo* (64/839.). 1857: *fél tsipejű pej lo* / ... *fél csipeű sárig kancza* (Kvh.).

Félfarcokú. 1617: ket kacholamat loptak el, egyik feyer kek, az massyk *fel farchyoku* volt (O. 1613—27.).

Gesztenyeszörű. 1620: *Egi geskene zorro paripa* (Mikó).

Gesztenyepej. 1836: *Gesztenye pej lo*, 14 markos (504/836.). 1849: *Gesztenye pej kancza*, homlokán csillag / *Gesztenye pej paripa orrán egy vonás* (370. l.).

Hasítottorrú. 1857: *az ara hasitot pej 7 éves pej lo* (Kvh.).

Hermelinszínű. 1836: *Hermelin színű lo* 15 markos (504/836.).

Hóka. 1857: *hóka kancza* (Kvh.).

Hókahomlokú. 1857/8: *hoka homloku pej lo* (Kvh.).

Hókalábú. 1840: *egy pej hóka lábú hodos paripa* (64/839.).

Hókaorru. 1857: *hoka aru és csoka szemű barna lo* (Kvh.).

Hókapej. 1857: *hoka pej kancza* / ... *jobb füle tsapot 3 lába fejr hoka pej* (Kvh.).

Holdasbarna. 1801: *Egy hodos szál lábú barna lo* (35/10. cs.). 1857/8: *hodos barna csödör* (Kvh.).

Holdasfakó. 1729: *Gyermek lo hodos fako szörű hatodfü* (11360. l.).

Holdashomlokú. 1857: *hodos homloku setét pej kancza* (Kvh.).

Holdaspej. 1656: *edgh pey szoru holdos lo* (9786. l.). 1809: *Hodos pej* (Ap. M.).

Holdassötétpej. 1809: *Hodos Setét Pej* (Ap. M.).

Húzottcsillagú. 1849: *Világos Sárga kancza húzott csillaggal* / ... *Piros Sárga kancza húzott Csillaggal* 9 Éves 14 markos 2 zollos (Sztk.).

Kajlafülű. 1857: *Kajla fülű pej kancza* (Kvh.).

Kékszörű. 1614: *egy kekzeorwkachola* (O. 1613—27.). 1617: *Az nehay Mako georgy kuldeoth volt be Egy kek zeorw lovat* (uo.). 1621: *kek zeorw feo lovat attunk volt az meg nevezet Mako Georgy-nek 200 magyar forintba* (uo.).

Kerekesszürke. 1784: *kerekesszürke lo* (1022/784.).

Lámpás. 1849: *Szeg sárga kancza homlokán lámpa*, hátulso bal lába csuklojába fehér (378. l.).

Lámpásorrú. 1849: *Lámpás orrú szeg sárga paripa*, hátulso jobb lába csukloján fehér (378. l.).

Legyes. 1837: *Legyes jegy nélkül* 15 markos (1789/837.).

Legyesszürke. 1837: *Legyes szürke jegy nélkül* 14 markos (1789/837.).

Meggyszínpej. 1849: *Medgy szín pej paripa*, homlokán csillag, hátulso jobb lába fehér / ... *Medgy szín pej kancza*, homlokán virág s fehér szájjú (370. l.).

Mocskos. 1793: *egyik lovat, melyen Vásárhelyre mentenek Barnának mondja, a másik egérszörűnek, most eztett Plu-gor Tamás is valya, hogy motskos szörű Lo volt, hogy pedig az edgyik Inctus detentus Kis Miklos Barnának*

mondja nem tsuda, mert ő minthogy gyalog volt a Lovak szőrire kevés gondja volt, mikor vagy egyszer rá nézett és izzadva látván feketétt mutatott, de csak világosabban el lehet hinni, hogy egér szőrű volt, hogy sem barna (731/798.).

Mogyorópej. 1849: *Magyaró pej* kantza / *Magyaró pej* ló (Sztk.).

Múrka. 1788: a Lunguly lova volt szürke szőrű, melyet cserélt barna, vagyis *Murga*, a Csitko volt sárga szőrű (226/788.).

Nyáribarna. 1836: *nyári barna* lo 15 markos (504/836.). 1849: jegy nélküli *nyári barna* kancza / Homlokán csillagos *nyári barna* kancza (370. l.).

Nyergeshátú. 1789: Egy sárga szőrű kantza Lo, mintegy 13 markos circiter 8 Esztendős a' háta kisség hajlásos, mint egy *nyerges hátú*, szügyes, szélyes nyaku és temérdek dereku, vemhező, a' marján hátul két fejérség vagyon, mintegy tyuk tolyás helye (1649/789.).

Pej. 1581: Az *pej* lovat fekesteol, Niergesteol (Tgy. XVI—XVII.). 1617: 2 lovamot loptak el az Egyk Egy Barna vak paripa, a massyk egy *pey* zerw kancha (Mikl. 1605—6). 1788: Kitsi *pej* szőrű metzetlen lovatska, serénye, farka fekete, négy esztendős, még két tsitko fog van a szájába (1957/788.). L. még *piros-* al.

Pej csillagos. 1840: Mokány név alatt levő 10 Esztendős *pej csillagos* kantza 50 Rf. (64/839.).

Pej-tarka. 1809: *pej tarka* lo (Ap.M.).

Pettyes. 1837: *Pettyes* szőrű jegy nélkül 15 markos (1789/837.).

Pireshajnal. 1828: A *piros hajnal* kantzát meghágtam (Ki. F. 65.).

Piros. 1783: láttae ismerie ezen *Piros* pej szőrű lovat (B. M. 1781—95.). 1849: *Piros* pej paripa homlokán csillag / *Piros* pej paripa hátulso két lába szár, homlokán csillag / *Piros* pej paripa, homlokán virág (370. l.).

Pirossárga. 1849: *Piros sárga* kancza csillaggal, négy lába kesely / *Piros Sárga* kantza 9 éves 14 markos 2 zoll (Sztk.).

Pókos. 1857: *pokos* pej ló (Kvh.).

Rózsaszürke. 1849: *rózsaszürke* paripa (370. l.).

Sárga. 1691: Vettem Sepsi széki Ettfalvi Gidofalvi Gábor Uramtól egy *sárga* szőrű Lovat pro fl. 15 (Ki. E. 20.).

Sárgaderes. 1836: *sárga Deres* lo 14 markos (504/836.).

Sárgaholdas. 1789: *Hódos sárga* kantza (1649/789.). 1790: Negyedfű *sárga* és *hodos* kantza Lovam Rovások és gondviselések alá lévén adva, el-károsdott (833/790.).

Sárig. 1857: *sárig* kantza / *sárig* koros lo (Kvh.).

Seregélyszürke. 1776: *Seregélyszürke* lo (460/776. s.). 1836: *Serege szürke* 14 markos (504/836.). 1849: *seregélyszürke* kantza (370. l.). 1849: *Serege szürke* ló csillaggal (Sztk.).

Sötétbarna-pej. 1836: *Setét Barna* pej ló 15 markos (504/836.). 1840: egy *setét barnás pej* 9 esztendős 100 Rf. (64/839.).

Sötétfakó. 1794: Egy *sötét fako* lo (Tgy. 1781—800.).

Sötétfekete. 1849: 7 éves *sötét fekete* mén (Sztk.).

Sötétpej. 1670: Moldvay kantza lovakot menteol szálasabbakat Feketé-

ket és egy igen *seotet* *peyeket* küldtem (Pótsa. XVII—XIX.). 1849: Jegy nélküli *sötét* *pej* paripa szőre elegy fehérrel, különösen a homlokán (370. l.).

Sötétsárga. 1764: Az elvitt *sötét* *sárga* kantza (B. M. 1761—70.).

Sötétsárga-csillagos. 1837: *Setét* *sárga* *csillagos*, 14 markos (1789/837.).

Sötétsárga-pej 1849: *Sötét* *sárga* *pej* paripa (370. l.).

Sötétszürke. 1784: *setét* *szürke* lo 14 markos (1022/784.). 1836: *Setét* *szürke* lo 15 markos (504836.). 1849: *Seteét* *szürke* ló kitsi csillaggal /... *Seteét* *szürke* nagy Tsillaggal (Sztk.).

Setétveres. 1784: *setét* *veres* ló 14 markos (1022/784. s.).

Szárlábú. 1801: Egy hoda *szál* *lábu* barna lo (35/10. cs.). 1840: *Szár* *lábu* csiko (64/839.). 1849: Csóka szemü nyári barna, az első két lábába keveset fehér, hátulso két *lába* *szár*, homlokán csillag és arra balfelől fehér (370. l.).

Szárcsa. 1791: a *Szártsi* kantzát Esztóján Berszánknak [eladtam] Rfh. 21 (B. M. 1791—800.). 1840: Tündér név alatt levő *setét* *pej* kantza 6 Esztendős, féllába *szárcsa* 100 Rf. (64/839.).

Szeg. 1620: Egi *szegh* paripa (Mikó). 1639: az loo *szegg* szorú volt (O. 1632—42.).

Szegasárga. 1849: *Szeg* *sárga* kantza, homlokán lámpa, hátulso bal lába csuklojába fehér (370. l.).

Szénszínű barna. 1849: *Szénszínű* *barna* paripa homlokán virágos (370. l.).

Szepeszürke. 1849: *Szépe* *szürke* kancza, az első bal és két hátulso lába

kesej /... *Jegy* nélküli *szepe* *szürke* kancza, 7 éves (370. l.).

Szeplős. 1789: egy fehér kancza *szeplős* (126/789.).

Szeplősszürke. 1849: *Szeplős* *szürke* kantza az első bal és a két uto lába *kesej*, 6 éves 14 markos 1 zollos (Sztk.).

Szügyes. 1769: Egy *sárga* szőrű kantza Lo, mintegy 13 markos circiter 8 Esztendős, a háta kisség hajlásos, mint egy nyerges hátú, *szügyes*, széles nyaku és temérdek dereku... (1649/789.).

Szürke. 1642: Egi eoreg *szwrke* kabalam /... Egi *szurke* Negied fwre keleo giermek lowa valora fl. 20 (O. 1642—48.).

Szürkederes. 1764: *szürke* *Deres* Gyermekek kantza (B. M. 1761—70.).

Szürkekek. 1646: egy *szürke* *kek* vemhes io kanczat (Pótsa 1581—814.).

Tarka. 1809: *tarka* lo (Ap. M.). 1857: *tarka* kantza (Kvh.).

Tarkalábú. 1857—8: *tarka* *lábu* csillag homloku barna lo (Kvh.).

Tarkánvilágos-pej. 1809 (Ap. M.). **Temérdekderekú** l. *szügyes*.

Vasszűrű. 1794: Egy *Vass* szoru kancza, hámas, más *Fejeres* *Szurke* (Tgy. 1781—800.). L. még *fehért* *szürke* al.

Vasderes. 1794: *vas* szoru *deres* kancza (Tgy. 1781—800.). 1809: *vas* *deres* ló (Ap. M.).

Vasderes-szürke. 1837: *Vas* *deres* *szürke* jegy nélkül 14 markos (1784/837.).

Vasszürke. 1837: *Vas* *szürke* jegy nélkül (1784—837.).

Vércse. 1644: egi *verczie* szorúú

Iovanak rea ülesemertt es elviteliert (O. 1642—48). 1799: edgy *vércse* szinu kancza, más egy fako harmad vagy negyed fü (11360. l.).

Vércseszürke. 1849: *vércse szürke* paripa (370. l.). 1849: *Vércsés szürke* ló, homlokán fejeőbb 4 Éves 14 marcos 1 zollos (Sztk.).

Veres. 1620: az *veres* kaczolaczkat is neki hagyom (Tgy. 1606—25.).

Veresderes. 1764: *veres deres* kantza lo barna gyermek loval aestimáltatott 9 fhr. (B. M. 1761—70).

Veresholdas. 1615: melj lo *veres holdos* vala (O. 1613—27.). 1615: az lo felől ki *veres holdos* gyermek lo (uo.).

Verespej-holdas. 1639: loptak el egj *veres pey holdos* szörü lovamott (O. 1632—42.).

Veres-sárga. 1837: *Veres sárga* jegy nélkül 15 markos (1789/837.).

Veresszeplős. 1788: Fejér feje *veres szep.ős* kancza (1058/789.).

Veresszürke. 1849: *Veres szürke* ló homlokán fejeőbb (Sztk.).

Világosbarna. 1789: *Világos barna* 4 Esztendős ennek mintegy Tallér akkora hod vagyon a homlokán (1557/789.).

Világosfakó. 1849: Hóka *világos fakó* kantza (Sztk.).

Világospej. 1752: Szekeres lovai melyeken maga az Ur járt, maradtak négy fako szörüek vén lo kettő, edgyik Setét, a másik *világos pej* szörüek (35/10. cs.).

Világossárga. 1836: *világos sárga* lo 15 markos (504/836).

Világossárga-szár. 1837: *világos sárga szár* 14 markos (1789/837.).

Világosszeg. 1809 (Ap. M.).

Virágoshomlokú. 1849: Piros *pej* paripa, *homlokán virág* [... Szénszínű barna paripa *homloka virágos* (370. l.).

Virágosszemű. 1854: *virágos szemű* barna lo (Kvh.).

Vörhenyespej. 1795: két lo egyik piros *pej*, a más *verhenyős Pej* szörüek, 14 markosok (411/795.).

Vörhenyesszürke. 1794: egy öt esztendős *Verhenyes szürke* lova ellopatott (655/794.).

SZARVASMARHÁK

Barna. 1606: az elvezett barmok egyike egy eoregh zeoke salvo honore dictum sit, az *barna* gyermekdebbek (Mikl. 1605—6.). 1614: talaltham meg egy mynth egy *barna* zeorw Eökreömet (O. 1613—27.). 1614: Egy Vzos *Barna* zeoru Eokreomet loptak el, mely megh Erth volna fl. 18 (uo.).

Barnáskék. 1801: Egy 3 Esztendős *barnás kék* Tehen aestimatio szerint 6 Rf. (35/10. cs.).

Bogárszarvú. 1750: Feér szörü, *Bogárszarvu* ökör (107/750). 1797: Egy *Bogár szarvu* kék tehén 8 hfl. (591/797.).

Buta. 1769: Kováts Birtalannak és feleségének juta ökör 2, egyik kék szörü, a más fejr *buta* kék szarvu, egy kese tehény (B. M. 1761—70.) 1857: *buta* kék tinó (Kvh.).

Butaszarvú. 1788: Szürke kék *buta szarvu* tulok (1058/789.).

Cerneszőrű (?). 1624: egy *cerne* zeorw tehenet lopotth (O. 1613—27.).

Csábeli ökör. 1729: A *csah beli* kék ökör juta Kover Gabris részére, azért Annisnak része a hajszbeli okor, az édes Anyyoknak juta edgy szurke szoru Hámos avagy Szekeres lo (11360. l.).

Csákószarvú. 1813: két esztendőös ökörtinó *csáko szarvu* / A tehén kised szőke a nyakán kékes szőrű *tsáko szarvu* (Kvh.).

Csobánszörű. 1643: *choban szeoru* eokeor tehen (O. 1642—48.). 1661: *czio-ban szeorw* eokrejmet mikorh aza hajtottak volna (S. 1653—65.). 1669: egy *czio-ban szörű* tehenit vytte volna el (S. 1665—681.).

Csókaszemű. 1816: Egy *csóka szemű* széles farku Bihal 150 Rf. (61. cs. 37.).

Csonkaszarvú. 1764: az nagy Sugár ökör s az Sárga ökör, az fejr *tsonka szarvu* aestimaltatott 30 Rf. (B. M. 1761—70.).

Darúszörű. 1764: *Daru szörű* ökör (B. M. 1761—70.).

Fakó. 1764: Az *fako* s az Hegjes ökrök aestimaltattak 32 Rf. (B. M. 1761—70.). 1808: Egy kisdég *fako* tehen, Betsü árrok 17 R. flor. (Tgy. 1610—919.).

Fakószürke. 1801: 2 *fako szürke* ökör aestimatio szerént valo ára 50 Rf. (35/10. cs.).

Fehérszörű. 1750: *Feér szörű*, Bogárszarvú ökör (107/750.). 1763: két esztendőös *Fejr szörű* Ünös Tino (B. M. 1761—70.).

Fehérfoltos. *fehér foltos* tehen (Kvh.).

Fehérszürke. 1857: *fehér szürke* tehenyek (Kvh.).

Fehérszőke. 1813: *Fejr szőke* hegyes szarvu tehen (Kvh.).

Felállószarvú. 1788: kékszőrű *felallo szarvu* tulok (1058/789.).

Fekete. 1614: *fekete* vnos tehen (O. 1613.).

Fintaszarvú. 1832: *Finta szarvu*, kajla szarvu ökör (Ap. M. VIII.).

Foltos. 1857: *fotos* ökör (Kvh.).

Hajszbeli. 1729: A *Csah beli* kék ökör juta Köver Gabris részére, azért Annisnak méne a *hajszbeli* ökör, az édes Anyyoknak juta edgy szürke szőrű Hámos avagy Szekeres lo (11360. l.).

Hátraállószarvú. 1788: Sárga *hátraallo szarvu* ünő tino (1058/789.).

Hegyesszarvú. 1764: az fako s az Hegjes ökrök aestimaltattak 32 Rf. (B. M. 1761—70.). 1769: Kékszőrű *hegjes szarvu* Tehen (B. M. 1761—70.).

Kajlaszarvú. 1757: vett ugyan egy fako szőrű forma *kajla szarvu* sánta lábú ökröt (S. 1755—60.). L. még *fintaszarvú-* al.

Karikaszarvú. 1620: az *karika szarvu* szőke únót is mind tinostol neki hagyom (Tgy. 1606—20.).

Kék. 1723: edgy borjuzo hasu tehen *kékszőrű* (11360. l.). 1788: *kék* Tehén a bal szarva kisuvadván a csugájából egy kevés kitörött a hegyiből (1058/789.). 1840: *kék* bika (64/839.).

Kesely. 1763: *Kesselj* szőrű nagy Medü Tehen (B. M. 1761—70.). 1769: Kováts Birtalannak és feleségének juta ökör 2, egyik kék szőrű, a más fejr buta kék szarvu, egy *kese* teheny (uo.). 1775: elkárosodván egy *keselly* szőrű Borjuzo tehenem (620/775.).

Keselyfarkú. 1840: *kesej farku* bihaj (64/839.).

Kormos. 1769: *Kormos* szőrű Meddű Tehen (B. M. 1761—70.).

Ordasszörű. 1605: *eg eokrwmeot Ordas zwrwt*, meli megh ert volna azkory ideoben tiz forintot (Mikl. 1605—6.).

Piros. 1847: Egy *piros* tehény, 45 Rf. (194/29. cs.).

Rigó. 1719: Egy *Rigo* ökröm vagy on s egy tanulatlan tulkom (Tgy. 1711—20.).

Rőt. 1643: *reot* zeoru tehen (O. 1642—48.). 1686: egy harmadfű *rőt* szőrű tulkot (Tgy. XVI—XVII.). 1719: Egy *Rőtt* ökrött hagyok Bakcsi Uramnak (Tgy. 1711—20.).

Sárga. 1653: az Marhakbol juta ket ökör, edgik egy *Sarga* tarsaval egy szarvas szőkevel egjüt (11786. l.). 1656: edgh *sarga* üdő tuliok, edgh *Sarga* ökör tino (9786. l.). 1769: *Sárga* szőrű ket esztendő Üdő tino (B. M. 1761—70.).

Sárgaholdas. 1768: *Sárga* szőrű *hodos* ad 14 esztendő Rf. 4... Kelemen Lukácsnak 2 ökre mindakettő sárga (457/768.).

Sárigszörű. 1656: egi *sarigh* szeoru eokor (K. 1653—57.).

Sugár. 1764: az nagy *Sugár* ökör s az *Sárga* ökör az fejr tsonka szarvu aestimaltattak 30 Rf. (B. M. 1761—70.).

Szőke. 1606: az el vezet barmok eggike egy eoregh *zeoke* (Mikl. 1605—6.). 1622: egy *zeoke* zeorw eoregh Byka (O. 1613—27.).

Szürke. 1622: egy *zwrke* zeorw eoreg Bikat Haromzek veghzese zerent az Tataroknak rendeltetven (O. 1613—27.). 1857: *szürke* tehén (Kvh.).

Szürkekék. 1788: *Szürke* *kék* buta szarvu tulok (1058/789.).

Tarka. 1641: mely marhaknak a szeőre edgik szeoke az masik *Tarcka* (Tgy. 1626—50.). 1769: *Tarkaszörű* esztendő Üdő Tino (B. M. 1761—70.).

Törökholdasfejű. 1840: *Török* *hodos* *fejű* bihal (64/839.).

Vakszarvú. 1813: Az ökrök mintegy kilentz esztendők *vak* szarvai felálló, hátrahajtottak, a másiknak szarvai ki tekeredve hátrahajlanak (Kvh.).

Veres. 1857: *veres* tinó (Kvh.).

Veresszürke. 1857: *veres* *szürke* tehen (Kvh.).

Zsemle. XIX. sz. v.: *Zsemle* tehénke bikázott (B. D.).

SERTÉSEK.

Farkasszörű. 1824: 3 veress szőrű, edgyik kam, a másikkő göje, 3 Tarka ezek közül edgyik kam, kettő ártány, a 7-dik göje *farkas* szőrű (Ki. a. 2.).

Fekete. 1752: Süldők 22 darab ezek mind veresek és *feketék* (B. M. 1751—60.). 1847: *Fekete* szőrű Göje, 22 Rf. (194/29. cs.).

Feketéstarka. 1840: *feketés* *tarka* Ártány (64/839.).

Fodorszörű. 1847: Egy hizo *Fodor* szőrű ártán 20 Rf. (29/847.).

Kesely. 1840: két *kesely* ártány (64/839.).

Ölyves. 1925: az *Ölyves* disznó megbugoit (B. D.).

Tarka. 1685: sertés marhák: három *tarka*, két gölye, edgyik tiszta fekete, a másik *tarka* (Ap. B.). 1794: *Tarka* Malatzok (B. M. 1791—800.).

Veres. 1752: Süldők 22 darab ezek pedig mind veresek és feketék (B. M. 1651–60.). 1824: 3 veress szőrű, edgyik kam, a másckettő gője... (Ki. A. 2.).

JUHOK ÉS KECSKÉK.

Fehér. 1684: egy *Feyér* szőrű bárány (9786. l.). 1841: A *fejérek* következendő formájuk: suta nagy fülű (Imreh). L. még *csiki*-al.

Csiki. 1841: a fejérek közt Nagy szarvu *csiki* (Imreh).

Fekete. 1659: az *jekete* juhoczkanak meghalt az barania (9786. l.).

Fodor. 1841: egy nagy *fodor* Berbécs (Imreh).

ÁLLATNEVEK.

Rövidítések: *b.*=bika, *l.*=ló, *ö.*=ökör, *t.*=tehén, *bv.*=bivaly.

Árva. 1914: *Árva* nevű csikó, anyja meghalt (B. D.).

Annuska. 1840: *Annuska* öt esztendő borjuzó bihal 50 for. (64/839.).

Babán (l.) 1925: (B. D.).

Banda. 1840: Egy fél csipejű *Banda* név alatt levő 4 esztendő kantza (64/839.).

Bársony. 1869: A *Bársont* csikozta a Dáma 29 September 1869. éjjel (4714. l.).

Bátor. 1835: *Bátor* világos pej 1-ször Április 6-án a Gidrán császári setét maglóval (Imreh). 1840: *Bátor* név alatt levő pej 6 Esztendő tsikozó kantza 60 Rf. (64/839). 1925: *Bátor*, kora 1922 (B. D.).

Bendő. 1840: *Bendő* név alatt levő 5 Esztendő barna tsikozó kantza 70 Rf. (64/839.).

Betyár. 1864: A *Betyárt* tsikozta a Dáma 2 Mártius 1864 estve 7 orakor (4714. l.) 1925: *Betyár* nevű ló (B. D.).

Bimbó (ö.). 1925: (B. D.).

Binda (ö.). 1925: (B. D.).

Bodor (ö.). 1925: (B. D.).

Bogár (ö.). 1925: (B. D.).

Bolygó. 1925: *Bolygó* ló, kora 1910 (B. D.).

Borcsa. 1853: A Sári borjuzta a *Bortsát* 1853 December 1-ső napján, ünöt (4714. l.). 1857: A *Bortsa* borjuzta a Martsát 1857. 30. August (uo.).

Boris (t.). 1925: (B. D.).

Boriska. (t.). 1925: (B. D.).

Böthlen. 1805: die 5-a Aprilis meghágtam Zabolán Csillag nevű kantzát a' Darnotzi János uram *Böthlen* nevű ménlovával (Ki. A. II.).

Brutus. 1872: A *Brutust* csikozta a Hajnal 23 Február 1872 (4714. l.). 1887: A *Brutus* meg csikozott, kanczát, neve Dáma (uo.).

Bújdos. 1816: Egy *bujdos* nevezetű barna ló 50 rf. (61/37. cs.). 1837. 6-a Junii rugattam meg a Tündért a *Bujdossal* (Imreh).

Burungosz. 1877: Martsa borjuzta *Burungoszt* 7. 7-ber 1877. estve 9 orakor (4714. l.).

Büszke (l.). 1925: (B. D.).

Cafra. 1849: A *Czafrát* tseréltem volt 1849 Januáriusba Gidófalvi Lászlótól (4714. l.). 1855: A *Czafra* tsikozta a Hännit 1855. 13 Ápril délután $1\frac{1}{2}$ 7 orakor (uo.).

Cézár. 1837: 8-a Junii rugattam meg

Albisban a *Czézárral* a Fetske kantzát (Imreh.).

Cigány (l.). 1925: (B. D.).

Csákó (ö.). 1925: (B. D.).

Csárdás (l.). 1925: (B. D.).

Csendes. 1899: Márczius 6-ikán megborjuzott a *Debella* tehén délelőtt tizenegy orakor, a neve *Csendes* (4714. l.). 1925: *Csendes* ökör (B. D.).

Csillag. 1. 1824: Meghágattam a *Csillagot* (Ki. F. 65.). 1925: *Csillag* pej ló (B. D.). 2. 1840: *Csillag* három Esztendő borjus Bihal 60 Rf. (64/839.). L. még *Bötlen*, *Hóka*, *Kedves*, *Turcsi* al.

Csinos. 1. 1824: Meghágattam a *Csinost* (Ki. F. 65.). 1841: A *Csinos* kantzát 30-a Maji hágattam meg az ifiju Noniussal (Imreh.). 1925: (B. D.). 2. (ö.) 1925: (B. D.). L. még *Rontó* al.

Csörgő (l.). 1925: (B. D.).

Csuliga. 1899: megborjuzott a *Csuliga* tehén, bikát borjuzott április 4-én (4714. l.).

Dacos (l.). 1925: (B. D.).

Dajka. 1791: *Dajka* kantzát a kisebb Almási Barta Antalnak [t. i. eladtam] (B. M. 1791—800.). 1840: *Dajka* név alatt levő csikozó kantza 7 Esztendő 100 Rf. (64/839.). 1925: *Dajka* nevű ló (B. D.).

Dáma. 1851: A *Dámát* vettem Csik-Szeredában Mindszenti Huszár Benedek Antaltól 65 forinttal 20 Február 1851 (4714. l.). 1859: A Hajnalt tsikozta a *Dáma* 20 Február 1859 (uo.). 1866: A Pajkost tsikozta a *Dáma* 20. 1866. éjjel 12 orakor (uo.). L. még *Bársony*, *Brutus* al.

Dani. 1840: egy borjus Bial *Dani* név alatt (64/839.).

Dánó. 1851: A *Dánót* vettem Csik-Mindszenti Huszár Benedek Antaltól, 65 p. f. 20 Február 1851 (4714. l.).

Debella. 1852: a *Debella* nevű tehén megborjuzott este 11 orakor, tehénként (4714. l.). 1876: A Sári megborjuzott 1-ső Augustus, neve *Debella*, d. e. 7—8 (uo.). L. még *Csendes* al.

Debora. 1840: Egy *Debora* név alatt levő pej kantza hat Esztendő 70 Rf. (64/839.).

Dunván. 1867: A *Dunvánt* csikozta a Dáma 13 Áprill 1867 (4714. l.).

Fáni. 1864: A *Fánit* tsikozta a Hajnal 5-ik Február 1864 reggel 7 orakor (4714. l.).

Fecske. 1837: 6-a Junii rugattam meg a *Fetskét* (Imreh.). 1925: *Fecske* nevű ló (B. D.). L. még *Szennyes* al.

Felhő (l.). 1925: (B. D.).

Feri (l.). 1925: (B. D.).

Fickó (l., ö.). 1925: (B. D.).

Fina. 1840: *Fina* 10 Esztendő borjuzó Bihal (64/839.).

Forgó. 1808: 25-ta Április hágottam meg a *Csillag* kantzámot a Tit(ularis) Thuri László Ur *Forgo* ménlovával (Ki. A. II.).

Frida (l.). 1925: (B. D.).

Fukszi (l.). 1925: (B. D.).

Gallofade l. *Kényes*-.

Geci. 1861: *Getzit* borjuzta Rebus 18 Ápril 1868 (4714. l.).

Gidrán. 1835: Bátor világos pej 1-ször Április 6-án a *Gidrán* császári setétpej maglóval (Imreh.). 1845: *Gidrán* 2 éves 13 markos (Imreh.). 1887: Május 12-én megcsikozott a Hoka a neve *gidrán* (4714. l.). L. még *Rózsi*- al.

Gólya. 1805: die 7 Majus hágattam

meg a' *Gója* kantzámat d. u. 4 óraker
Zabolán a Darnóti János Uram Turtsi
ménlovával (Ki. A. II.). L. még *Turcsi*-al.

Gyöngyi (t.). 1925: (B. D.).

Gyöngyös (ö.). 1925: (B. D.).

Gyuri (l., ö., b.). 1925: (B. D.).

Hajas. 1850: A *Hajast* vettem volt
ide valo László Sigmondtól (Szotyor)
140 v. Rf. 1850-be, ekkor volt 6 Esz-
tendős (4714. l.).

Hajnal. 1859: A *Hajnalt* tsikozta a
Dáma 20 Február 1850 (4714. l.).
A *Hectort* tsikozta a *Hajnal* 25 Mártius
1865 (uo.). L. még *Lámpás*-, *Priador*- al.

Háni. 1855: A *Czafra* tsikozta a
Hánnit 1855. 13 Ápril délután $\frac{1}{2}$ 7
óraker (4714. l.). 1865: A *Tatárt* tsi-
kozta a *Háni* 4 Áprill, reggel 6 óraker
(uo.).

Hector. 1865: A *Hectort* tsikozta a
Hajnal 25 Mártius 1865 (4714. l.).

Helena. 1857: A *Helena* és *Lutza*
jött Anyosomtól / *Ruzát* borjuzta a
Helena 19 August 1861 (4714. l.).

Hóka. 1878: *Csilagot* csikozta a
Hóka 3-ik Május 1878 éjfél után 2 ora-
ker (4714. l.). 1886: A *Hoka* meg-
csikozott estve 7 óraker mén lovat,
neve Noniusz (uo.).

Holló. 1925: *Holló* lecsikózott IV. 17
(B. D.).

Jámbor (ö.). 1925: (B. D.).

Jóska. 1925: *Jóska* nevű szürke ló
(B. D.).

Juci 1. 1855: A *Jutzi* borjuzta a Jus-
tinát 11-a 7-ber 1855 ünöt (4714. l.).
2. *Juci* (kanca). 1925: (B. D.).

Julis (bv.). 1866: A *Julist* borjuzta
a *Martsa* 16 Február 1866 (4714. l.).

Jusztina. 1855: A *Jutzi* borjuzta a

Justinát 11-a 7-ber 1855, ünöt (4714. l.).
1860: *Zsuzsát* borjuzta a *Justina*, 3.
9-ber 1860 (uo.).

Kakaska (l.). 1925: (B. D.).

Kedves. 1835: *Kedves* világos pej
április 14-én a *Csillaggal* (Imreh).

Kényes. 1835: *Kényes* 5 éves Április
24-én Gallopade sárga császári ménnel
(Imreh).

Kicsi-Márís. 1840: *Kitsi Márís* há-
rom esztendős borjuzo Bihal 40 Rf.
(64/839.).

Kicsi-Szárcsa. 1840: *Kitsi Szárcsa*
név alatt levő 7 Esztendős pej kantza
60 rf. (64/839.).

Kondor (ö.). 1925: (B. D.).

Kurti. 1840: *Kurti* név alatt levő
borjuzo Bihal 50 Rf. (64/839.).

Kurva. 1840: *Kurva* név alatt levő
négy Esztendős pej kantza 50 Rf.
(64/839.).

Laci. 1816: Egy barna lo *Latzi* ne-
vezetű 66 Rf. (61/37. cs.).

Lámpás. 1867: A *Lámpást* tsikozta
a *Hajnal* 22 Mártius 1867 (4714. l.).

Lidérc (l.). 1925: (B. D.).

Lina. 1875: A *Linát* vettem 1873
Fekete Gábortól 60 frt. (4714. l.).

Lizi. 1840: *Lizi* név alatt levő pej
kantza 90 Rf. (64/839.).

Luca. 1857: A *Lutza* borjuzta a
Rebust 1857 Junius / A *Helena* és
Lutza jött Anyosomtól (4714. l.). 1858:
A *Lutza* most 6-ik Esztendőben jár
(uo.).

Luci. 1816: *Lutzi* nevezetű barna
kantza 50 Rf. (61/37. cs.).

Lusta. 1840: *Lusta* név alatt levő
barna pej kantza 4 Esztendős 70 Rf.
(64/839.).

Manci. 1816: Egy *Mantzi* nevezetű pej lo 70 Rf. (61/37. cs.).

Manó (l.). 1925: (B. D.).

Marsa. 1857: A Bortsa borjuzta a *Martsát* 1857. 30 August (4714. l.). 1882: 15 April *Martsát* borjuzta a Martsa 15 Ápril 1882 (uo.). L. még *Julis* al.

Máris. 1840: *Máris* név alatti bihal nyoltz Esztendős borjuzo 60 Rf. (64/839.). L. még *Kicsi-Máris-* al.

Miska. 1858: A Sári borjuzta a *Miskát* 26 July 1858. bikát (4714. l.). 1925: *Miska* ökör (B. D.).

Mokány. 1816: Egy *Mokán* nevezetű pej lo 50 Rf. (61/37. cs.). 1840: *Mokány* név alatt levő 10 Esztendős pej csillagos kancza 50 Rf. (64/839.).

Mozsár (ö.). 1925: (B. D.).

Muszka. 1840: *Muszka* név alatt levő 7 Esztendős pej kanta 60 Rf. (64/839.). 1845: 8 éves *Muszka* 14 markos (Imreh).

Nagy-Szárcsa. 1840: *Nagy Szárcsa* név alatt levő kanta 8 Esztendős 100 Rf. (64/839.).

Náni. 1840: *Náni* kanta 6 Esztendős csillagos pej 60 Rf. (64/839.).

Nóniusz. 1886: A Hoka megcsikozott estve 7 orakor mén lovat, neve *Noniusz* (4714. l.).

Örmény (l.). 1683: (Ap. A. III.).

Pacsirta (l.). 1925: (B. D.).

Pajkos. 1816: Egy *pajkos* nevezetű barna lo 100 Rf. (61/37. cs.). 1866: A *Pajkost* tsikozta a Dáma (4714. l.).

Pali (l., ö.). 1925: (B. D.).

Pengő (l.). 1925: (B. D.).

Pista. 1914: *Pista* nevű ló (B. D.).

Priador. 1875: *Priadort* tsikozta a Hajnal 25 Mártzius 1875 (4714. l.).

Rangos. 1840: Egy hat Esztendős *rangos* név alatt levő pej kanta 50 Rf. (64/849.).

Rebi. 1873: A *Rebi* megborjuzott 13. 8-ber hajnalban 1873 (4714. l.).

Rebus. 1857: A Lutza borjuzta a *Rebust* 1857 Junius (4714. l.). 1861: *Rebust* borjuzta a Sári 6 Ápril (uo.).

Rezeda (t.). 1925: (B. D.).

Rigó. 1840: *Rigó* öt Esztendős csikozó barna kanta 60 Rf. (64/839.).

Rojtos (l.). 1925: (B. D.).

Rontó. 1840: A Csinos kantzát Áprillis rugattattam grof Nemes *Ronto* nevű mag loval (Imreh).

Rózsi 1. 1857: A Sári borjuzta a *Rozsít* 1857 September 3-án (4714. l.). 1925: *Rózsi* tehén megbikázott (B. D.). 2. 1835: *Rózsi* piros pej Április 30 Gidrán császári ménnel (Imreh). 1925: *Rózsi* ló, kora 1918. (B. D.).

Ruza. 1861: *Ruzát* borjuzta a Helena 19 August 1861 (4714. l.).

Sárga. 1845: 14 éves *Sárga* 14 markos (Imreh).

Sári. 1845: *Sári* bivalat borjuzták 1845 nyárba (4714. l.). 1858: *Sárit* borjuzták 1845 nyárba. A Lutza most 6-ik Esztendőben jár (4714. l.). 1925: *Sári* tehén (B. D.). L. még *Borcsa*, *Miska*, *Rebus* al.

Šugár (l. és ö.). 1925: (B. D.).

Sulló. 1840: *Sullo* név alatt levő 3 Esztendős pej kanta 60 Rf. (64/839.). [Esetleg *Sulla* alakúnak is olvasható.]

Szajha. 1840: *Szajha* név alatt levő 3 Esztendős pej kanta 60 Rf. (64/839.).

Szárcsa 1. *Kicsi-Szárcsa*, *Nagy-Szárcsa*.

Szellő. 1845: 4 éves *Szellő* 14 markos (Imreh). 1935: A *Szellő* fedeztetett (B. D.).

Szennyes 1. 1840: A Fetskét 28-a Április a *Szennyes*sel rugattattam (Imreh)
2. 1925: Az uzoni vásárban vettem a *Szennyes* ökröt (B. D.).

Szilaj (l., ö. és t.). 1884 április 20-án a *Szilaj* megborjuzott, a neve Virág, tehénként (4714. l.). 1925: (B. D.).

Szőke. 1925: Az uzoni vásárban vettem a *Szőke* ökröt (B. D.).

Sziglávi. 1845: 1 éves *Sziglávi* 13 markos (Imreh).

Tatár. 1865: A *Tatárt* tsikozta a Háni 4 Áprill, reggel 6 órakor (4714. l.).

Toldi (l.). 1925: (B. D.).

Turcsi. 1810: A Csillag kantzát hágattam meg a' *Turtsi* Csikommal a' Medve által megölt Goja kantzám tsitkájával (Ki. A. II.). L. még *Gólya* al.

Tündér. 1824: Meghágattam a *Tün-*

dért (Ki. F. 65.). 1840: *Tündér* név alatt levő setét pej kantza 6 Esztendő 5 fél lába szárcsa 100 Rf. (64/839.). L. még *Bujdos* al.

Vidám. 1805: nagy sárga *Vidám* kantza (Pótsa XVII.—XIX.).

Vihar (l.). 1925: (B. D.).

Viola (t.). 1925: (B. D.).

Violka (t.). 1925: (B. D.).

Virág 1. 1840: Tehén bival *Virág* név alatt 65 Rf. (64/839.). 1884. április 20-án a *Szilaj* megborjuzott, a neve *Virág*, tehénként (4714. l.). 2. 1840: *Virág* név alatt levő 6 Esztendő 5 sárga kantza fél szemü 50 Rf. (64/839.).

Vitéz (l.). 1925: (B. D.).

Zárif. 1914: *Zárif* nevü ló (B. D.).

Zsemlye. 1925: *Zsemle* tehénke bikázott, V/25 (B. D.).

Zsuska. 1840: *Suska* öt Esztendő 5 borjuzo Bihal 50 Rf. (64/839.).

Zsuzsa. 1860: *Zsuzsát* borjuzta a Justina 3. 9-ber 1850 (4714. l.).

Zsuzsi (l. és t.). 1925 (B. D.).

JAVÍTÁSOK

A	8. lapon az 1. hasáb 22. sorában	<i>bele unnyák</i> h. <i>bele ne unnyák.</i>
A	17. " " 1. " 30. "	<i>a fel</i> után a , törlendő és az <i>ide</i> után teendő.
A	31. " a 2. " 24. "	<i>a ket</i> után törlendő.
A	43. " az 1. " 13. "	<i>a fokhajma</i> h. <i>fokhagjma.</i>
Uo.	" " 1. " 32. "	<i>asztottottan</i> h. <i>asztott ottan.</i>
Az	59. " a 2. " 29. "	<i>ordo</i> h. <i>Hordo.</i>
A	67. " " 2. " 6. "	<i>zombeton</i> h. <i>zombaton.</i>
Uo.	" " 2. " 7. "	<i>fegta</i> h. <i>fogta.</i>
A	72. " " 2. " 33. "	<i>Sertéz</i> h. <i>sértés.</i>
A	73. " az 1. " 24. "	<i>darób</i> h. <i>darab.</i>
A	74. " " 1. " 25. "	<i>Kerekfejű</i> h. <i>Kerekfejű.</i>
A	85. " " 1. " 22. "	<i>borno</i> h. <i>borna.</i>
A	97. " a 2. " 9. "	<i>Marokvesző</i> h. <i>Marokvessző.</i>
A	100. " " 2. " 8. "	<i>bor bejtél</i> h. <i>bor ejtel.</i>
A	101. " " 2. " 8. "	<i>me</i> h. <i>meg.</i>
A	105. " " 2. " 6. "	<i>Gy(a)kas</i> h. <i>Gykas.</i>
A	106. " az 1. " 24. "	<i>XII.</i> h. <i>XVII.</i>
A	109. " " 2. " 34. "	<i>a (!)</i> törlendő.
A	110. " " 1. " 40. "	<i>kántya</i> h. <i>kártya.</i>
Uo.	" a 2. " 5. "	<i>Öreg-fürő</i> h. <i>Öreg.</i>
A	129. " az 1. " 18. "	<i>zakács-tűzhely</i> h. <i>Szakács-tűzhely.</i>
A	146. " a 2. " 4. "	<i>Bosra</i> h. <i>Borra.</i>
A	162. " " 2. " 31. "	<i>vasatalpu</i> h. <i>vasastalpú.</i>
A	163. " az 1. " 8. "	<i>ügy n</i> h. <i>ugyan.</i>
Uo.	" a 2. " 1. "	<i>vid r</i> h. <i>vider.</i>
Uo.	" " 2. " 20. "	<i>k pcsokkal</i> h. <i>kapcsokkal.</i>
A	167. " az 1. " 27. "	<i>pikelekek</i> h. <i>pikelekel.</i>
A	170. " " 1. " 28. "	<i>Herel</i> h. <i>Herelt.</i>
A	172. " a 2. " 23. "	<i>károsvdott</i> h. <i>károsodott.</i>
A	174. " az 1. " 34. "	<i>a maradtak</i> szó törlendő.
A	176. " " 1. " 4. "	<i>zw wt zwrwt.</i>